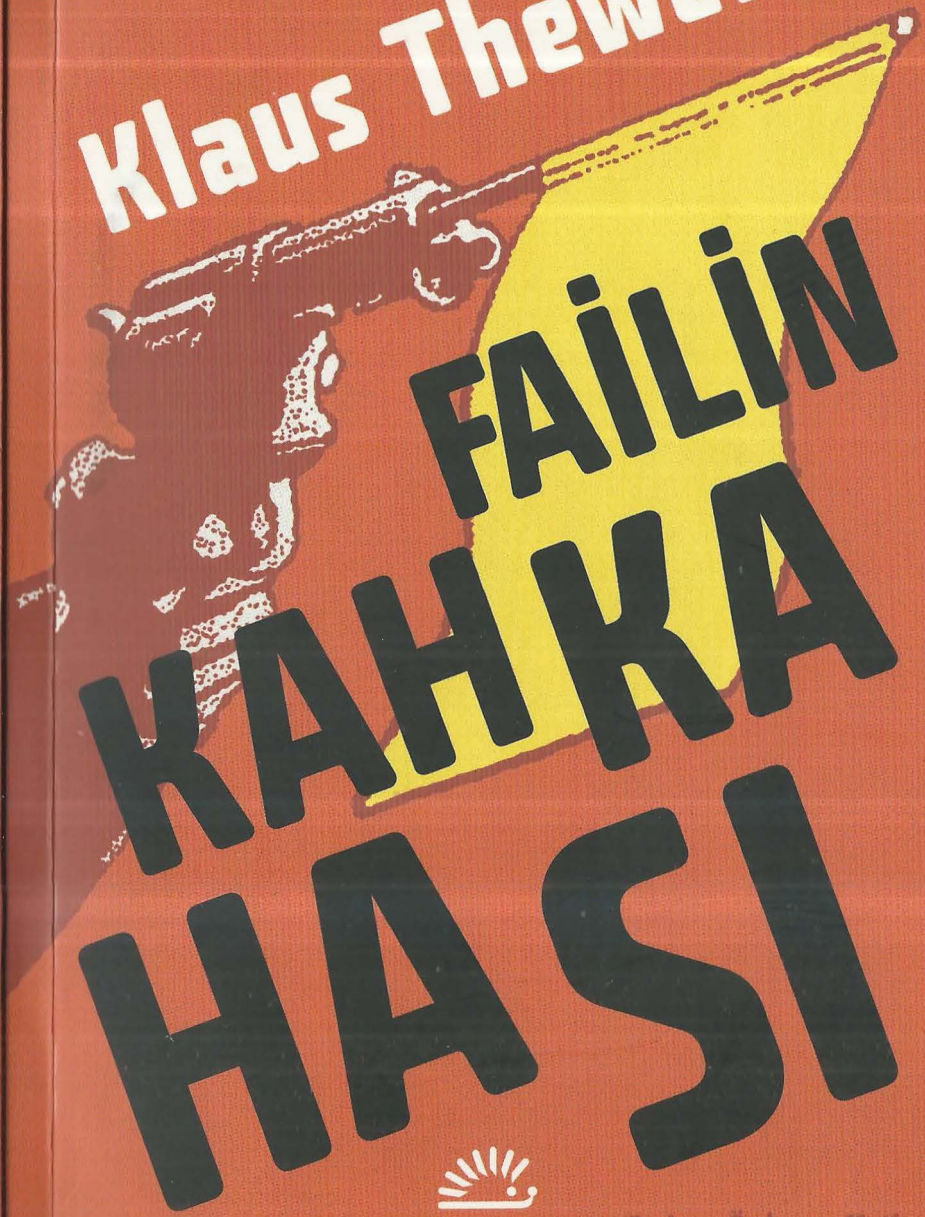
Klaus Theweleit

FAİLİN KAHKAHASI

Klaus Theweleit

FAİLİN KAHKAHASI

iletişim

Çeviren: Ender Can Muti

KLAUS THEWELEIT

Failin Kahkahası: Breivik ve Diğerleri

KLAUS THEWELEIT 1942'de, bugün Rusya sınırları içinde kalan Doğu Prusya'da doğdu. Ailesinin kaçarak yerleştiği Batı Almanya'da yetişti. Bir yandan kol işçiliği yaparak İngiliz ve Alman dili-edebiyatı öğrenimi gördü. Doktora çalışmasından iki ciltlik *Männerphantasien* (*Erkek Fantezileri*) kitabı (1977-1978), erkeklik çalışmalarına özgün katkı getiren bir eserdir. Radyoculuk, öğretim üyeliği yaptı. Yaşamını serbest yazar olarak sürdürmektedir.

Das Lachen der Täter: Breivik u.a. Psychogramm der Tötungslust
© 2015 Residenz Verlag GmbH
Bu kitabın yayın hakları ONK Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

İletişim Yayınları 2426 • Bugünün Kitapları 214
ISBN-13: 978-975-05-2140-9
© 2017 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2017, İstanbul

EDİTÖR Tanıl Bora
KAPAK Deniz Karagül
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Remzi Abbas
BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064
Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46
CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

KLAUS THEWELEIT

Failin Kahkahası: Breivik ve Diğerleri

Öldürme Hazzının Psikogramı

Das Lachen der Täter: Breivik u.a.
Psychrogramm der Tötungslust

ÇEVİREN ***Öndercan Muti***

iletişim

Huzursuzluğu korumak - İlkbahar Dersi ve Sonbahar Dersi Graz Akademisi'nin
Kulturzentrum bei den Minoriten ve DİE PRESSE ile
ortaklaşa düzenlediği bir etkinliktir.
"Failin Kahkahası" konulu ilkbahar dersi 10 ve 11 Mart 2014'te
Graz'daki Kulturzentrum bei den Minoriten'de gerçekleşmiştir.

Katil Gülümser.
Sinemada.

Dış merdivenin tahta zemininde elinde Colt marka silahıyla siyah kıyafetli bir adam dikilmiş. Hemen aşağıda ise "önünü kesen" silahsız bir çiftçi. Revolverli adam aşağıdaki herifi birazdan yere sereceğini biliyor. Dudağına bir gülümseme yerleşiyor ve tetiği çekiyor: Tetiği çeken Georg Stevens'in[1] Western filmi *Shane*'den Jack Palance. On yaşlarındaki çocuk, –hikâye onun gözüyle anlatılıyor–, vurulan adamın yanı başında duruyor ve bu ana tanık olmak zorunda kalıyor. "Shane" (Alan Ladd canlandırıyor), *iyi adam*, ileride bu hain eylemin öcünü alacak.

Neden sonra Western'in kendisi öldü. Bir gülümsemeyle ve yine bir gülümsemelik sürede geçip gitti. Western'i mezara yollamak için *Cinecittà*'nın kötü çocuğu Sergio Leone'nin

1 Georg Stevens kısa bir zaman sonra *Devlerin Aşkı* ve James Dean sayesinde şöhretinin doruğuna ulaşacaktır, 1956.

Amerikan Kahramanı Henry Fonda'nın yüzüne bir gülümseme yerleştirmesi yetti. Fonda o gülümsemeyi on yaşlarındaki "küçük delikanlı"ya ateş etmeden önce takınmıştı. Ateş ettiği çocuk demiryolu şirketinin planlarının, amansız bir hevesle Pasifik'e doğru ilerleyen demiryolunun "önünü kesen" McBain ailesinin hayatta kalan son üyesidir.

Küçük delikanlı silahsızdır. Katilin üç metre kadar uzağındadır. Fonda'nın Colt marka silahı uzun namluludur, gözleri masmavi ışıldar. Gülümser ve tetiğe basar: 1968 tarihli *C'era una volta il West*, *Once Upon a Time in West*, yani *Batı'da Kan Var*.

Filmdeki son geri dönüş sahnesinin gösterdiği gibi, Fonda'nın canlandırdığı sırıtan çocuk katilinin, gençliğinde bir linç girişimi sırasında boynu yağlı ilmiğe geçirilmiş kurbanı mızıka çalan başka birinin omuzlarında dengede kalmaya zorlayarak eğlenmişliği vardır: Aşağıdaki mızıkalı sebat ettiği müddetçe darağacındaki hayatta kalacaktır. Adamın oyunu sona erdiğinde ve mızıkalı bitap halde yere yığıldığında omuzlarında duranın da hayatı noktalanır (Ennio Morricone olağanüstü bir performansla tam o esnada filmin müziğini keser).

Bu oyunu akıl etmiş olan Bay Fonda sarsılmaz, aksine en güzel kahkahalarını atar. Her şey çok yakın çekimde ve çok yavaş gerçekleşir – ki bunlar, Sergio Leone'nin, boy planda bir dereceye kadar yüksek tempodan can bulan Amerikan kahramanlık destanı "Western"in mezarını kazdığı diğer iki cerrahi müdahaleyi oluştururlar.

"Bir zamanlar vahşi Batı'da"; hayır, *iyi adam*ın, bunun gibi bir katilin ortalığı kasıp kavurmasının tam bir buçuk saatten daha uzun sürmemesinin teminatı olduğu o efsanevi ve kahramanca dönemde, tam da böyle olmamış olması ge-

rekir. Dünyaya düzen getirecek sonun en büyük güvencesi Cooper, Douglas, Wayne ya da Peck ve ayrıca Fonda olmuştur; *iyi* Coltlu *en iyi* adam.

"Sapkın" Leone, tam da bu iyinin enkarnasyonunun pençesine tutuşturur öldürücü Colt'u ve Fonda buna izin vermekle kalmaz. Soğukkanlı işbirlikçiliği ve suç ortaklığıyla bir sinema devrinin kapanmasına yardım eder. Gayet açık seçik: "İyi" pekâlâ pislik de olabilir, yani 150 dakika boyunca. *Katil gülümser.* Belki başka şeylerden de haz alıyordur. Ama en büyük hazzı, budur.

O zamana değin az tanınan İtalyan B Filmi yönetmeni Sergio Leone birinci sınıf kuramsal bir anlayış getirir: *Katilin* simgesel işareti olarak gülümseme ya da tebessüm.[2]

George Stevens'ın kült kabul edilen Western filmi *Shane*'nin Alan Ladd isimli *iyi adamı*, iyi niyetli ve çalışmaya hevesli ailelere ait bir yerin (= bir toplumun, bir ülkenin, bir devletin) eline silahı alarak "kötü"den nasıl özgürleştirileceğini ve bunun, sonrasında tek başına, kimseden teşekkür beklemeden (ve bir iktidar iddiasında da bulunmadan) kameranın yakaladığı ufuk çizgisi boyunca ortadan kaybolmak üzere yapılacağını gösterebiliyordur hâlâ.

Shane günümüzde, insanın içine işleyen siyah-beyaz cazibesinden çok şey kaybetmiştir – belki de tamamını. Dulles Biraderler'in, yani John Foster ve Allen Dulles'in, dışişleri bakanı ve CIA şefi olarak görev yaptıkları sırada Washington'a gelen resmi ziyaretçilere müzakerelerin ardından akşamları rahatlama amacıyla göstermeyi alışkanlık haline getirdikleri öncelikli film olduğunu öğrenmiştim (Stephen Kinzer, *The Brothers* kitabında bunu ifşa eder); böylece

2 Hiçbir surette kendiliğinden anlaşılır bir anlayış değildir; kendilerini "sosyal psikolog" olarak adlandıran günümüz şiddet kuramcıları bu anlayıştan ayrılır.

Soğuk Savaş'ın merkezi araçlarından biri rolüne mancınıkla fırlatılıyordu bu film: Alan Ladd, iyi adam, dünyanın her yerinden gelen resmi ziyaretçilere (dünyanın her yerindeki) "kötü"nün *iyi silah*la bertaraf edileceğini gösterir.[3]

Soğuk Savaş'ın kötü devletleri, öncelikle "komünizm"e yakınlaşan ya da sırf ABD'den *bağımsız* geliştirmek istedikleri demokratik devlet biçimlerine sahip olan (dünyanın her yerindeki) ülkelerdir. Bu yıllarda Guatemala, Endonezya ve Kongo'da oluşan demokrasiler, Dulles Biraderler'in (güya) hep golf oynamakla meşgul Başkan Eisenhower tarafından tamamen üzeri örtülen faaliyetlerine kurban gider: Guatemala'nın ilk seçilmiş başkanı Jacobo Arbenz (*United Fruit Company*'nin söylediklerini yapmaz) alaşağı edilir ve kaçmayı başarır; Sukarno da aynı şekilde düşürülür (ve canını kurtarır, fakat destekçisi olan bir milyona yakın insan Suharto tarafından katledilir). Canını kurtaramayanlardan biri de Kongo'daki Patrice Lumumba'dır; tümü Dulles Biraderler'in organize ettiği Amerikan gizli askeri operasyonlarıyla düşürülür. Bu devlet başkanlarının ölüm emirlerinin her biri CIA şefi *Allen* Dulles'ten çıkar (*Alan* Ladd, ne güzel değil mi!), tıpkı tetikçi gizli ajanların başarısız oldukları Fidel Castro ve Ho Chi Minh'te olduğu gibi.[4]

Her birinin elçileri ya da bizzat kendileri *Capitol*'ün* özel gösterimlerinde *Shane*'i izlemek zorundadır, güler yüzlü Dulles Biraderler'le (basın karşısında) kol kola girerek. *Katiller güler.*[5]

"Kameralara gülümseyin!" – öldürüleceklerle kol kola:

---

3 Stephen Kinzer, *The Brothers. John Foster Dulles, Allen Dulles, And Their Secret World War*, New York, 2013, s. 137.

4 Bilhassa Castro bu nedenle bir koruyucu melek ordusuna başvurdu, Ho Chi Minh ise tetikçi gizli ajan sızmalarına bağışık çevresi tarafından korundu.

(*) Amerikan Kongre Binası – ç.n.

5 Dulles Biraderler'le yolunu ilk ayıran John F. Kennedy oldu, tabii siyaset tarzlarıyla değil.

Ön sıralardaki diplomatik misafirler için siyasi katliamın nazik bir biçimi.

* * *

"Aşağı halk" daha yabani davranır. Akıp giden bir ara formlar zinciri basit bir gülüşten gürleyen bir kahkahaya dek uzanır. *Katil (öfkeden) kudurur.*

Kahkaha 1.
Utøya, Norveç 2011

Oslolu Behring Breivik (32) 22 Temmuz 2011'de Norveç'in küçük Utøya adasında öfkesinden kudurdu. AUF'nin (Norveç "İşçi Partisi" Gençlik Örgütü) yıllık yaz kampını düzenlediği adada bir saat içinde çoğunluğu genç sosyal demokratlar olan 69 insanı katletti. 18.24'te teslim olduğu polislere kendini "Norveç Komünizme Karşı Direniş Hareketi Komutanı" olarak tanıttı.

Kendini suya atarak katilden kurtulmayı başaran 18 yaşındaki Emma Martinovic panik içinde adadan yüzerek uzaklaşırken katilin kahkahalarının nasıl ona eşlik ettiğini anlatır:

Arkamızdan gelen ateş sesini, çığlıkları, ateş ederken o piçin attığı kahkahayı ve bize bağrışını duyabiliyorduk: "Kaçamayacaksınız!"

Ölümden kurtulan Emma Martinovic'le ilk röportajı gerçekleştiren İngiliz *Guardian* muhabiri[6] bunları aktarır. Breivik'e

6 *The Guardian*, 27. Temmuz 2011; Norveççeden çeviren Andrew Boyle.

karşı açılan dava süresince buna benzer birçok ifade verilmiştir.

Tonje Brenna arkasına çömeldiği dar pencere pervazından birine isabet ettirdiği anda saldırganın nasıl tezahürata başladığını duyabiliyordu: Gol olduğunda sevinen bir futbol taraftarı gibi "Oley!" diye bağırıyordu.

Tepe boyunca koşup gelen bir kız, "Artık ölüyorum, Viljar," dedi.

"Ölmüyorsun," dedi Viljar.

Ateş aralıksız devam eder. Saat daha beş buçuk olmadan, fail adada geçirdiği on beş dakika içinde 21 insanı vurmayı başarır. "Aşk patikası" üzerinde 10 kişiyi daha vurur.[7]

Breivik bir engelle karşılaşmadan adaya gelebilmek için, ki bu amaçla bir feribota binmesi gerekir, bir nebze Henry Fonda efektine başvurmuştur. *İyinin* suretinde ortaya çıkar; güven talep eden bir polis üniformasıyla. Feribot iskelesinde görevli olan Simen Braenden Mortensen, "Polis olduğundan bir an bile şüphelenmedim," der:

"Dost canlısıydı, isminin Anders olduğunu ve Oslo'dan geldiğini söyledi. Adada güvenliği sağlamakla görevliymiş. (...) Arabasının plakasını bile bir kenara yazmadım."[8]

Sahte polis, bu maskesinden faydalanır:

Dost canlısı bir ses tonuyla bağıran bir adam duydular: "Ben polisim. Orada biri var mı? Size yardım etmek için buradayım." Ardından Khalid genç bir kadının bağırdığını duydu: "Polis olduğunuza emin misiniz?" (...)

7 Karin Fatland, *Die Tage danach. Erzählungen aus Utøya* (*Ertesi gün. Utøya Tanıklıkları*), Münih, 2013 (Oslo, 2012), s. 207.

8 *Der Spiegel*, 31/2011, s. 82.

Khalid o an Breivik'in elindeki büyük tabancayı fark etti. Adamın kolunu kaldırıp genç kadının belden yukarısına ateş ettiğini gördü. "Tereddüt etmeden," diye ekledi Khalid. Genç kadın olduğu yerde çimenlere devrildi. Orada yığılıp kalmışken adam yanına geldi ve bu sefer onu başından vurdu. Ardından bizi gördü ve gülümsedi. Sanki "sırada siz varsınız," demek ister gibiydi.[9]

Katil gülümser, kahkaha atar ve öfkesinden kudurur. Onu dost ve yardımsever bilecek kadar saf 14 yaşındaki genç sosyal demokrat kadınları yarım metreden başından vurmak büyük bir keyif ve *Tapınak Şövalyesi* Anders Behring Breivik'in kendi yazıtında, yani internet bildirisinde yazmış olduğu Norveç "Kültür Marksizmi"ne karşı savaşta muazzam bir zaferdir.

Katil zaferini kutlar. Kurbanların çaresizliğinden doyasıya zevk almış olduğu gibi dava süresince onu teşhis edenlerin çaresizliğinden de zevkten dört köşe olur:

Saldırıdan sağ kurtulan ve olayın tanığı olan 24 yaşındaki Tonje Brenna 2 gün önce, göz göze geldiklerinde adamın sevinçten çığlık atmaya başlamış olduğunu söyledi. Anders Breivik'in davası yeni bir safhaya giriyor, zira artık sağ kalanların olayı nasıl gördüklerini onun yanındayken betimlemeleri gerekiyor.

Gazeteci Paul Hockenos duruşma salonundan böyle aktarıyor ve devam ediyor:

Öldürmekten duyduğu sevinç kendini Haçlı Şövalyesi tayin eden bu adamın deliliğinin bir başka kanıtı değil mi?[10]

---

9 *Der Spiegel*, *a.g.y.*, s. 83.

10 Paul Hockenos, "Die neuen Kreuzritter" (*9 Haçlı Şövalyesi*), *taz*, 11 Mayıs 2012.

Cevap: "Belki de evet." Cevabı önceden belli *retorik* sorular: "Kendini Haçlı Şövalyesi tayin eden adamın deliliği"; bu hangi soruyu cevaplar?

* * *

Endonezya 2013

"Takım elbiseli katil. İnsan avı. 1960'ların ortasında Endonezya askeriyesi ve peşine taktığı güruh yüzbinlerce Komünist Parti yandaşını katletti. "The Act of Killing" (*Öldürme Eylemi*) filminde katliamcılar kendilerini ve kurbanlarını canlandırıyor."[11]

Şöyle hayal edin: Bir grup eski SS yandaşı kameranın karşısına geçmiş, Yahudileri nasıl katlettiklerini canlandırıyor. Bu sırada şarkılar söyleyip dans ediyor, şatafatlı garip kıyafetler içinde şiddet eylemleriyle böbürleniyorlar. Lüks villalarda belediye başkanları ve medya kodamanları bir koltuğu paylaştıkları katillerin sırtını sıvazlıyor, hem de kameranın önünde.*

Olacak iş değil mi? Ama hayal gücü sınır taşımaz. Ancak bu bir hayal değil:

Kısa süre önce Toronto'da ilk defa gösterilen Joshua Oppenheimer'in "The Act of Killing" filmi Holokost'u değil 1960'ların ortasında Endonezya'da komünistlere karşı gerçekleşen zulmü konu ediniyor. Buna rağmen eleştirmenler "The Act of Killing"i Holokost filmi "Shoah" ile karşılaştırıyor. Werner Herzog ve Errol Morris'in prodüktörlüğünü yaptığı Oppenheimer'ın filmi

11 Anett Keller, *taz*, 10 Kasım 2012.

(*) Schutzstaffel: Muhafız Kıtası. Nazilerin seçkin birlikleri – e.n.

de ölenleri göstermeden dehşeti öğretiyor. Ayrıca Klaus Kreimeier'in 1986'da "Shoah" için yazdıkları, "The Act of Killing" için de geçerli: "Barbarlığın dili onun için hazırlanan tuzağa falan düşmez, o gizemsizdir. Onu bir yerlerden çekip çıkarmak gerekmez, ona kulak kesilmek yeter."

Oppenheimer yedi yıl boyunca barbarlığın dilini dinlemiş. 38 yaşındaki Amerikalı, katliamcıları kameranın karşısında konuşturmamış da, onlara "öldürme oyunu"nu canlandırtmış. Esas oyuncular katillerin kendileri. Gurur duydukları suçlarıyla ilgili bir film çekiyorlar. Openheimer ise onları bu sırada filme alıyor. Başkahraman Anwar Congo ve arkadaşları Kuzey Sumatra'daki büyük Medan şehrinde yaşayan suçlular, namı diğer Preman'lar (= özgür adam). 1965'te etkisini giderek arttıran Komünist Parti (PK) Anwar ve "çetesi"nin başının belası. Aşırı milliyetçi paramiliter Pemuda Pancasila (PP) grubuna mensuplar ve haraç toplamadıkları zamanlarda bir sinemada bilet keserek para kazanıyorlar. Amerikan filmlerindeki idolleri gibi giyiniyorlar. Kitlenin ilgisini çeken ve Anwar ve çetesine en çok parayı getiren de Hollywood yapımları. Endonezya Komünist Partisi'nin emperyalist uydurmalar diye boykot ettiği filmler. Komünistlere yönelik büyük ve kanlı sürek avı başladığında Anwar ve arkadaşlarına uzun uzun yardım çağrıları yapmak gerekmemiş. PP'nin bürosu "sinemaları"nın hemen karşısında bulunuyor.

Endonezya'da o tarihin üzerinden pek bir zaman "geçmemiş". Bu büro da hâlâ olduğu yerde duruyor.

"Act of Killing"in ilk sahnelerinden birinde Anwar o büronun terasında dans ederken görünüyor. "Ça-ça-ça - ta, ta, ta." Beyaz pantolonu ve yeşil-beyaz çiçek desenli gömleğiyle bu zayıf yapılı adam şarkı söyleyip bir ileri bir geri dans ediyor. O günlerde komünistlerin "hesabını" nasıl gördüklerini henüz anlat-

mış. Başlarda terasın kanla dolduğunu, bunun epey koku yaptığını... Bu nedenle kurbanlarını kabloyla boğmayı nasıl da akıl ettiğini... Bunu Amerikan gangster filmlerinden görmüştü. Yine bu girişimin kan sorununu nasıl çözdüğünü... O sahneleri zihninden biraz müzik, biraz alkol, belki de biraz otla nasıl savuşturduğunu... "Ta, ta, ta - oh, oh, oh."

Kahkaha atar ve dans eder; müthiş zamanlarmış, o zamanlar.

1965/66 kıyımı 500.000 ile üç milyon arasında cana maloldu. Suharto'nun askeriyesinin bunun için sivil yandaşlara da ihtiyacı vardı. Anwar gibi binlercesi askeriyenin emrinde ya da askerlerle beraber can aldı. Ve tabii Washington'ın para, teknoloji ve isim listeleri şeklindeki desteğiyle.

Tetikleyici ise güya Endonezya askeriyesine yönelik cinayetlerdi; sağ gösterip sol vurdular:

1965 yılında askeri medya öldürülen askerlere komünistler tarafından işkence edildiği haberini yaydı. Komünistler ölenlerin penislerini kesip gözlerini oymuştu. Bunun için bir kanıt ortaya koyamayan otopsi raporu da gizli tutuldu... "Katliamı kahramanca bir şey olarak göstermek cezasızlığın köşe taşıdır."

Anwar ve arkadaşları işledikleri cinayetleri açık bir sevinçle Hollywood benzeri bir tarzda canlandırıyor. Bu o kadar tuhaf bir etki yaratıyor ki insan arada gülmek zorunda kalıyor. Aynı anda katillerin şimdi öldürmeyi sahneledikleri gibi geçmişte de gülüp oynayarak cinayet işledikleri anlaşılıyor. Yasanın üzerinde durmanın mutlak bilinciyle. Kurban rolünü üstlendiğinde Anwar ilk defa kuşkuya düşüyor: "Onurumun zedelendiğini hissedebiliyorum. İşkence yaptığım insanlar da böyle mi hissetti?"

Bizzat kendileri dışında biri ya da bir şey için herhangi bir his ortaya çıkaramamaları, kahkaha atarak öldürenler güruhu için karakteristiktir. Ruhları ve fiziksel varlıkları eylem tarafından tamamen soğurulur. Fakat bunu *herkesin* görmemesi gerekir; yani *yanlış kişilerin.*

Basın özgürlüğüne rağmen Endonezya'da dün olduğu gibi bugün de bir sinema sansür kurumu vardır ve bu kurum "The Act of Killing"e yeşil ışık yakmaz. Filmin kahramanları hemen Oppenheimer'i dava etmeye girişir. Permuda Pansacila temsilcileri filmin gösterilmemesini alenen "rica eder". Bir 1965 kurbanları derneği olan Kiprah Perempuan'ın başkanı Erlina Gudadi "tabii ki filmi izleyeceğim," diyor. "Ama aynı zamanda filmin burada sinemalarda gösterilmesiyle ortaya çıkabilecek şiddetten de korkuyorum." Gudadi akrabalarından geriye kalanları uygun bir şekilde toprağa verebilmek için ölenlerin yakınlarının kısa süre önce bir toplu mezarı açmak istediklerini aktarıyor. "Kaymakamlığa başvurduktan iki gün sonra toplu mezarın orada "yeni bir komünist tehlike" uyarısı yapan afişler peyda oldu." Ölenlerin yakınları korktukları için bu planlarından vazgeçmek zorunda kaldılar.

Geçmişin geçmişte kalmadığı, kahramanları hâlâ ortalıkta olan alevi sönmüş despotlukların (biraz bile olsa) üstü kazındığında fark ediliyor en geç. Bu da art alanı:

Endonezya Başkanı Sukarno'nun politik olarak giderek daha fazla Pekin'e yakınlaşması Batı'yı ve Endonezya ordusu içinde ona bağlı kesimleri endişelendirdi. 1 Ekim 1965 gecesi Batı yanlısı yüksek rütbeli yedi asker öldürüldü. Genelkurmay II. Başkanı Suharto EKP'yi sorumlu tuttu, Sukarno'yu düşürdü ve komünistlere karşı benzeri görülmemiş bir cadı avı başlattı, tabii Batı'nın desteğiyle.

Son cümle biraz naif geliyor. "Batı", demek oluyor ki Washington'daki Dulles Biraderler, yani ABD Dışişleri Bakanlığı ve CIA bu eylemlerin arkasında duruyordu. Sukarno onlar için bir baş belasıydı, hem de uzun zamandır.[12] Anett Keller şöyle aktarıyor:

Endonezyalı tarihçi Hilmar Farid, "bu haberler rahatsız edici büyük bir tartışmayı tektiklemişti," der.

Katiller ise kamera önünde gülerek ve dans ederek teraslarda işledikleri cinayetleri canlandırırken oldukça rahat görünürler. "Cezasızlık" güvence altında olduğu sürece.

İnsan, yeryüzünde onun üzerinde hiçbir şeyin bulunmadığı bir iktidarın parçası olduğunu gösterebiliyorsa, "dünya"nın da bunu görmesi gerekir. 1994'te bu durumu ilahi suçlulara verilen ihlal cezasızlığı olarak tanımlamıştım.[13]

* * *

Kamboçya 1975-1979; Paris 2013

"Ardından kısa sürede geriye kimse kalmadı." Kamboçya. Rithy Panh, Kızıl Kmerler terörüne dair belleği canlı tutan filmler çeker. Etkileyici kitabı *Yok Etme* kendi çocukluğu ve sabık bir işkencehane amiriyle gerçekleşen çelişkili konuşmalar üzerinedir.[14]

"Rithy Panh artık Paris'te yaşayan bir yönetmendir,"[15] diye

12 Stephen Kinzer, *The Brothers*, 2003.

13 K.T., "Männliche Geburtsweisen", *Das Land, das Ausland heisst*, Münih, 1994.

14 Christina Nord, *taz*, 4 Nisan 2013.

15 Panh'ın filmleri: Ölüm Makinesi Kızıl Kmerler (2003); Les Artistes du Théâtre Brûlé (2005). Duch, Cehennemin Mimarı (2011). Kitabı (Christop-

aktarır Cristina Nord ve Kamboçya ile ilgili olarak şöyle devam eder:

1975'ten 1979'a Pol Pot rejiminin hüküm sürdüğü dört yıl içinde 1,7 milyon insan öldü. Cinayet, işkence, keyfi tutuklamalar, suçlamalar, sistematik kıtlıklar ve bir soyadından gözlüğe ya da aşk evliliğine, burjuva sayılan her şeyi tasfiyeye yönelen bir nefret, gündelik hayatın kendisidir.

Film Nord'a, Claude Lanzmann'ın *Shoah*'da kullandığı yöntemi hatırlatıyor. Ayrıca:

Panh Victor Klemperer'in Nasyonal Sosyalizm'deki dil üzerine çalışması "LTI"ye başvuruyor ve başka yerlerde de Holokost tanıklıklarından alıntılar yapıyor, örneğin Charlotte Delbos'un kitapları veya 18 yaşında izlediği Alain Resnais'nın "Gece ve Sis" filmi gibi: "Çok şaşırdım. Tıpatıp aynı şeyler. Başka bir yerde gerçekleşiyor. Bizim zamanımızdan önce. Ama bu biziz."*

Alain Resnais'nin *Gece ve Sis*'te gösterdiği toplama kamplarındaki ceset yığınları 1980 yılıyla beraber Kamboçyalı Rithy Panh'ı haykırmaya itiyor: "Bu biziz; hem de 'bizim zamanımız'dan önce", fakat beden farklı sayıyor zamanı:

Rithy Panh'ın Fransa'ya gelişinin üzerinden neredeyse 35 yıl geçti. Yine de hâlâ ani felç ve soluma güçlüğü anları yaşıyor, mesela kan vermek için doktora gittiğinde ve elinde olmadan Duch'un işkencehanedeki ölümcül kan almalara dair anlattıkları gözlerinin önünde canlandığında.

---

he Bataille'la beraber): *Auslöschung. Ein Überlebender der Roten Khmer berichtet*, Hamburg, 2013.

(*) Türkçesi: *LTI - Nasyonal Sosyalizmin Dili*. Çev. Tanıl Bora, İletişim Yayınları, İstanbul, 2013 – e.n.

Tarihi cinayet vakaları çok farklı olabilir ama imgeler birbirlerini anımsatır. Ve beden konuşur, haklı olarak: "Bu biziz." Duyguların başka, inkâr edilemeyecek başka bir zaman dizini vardır.

* * *

Irak 2014

"'**Sana ne yaptığımızı kardeşine söyle.**' 'İslâmcı fanatikler' Musul'un batısında kalan Sincar Bölgesi'ndeki bir köyü ele geçirdi."[16]

Ali'nin 19 akrabasından yalnızca yedisi kaçabildi; aileyi korumak amacıyla tam isimlerini veremeyiz. Artık Kürt Bölgesel Yönetimi başkenti Duhok'a yakın, sınır dışı edilenler için yapılmış bir kampta yaşıyorlar.

Oradan telefonla kız kardeşini arıyor. Telefonu bir adam açıyor, Ali'ye küfrediyor, kahkaha atıyor ve onunla alay ediyor: "Sana ne yaptığımızı kardeşine söyle, seninle nasıl eğleniyoruz, söyle ona." 20'li yaşlarındaki kadının bir şey söylemesine lüzum yok. Bu imaların ne anlama geldiğini Irak'ta herkes bilir: Kim olduğunu bilmediği adam, genç kadına tecavüz ediyor.

Inga Rogg dehşet içinde "fanatiklerin amacının cinsel şiddeti alenen yapmak" olduğunu kaydediyor:

IŞİD gerçekleştirdiği katliamlarla övünüyor. Iraklı ve Suriyeli askerlere yönelik katliam görüntülerini hazırlayanlar da karşıtları değil, fanatiklerin kendileri.

16 Inga Rogg, *taz*, 24 Eylül 2014.

Askerlerin savaş sırasında gerçekleştirdikleri suçları saklamaları olağan durumdur, diye yazıyor. Ancak çoktan gördüğümüz gibi, burada karşılaştığımız katil tipi için bu durum genel olarak geçerli değil. Aksine onlar eylemlerini her koşulda sergilemenin peşinde.

Üstelik onlar için insan hayatının önemine dair bir sıralamada kurbanları tümüyle "aşağıda" bulunuyor; "artık-insan-değil"e yakın bir yerde. Böylece

Ezidiler en aşağıda duruyor ve Ezidi kadınları "kâfirler"e karşı verilen savaşta meşru ganimet sayılıyor. Böylece Ezidi kadınlarına iki seçenek kalıyor, ya din değiştirme, bu durumda İslâmcılar onlara bir "mümin"le evlenme olasılığını sunuyor, ya da kölelik. "Her iki ya da üç günde bir, toplu tecavüz kurbanı olmuş bir genç kadın başvuruyor," diyor Ezidi temsilcisi Othmann. Diğer kadınlar ve küçük kızlar ise satılıyor.

Bununla birlikte tecavüzler "cinsel" fiillerden çok belirli bir amaca yönelik şiddet fiilleriymiş gibi görünüyor:

Cinsel şiddet onlar için daha ziyade, Ezidilere korku salmak için başvurdukları bir savaş silahı. (...) Kadınların ve küçük kızların ailelerine dönme olasılıkları açısından bunun ne anlama geldiği de önemli olabilir. Ezidiler, dinleri ve kültürleri ayrı olsa da kadın hakları konusunda Kürt ya da Arap komşuları kadar muhafazakârlar. Onlar da evlilik dışı cinsel ilişkide bulundukları için kadınları öldürüyor. Buna zorlanmış olup olmadıkları da Ezidiler için bir önem taşımıyor. (...) İstenmeyen hamilelik vakaları ve kardeşlerini ya da kızlarını kabul etmekten kaçınan aileler bile mevcut.

* * *

"**Ganimet olarak kadınlar. Savaş suçu.** 'İslâm Devleti'nin esir aldığı Ezidi kadınlar, Kur'an'a atıfla, IŞİD savaşçılarınca paylaşılıyor. Başka Müslümanlar ise bunu İslâm'ın küçük düşürülmesi olarak görüyor."[17]

Terör örgütü "Irak Şam İslâm Devleti" (IŞİD) internette yayınladığı bir propaganda yazısında Ezidi azınlıklardan kadınların ve küçük kızların köle yapılmasıyla ve savaşçılarına satılmasıyla övünüyor.[18] *(...)*

(...) Human Rights Watch yüzlerce Ezidi'nin hâlâ IŞİD'in elinde olduğunu bildirdi. Genç kadınlar ve çocuklar sistematik olarak ailelerinden koparılırken çocuklar 1.000 ABD doları karşılığında IŞİD savaşçılarına satılıyor ya da toplu törenlerde bu savaşçılarla zorla evlendiriliyor. Erkekler ve erkek çocukları ise zorla İslâm'ı kabul edip cihatçı yapılıyor. (...) IŞİD'e göre söz konusu köleleştirme IŞİD'in ihya etmeye çalıştığı Peygamber döneminden bir gelenek.

Öldürme geleneğini *ihya etmek;* demek bu da var. Gülümseyin.

Cihatçıların resmi yayın organı *Dabık*'ta şöyle yazıyor:

Uzman Guido Steinberg, Dabık'ın sözde "Halifelik"in ideolojisini açıklayıp yaydığını ve IŞİD yönetimine epey yakın gibi durduğunu aktarıyor. (...)

Tecavüz her kıtada ve her çatışmada sistematik biçimde bir silah gibi kullanılıyor, bilinçli şekilde siyasi rakiplerini ya da

17 Daniel Bax, *taz*, 16 Ekim 2014.

18 "Bu, IŞİD ele geçirdiği bölgelerde Hıristiyan, Ezidi ya da Kürt kadınları ve çocukları köleleştirip pazar yerlerinde savaşçılarına sattığı anlamına geliyor. Hak ettiklerini düşündükleri savaşçılara ise kadınların bağışlandığı söyleniyor." (Georg Mascolo ve Volkmar Kabisch, *SZ*, 17 Eylül 2014.)

bütün etnik ya da dini toplulukları aşağılamak ya da imha etmek amacıyla bir iktidar aracı olarak.

* * *

Kuram 1.
Oslo 2012.
Tapınak Şövalyesi ve Vatana İhanet

"İzninizle kendimi tanıtayım." Anders Behring Breivik, dünyaya kendini "birey" olarak değil yüksek ve uluslararası bir cemiyetin *üyesi* olarak tanıtır: *Tapınak Şövalyeleri*, onlar adına Norveçli genç sosyal demokratları katlettiği bir "Tapınak Şövalyeleri" örgütü.

Kim bu *Tapınak Şövalyeleri* ve Breivik niye onlara ihtiyaç duyar? Bu "üyelik"in yüce anlamını kavramak için belki, Breivik'in üvey annesi Tove Øvermo hakkında sarf ettiği bir ifadeye bakmalıyız. Tove, UDI'de, başta Müslümanlar olmak üzere göçmenlere resmi izin belgeleri vermekle yükümlü bir Norveç kurumunda çalışmıştır. Breivik "ılımlı kültürel Marksist ve feminist" olarak tanımladığı üvey annesini "Hain Kategorisi B"ye yerleştirir. Kendisinin katliamıyla yeni çeki düzen vermiş olduğu o "çokkültürlülük, kültür Marksizmi ve feminizmle zehirlenmiş" genç siyasetçilerin dünyasında önemli bir kadındır. Breivik 1.500 sayfalık internet bildirisinde "ironiktir," diye yazıyor, "Norveç'in çokkültürlülük siyasetinin önemli bir kurumu olan UDI, TŞ'nin (Breivik *Tapınak Şövalyeleri* örgütünü sıklıkla bu şekilde kısaltır) olası saldırı hedefleri listesinde oldukça üstte yer alır":

Tove'yi gerçekten sevsem de UDI'ye bir saldırı gerçekleştirecek olsalar TŞ'yi suçlayamam. Norveç çok kültürlü rejiminin hizmetinde Hain Kategorisi B'nin birincil aracı ve bu nedenle vatana ihanet eden biri olarak bunu hesap etmiş olmalıydı.[19]

"Daha yüksek bir yetki"ye sahip bir uygulayıcı, bir "tapınak şövalyesi" misal aile bireylerine hafifletici sebepleri tanımaz, (şahsen değer verdiği) bir üvey anne bile özel olarak sakınılmaz.

Breivik "vatana ihanet" kelimesini kullanır. Vatana ihaneti, tanımı gereği, ancak vatandaşı olduğu devletin en yüksek güvenlik yönetmeliklerine ya da sır saklama yasalarına karşı gelen birisi işleyebilir. Yani, bu devletin, kendi *varlığına tehdit* olarak algıladığı ve en ağır cezaya, ölüm cezasına çarptırmaya hak gördüğü eylemleri başlatan birisi. "Kendi saflarımızdan" çıkan bu iç düşmana, *vatan haini* denir.

Böylece Breivik, hain kategorilerini oluştururken bizzat kendini ve *TŞ*'yi *devlet* yerine koyuyor; mevcut Norveç devletinin ve seçilmiş hükümetinin üzerine yerleştirilmiş, kendi *yargı yetkisine* sahip özel bir devlet. Bu yetki herhangi bir yargılama gerekmeksizin ölüm cezasına çarptırmayı da içerir. Breivik işte bu "daha yüksek hukuk"tan hareketle davranır.

Aynısını, güncel olaylarda şahit olduğumuz gibi, tam aynı gerekçeyle, yani "İslâm Devleti" addettikleri "halifelik" adına bir tutsağı herhangi bir mahkeme görülmeden keyfi olarak idam eden ve kurbanlarını başını keserek idam edişleri-

19 "A Kategorisi"ne Norveç'e kontrolsüz Müslüman göçmen akışının başlıca sorumluları olan siyasiler ve kamusal alandaki diğer temsilcileri karşılık gelir. "B Kategorisi" üyeleri gibi onlar da ölümü hak eder. Polisin verdiği bilgilere göre Breivik tüm Norveç'te aralarında Dışişleri Bakanı Jonas Gahr Støre'nin de bulunduğu 12'ye yakın A Kategorisi hain, çoğunlukla eleştirel yazarlardan ve biraz da siyasilerden oluşan 4.500 B Kategorisi hain, Utøya'daki kampa katılmış gençlerin de dahil olduğu 85.000 C Kategorisi hain belirlemiştir. (Erika Fatland, *Die Tage danach*, s. 157.)

ni gururla "ağ"da, öncelikle Youtube'da dünya kamuoyuna sunan "cihatçılar" da yapar. *Katil sırıtır.*

Kendi düzenlemeleri dışında bir hak ya da yasa tanımamaları, bu tür örgütlerin genel işaretidir; bunu ister "Kur'an" gibi bir kitaba ister vatan ya da devlet düşmanlarını öldürmek için meşru müdafaa hakkına sahip bir Avrupa Hıristiyan "ırkı"nın daha yüksek hukukuna dayandırsınlar, mahkeme olmadan, hüküm verilmeden, kendi örgütünün üst-meşruiyetiyle öldürmek. Bu "öldürme hakkı"nı her üye kendi için talep edebilir.

Breivik'in internet bildirisini psikanalitik ya da psikiyatrik bir yaklaşımla yorumlayanlar, onun eylemlerini "anlamaya" çalışırken "şizofreni", "sınır kişilik", "narsist" gibi uzaktan tanıları köşe yazılarına kattıklarında, şayet bu adam terapi kanepesinde uzanıyor olsaydı bazı açılardan muhtemelen haklı olurlardı. Ancak kanepede uzanmıyor, terapi odasında da değil – *ilkesel olarak,* değil. Onu bir "hasta" tipiyle karıştırmayın, yoksa onu pek az "anlayabilir" ya da hiç mi hiç anlayamazsınız. Buna kalkışan yalnızca; söz konusu katil tipini "daha yüksek öldürme hakkı" söylemiyle her tür gerçeklikten kopuk tuttuğunu, onu "ruhen hasta" olarak tarif ettiğini, sözlerini ve davranışlarını *ciddiye almadığını* vurgulamış olur. Peki "ciddi"ye alınmak için kaç kişiyi öldürmek gerekir? Belli ki 77 kişi yeterli değildir.

O hasta *değil*; tıpkı Himmler ya da Hitler veya bir diğer "daha yüksek hukuk" katili gibi. *Dünyayı kurtaran adamlar*la karşı karşıyayız, *bizi iyileştirmeyi* görev bellemiş, hem de en üstün teknolojik cinayet araçlarıyla; her ülkeden ve kültürden faşistler silahtan anlar. Bu nedenle o bir hasta değil. O bir hekim. Onun gözünde hasta olan *biziz*; "iyileşme"ye ihtiyaç duyan insanlarız. *Onun* tedavisine.

İlk değerlendirmemde Breivik'i "başıboş dolanan bir SS adamı" diye adlandırmıştım. "Her psikopat gibi," demiştim. Himmler, Heydrich, Hitler ve diğerleri pekâlâ "psikopatlar"dı, ama bu ne anlama gelir? (Hayattayken) doğru tedaviyi uygulayacak hekimleri bulamadılar da ondan mı katliamcı oldular?

Hayır. Bu tür faillerin bağlı oldukları örgütlerin yapılarına dair esaslı düşünürseniz, başka sonuçlara varırsınız. *Neydi* peki Alman Nazi SS'leri? Bugünün benzer örgütleri *nedir*? "Daha yüksek ırkın" ya da "daha yüce ahlâki saflığın" veya "kadın bedeni üzerinde daha yüksek erkek hakkının" ya da "daha yüksek dinin" hukukuna atıfla, tüm dünyada bizi süper adaletli eylemleriyle şoke eden örgütlerden bahsediyorum. Yukarıda anılan bir ya da daha fazla kompleksten ötürü başka (yani daha aşağı) yaşam biçimlerini "öldürme hakkı"nı, hatta *imha*sını kendine hak gören SS'in, "daha aşağı çok kültürcüler"i öldürmeye cevaz veren *daha yüksek* hakkı kendi için kullanan Breivik'in *Tapınak Şövalyeleri*'nden nesi farklıydı? Fark *TŞ* devlet iktidarını (henüz) eline geçirememişken, SS'in Nazi Almanyası'nda o iktidarın bir parçası olarak eyleyebilmiş olmasında yatar. Himmler'in SS'leri devlet iktidarının resmi parçaları olmadan önce Tapınak Şövalyeleri tarikatından farksızdı. Bu, bizzat katıldığı ve onu *yetkilendiren* Breivik sisteminde "üst örgüt"e (birliğin üst bedeni) karşılık gelir. "1 birey" olarak hareket etse bile bu böyledir. Bu birliğin üst bedeni olmadan o bir hiç, yani ülkesinin sivil mahkemesi önünde hesap vermek durumunda olan "sıradan bir vatandaş". Ancak *Tapınak Şövalyeleri* örgütü (yani kendi SS'i) yapılanması aracılığıyla, tam da bunu işlevsiz kılar.[20]

"Bu **Allah'ın belası gülümseme.** Anders Behring Breivik'in milliyetçi selamını vermek üzere yine kolunu kaldırması,

20 Bu örgütün mevcut gerçek haline sonra değineceğiz.

mahkemeyi izleyenler arasında bir hareketlenmeye neden oluyor. Maksatlı bir kışkırtmanın, nefretin jesti. Duruşma gününe hazırlanmış olmalarına rağmen kurbanlar ve kurbanların yakınları kendilerine hâkim olmaya çalışıyorlar".[21]

Sanık sağ kolunu uzatıp sıkılı yumruğuyla mahkemeyi selamladığında orada bulunanların içi kabarıyor. Sonrasında gülümsüyor ve Oslo'daki mahkeme salonu Tinghus'ta bulunan herkesin sinirleri alt üst oluyor. (...) Ne yaptıysa "şerden değil iyilikten"; istifini bozmayan Breivik ekliyor: "Yine olsa yine yaparım." (...)

Avukatlar, hâkimler, gazeteciler, mahkeme psikiyatristleri, izleyenler. (...) Salonda onu dinleyen herkesin onun gülümsemesiyle ilgili bir sorunu var. Bazen rezilliğin beden bulmuş hali, bazen de Breivik'in, kişiliğinin şeytanlaştırılmasını önleme çabasına hizmet eden bir gülümseme bu.

Neden sürekli gülümsediği sorulduğunda Breivik, cezai ehliyeti olmadığını bildiren psikiyatrlara gülümsediği cevabını verir.

"*Ciddiye almak*" demişken, ırk bağnazlığı bir "kuruntu" sayılamaz, bir bilimsellik iddiası taşır ve (buna uygun devletlerde) üniversitelere ya da yargıya kurumsal olarak demir atmış olduğu için olağandır. *Çok kötü* temellendirilmiş bir bilimdir; antropolojik, genetik, mikrobiyolojik ve nöronlara dair araştırma sonuçlarıyla hayli kolay çürütülebilir. Fakat böylesi "kanıtlar"ı kabul etmeyenlere (yaradılışçılar vs.) bu tür çürütmelerle erişilemez. Onlar temellendirmeleri tükendiğinde daha ziyade öfkeli kahkahalarla etrafa ateş etmeyi tercih ederler.

Bu onların, işledikleri cinayetleri anlamak için önemli ve

21 Pers Anders Hoel, *taz*, 19 Nisan 2012.

açıklayıcı mahiyette bir özgül ruhsal yapılanmalarının olmadığı anlamına gelmez. Ancak onların davranışları her şeyden önce, kendi *üst hukuksal* yasalarına sahip örgütlerin *eylemlerini* bir *zorunluluk* olarak vaz'etmelerinin ifadesidir. Bu örgütlere katılan herkes cezasız cinayet işleme hakkını da elde eder, *ilahi suç işleme* konumuna da erişir, dünyevi yargı kurumları tarafından dokunulamaz olur ve başka bir yargı yetkisine yüce bir havayla (ya da sadece ahmakça) gülüp geçer.

Katil, evvela, eylemlerinin *idrak edilmesini* ve lütfen, çevresinin, yani siyasi durumun hemen kökten değişmesine yol açmasını ister. Bu nedenle eylem(ler)ini, elinden geldiğinde, görkemle sergiler. Eyleminin canavarlığına ve kutladığı yasasızlığına hiç takılmadan, allâme köşe yazarlarının veya mahkeme uzmanlarının şizofreni vb. "teşhisler"i başına üşüştüğünde "o sadece gülebilir": "'Cezai ehliyeti yoktur' diye sunulmam beklenen bir şeydi. Ancak ben hasta *değilim*. Ben *muhteşemim*. Zaman gelecek, heykelim dikilecek."

Anders Behring güler.

Georg Seeßlen, Matris'e biraz fazla kapılarak, Breivik'i özel bir tür *klon* olarak değerlendirir. Fakat *evrensel* "SS adamı" hep böyledir: "Bir anneden doğmuş olmak yanlış bir yoldur; Platon'dan Goebbels'e, Garp tarihi boyunca haykırılan, budur."[22] Bu cümle yalnızca hadisenin Goebbels'den sonrasına da uzandığı ve Platon'dan *önceye* dayandığı gerekçesiyle düzeltilebilir. Kendi büyüklüğüne uyanmış "asker erkek", *her zaman* şiddet aracılığıyla bizzat doğar; tabi olduğu bütünlüğün parçası olan bedenini çeşitli biçimlerde tertip ederek ("talim"); öteki hayatları sonlandırmaya yönelerek.

22 K.T., "Männliche Geburtsweisen", *Das Land, das Ausland heißt*, München, 1994, s. 40-70, 41.

Tek tabanca olarak görünse de, farklı şekillerde vurgulandığı gibi, hiç de "bireyci" değildir. Gönlünde, beraber Norveç'i ve (yarın bir gün tüm dünyayı) basabileceği bir *Tapınak Şövalyeleri ordusu* yatar. Ama elinde bu da yoktur,[23] dünyaya çeki düzen verme işini tek başına, münferit kahraman olarak gerçekleştirmek zorundadır.

Ama yalnız değildir, şövalye alayı (ya da başka bir hayalî şey) her daim onun yanındadır, ki bu tür katillerin hep yanında olurlar. Birbirlerine bu denli benzerler; ayrı ayrı *kişisel* psikolojilerine başvurmak zorunda kalınmadan hareket tarzlarını tasvir etme olanağı sunacak kadar.

Eylemleri, zorunlu gördükleri bir *dünya düzeni*ni yaratmaya yöneliktir. Bu, kendileri için, –beden dengelerini kurmaları için–, onları çevreleyen "kültür" (ırk, din vs.) için zorunludur. Bu kültürün, kendi "uzantısı"na, "dengeleşim"e* zarar vermeyecek, aksine onu sağlama alacak bir duruma getirilmesi gerekir. Bu süreç tekil bedende gerçekleşse bile kişi üstüdür; erkek egemen, savaş sevdalısı örgütlerin ve toplumların bu yönde biçimlenmelerinin bedensel ve siyasi ifadesidir. Bu eylemciler, bunların önemli parçası olmayı ve bu yapılar "başarıya ulaşır ulaşmaz" onların şiddetinin icracısı olmayı isterler. Temel amaçlarına böylece ulaşmış olacaklardır.

Ölçüsüz kahkahadan, yani patlamadan ya da Utøya'da cinayet işlerlerken patlayan kahkahadan sonra mahkeme önünde "gevşemiş bir gülümseme"ye vites düşürür. Payına düşeni halletmiştir. Dengededir.

* * *

23 Norveçli arkadaşlarının hepsi artık evlidir, ne saçma!

(*) Homöostaz, bir sistemin kendi iç dengesini sağlama eğilimi – e.n.

Kahkaka 2.
Orta Afrika. 1990'lar

"**Ben ya hayvanım ya da şeytan.**' Uzodinma Iwela'nın incecik *Sen Canavar Olmalısın!* kitabı, belli başlı Afrika romanlarından biri olacak," diye yazar eleştirmen Hartmut Buchholz.[24]

İç monolog ve... üçüncü ağızdan anlatım tekniklerine talimli yazar, Afrikalı bir çocuk askerin psikogramını resmeder. Çocuk asker, köyündeki sivil halk yağmacı bir er alayı tarafından katledildikten sonra zorla silah altına alınır ve hep artan bir umutsuzlukla vahşi bir şiddet, boğucu bir çaresizlik, hissizlik, dehşet ve yalnızlık girdabına kapılır.

Zorla çocuk asker yapılan Agu'ya bu girdapta, geçici de olsa, bir tek şu durumun yardımı dokunur:

"Evet, savaşmak eğlenceli... Öldürmek hoşuma gidiyor", bastıbacağın kafası iyi, hayal görüyor, "palanın ete girdiğinde çıkardığı ses hoşuma gidiyor, kıçakk; kıçakk diye kafasına girişi ve kanın ellerime ve yüzüme ve ayaklarıma akışı. Kesiyorum, kesiyorum ve kesiyorum, ta ki kafamı kaldırıp karanlık bastığını fark edene kadar." (...)

Iwela kahramanlarına şunu söyletiyor: "On bin kişinin gördüğünden daha fazla kötü şey görmüşümdür. Yirmi bin kişinin yaptığından da daha fenasını yapmışımdır. (...) ŞUNLARI ÖLDÜR dediklerinde öldürürüm. ŞUNLARI VUR dediklerinde vururum ve ŞU KADINA TECAVÜZ ET dediklerinde bunu yaparım ve hoşuma gitmese de bir şey söylemem. Hepsini öldürürüm, anneleri, babaları, nineleri, dedeleri, askerleri. Hepsi aynı. Kim olduğu önemli değil, önemli olan ölmesi."

---

24 *Badische Zeitung*, 5 Nisan 2008.

Öldürme kafasından "hoşlanmak" Weiter Buchholz:

En sonunda Agu, bir terapi oturumunda, sivil bir cemaate geri dönmenin topyekûn olanaksız olmadığına dair ihtiyatlı bir imada bulunuyor. Fakat böyle bir geri dönüş babası öldürülmüş, ailesi sürülmüş, memleketi harap olmuş ve çocukluğu mahvolmuş birine nasıl görünebilir? "Ya hayvanım ya da şeytanım," diyor sonsözde, "bunların hepsiyim, ama bir zamanlar benim de bir annem olmuştu ve o beni sevmişti."[25]

Roman bağışlayıcı bir sonla biter görünür.

Kitabı satın aldım (arka kapağında bir tanesi de Salman Rüşti'ye ait övgü dolu yazılar vardı). Gördüm ki eleştirmen bir hayli çekingen davranmış. Yazar Iwela, çocuk askerinin bizzat "aşkı" öğrenmesini tasvir ediyor. Dahil olduğu manga bir "düşmanlar" mangasını esir alıyor. Onlar hakkında daha ayrıntılı bir tasvir yok. "Düşman" demek yeterli. Derken, sadece "komutan" diye anılan kendi elebaşı, harekete geçiyor:

Elebaşınız kim? Komutan gürledi ama kimseden cevap yok. Önünde yalvaran düşmana yaklaşıyor, LÜTFEN ATEŞ ETMEYİN!, ve tüfekle onu itiyor. Sen. Silahlarınız nerede, diye gürlüyor. Ayağa kalk. Neredeler?

Belâ aramıyoruz. Bizde silah yok. Komutan, oo, bu köpek belâ aramıyormuş, diyor ve hep sessiz olan Strika ve benim dışımda herkes gülüyor. Ehi ehi ehi ehi, sanki dünyanın en iyi esprisiymiş gibi.

Sonra komutan düşmanın midesine bir tane geçiriyor, düşman hemen dizlerinin üzerine çöküp yere yığılıyor.

Komutan gürlüyor, kamyonu arayın, hadi, arayın şunu. Üç asker koşuyor ve kamyonu arıyorlar. Ardından komutan bana

25 Udonzinma Iwela, *Du sollst Bestie sein*, Zürich, 2008, s. 155.

sesleniyor. Agu, buraya gel. Hadi koş. Sonra düşmanın elebaşına diz çökmesini söylüyor. Halbuki o çoktan dizlerinin üzerine çökmüş ve kusuyor. Ben orada dikiliyorum ve yalnızca korkuyorum. Bugün kimseyi öldürmek istemiyorum. Genel olarak kimseyi öldürmek istemiyorum.

Sen, mankafa, diyor bana. Buraya gel ve palayı getir. Ama ben kımıldayamıyorum. Bunun üzerine komutan yanıma geliyor ve enseme yapışıyor. Hadi mankafa, gel buraya! Çabuk! Böylece beni düşmanın önüne fırlatıyor. Bu domuzu görüyor musun? Gürlüyor. Asker olmak istiyor musun? Öyleyse öldür onu. ÇABUK ÖLDÜR ONU!

Uğultuyla titremeye başlıyorum. Kafamın içinde HAYIR! HAYIR! HAYIR! diye haykırıyorum ama dudaklarım kıpırdamıyor ve ağzımdan tek kelime çıkmıyor. Aklımdan tek, onu öldürürsem cehenneme gideceğim geçiyor, orada yalnızca ateş ve duman var ve nefes alınamıyor,[26] *orada öylece dikiliyorum, uluyarak ağlıyorum, tir tir titriyorum ve bakıyorum. Sonra bir ara, düşmanlardan birinin çalılığa doğru koşmaya çalıştığını görüyorum. Şeyi bir aşağı bir yukarı zıplıyor ve arkası şak şak ediyor, ta ki ateş sesi duyana ve bacağından kopan etin sokağa püskürdüğünü görene kadar. Yere düşüyor ve hiçbir şey söylemiyor, bağırmıyor veya ağlamıyor ve ulumuyor ama sadece hareket ediyor ve hâlâ koşup kurtulmak ister gibi kolları ve bacaklarıyla çıplak bedenini çekiştiriyor. Kimse oraya bakmıyor artık ama yavaş yavaş sürünmesini işitiyorum, kulağa çatıdaki bir kertenkele gibi geliyor. Titriyorum ve şeyimi sıkıca tutuyorum. Kusmak istiyorum.*

Bu onun kabul töreni ve geçmek bilmiyor. Sıkıca tuttuğu ya da sıkıca tutunduğu "şeyi", erkeklik organı, kitabın ilerleyen bölümlerinde, cinsel bağlamlarda ortaya çıktığında sade-

26 Katolik bir eğitim almış; annesi ona hep en sevdiği kitap olan beyaz ciltli bir İncil'i okurmuş.

ce "asker" adını alacak: Askerin o aşağı sarkan şeyine, sertleştiğinde, basitçe "asker" denir. Bilhassa komutan "askeri" ile askerlerinden birinin "içine girdiğinde", geceleri, canı istediğinde, hep yaptığı gibi.[27] "Agu" henüz o kadar ileri değildir.

Kimse hareket etmiyor. Komutan gürlüyor, KAÇMAYA ÇALIŞAN, KOŞMAYA DAVRANDIĞI BACAĞINI KAYBEDER, ANLAŞILDI MI?

Lütfen, efendim, lütfen, biz bir şey yapmadık, diyor yerdeki düşman ve dört ayağı üzerindeki bir inek gibi görünüyor ve onun gibi de soluyor. Lütfen, efendim, ve gözlerinden yaşlar akıyor. Terle karışıyorlar, sık sık gözlerini kırpmak zorunda kalıyor. Lütfen, efendim, bizi öldürmeyin. Teslim oluyoruz, savaş esirleriyiz. Lütfen, bizden alacağınız bir şey yok.

Efendim, adamlardan biri düşman kamyonundan aşağıya atlıyor ve komutanı çağırıyor, başını düşmanın elebaşından kamyona doğru çeviriyor ve askerlerin dört tüfeği aşağıya atışlarını izliyor, iki büyük ve iki küçük. (...) Komutanın gözleri parıldıyor ve düşmana elinin tersiyle bir tane geçiriyor.

YALANCI! Gürlüyor ve bir daha vuruyor ve bir daha ve bir daha. Yalancı ve tam bir aptal. Safi ahmak.

Adamın ellerinin ve dizlerinin üzerine çöküşünü ve sokağa kan tükürüşünü izliyorum. Komutan onu tekmelemeye devam ediyor ve ben KVUDD-KVUDD diye sesler duyuyorum, ama sadece kendi kafamda. Pantolonunu indiriyor ve şeyini dışarı çıkarıyor ve bana sesleniyor, Agu, düşmana ne yaptığımızı şimdi dikkatle izle. Sonra hssss diye bir ses duyuyorum ve komutanın gözlerini kısıp ağzını ve dişlerini sıktığını ve düşmanın üzerine işediğini görüyorum.

---

27 "İlk seferinde (...) palmiye yağı kullanmıştı, daha kolay olsun, diye demişti, ve çok acımasın. Ama çoğu zaman bu da işe yaramaz ve arkam sanki içerde ateş varmış gibi yanar." (*a.g.k.*, 97)

Ohh, diyor ve pantolonunu yeniden giyiyor ve hepsi gülüyor, ehi-ehi-ehi. Gördün mü pis tekeyi, ha? Kalk, gerzek! Dizlerinin üzerine. Hadi dizlerinin üzerine!

Düşman dışında kimse başını kaldırıp bakmıyor. Kimi işiyor ve her yer çiş kokuyor. Ağzım tükürük dolduğu için tükürüyorum.

Komutan, öldür onu, diyor kulağıma ve palayı tutan elimi havaya kaldırıyor. Öldür onu.

Düşman bana, lütfen, hayır, lütfen öldürme beni, diyor. Lütfen. Tanrı seni bunun için kutsayacak. Her kelimeyle beraber kusmuk ve kan saçıyor. Sonra altına yapıyor ve durduramıyor bunu.

Bu adamı görüyor musun, diyor komutan. Bak ona. O bir adam bile değil. Bir koyun gibi altına işiyor, bir keçi, bir köpek gibi. Boğazıma sarılıyor ve kulağıma fısıldıyor, öldür onu, hemen. Sonsuza kadar bekleyemeyiz. Onu öldürmezsen teğmen senin casus olduğunu düşünür. O zaman seni öldürmeyeceği ne malum? Elimi palanın kabzasına itiyor ve ahşabı parmaklarımda ve elimde hissediyorum. Keçi öldürmekten farksız. Sadece elini havaya kaldırıyor ve bir tane indiriyorsun, kuvvetlice.

Aşağıdaki kan ve çişten, ter ve gözyaşından bir topak ve nihayetinde bir hayvan, boğazlanacak bir şey. Elinde sert bir şeyi hissediyor, ahşabı. Metal bir sapa bağlı ahşap bir kabza.

Elimi alıyor ve onunla düşmanın kafasına sertçe indiriyor ve bütün vücudum cereyana kapılmış gibi hissediyorum. Adam bağırıyor, AYYY!, top mermisi sesinden daha gürültüyle ve sonra başını tutuyor ama faydasız, çünkü kafası yarılıyor ve hindistancevizinden çıkan süt gibi kan boşalıyor. Etrafımdaki kahkahaları duyuyorum, çünkü adam yarılan kafasını birleştirmeye çalışıyor. Sinirime dokunuyor ve palayı bir aşağı bir yukarı, bir aşağı bir yukarı sallıyorum ve her seferinde KAPAVV-KA-

PAVV sesi duyuyorum ve yalnızca kırmızı görüyorum ve diğerleri gülüyor EHİ-EHİ-EHİ-EHİ.

Sonra omuzlarına bakıyorum, ardından göğsüne ve palanın adama her isabet edişinde komutanın gülümsediğini görüyorum. Sonra Strika da bana katılıyor ve adama palayla vuruyoruz ve onu parçalıyoruz ve diğerleri gülüyor.

Sanki dünya çok yavaşça dönüyor ve her kan damlasının ve her ter damlasının bir oraya bir buraya uçtuğunu görüyorum.

Öldürmek soyut bir edim değil, öldürmeyi öğrenmek hiç değil. Tahrip etmenin her ayrıntısı bedenseldir. Bir beden posa haline, tanımlanamaz bir kütle haline gelirken ondan bir başka beden doğar: askerlerin, onu bu yolla onlardan biri olarak topluluk bedenine "kabul eden" diğerlerinin kahkahaları arasında, (yakın gelecekteki) tam donanımlı bir asker.

Artık düşmanın bedeninin her yerinde kırmızı yırtıklar var ve alnı öyle bir ezilmiş ki yüzü yüze benzemiyor, çünkü kafası paramparça olmuş ve her yeri kan olmuş, kan, kan, kan.

Ben her yere çıkarıyorum. Sonu gelmiyor. Komutan bunun âşık olmak gibi olduğunu söylüyor, bense ne dediğini anlamıyorum. Kafama ve göğsüme çekiç yemiş gibi hissediyorum. Burnum ve dudağım kaşınıyor. Sonra her yerde bir sürü renkler görüyorum ve midem bomboş. Bacak aram sertleşiyor. İnsan âşık olduğunda böyle mi hisseder?

Sonra yere yığılıp kalıyorum ve hepsini nasıl öldürdüklerini, kestikleri kollarla nasıl bir başkasının kafasına vurduklarını izliyorum. Bacağı parçalanmış adamın nasıl sokakta süründuğünü, nasıl hâlâ bir yere gidebildiğini. Bacağı yağ sızdıran bir kamyon gibi iz bırakıyor. Ve her yerde, etrafımızda dönüp duran sivrisinekleri görüyorum. (27-32)

"Akbabalar" da orada hazır bekler ve leşlere üşüşür. O, "Agu", üyeliğe kabul edilmiştir ve kısa sürede beden tahrip etmenin kuşatıcı kahkahasının parçası olur: "*Evet, savaşmak eğlenceli... Öldürmek hoşuma gidiyor.*" Dahası bacak arası "sert"leşiyor. Kimse genç bir erkeğin bedenindeki (olası) bir aşktan hakiki bir cinayet biçimine doğru cinsel altüst oluşu daha kesin tarif edemezdi. Onun "cinselliği" –henüz bir kadınla yatmamıştır– şiddet *olacaktır*, cinayet arzusu. Emredilen bu öldürme anlarında, *altüst oluşu* en keskin biçimde ifade eden bu vücut parçasının "sertleşmesi"ne *talim* edilir. Yumuşak insan etine giren palanın ahşabından sert bir cinayet aleti. Dahası bu komiktir; *komik olsa gerekir.*

Ancak bu *yeni öldürme cinselliğine* uyum sağlayabilmek için öncelikle esaslı bir "mazeret" getirmesi, bir günah çıkartması gerekir. Sonraki bölümde şu sözleri sarf eder:

Ben kötü bir delikanlı değilim. Ben bir askerim ve askerin bunu yapma, öldürme izni var. Bunu kendi kendime söylüyorum, çünkü asker öldürmek, öldürmek, öldürmek zorunda. Bu nedenle öldürdüğümde yalnızca doğru olanı yapıyorum.

Ama bu o kadar da çabuk ve kendi fiziki varlığında dirençlerle karşılaşmadan gerçekleşmez. Beden göz açıp kapanınca değişmez, dönüşüm zaman alır:

Kafamda benim kötü bir çocuk olduğumu söyleyen sesler duyduğum için söylediğim bir şarkı var. Bir anda üzerime çullanıyorlar ve sivrisinek gibi kulağımda vızıldıyorlar ve ne zaman onları duysam kalbim sıkışıyor ve midem bulanıyor. Ben de şarkı söylüyorum,

Asker asker
öldür öldür öldür.
Sen böyle yaşar,
böyle ölürsün.

Nerede olursak olalım, askerlerin hep yapması gereken şeyi kendime hatırlatmak için her zaman bu şarkıyı söylerim. Ama bir işe yaramaz çünkü kendimi hep kötü bir çocuk gibi hissediyorum. Sonra neden kötü bir çocuk olmam gerektiğini düşünüyorum. Ben kötü bir çocuk muyum? Ben kötü bir çocuğum, hep sadece doğru olanı yaparken ve Tanrı'ya inanırken. (33)

Erken yaşta okumayı, annesi sayesinde, İncil'i okumayı öğrenmiş olduğunu anımsar. Bu mangadaki, bu katil kahkaha birliğine katılmadan önceki zamanında bambaşka biridir. O halde, ileride yeniden keşfedebilir o kişiyi, çünkü şanslıdır; çünkü "komutan" sonunda, savaş "kaybedildiğinde", kendi halkından biri tarafından öldürülecek ve o, Agu, kaçabilecek ve bir Amerikan misyon merkezine ayak basacak; o muhakkak Amerika'ya gelmek istiyor; okulu bitirmek... belki de üniversiteye gitmek.

Kitap, "savaşta" annesi ve kız kardeşi kaybolduktan ve babası öldürüldükten sonra, kahkahalar atan bir katil topluluğunun ölüm tehdidi altında, narin bir erkek çocuğundan bir katil canavara dönüşen bir gencin bedeninin kat ettiği yolu anlatıyor. Zira aktarılan sahnede olduğu gibi her bir sahnede de, "komutan" ve "teğmen", katil topluluğundan çıkmaya yelteneni anında haklamaya hazırlar ve "komutan", eğer "dahil olmazsa" bizzat kendisinin öleceğinin garantisini veriyor ona.

Komutan kimisine yardım da ediyor. Hain olduklarını söylediği üçünü vurdu bile. Artık sürecek bir kamyonu olmadığı için

koşarak kaçmaya çalışan kaptanı, şoförü de. Komutan onu vururken yalnızca komik bir şekilde kahkahayla güldü ve kimseyi dinlemeden kendi kendine konuştu. Rambo'yu, yeni teğmeni bile. (131)

Bu, söz konusu toplulukta yeni bir "kahkaha" tufanına yol açıyor; ama sadece bu toplulukta değil. Başkaları hayatlarını kaybederken, topluluğun yeni ve "korunaklı" bir bedenselliğe geçmesine hizmet etmekle kalmıyor, üyelerinin ölüm korkularına karşı kendilerini savunmalarına da yarıyor. Bizzat ölmek zorunda olmanın korkusu; ya burada kendi tarafındakilerce ya da "düşman"a karşı savaşta onlar eliyle öldürülme. Iwela'nın bahis konusu "düşman"ın kim olduğunu müphem bırakması, bu nevi katilleri etnik ya da ulusal olarak sınıflandırmadığını vurgular: Kitabının adı *Beasts of No Nation*'dır (*Ulussuz Canavarlar*). Potansiyel olarak "her ulustan", belirli koşullar altında öldürmeyi arzulayan ve mümkünse kendi tahrip olmuş, parçalanma tehlikesi altındaki bedenselliklerini yamamak için buna *ihtiyaç duyan* erkek bedenlerini tasvir eder. Fakat buna "diriltme" denemez. Öteki "hayatta kalanlar"a karşı şiddet sayesinde var olan "diri" olmaz, o yalnızca *hayatta kalır* ve hayatta kalmakla yaşam aynı şey değildir. (Geçici olarak) öldürme sırasında eriştiği bedensel *bütünlük* onu kapatır; kim söz konusu olursa olsun, başka bedenlerle dostane ilişkilere kapattığı gibi.

O ve arkadaşı, askerlerden saklanmış iki kadın bulurlar – "düşmanın" kadınları:

Şimdi kadın Tanrı'ya yalvarıyor, lütfen, Tanrım, kızımı sağ salim cennetine al. Günahlarını affet. Çocukların kutsanmış olduğunu ve orada Senin içinde yaşadıklarını, ölümü görmemeleri gerektiğini Sen söylemiştin. Sana karşı günah mı işledim?

Senin için yaşamaya gayret ettim. Lütfen, Tanrım, Sana sığınıyorum. Ama ben, ben sadece kahkaha atıyorum, çünkü Tanrı herkesi unutalı çok oldu.

Strika şortunu indiriyor ve erkek olduğunu kadına gösteriyor ve kadının bir bacağını ben tutuyorum, diğerini de başka bir asker. Bağırıyor, SİZ ŞEYTANSINIZ, ŞEYTANSINIZ SİZ! Ama bu doğru değil. Ben şeytan değilim, benim gerçek bir babam ve gerçek bir annem var.

Ama o bağırmaya devam ediyor. (...)

AYYY!, kadın bana bakıyor ve bağırmaya devam ediyor. Bense gürlüyorum, KAPA ÇENENİ, KAPA ARTIK ÇENENİ! Kadın düşman. Ailemi o öldürdü ve evimizi yaktı ve yemeğimizi çaldı ve bütün aileyi parçaladı. Kız da düşman. O babamı öldürdü, evden kaçmak zorunda kaldım. Kızı kolundan çekiyorum, ama o annesini bırakmıyor. İkisi tek hayvanmış gibi sımsıkı birbirlerine sarılmışlar. Strika bana yardım ediyor ve ikimiz birden kızı çekiyoruz, ta ki bacağı kırılana dek, ama hâlâ bırakmıyor. Bağırıyor ve nefesinin ağzından çıkışını görüyorum, başka bir şeyi değil, sadece nefesinin çıkışını. Sonra Strika palayı yukarı kaldırıp başına indiriyor ve onlar ayrılana kadar vuruyor da vuruyor.

Kızın artık eli yok.

Bağırmıyor ve ses çıkarmıyor. Artık eli yok işte. Komutan, o düşman, diyor, o bizim yemeğimizi çaldı ve ailemizi öldürdü, çünkü o düşman. Göğsüne basıyor, KAVUTT, KAVUTT, ve kafasına basıyorum, KAVUTT, ağzından tek kan çıkana kadar.

Sen benim annem değilsin, diyorum kızın annesine ve palayı kaldırıyorum, palanın eti yardığında çıkan ses hoşuma gidiyor, KIÇAK, KIÇAK, kafasını yardığında ve kanın elime sıçradığında ve yüzüme ve ayaklarıma. Yarıyorum ve yarıyorum ve yarıyorum, başımı kaldırana ve etraf kararana kadar. (s. 59 ve devamı)

Iwela kitabı yayımlandığı sırada 23 yaşındadır. Salman Rüşti'nin arka sayfadaki övgüsü şöyledir: "İlk kitabını gördükten sonra yazarın ileride çok daha iyi olacağını düşündüğünüz nadir durumlardan biri." Bilmiyorum. O zamandan, kitabının Londra'da basıldığı 2005'ten beri Uzodinma Iweala'ya ne olduğunu ve "ne kadar iyi" olduğunu da bilmiyorum.

Beden bundan nasıl kurtulur; yaşadığı ve içine girdiği bu *Yarıyorum ve yarıyorum ve yarıyorum*'dan? Sırf yazma aracılığıyla mı? Bunların hepsini bizzat yapmak durumunda olmamışsa dahi tahayyülü zor.[28]

Kitabının sonunda yine birinci şahıs biçiminde tasvir ettiği, bu mangada geçirdiği birkaç ayın ardından bedenini değiştiren, onu çocukken *çocuk asker* yapan dönüşüm, insanın yakasını bırakmaz muhtemelen:

Bir şarkı duyuyorum. Biri söylüyor bunu. Annemin yemek pişirirken ya da çamaşır yıkarken söylediği eski bir şarkı bu. Bir şarkı! Bir şarkı! Bir şarkı duymayalı o kadar zaman oldu ki, hatta kuşları bile. Şarkıyı duyar duymaz içim ürperiyor, her tarafımı kaşımak istiyorum. Dans etmek geliyor içimden ama bedenimin bunu yapabileceğinden emin değilim. Buna inanmı-

28 Gerçekten de bunların hiçbirini bizzat yapmamıştır. Gerçek bir çocuk askerin bunu böyle yazmış olamayacağı hissi doğrulanır böylece. Iweala 1982'de Washington'da doğar. Nijerya'nın Ibo etnisitesinden Afrikalı ebeveynlere sahip bir Amerikalıdır. Babası Ikemba Iweala Washington Providence Hastanesi'nde beyin cerrahı olarak çalışır. Annesi Ngozi Okonjo-Iweala Dünya Bankası Başkan Yardımcısı'dır ve daha sonra Nijerya'nın Ekonomi ve Dışişleri Bakanları olarak görev yapar. Ailesi ve kardeşleriyle (bir ablası ve ondan küçük iki erkek kardeşi vardır) beraber Washington yakınlarında büyür. Harvard'da Yaratıcı Yazarlık okur. *Newsweek*'te Afrika'daki çocuk askerler üzerine yazdığı bir makaleyle dikkatleri üzerine çeker. Çocuk askerlerle ilgili ulaşabildiği bütün malzemeleri toplar ve *Beasts of No Nation* da böyle ortaya çıkar. Iweala'nın danışmanı yazar Jamaica Kincaid onu anlatım biçimi olarak birinci tekil şahsı tercih etmeye teşvik eder (Karayip coğrafyasından çocuk romanları yazarken kendisi de bu biçimi kullanır). Baş karakteri Agu'nun "çocuk dili" Iweala'nın edebi keşfidir. Üzerinde çalıştığı ikinci romanı henüz basılmamıştır.

yorum ve bu beni üzüyor. Bir zaman bizim olmuş müziğe ve o şarkılara ne oldu? Bilmiyorum. Bilmiyorum işte. (139)

Bir kaşıntı tutuyor; çıkış yolu olarak "kazıyarak çıkarma"

* * *

Irak 2003/2011

"Britanya Ordusu'na yönelik ağır suçlamalar. 1.400 sayfalık raporda, Irak'ın Basra kentindeki Lancashire Birliği'nden erlerin 2003 yılında 26 yaşındaki otel çalışanı Baha Mousa'ya ölümüne eziyet ettikleri belirtiliyor"; (*taz*, 9 Eylül 2011)

Yapılan otopsi, eziyet edilen Baha Mousa'nın 93 ayrı yerden yaralanmış olduğunu ortaya koydu. 400 civarında tanığa başvuruldu.

Tanıkların ifadeleri üzerine Hâkim William Gage, askerlerin uykusuz bırakma, aç bırakma ve sağır edecek derecede yüksek sesler neşretme gibi, Kuzey İrlanda'da yaşanan benzer vakalara dair 1972 tarihli bir soruşturmayla yasaklanmış sorgu tekniklerini uygulamış oldukları sonucuna vardı.

Mousa ve onunla beraber sorgulananlar, bu feryatlardan bir tür koro oluşturmak isteyen askerler tarafından demir çubuklarla dövüldü. "Michael Jackson gibi" dans etmek zorunda bırakıldılar, kafaları tuvaletlere sokuldu, başlarına patates çuvalları geçirildi.

Bunlara Amerikalı güvenlik görevlilerinin 2003'te internete koyduğu Ebu Garip şovlarının pop içeriklerini de ekleye-

lim; ki, er Lynndie England ve suç ortakları, tanrının unuttuğu Irak'ta yalnız kalmasınlar işkence kahkahalarıyla. Kendi eğlence türlerinin eşsiz olduğunu hiçbir şekilde iddia edemezler. Hatta, anlaşılan, kendi varoluş tarzları için *bağlantılar* ararlar; en azından, 1972'den sonra Kuzey İrlanda için yasaklanan şeyle Irak'ta bütünleşebilen *Britanya* ordu birlikleri için bu durum kanıtlanmış ve kayda geçmiştir. Iraklı bir otel çalışanının eziyet görmüş bacaklarıyla *Moonwalk* dansı yaparken *inlemesinin* nasıl komik bulunabildiği, görülmeye değerdir.

* * *

Lahey 2014

"Ev arkadaşı aranıyor. Hepsi emekli diktatör, savaş ağası, muhtemelen katliamcı 33 erkek aynı evde. Birleşmiş Milletler'in Lahey'deki savaş suçluları hapishanesine özel bir ziyaret".[29]

Bosnalı Sırpların eski lideri Radovan Karadžić 2008'den beri burada. Yıllarca peşindekileri Belgrad'ın göbeğinde şifacı "Dr. Dabic" kılığında aptal yerine koymuş olmasına bugün hâlâ hınzırca sevinebiliyor. Hapishaneye ilk geldiğinde avluda volta atarken görülmüştü. Yeniden göz önündeydi. Dünya ona yeniden kavuşmuştu, o volta biraz zafer turu etkisi bırakmıştı: Buradaki tutukluların zorunlu günlük kıyafeti olan eşofmanlarıyla kuzey disiplini yürüyüşü yapıyordu. "Yeni bir numara, oydu, eski generallerinin cesaretlendirici tezahüratlarının tadını çıkarıyordu" Bu sahneye şahit olabilen eski bir ceza avukatı bunları hatırlıyor. (...)

29 Ronen Steinke, *Süddeutsche Zeitung*, 21 Ekim 2014.

Charles Taylor geçtiğimiz sonbaharda cezasının kalanını tamamlamak üzere İngiltere'ye nakledilene kadar, Bosnalı ve Liberyalı savaş ağaları, Karadžić ve Taylor, birbirlerini "Sayın Başkan" diye selamlamışlar. (...) Bu, rezillikleri içinde keyfini sürdükleri eski ihtişamı yapay da olsa hayatta tutuyor.

Eski hiyerarşiler böyle ayakta kalırken, bir dönemin savaşan hasımlarının bu mikrokozmosta kurdukları uyum iyice şaşırtıcı. 2006'da hücresinde ölen eski Yugoslavya Başkanı Slobodan Milosevic henüz burada olduğu zamanlarda, tutukluların boş zaman odalarından birinde çekilmiş tüyler ürpertici güzellikte bir fotoğraf göze çarpıyor. O ara Lahey'de elden ele gezmiş bir fotoğraf. Özel olarak gösterilebiliyor fakat yayımlanamıyor, çünkü fotoğraftakiler dış dünyanın bunu görmesini arzu etmiyor. Yani, Sırp, Hırvat, Arnavut; Bosna çatışmasının tüm birbirine düşman savaş ağalarının ortak bir Noel yemeğinde neşeyle nasıl poz verdiklerini. Kimisi arkadaşça kol kola girerek poz vermiş.

(Birbirini) öldürmenin pek de "siyasi çatışmalar"la ilgili olmadığı ortada, o dönemde öyle olmadığı ve Lahey'deki hapishanede hiç mi hiç öyle olmadığı da. "'Sanırım tutuklular arasında siyaset konuşmamaya dair yazılı olmayan bir kural mevcut,' diyor İskoçyalı Fraser Gilmore", Lahey'deki gözetmen BM uzmanlarından biri. Bunun yerine gülümseyerek yanındakiyle kol kola girmeyi tercih ediyorlar; dünyaca tanınan (böylece bir şekilde pek muhterem) savaş suçluları olarak buraya kapatılmış olmanın gururlu bilinç ortaklığıyla.

* * *

Srebrenitsa 1995. Lahey 2012

"Ratko Mladić mahkemede kurbanlarını kışkırttı. BOSNA SAVAŞI. Davanın ikinci gününde konu Srebrenitsa Katliamı'ydı. Oturum usul hatası nedeniyle ertelendi."[30]

Lahey'deki BM Mahkemesi sırasında Ratko Mladić'in tek hareketi davayı takip etmeye gelenleri öfkelendirmeye yetti. Mahkeme salonunda izleyicilere ayrılmış bölümde oturan Munira Subasić'e bakarak elinin yan tarafını boynunda gezdirdi. 1995 Temmuz'undaki katliamda 22 akrabasını kaybeden Subasić, Srebrenitsa'da hayatta kalmış annelerden biri. Bosnalı Sırp Ordusu'nun eski komutanı Mladić bu tehdidin ardından gülümsedi. (...)

Saraybosna'da yaşayan yayımcı Mustafa Kapicic, "Hiçbir pişmanlık belirtisi göstermiyor. Elinde olsa yine aynısını yapar," dedi. (...) "Bayan Subasić'e yaptığı hareket onun ne olduğunu gösteriyor, o acımasız bir katilden başka bir şey değil."

* * *

Doğu Kongo 2009. Stuttgart 2012

"Hâkim kürsüsünün önünde hakikat görelidir. DURUŞMA. Mayıs 2011'den beri Ruandalı Hutu milis önderleri Ignace Murwanashyaka ve Straton Musoni Kongo'daki savaş suçları nedeniyle Stuttgart'ta hâkim karşısında. Mahkemenin kendisi de sorgulanıyor."[31]

---

30 Erich Rathfelder, *taz*, 18 Mayıs 2012.

31 Bianca Schmolze ve Dominic Johnson, *taz*, 20 Ağustos 2012. Sanıkların ikisi de sığınma başvuruları nedeniyle uzun süredir Almanya'da bulunduklarından dava Almanya'da görülüyor. Savcılık uzun süredir onları "yurtdışında-

Bianca Schmolze ve Dominic Johnson mahkemede okunan BM raporunu aktarıyor:

Rapor, iddianameye göre FDLR savaşçılarının "en azından 96 sivili vurdukları, bıçakladıkları, boğdukları ya da baltayla parçaladıkları 10 Mayıs 2009 gecesi Doğu Kongo'daki Busurungi Köyü'ndeki bir katliam hakkında. Günler sonra Busurungi'ye giden BM çalışanları FDLR savaşçılarının ailelerinin de sopalarla ve palalarla katliama katıldıklarını bildiriyorlar. "Öldürülen çocuklar da var," diye yazıyorlar.

Bir tanık, BM ekibine bir kadının beş çocuğuyla birlikte evine kilitlendiğini ve evin ateşe verildiğini anlatmış. Başka bir tanığın babası ise palayla öldürülmüş ve cesedi sokağa atılmış. "FDLR saldırılardan sonra kutlama yapıp şarkılar söylemiş: Nereye giderseniz gidin FDLR peşinizde."

Cinayet kutlaması, yine, yeniden karşımızda.

* * *

Guantánamo 2002-2014. Irak 2014

IŞİD esir tuttukları gazeteci James Wright Foley'nin boynunun vurulmasını özel bir çekimle filme aldı:

Bir videoda militanların Fransız rehineleri, Küba'nın Guantánamo Körfezi'ndeki Amerikan tesisinde mahpuslara giydirilenleri taklit ederek açık turuncu üniformalar içinde sıraya dizdikleri görülüyor.

ki bir terör örgütünün elebaşları" olmakla suçluyor ve suçlamalarını "Uluslararası Ceza Mahkemesi"nin Roma Statüsü'nün Almanya hukukuna aktardığı "devletler hukuku kanunnamesi"ne dayandırıyor. "Almanya'da yaşayan muhtemel savaş suçlularının ceza almadan paçayı kurtarmamaları gerekir."

Georg W. Bush yönetimi sırasında, "siyah bölge" ilan edilen hapishanelerde C.I.A. sorgucularının Müslüman mahpuslara yaptıkları gibi, aralarından birkaçını suda boğmaya başlıyorlar.

Üç Amerikalı'ya ve üç İngiliz'e, militanların ülkelerine karşı beslediği kin nedeniyle ve hükümetleri müzakereye yanaşmadığı için ayrıca eziyet edildi.[32]

"*Birden fazla sahte infaz yapılan ve kafası defalarca suya daldırılan*" James Wright Foley en acımasız muameleyi görmüştür.

IŞİD fidye alabilmek için esir topluyor. Bir devlet fidye ödediğinde esirlerin bazıları serbest kalıyor. Gazeteci David Cawthorne Haines bu esirlerden biri değildi:

Eylül ayında ölümünden dolayı Britanya hükümetini suçlayan bir metni okumaya zorlandıktan sonra Haines'in boynu vuruldu.

Britanya ve Amerikan yönetimleri fidye ödemiyor.

Bay Foley infaz edilirken üzerine Guantánamo tutuklularının turuncu renkli elbisesi geçirilmişti.

Ağustos'ta, militanlar Bay Foley için geldiklerinde ona bir çift plastik sandal giydirdiler. Onu Rakka'nın dışında boş bir tepeye götürdüler. Ona diz çöktürdüler. Doğrudan kameraya baktı, meydan okur bir ifade takındı. Ardından boğazını kestiler.

Turuncu kıyafetin yanında, bu infazın püf noktası Bay Foley'nin esir olduğu sırada İslâmiyet'i kabul etmiş olmasıydı. *New York Times*, serbest bırakılan, keza İslâmiyet'i kabul etmiş Bay Bontinck'in açıklamasını şöyle aktarıyor:

32 İngilizce metin: *New York Times*, *Süddeutsche Zeitung* eki, 31 Ekim 2014.

Ezan okunduğunda o, Bay Foley ve Bay Cantle hep ayağa kalkardı. Bay Bontinck, Bay Foley'nin esir alınmasının ardından İslâm'ı kabul ettiğini ve Abu Hamza ismini aldığını belirtiyor. (Din değiştirmesi diğerleri tarafından da onaylanmış.)

"Kur'an'ı onunla birlikte ezberledim," diyor Bay Bontinck. "Çoğu insan, 'din değiştirelim de bize daha iyi davransınlar,' diyebilir. Ama sanırım bu samimi bir durumdu."

Foley'nin İslâmiyet'e geçişi yalnızca taktik gereği olmayıp hakiki olabilir. ("Haha, İslâmiyet'i kabul etti, hem de ciddi ciddi; artık bizden biri ve böylece hayatını kurtaracağını sanıyor".) Kamera çalışır, bıçak ortaya çıkar, yavaşça kafa kesilir. Failler siyah maske takmıştır, kahkahaları görünmez.

Ancak bunun ne kadar iyi algılandığını ve anlaşıldığını Alman medya kuramcısı Horst Bredekamp'ın bir önerisi ortaya koyar: İmgeler televizyonda gösterilecekse siyah beyaz gösterilmelidir. Gerçekten de bu infazın korkunç "nükte"si büyük oranda öldürülenin bedenindeki turuncuda yatar. Burada "hınç alınıyordur"

"İslâmiyet Uzmanı" Olivier Roy bu tür cinayet vakalarında, "din"le pek alakası olmayan, evrensel bir uyuşma görür; misal,

IŞİD'in boyun vurması, Meksikalı uyuşturucu kartellerinden de bilinen infazlarla aynı görselliği taşır. Kurban diz çöker, biri boğazını keser, herkes bağırıp çağırıp kahkahalar atar, kesilen kafayla top oynar. Meksikalı uyuşturucu kartellerinin İslâmiyet'le bir alakaları da yoktur.[33]

33 *Der Spiegel*, 4/2015.

Ortak "din" daha ziyade kahkahadaki uyuşmadaymış gibi görünür.

* * *

Pakistan 2014

"**Bunlar Müslüman değil. TERÖR.** Peşaver'de 130'dan fazla çocuğun öldüğü terör saldırısı."[34]

Mesleğe yeni adam atan 18 yaşındaki gazeteci Dua Absar, anne babası ve erkek kardeşiyle beraber İslâmabad'da yaşıyor; ileride de gazeteci olarak Pakistan'da yaşamaya devam edecek.

Gün boyunca televizyonun önünden ayrılmadık. Muhabirlerden teröristlerin zorla okula girdiklerini duyduk. Çocuklara ailelerinde askeriyede çalışan olup olmadığını sormuşlar. Kolay kandırılabilir yaştaki çocuklardan ellerini kaldıranlar anında başlarından vurulmuş.

Akla yardım istemek için safça "polis"in, yani kendisinin yanına gelen genç kadınları vuran Breivik geliyor. Hâlâ öğrenci olan Dua Absar şöyle yazıyor:

Bu teröristler Müslüman değiller, insan bile değiller. Sağlıklı bir ruha sahip hiçbir insan suçsuz çocukları bu kadar vahşice katledecek kadar kalpsiz olamaz.

Evet, "kalp"i olmayabilir. Ama eli var. "Masumlar" gibi bir şeyin karşılığının olmadığı bir bedenin eli. Kendi grubu-

34 Dua Absar, *taz*, 18 Aralık 2014.

na, sivrilterek söylersek kendi bedenine dahil olmayan herkes ilke olarak öldürülebilir onun için. Orada öldürdükleri, ordu mensuplarının, baş düşmanlarının çocukları. Çocuklar öldürüldüğünde onlar da vurulmuş oluyor, yani Pakistan'daki Taliban'la mücadele etmeye kalkışan Pakistan Ordusu askerleri.

Bunlar her şeyi bildiklerini sanıyor. Ama bir şey bildikleri yok. Bunlar dünya üzerindeki en boş kafalı insanlar,

diye yazıyor öğrenci Dua Absar. Yalnızca ilk cümle doğru. "En boş kafalar" kısmı ise doğru değil. Kafaları dolu, yok etme arzusuyla ve ceza karşılığı olmadan hareket etmenin kesinliğiyle dolu. Başka bir şeyi alamayacak kadar dolu. Öldürme arzusu kafayı ve bedeni tümüyle doldurur: "Gel bakalım subay çocuğu!"

* * *

Guatemala, 1980 sonrası

Kiçe yerlisi bir kadın olan Rigoberta Menchú 1980'ler Guatemala'sının hükümet birliklerinin, diğer adıyla ölüm mangalarının işkencelerine dair raporlarında şiddet eylemlerinin *teşhirci karakteri*ni, bilinçli bir şekilde anlatımının merkezine koyar. Yani işkencenin bilinçli aleni sahnelenişi, işkencecinin yaptığı işin esasen iki yanı olduğunu açık etmektedir: İşkence, işkence edileni yok ederken işkenceciye can verir.

Sahne, hükümet askerlerinin yollandığı bir köy okulu bahçesidir. Köylülere kendilerine bir "ders" verileceği söylenir; hükümetle savaşan "gerillalara" katılırlarsa başlarına ne ge-

leceğini tecrübe edeceklerdir. Rigoberta Menchú şöyle devam eder:[35]

Birkaç dakika sonra işkence görenlerin taşındığı üç askeri kamyon bahçeye geldi. (...) Tanınmaz hale gelmiş yüzlerle karşılaştık (...) İşkence görmüş bu insanların hepsi yalın ayaktı, hiç tırnakları kalmamış, ayak tabanları lime lime edilmişti.

Askerlerin komutanı saatler süren bir nutuk çeker:

Bir buçuk ya da iki saat süren konuşmasının ortasında yüzbaşı askerlere işkence görenleri soyma emri verdi. Böylece yaraları görebilecektik. Komünizmle, terörizmle işimiz olursa aynısı bizim de başımıza gelecekti. (...)

Yüzbaşı daha sonra farklı işkenceleri tarif etmeye başladı: "Bunlar iğne delikleri," dedi. "Bunlar elektrik yanıkları." Eziyet ettikleri insanların üzerindeki her yarayı açıkladı. Vücutlarında şişlik olan fakat hiç yara izi taşımayan üç kişi vardı. Her yerleri şişmişti. Yüzbaşı şöyle dedi. "Vücutlarına bir şey sokuyoruz ve bu canlarını yakıyor. Bunun canlarını yaktığını bilmeliler ve ahali, ortalıkta böyle bir bedenle dolaşmak zorunda olmanın nasıl bir şey olduğunu kafasında canlandırabilmeli."

Bugünün deyimiyle bir "performans" bu; amfi dersi, tiyatro ve cürüm ifasının ölçülüp biçilmiş bir karışımı ve tam da Amerikalı yazar Naomi Greene'in "*staging*" diye tanımladığı şey (*stage*=sahne).[36] Şiddet edimlerini sahneye taşıma; bun-

35 Elisabeth Burgos, Rigoberta Menchú, Leben in Guatemala, Göttingen, 1989, s. 175-178.

36 O, Pasolini'nin *Salo ya da Sodom'un 120 Günü* filmindeki şiddet edimlerini tanımlamak için bu kavramı geliştirir. Pasolini "faşişt şiddet"in teşhirci karakterini kavramış ve işkence sahnelerini buna uygun olarak sahnelemiştir. Naomi Greene, *Pier Paolo Pasolini: Cinema As Heresy*, New Haven, 1992.

ların teşhiri (bu örnekte köylülere); günümüzde ise, internette, "içtima için toplanmış" dünya kamuoyuna.

Köy meydanındaki "oyun" bu şekilde üç saat sürer, fakat henüz "zirve"ye ulaşmamıştır:

Ardından subay askerlere, eziyet ettikleri, çıplak bedenleri şişmiş insanları, ahalinin tamamının görebileceği şekilde sıraya dizmelerini emretti. Hareket edecek durumda olmadıkları için sürüklene sürüklene götürüldüler. Subay sonra canilerin en fecilerini çağırdı...

"Kaibiles" denilen özel üniformalı, "gerilla savaşı"na özgü bir işkence birliğini...

işkence görmüş insanların üzerine benzin dökmeye başladılar (...) tek tek her birini ateşe verdiler. Çoğu yakardı, yardım istedi. (...) Kimisi bağırdı, kimisi sıçradı ve bir noktadan sonra ses veremediler. Ateş göz açıp kapayıncaya kadàr nefeslerini kesti.

Hemen hepsi silahsız, sadece birkaçı pala taşıyan, bu cinayet tiyatrosunu seyretme cezasına çarptırılan köylüler öfkeye ve korkuya kapılır:

Askerler insanların galeyana geldiğini fark etti ve yüzbaşı geri çekilme emri verdi. Askerler ellerinde silahlarla geri çekildi ve bir fiestadaymış gibi haykırarak sloganlar atmaya başladı. Eğleniyorlardı. Kahkaha atarak bağırıyorlardı: "Viva la Patria! Viva Guatemala! Yaşasın Başkan! Yaşasın Ordu! Yaşasın Lucas!"

* * *

Kuram 2.
Teşhir. *"Staging"*.

Rigoberta Menchú, askerlerin "ellerinde silahlarla" geri çekildiğini yazıyor. Neden ateş etmiyorlar? Bunu kolaylıkla ve gözlerini kırpmadan yapabilirlerdi. Belli ki *bu anın kutlaması*, burada bilhassa görüldüğü üzere, onlara engel olur. Oynadıkları cinayet tiyatrosunun mahsulünün keyfini çıkarırlar. Alkışı bizzat kendileri patlatır. Bunların hepsine *müsaade eden* ve böylece bunların hepsini *tertipleyen* üst iktidarın parçası olarak kendilerini yaşantılayabilirler. Caniliğe müsaade edilen ihlali izni, duygusal *boşalma* etkisi gösterir. Bu da aşırı kahkahalarla kutlanır. O bir fiesta*dır*; onların fiesta *türü*.

İşkencenin ve öldürme edimlerinin her daim karşımıza çıkan dört temel bileşeni Rigoberta Menchú'nun anlatımında açık ve seçik biçimde bir araya gelir: Cezaî karşılığı olmadan uygulanan şiddet edimi, onun teşhiri (=*Staging*), kahkahayla başlayan kutlama ve sevinç nidalarıyla üst, daha büyük örgütle birleşme (bu örnekte resmi devlet iktidarı).

Bu şu anlama gelir: İşkenceci, kurbanın çektiği eziyeti ve ölümünü duygusal anlamda "deneyimlemez" Bu, başka duygu patlamaları tarafından ve bunların içinde soğurulmuştur. Kendi "büyümesi" tarafından, burada elde ettiği, (katil "üstün adam" olarak) mücadelesini verdiği, bu yolla *hak* ettiği, yeni, devasa üst örgütün üst bedenine dahil oluşu tarafından. Buna bir de avuç dolusu madalya eklenir. Bu kahkaha, bu kutlama, güçlü bir iç içelikle yeni oluşan büyük kurumsal bedenin doğum çığlıkları gibidir, onun *güçlü* bir parçası olarak bırakır artık yeryüzünde ayak izlerini.

* * *

"Arkaik dünya görüşü, modern araçlar. IŞİD, Irak ve Şam İslâm Devleti, masraflı bir propaganda stratejisiyle gaddar yasalara göre bir yaşamın tanıtımını yapıyor. İnternet ve sosyal ağlar burada merkezi bir rol oynuyor":[37]

Christoph Resch'in *İslâm Devleti*'nin kitle iletişim araçlarında kendini takdimine dair çözümlemesi esasen New Yorklu basın kuruluşu *Vice*'den bir gazetecinin haberine dayanır:

Vice'ın karanlığın yüreğine girmeye izin almayı başarmış olması aslında şaşırtıcı değil. New York merkezli basın kuruluşu havalı ve zamana uygun kabul ediliyor, bunlar IŞİD kısaltmasıyla Suriye ve Irak'ta etkin olan terör grubu İslâm Devleti'nin seve seve yararlanabileceği nitelikler. Bir Vice *muhabiri acımasız İslâmcılar tarafından* savaş cephesi muhabiri *olarak davet edildi. "Halifeliğin İlerleyişi" belgeselinde, yeni devlet yapısının kalbinden ve cephesinden bildiriyordu. İslâm Devleti'nin* Vice'*ın Gonzo gazetecilerini* seçmiş olması küresel medya stratejileri yapbozlarına tam oturmakta.*

IŞİD sosyal ağların tümünde mevcut; Twitter, Facebook, Instagram, justpaste.it gibi not hizmetlerinde ve tabii ki Youtube'da. (...) "Aldawlhislam" adlı kullanıcı fotoğraf platformunda cengâverce savaş sahnelerini, IŞİD'in ikonik siyah bayrağını, idam fotoğrafları paylaşıyor. Fotoğrafların çoğu şık renk filtreleriyle hazırlanmış, kısa videolar ya yorumlarla ya da altyazılarla izlenebiliyor. (...) Eski rapçi Denis Cuspert, diğer adıyla Abu Talha al-Almani ise neşeli bir kartopu savaşında filme alınmış. (...)

37 Christoph Resch, taz, 19 Ağustos 2014.

(*) Gonzo gazeteciliği: Nesnel anlatım kalıbına girmeyi reddeden, alaycılıktan ve argodan da kaçınmayan son derece öznel ve alaycı bir dil kullanan gazetecilik tarzı – e.n.

Bir taraftan boyun vurma videolarıyla IŞİD'in sonraki hedefleri belleđi bölgelere katıksız bir dehşeti salmak hedefleniyor. Diğer taraftan kahramanca ya da sıklıkla vurgulandığı gibi günlük hayata dair mizansenlerin gençleri cihat için şevklendirmesi, onları silah altına alınacak kıvama getirmesi bekleniyor. (...)

"Yedi yıllık araştırmam boyunca IŞİD'in medya bölümü inanılmaz derecede profesyonelleşti; her şeyden önce, kalite ve yayma teknikleri hususunda."

Resch, Leipzigli İslâmiyet araştırmacısı Christoph Günther'e atıfta bulunur. Suriye uzmanı Ghiath Bilal ise şu açıklamada bulunur:

"Suriye Almanya gibi değildir, okuldan sonra çocuklara çok fazla şey sunulmaz. Yüzme kursları, müzik dersleri ve bunlara benzer şeyler yok. Ama IŞİD ve onun eğitim kampları var. Bu yüzden gençler oraya gidiyor." (...)

Ortadoğu, Mağrip ve Müslüman Dünyası üzerine Almanca bir dergi olan Zenith'in editörü Daniel Gerlach "IŞİD'in resmi politikası gençleri 15 yaşına kadar oraya çekmek ve silah altına almak," diyor. (...) Söz konusu tartışma Batı'nın meseleyi algılayışındaki absürtlüğü de biraz ortaya koyuyor. IŞİD esasen klasik bir savaş yürütme yöntemi izliyor. Gerlach, "insanların kısıtlamalardan kurtulduğu yerde hep bilinçli bir "selfie-şiddet kültürü" bitiyor. Ceset parçalarıyla poz veren ABD askerlerinde aynen bunu görmüştük," diye ekliyor. "Bir farkla, IŞİD'de bunun bir sistemi var."

Gerçi "bilinçli bir selfie-şiddet kültürü"yle karşılaşmak için Irak'taki IŞİD'e ve Amerikalı işgalcilerin işkence hücrelerine gitmeye gerek yok. Siegfried Zepf son yıllarda hem Avrupa'da hem de Amerika'da okul bahçelerinde daha fazla gözlenir olan "*Happy Slapping*"e (*Neşeli Tokatlar*) dikkat çeki-

yor. Diğer insanlarla farkları sosyal çevre tarafından tanınmayan "narsist kimlik"li öğrencilerin,[38] "bu farkı kendileri kayda geçirmeye ve görünür kılmaya gerek duyuyorlar":

Bu, başkalarını küçülterek, aşağılayarak, değersiz ve aşağı ilan ederek gerçekleşebilir. Son zamanlarda bunu "Happy Slapping" sağlıyor. "Happy Slapping" çoğunlukla gençlerin sebepsiz yere bir kurbana saldırmalarını tarif eder. Kurban bazı durumlarda bilinçsiz kalana kadar dövülebilir ya da öldürülebilir ve failler kurbanın durumuna ilgi göstermez. Genellikle bu saldırı bir suç ortağı tarafından cep telefonu kamerasıyla filme alınır. Görüntüler ardından internete konulur ve/veya telefonla yayılır. "Araç," der Durrer (2006, s. 22), "burada artık yalnızca belgelemenin temeli değildir, saldırganlığın başlangıç noktası ve bileşenidir"

Cep telefonuyla filme almak ve sergilemek için bir "neşeyle yumruk sallama" organizasyonu yapılır. "Oyuncular"ın neşeli yüz ifadeleri takınmaları gerekir, yoksa *slapping*'in *happy*'si eksik kalır.

Güney Batı Medya Pedagoji Araştırma Derneği'nin Almanya Federal Cumhuriyeti'ndeki 12-19 yaş arasındaki yedi milyon çocuğu ve genci örnekleyen ve Almanya'da bu yaş grubundan 1.200 gençle gerçekleştirilen araştırmasında (2007), cep telefonu sahibi olanların % 29'unun telefonla filme alınan bir kavgaya en azından bir kere şahit olduğunu ve % 22'sinin de telefon kamerasıyla kaydedilen gerçek bir kavgada bizzat bulunduğunu ortaya koydu. 2006'da % 12 olan happy slapping *oranı böylece neredeyse ikiye katlanmış durumda.*

38 Bu öğrencilerin durumunda "narsistik kişilik"in uygun bir terim olduğuna inanmıyorum, ama bu konuya sonra değineceğim.

O halde Alman öğrencilerin hemen hemen üçte biri 2007 yılında çoktan "tanık" durumundadır. Cihat için acemi eğitimine okul bahçesi köşesinde rastlayabilirsiniz; burada ve, Zepf'in bildirdiği gibi, Kaliforniya'daki okul bahçelerinde. Yeni bir olgu olan elektronik teşhir olayı da bir süredir zaten gelişmektedir.

Robert Misik, "Cinayet. Dini ya da dünyevi gerekçeli katiller birini öldürme türleriyle her zaman bir mesaj iletiyorlar" başlıklı yazısında 'araç'ı gözden geçiriyor:[39]

Bunlar kat'i dehşet imgeleridir ve yaygınlaştırılmalarındaki amaç da bizzat bu terördür. Gazeteci James Wright Foley'nin başının vurulması, Steven Sotloff'un başının vurulması, son olarak da yardım malzemeleri ulaştırmak için Suriye'ye gitmiş olan Britanyalı taksi şoförü Alan Henning'in başının vurulması. Bu kellesini vurma işi bir Müslüman saplantısı, bir İslâmi öldürme türü mü? Başka insanların kellelerini vurma fikri hiçbir zaman akıllarına gelmeyen milyonlarca Müslüman bu formülasyonu muhakkak protesto edecektir.[40] *(...) IŞİD boyun vurmayı medya eylemi olarak mükemmelleştirerek şaibeli bir kazanç sağlar. Pakistan'da gazeteci Daniel Pearl'ün boynunun kesilmesi ya da Nicholas Berg'inki canavarca ve kabaydı ve mutlak gaddarlığıyla bakılacak gibi değildi. Ancak IŞİD, yazar Clemens J. Setz'in en son ZEİT'ta ortaya koyduğu gibi, baş kesme videolarını olabildiğince "kullanıcı dostu" ve aynı zamanda da olabildiğince "gaddar" kılmaya çalışıyor. Her şey görünmemelidir, iğrenç çatırdama sesi, daralan akciğerin homurtusu duyulmamalıdır. Bunlar yayılımı sınırlar. Amaç en yüksek yayılımdır. (...)*

39 Robert Misik, *taz*, 6 Kasım 2014.

40 O, boyun vurmanın "bir anlamda kuşkusuz İslâmi öldürme türü" olduğunu ileri sürer; Ayşe Hür buna karşı çıkar, bkz. 50. dipnot.

IŞİD katilleri seyre sunulan gaddarlığın onlara zarardan çok fayda sağlayacağına ikna olmuş durumda ve haklılar da. (...) Videolar potansiyel sempatizanlara, yani Batı'daki genç Müslümanlara bir mesaj niteliğinde: Gaddarlık IŞİD'in işi ciddiye aldığının, gerçekten bir şeyler yaptığının kanıtı. Ne kadar acımasızsanız, o kadar azimlisiniz. Yoksa ne kadar gaddarsanız o kadar sofusunuz, demeyeceksek şayet.

"İmge savaşları. FOTOĞRAFLAR. Bir adamın başı kesiliyor. Çoğu yazı işleri bu tür imgeleri göstermiyor. Yine de bunları herkes görebilir. Bir çelişki"[41] olduğu görüşünde Wiebke Schönherr:

Bu yıl hiçbir imge, kolektif belleği çöl ortasındaki iki adamınkinden daha çabuk ve derinden ele geçirmedi. Adamlardan biri siyah bir kıyafet giymiş ve eline bir bıçak almış, diğeri ise turuncu Guantánamo kıyafetli, dizlerinin üzerinde ve elleri bağlı. Adamlardan biri öldürülüyor, onunla beraber insan onuru da.

"İslâm Devleti" yalnızca zorba değil kurnaz da. Medya çağında imgelerin nasıl bir rol oynadığının farkında. (...) IŞİD savaş yürütmenin parçası olarak imgelere de başvuruyor.

Birçok yazar bunu belirtiyor. İmgelerin dışarıya yönelik tasarlanmış etkisi herkesin kafasını kurcalıyor. Bizzat IŞİD'lilere yönelik işlevi ise ya az dikkate alınıyor ya da topyekûn gözden kaçırılıyor: İktidarını büyütme, kutlama özelliği, terörün kendi bedenine istikrar kazandırma sevinci.

* * *

41 Wiebke Schönherr, *taz*, 9 Aralık 2014.

Sidney 2014.

Bernd Pickert "**Korku İttifakı**" başlığı altında şunları yazar:[42]

Bir düşünün: Genç İslâm Devleti destekçileri Sidney'in en hareketli yerlerinden birinde duran rastgele birini yakalıyor, kurbanlarını siyah IŞİD bayrağıyla sarmalıyor, canlı canlı başını kesiyor, bunların hepsini filme alıyor ve videoyu internete yüklüyor. Avustralya Başbakanı Tony Abbott güvenlik güçlerinin, 18 Eylül gecesi Müslüman "terör şüphelileri"ne karşı gerçekleştirdikleri, Avustralya tarihinin en büyük baskınında tam olarak bu planı engelleyebildiklerini ileri sürüyor. (...)

IŞİD, terör iletişiminin gerçekten de kendi çıkarlarına hizmet ettiğini gösterdi. Ancak onlardan önce başkalarının da aynı şeyi yapmış olduklarını hesaba katmamışlardı.

*1970'lerde ve 1980'lerde Latin Amerika'daki ölüm mangaları ya da 1990'larda Mogadişu sokaklarında sürüklenen Amerikalı askerlerin çıplak bedenleri, Meksikalı uyuşturucu kartellerinin rakip örgütlere ya da devlete mesaj göndermek için ortalığa bıraktığı sayısız parçalanmış insan bedeni kalıntısı ya da IŞİD'in en yeni boyun vurma videoları: Şiddet bir mesaj iletir. Fakat şiddet bizzat mesaj*dır *da.*

* * *

ABD, 1870 civarı

Linç etmek. Köleliğin resmi olarak kaldırılmasının ardından ABD'nin güney eyaletlerinde siyahlara karşı linç hukuku yoğunlaştı:

42 Bernd Pickert, *taz*, 19 Eylül 2014.

Ku Klux Klan 1868 ve 1871 yılları arasında yaklaşık 20.000 insanı öldürür. "Linç uygulaması terörün mesajını görünür kılmaya yönelikti." Klan siyahlara yönelik kıyım ritüelleri uyguladı: Yakılmadan önce siyahlara işkence edilir, ardından bedenleri parçalanır ve porsiyonlar halinde satılırdı.

İlk defa 2000 yılında bir sergide belgelendiği gibi, cinayet fotoğrafları kârlı bir posta kartı ticareti yaratmıştı.[43]

Kristin Helberg, Esad rejimi terörüyle IŞİD terörü üzerine şu değerlendirmede bulunur:

Tek fark cihatçıların medya yoluyla sahneledikleri fiilleriyle böbürlenirken Şam'daki iktidarın onları örtbas etmesi ve yalanlamasıdır.[44]

Bu genel olarak geçerli. "Geçerli hukuk"larına atıfta bulunan, yasalarına uyulmasını talep eden ve bunun için de güvenlik güçlerini, polisi ve askeriyeyi işaret eden mevcut devletler uyguladıkları terörü gizler ve bu konuda sessiz kalır; yasal olarak teyit edilmiş "hukuka uygunluk"a dayanarak hareket ederler. Fiilleri kimi durumlarda uluslararası ceza hukuku duruşmalarının konusu olur.

İktidar iddiası taşıyan "serbest" katil toplulukları ise bunun aksini yapar. Öldürme fiillerinin iktidarlarını görünür kılması, savaşçı devşirmeyi sağlaması, yandaş olmayanlara dehşet salması ve eğlence etkenini güçlendirmesi gerekir.

Sina Yarımadası'nın kuzeyinde faaliyet gösteren ve IŞİD'e bağlılığını açıklayan İslâmcı "Kutsal Evin Koruyucuları" (KEY) da bunu yapar:

---

43 Manfred Berg, *Lynchjustiz in den USA* (*ABD'de Linç Hukuku*), Hamburg, 2014'e eleştiri yazısı, Rudolf Walther, *SZ*, 16 Eylül 2014.

44 "Sivilleri korumak. Artık geçerli değil. ABD terör grubu İslâm Devleti'nin (IŞİD) yükselişinde iki misli sorumlu"; Kristin Helberg, *taz*, 16/17 Ağustos 2014.

KEY Ekim sonunda Kuzey Sina'da bir askeri barikata karşı düzenlediği ve 33 erin hayatını kaybettiği saldırıya dair ilk defa bir video yayımladı. Barikatta bir patlamanın ardından KEY cihatçılarının sağ kalanları teker teker kılıçtan geçirmeleri gibi acımasız sahneler gösteriliyor.[45]

* * *

"Kolu bitap düşene kadar boyun vurmak."[46]

Ayşe Hür, kapsamlı bir tarihi bakışla boyun vurarak infaz etme biçiminin rastlanmadığı tek kültürün bile olmadığını saptıyor. "Ezelden beri" her yerde boyun vuruluyor; ara sıra aşırı olmakla beraber, hem İslâm devletlerinde hem de başka kültürlerde. IŞİD'in son yıllardaki uygulamasına dair şu özel gözlemde bulunuyor:

İslâmcı teröristler serbest kalmaları karşılığında fidye alamadıkları için bilhassa Irak'ta yüzlerce Amerikalı'nın, Türk'ün, Kürt'ün, Arap'ın, Koreli'nin, Bulgar'ın, İngiliz'in ve Nepalli'nin başını kesti ve 150 rehineyi öldürdü. Rehinelerin boynunun vuruluşunu gösteren video görüntülerini internette yayımlamaya başladılar. Tüm bu gaddarlıkların arkasında, Seyyid Kutub ve el-Mevdudî gibi modern çağın önemli İslâmiyet müfessirlerinin Kur'an'ı tarihi değil evrensel geçerli bir metin olarak yorumlamaları ve bu yolla yeni bir köktenciliğe yol vermeleri de vardır. Yalnızca IŞİD değil, başka birçok İslâmcı grup da boyun vurma uygulamasını açıkça Kur'an'a dayandırıyor. İnanmayan-

45 Karim El-Gawhary, "Gefährliche Partner. AUSWEITUNG", *taz*, 24 Kasım 2014. Ensar Beyt el-Makdis olarak da bilinen KEY Kuzey Sina'daki en güçlü terör örgütü, Mısır Ordusu'na karşı savaşıyor.

46 Ayşe Hür, doktora öğrencisi, Boğaziçi Üniversitesi İstanbul, *taz*, 15/16 Kasım 2014.

larla ilgili kararları elinde silah olanlar alıyor. Sünni cemaatlerin bu yargısal şiddete gösterdikleri zımni ya da apaçık rıza bu tür vakaları toplu suça dönüştürüyor.

Hür de, münferit cihatçı katili ve ait olduğu grubu suçtan arındıran üst merciin önemini vurguluyor: Yalnızca Kur'an'ın açık buyruğuyla hareket etmiyor, topyekûn "Sünni cemaatlerin" iznine de yaslanıyorlar, yani Bağdat'taki Amerika sonrası rejimde hükümet erkine dahil edilmeyen tüm Sünnilerin yanı sıra diğer Arap ülkelerindeki diğer bütün Sünnilerin.

Terör birliği IŞİD'in bu barbar geleneğe katkısı tekli ya da toplu biçimde sıklıkla seyre sunulan infazlar. Kıyımlar büyük şovlar halinde sahneleniyor...

* * *

Viyana, Floridsdorf, 2014
"Firas'ı böyle kaybettik"[47]

16 yaşındaki Firas, tuhaf bir yıldız: Avusturya'nın en ünlü cihatçısı. İnterpol tarafından aranan tek Avusturyalı terörist. Fakat Firas o kadar çabuk ele geçirilemeyecek. Zira Viyana'nın kuzeydoğusunda kırsal bir bölge olan Floridsdorf'ta büyüyen Firas şu anda Suriye'de bir yerlerde. IŞİD'e bağlı savaşıyor ve her gün Facebook'ta paylaşımda bulunuyor. An itibariyle beraberindekilerle Tagba Havalimanı'nı ele geçirmiş durumda. Yakalananlar "sorgu"larından sonra "boğazlandı", diye yazıyor bir paylaşımında. Bir fotoğrafta ise ele geçirilen savaş jetinin üzerinde gülerek poz veriyor. (...)

47 Robert Misik, *taz*, 6/7 Eylül 2014.

Her paylaşımının altında genç Müslümanlardan gelen yüzlerce "like" yer alıyor. (...) Birçok "Smiley" de yolluyor. (...)

Firas'ın internetteki varlığı propaganda amaçlı. O yetenekli bir propagandacı. Muazzam kıyımı, işlerin nasıl tıkırında gittiğini, bu sırada beraber savaştığı insanlarla ne kadar eğlendiklerini gösteriyor; Peygamber'in ve Halifelik davasında kimilerinin kendilerini kurban ettiklerini gösteriyor, yakalananları nasıl aşağıladıklarını ve çöl ortasındaki ölü bedenlerini gösteriyor.

Hepsi için yüzlerce "like" alıyor. Bir yerlerde genç odalarında oturan ve "like"a tıklayan ve sevinç yorumları paylaşanlar için o kuşkusuz bir kahraman.

* * *

Paris/Londra 2015

Şampiyonlar Ligi maçı: Paris St. Germain-FC Chelsea, Şubat 2015: Richelieu-Drouot metro durağında çekilmiş bir video İngiliz taraftarların siyah bir yolcunun metroya girişini engellemelerini gösteriyor. Koro halinde kendi kendilerine kutlama yapıyorlar: "We're racist. We're racist. And that's the way we like it." "Irkıçıyız. Irkçıyız. Ve bu hoşumuza gidiyor." Youtube'da büyük hit oluyor.

Olivier Roy, İlahiyatçı, Spiegel Röportajı 4/2015:

SPIEGEL: Öyleyse en büyük tehlike artık El-Kaide gibi terör örgütlerinden değil işsiz ve eline kalaşnikof alan öfkeli genç

adamlardan mı kaynaklanıyor?

Roy: Baştan sona narsistik özellikler taşıyan modern bir şiddet kültürüyle karşı karşıyayız.[48] *Günümüzde ünlü olma zorunluluğu var, biri herkes tarafından tanınmalı ve herkes ondan korkmalı. Kahraman olmak gerekiyor; olumsuz bir kahraman da olur, bunun bir önemi yok. Önemli olan kahraman olmak. Kouaçi Kardeşler arabada bir kimlik bıraktılar, çünkü bütün dünyanın şunu bilmesini istediler: Fail onlardı.*

Bu sırada öleceklerinden haberdar oldukları yönlü itiraza şöyle cevap veriyor:

Herkes ölmek istiyor. Ama bu ölümün mümkün en iyi şekilde sahnelenmesi gerekiyor. Bu nedenle önceden Facebook'a yorumlar yazılıyor, eylemi üstlenme videoları paylaşılıyor, ateş talimini kayda alıyor. Ya da suikast sırasında olanı biteni kaydeden bir kask kamerası taşımıyor. Ve başkalarını öldürürken gazetecilerle telefonda görüşülüyor.

"Bu canavarlar ikon haline getiriliyor," diye hayıflanıyor İsveçli iktisat profesörü Micael Dahlén. "Bazı katillerin etrafında nasıl epey para kazanılmasına da yol veren bir kült oluştuğunu" inceliyor. "Bu amaçla suçlularla görüşmüş. Sarp kayalıklara bir bakış."[49] Röportaj şöyle:

SZ: 1969'da bu tiksindirici cinayetlere önayak olan Charles Manson'ın yanına Kaliforniya'daki Corcoran Hapishanesi'ne kadar gittiniz.

48 Yine "narsistik". Bu konuya değineceğiz.

49 Silke Bigalke ve Dieter Sürig'in röportajı, *SZ*, 21 Şubat 2014.

Dahlén: Bu yaşadığım en tuhaf deneyimdi. Amerika'da ikon olmuş, Sam Amca'dan bile daha çok tanınan bu adamla karşılıklı oturma fikri bile gerçekdışı. Dahası o bayağı çıldırmış bir tip. Epey karizmatik, güçlü bir kişilik olmasaydı yapmış olduğu şeyi yapamazdı. Tüm o yıllar içinde sahne ışıkları altındaki o hayatı mükemmelleştirdi, her şeyden, hayatın kendinden daha büyük olan bu kişiliği geliştirdi. Bana soluk aldırmadı, tüm dikkatimin üzerinde toplanmasını istiyordu. Neredeyse hiç oturamamıştı, olduğu yerde sıçramış, etrafta dönmüş, beni sıkıştırmış, epey kendinden söz etmişti; beş saat boyunca. Orada ne olduğunu kavrayabilmem biraz zaman aldı. Gerçekten orada mıydım? (...)

SZ: Bir cinayetin de zengin ve ünlü olmanın iyi bir yolu olması oldukça ürkütücü değil mi?

Dahlén: Bu olanaksız değil. Bir cinayet seni marka yapabilir. (...) Bu canavarlar ikonlara dönüştürülüyor. Charles Manson örneğinde olduğu gibi etraflarında bir endüstri inşa edilmiş durumda. (...)

SZ: Bunu mansonomikler diye adlandırıyorsunuz. (...)

Dahlén: Savcı bile Charles Manson üzerine bir çoksatar kitap yazdı; bu bir çılgınlık. Tanıştığım katiller etraflarında bu koca sirkin sahneleniyor olmasından gerçekten gurur duyuyorlar.

* * *

Kahkaha 3.
Ruanda 1995. Radyo Nefret.[50]

Radyo Nefret İsviçreli yönetmen Milo Rau'un, 1995 Ruanda Soykırımı üzerine bir oyununun ismi. İsim Ruanda Soykırı-

50 Mio Rau, *Hate Radio. Materialien, Dokumente, Theorie*, Verbrecher Verlag, Berlin, 2014, s. 8.

mı öncesinde ve sırasında merkezi bir rol oynayan radyo kanalı RTLM'ye (Radio-Télévision Libre des Milles Collines) gönderme yapıyor. Rau şöyle açıklıyor:

RTLM bir yandan insanları açıkça katliama katılmaya davet edip Tutsi azınlıkların yaşadığı yerleri tek tek bildiriyordu: "Peşlerine düşün ve öldürün!" Diğer yandan da genç, büyük ölçüde yenilikçi, Kongo'nun yanı sıra dünyadan da müzikler çalan, o zamana kadar Ruanda'da pek duyulmamış formatlarda (misal, bir tarih bilmecesi ve arada ihbarlarla bölünen istek konserler) yayın yapan, en iyi ve havalı programcılara sahip bir radyoydu: Köktenci dini nefret nutuklarıyla ünlü Valérie Bemeriki ve RTLM'in kötü kalpli soytarısı Kantano Habimana gibi.

Kanalın yayın biçimi genel olarak deli doludur: Fıkralar, ot, güzel müzik ve bunların arasında "hamamböceği" ismi takılan Tutsi halkını öldürmeye yönelik çağrılar.

Rau stüdyonun yayın odasını yeniden yaratır[51] ve programcıları canlandıran oyuncuların izleyicilerce görülebilmesi için, saydam bir cam kutuda sahneler oyunu. Oyun bir saatlik tek "program"dan ziyade 1.000 saatlik yayından yoğunlaştırılmış bir toplam sunar. Kaynak, programcıların yanı sıra RTLM dinleyicilerinin ve hedef alınan Tutsi kurbanlarının anlatımlarıdır. Oyundan aktaralım:

SINIR DIŞI EDİLEN BİRİ: Hatırlıyorum. Kaçarken radyoda bir Hutu ideoloğu olan Karamira'nın, Froduald Karamira'nın konuşmasını duydum. Tamamen kendinden geçmişti, kahkahalar atarak şöyle diyordu: "Evet, Kigali'de birkaç ölü varmış. Ee?" O sırada Kigali'de ailemin tamamı öldürülmüştü. (168) (...) Karamira'nın RTLM'deki konuşması benim için ilk somut de-

51 Bunu hapishanede ziyaret edip görüştüğü programcı Bemeriki'den aldığı bilgilerle gerçekleştirir.

neyim oldu. Açık açık insanları öldürmeye çağırırkenki sinizmi, sesindeki o sevinç ilk defa bir şey hissetmemi sağladı – nefretti, bu. (169)

HAYATTA KALAN BİRİ: Hutu paramiliter grubu Interahamwe üyeleri kurbanları olabildiğince yavaş ve ıstırap vererek öldürmekten büyük keyif alıyorlardı. Kadınlara kocalarının gözleri önünde tecavüz ediyor, çocukları da annelerinin gözleri önünde öldürüyorlardı. Kadınlar genelde öldürmüyordu ama müstakbel kurbanları ihbar ediyorlardı. Buna "parmakla göstermek" denir. (170) (...)

Bizim mahalleden bir kız, bir Hutu'dan kendisini eziyet etmeden öldürmesini istedi. Adam, "evet," dedi ve kızı kollarından tutup dışarıya götürdü. Ama Juvénal ismindeki bir komşumuz adama bağırarak kızın hamile olduğunu söyledi ve palayla kızın karnını deşti. Bunu hiç acele etmeden, bir çantayı açar gibi itinayla yaptı. Başka bir kız, çok hoş bir kızdı, Interahamwe'den birinin yanına gidip, "beni öldürmek yerine karın olarak alsana," dedi. Interahamwe'den adamlar kızı köşeye çekip göğüslerini kestiler. Geri döndüklerinde ellerinde tuttukları iki göğsü havaya kaldırıp, "aranızda koca arayan başka yılan var mı?" diye sordular. (172)

HAYATTA KALAN BİRİ: Birkaç dakika sonra bir adam geldi. Komşumuzdu. Annemi gördü ve ona şöyle dedi: "Çocuklarını öldüreceğim." Annem cevap verdi: "Ne istersen yap! Hakkın. Ne istiyorsan yap! Ama önce beni öldür!" Adam, "Zahmete değmez. Zaten kederinden öleceksin," dedi ve iki küçük kız kardeşimin de bacaklarını kesti. Evet, gerçekten de kesti! Annem onu öldürmesi için komşumuza yine yalvardı. Bu sırada adamın arkasında bir anda bir kız bitiverdi ve şöyle dedi: "Bekle! Kıyafetlerini kirleteceksin."

O kız bugün hâlâ gözümün önünde. Şort giymiş ve beline kurbanlarının kıyafetlerini dolamış. Anneme, "Soyun!" diyor.

Annem dediğini hemen yapmayınca onu sırtüstü yatırıp kıyafetlerini çıkarıyor. Annemi soyuyor, iç çamaşırlarını da çıkarıyor. Annemi o haliyle görüyorum, onu o haliyle hatırlıyorum, tamamen çıplak. O anda başka bir adam geliyor. Yanında bir mızrak taşıyor ve tüm gücüyle annemin sırtına mızrakla vuruyor. Sonra, gittiler. (...)

Sonra komşumuz geri geldi. Bizi görünce şöyle dedi: "Benimle gelin, sizinle ben ilgileneceğim." Bizi tuvaletlerin olduğu bir yere götürdü ve içeri geçmemizi söyledi. Ama içeride zaten bir sürü insan vardı. Bunun üzerine komşu gülmeye başladı ve, "tüh, doluymuş," dedi. Bu yüzden bizi cesetleri attıkları bir çukura götürdü ve oraya itekledi. Burası bir çeşit tuvalet gibiydi, bir hela, ağzınızda, kulaklarınızda, her yerinizde hissediyorsunuz... Üzerimize birkaç tane taş attı ve çukurun üzerini büyük beton bir levhayla örttü. Kız kardeşim tırmanıp çıkmaya çalıştı ama levha çukuru tamamen kapatmıştı. İçerisi kapkaranlıktı. (175)

Çukurda bir şekilde hayatta kalmayı başarırlar, daha sonra bir Tutsi askeri birliği onları kurtarmaya geldiğinde ilkin dışarıya çıkmaya cesaret edemezler. Hayatta kalırlar çünkü "komşuları", çocukların bacaklarının kesilmesinin ve annenin mızrakla deşilmesinin üzerine, kız kardeşleri ceset yığınına eklemektense onları dolup taşmış bir lağım çukuruna atmayı daha keyifli bulmuştur.

RTLM son noktaya kadar, yani soykırım 800.000 insanın öldürülmesinin ardından Kongo'nun ve uluslararası askeri birliklerin müdahalesiyle durdurulana kadar, şakalarına hız kesmeden devam eder:

KANTANO: Ne mutlu, dostlar! Tutsiler yok edildi. Ne mutlu, dostlar! Tanrı her daim adaletli! (...)

Evet, bu hamamböcekleri için bir anma konuşması okuyacağız... Dün Mbutabuture'de teğmen Godefrey Monday'in komutası altında ölen asiler için, ki bu adamın da Ruandaca bir isim taşımadığı gözden kaçmamıştır. Hoş, ismi Ruandaca olsa ne olacak...

"KANTANO" öldürülmüş 40 Hutu milis "asi"nin isimlerini duyurur. Devamını okumak içinden gelmez. "*Eh! Liste uzayıp gidiyor.*" Toparlar: "*Ruanda'da buna 'it gibi kuyruğu titretmek' denir. İşte bu da kuyruğu titretmiş köpeklerin listesiydi.*"[52]

Radyo Nefret!
Radyo Nefret – Eğlenceli Radyo!
"Sergileyince daha eğlenceli!"
Sergilenen sevinç iki kat sevinç.
Yayınlanan sevinç dört kat sevinç.

Radyonun erkek programcıları bugün hâlâ kaçak. Yakalanan kadın programcı Bemeriki ise hapis cezasına çarptırıldı; soykırımın suç ortağı olduğunu reddediyor.

* * *

Kuram 3.

Milo Rau: *Esasen bir soykırımın gerçekleşmesine, yani kinin köktenci bir grupla sınırlı kalmayıp toplumsallaşmasına neden olan üç etken sıralanabilir. İlk olarak daha önce bütünüyle yasak olan şeylerin aniden tamamen normal sayılması gerekir, bunlarla ilgili konuşma ve düşünce yasakları devamlı çiğneniyor olmalıdır. İkinci olarak, buna uygun hareket etmeye dair*

52 Rau, *Hate Radio*, *a.g.y.*, s. 205.

resmi ve açık ve belirgin bir emrin olması gerekir, buna güvence ve cezasızlık da dahildir. (20) Üçüncü olarak da nüfusun büyük bir bölümünün gasplardan ve cinayetlerden fayda görmesi gerekir. En uzun süreni ilk adımdır: Belirli basmakalıp yargıların kamusal alanda sürekli tekrarlanması gerekir, toplumsal söylemde bir "onlara karşı biz" görüşünün yerleştirilmesi gerekir. Bu bir kere yapılandırıldı mı seçilen gruba en gerçek dışı şeyler bile yakıştırılabilir. İkinci koşulda, cezasızlıkta, Ruanda toplumunun devletin tepesinden en uç köye kadar oldukça otoriter biçimde örgütlenmiş olması da etkili olmuştur. Yıllarca resmi ideolojiyi uzun nutuklar eşliğinde yaymış bir araçta, radyoda, cinayetlerin propagandası yapılınca buradan yapılan çağrılar sorgu sual olmadan karşılık bulur. Son olarak üçüncü etkene dair, nüfusun bir bölümü düpedüz ortadan kaldırıldığında, sahip oldukları topraklar, evler ve hayvanlar aniden başıboş kaldığında ve soykırım sırasında dile getirilen o sinik kavramla, "kurtarıldığında" failler bu durumdan alenen faydalanır.

Programcılar, adeta örnek niteliğindeki konuşmalarında, kıyımları alışılageldiği gibi tersine çevirirler. Bizzat işlenen suç, bir çırpıda hasma yıkılır:

KANTANO: Bunlar bizim çocuklarımızı biçtiler, başkanımızı öldürdüler, Kigali'de, Butare'de, Byumba'da, Kibungo'da, her yerde bebeklerimizi bile katlettiler. Gözünüz onların üzerinde olsun, gözetleyin bunları, peşlerine düşün! Kadın, yaşlı veya çocuk, hiç fark etmez... Size gülerek bakanları, o habis, küçük gülümsemeyle bakanları düşünün. Vahşilikleri insanın hayal gücünü aşalı çok oldu, artık bunları nasıl adlandırmak gerekir, bilmiyoruz.

Valérie Bemeriki'den, mükemmel bir olayları tersine çeviriş örneği:

VALÉRIE: Bunlar kadınlarınıza tecavüz etti, çocuklarınıza tecavüz etti. Şimdi de Amerikalıların ve Belçikalıların himayesinde kökünüzü kurutma planları yapıyorlar. Bunlar zorla ele geçiremedikleri her şeyi yok ederler çünkü. İncil'deki o kadın gibi, hani eğer tek parça olarak ona verilmeyecekse çocuğu ikiye bölmek gerektiğini söyleyen.[53] *Evet, bu hamamböcekleri Tanrı'nın kutsallığını lekeledi, ellerinden gelse şeytanı bile lekelerler. İnsanın söylemeye dilinin varmadığı şeyler vardır. İnsanı dilsiz bırakan şeyler. Bu hamamböceklerinin hamile kadınları sopalarla dövüp ceninleri çıkarmak için karınlarını deştiklerine dair duyumlar aldık. Hatta karnı deştikten sonra bu bebekler yere atılmış ve öldürülmüş. Dahası bunlar başka annelerin önünde yapılıyor, onlar da infaz edileceklerini ve başlarına aynı şeyin geleceğini bilsinler diye. Sırtında yavrusuyla birçok kadının Muhazi Gölü'ne atıldığını, gölün yüzeyinin ölü bedenleriyle kaplandığını zaten biliyorsunuz. Sadece Muhazi Gölü'nün değil Viktorya Gölü'nden Nil'e tüm göller ve nehirler cesetlerle dolup taştı. Bizzat Akdeniz'in bile cesetle dolduğu, gemilerin yönünü bulamadığı haberleri geliyor. Bu hamamböceklerinin gaddarlıkları bir daha yola gelebilecek türden değil, bunu da anlıyorsunuz. Bu hamamböceklerinin gaddarlıkları ancak topyekûn imhalarıyla tedavi edilebilir, hepsinin öldürülmesiyle, bunları nihai olarak yok ederek. (190)*

Valérie Bemeriki, "Tutsilerin neden olduğu" bu kıyameti verici aracılığıyla yayımlarken kahkahalarla gülmez. İçinden kıkır kıkır güler, çünkü burada çağrıştırdığı dehşetin tamamen kendi halkı, cinayet işleyen Hutular tarafından salındığını ve salınmaya da devam etmesi gerektiğini adı gibi bilir. Bu vahşet listesinin somut "anlamı" da budur. Dinleyicilerin onu duyması ve bir *program* gibi kabul etmesi gerekir: "Millet, bunu, tam olarak bunu, yapmanız gerekiyor 'hamambö-

53 Unutmayın, burada konuşanlar Katolik.

cekleri'ne, millet, onları nihai olarak yok edene kadar." Peki neden hakkınız var bunu yapmaya? "Hamamböcekleri bütün nehirleri ve gölleri cesetle doldurdu, Nil'den, ceset yığınından dolayı gemilerin yollarını bulamadığı Akdeniz'e kadar."

Bu, "yalan" diye nitelenip geçilemez. Belirli bir amaca yönelik bu abartıyı, –tüm derelerin ve binlerce kilometrelik Nil'in yanında bir de Akdeniz'i cesetle doldurmaya Afrika nüfusunun tamamı anca yetebilir–, ona kulak kabartan herkes fark edip kahkahayı basacaktır: Hahaha. Şayet bu gerçekse, bu vahiy benzeri Tutsi canavarlıkları İncil'den ve başka yerlerden bilinen felaketleri dahi aşıyorsa bu *şeytani* hamamböceği soyunu yeryüzünden silmek için bize her yol mübahtır. *Gebe annelerden* başlanır. Karınları deşilmelidir, çünkü biz iyileri ve iman sahiplerini istismar ve esir etmekten vazgeçmeyen bu şeytanların esas şerri, kesintisiz *çoğalmalarıdır*. Bu konuşmadaki (işitsel olmayan ve yine de aşikâr olan) kahkaha korkunç bir kahkahadır: "Evet, hamamböcekleri Tanrı'nın kutsallığını lekeledi!" – "Duydunuz mu Valérie'nin dediklerini: Tanrı'nın kutsallığını lekelemişler!" "Dahası, Akdeniz Hutu cesetleriyle dolmuş taşmış!" Nüfusunun bir bölümünü kesin olarak yok etmeye çağıran şakalar bundan daha isabetli (= kanlı) olamaz.

Akla Nazi edebiyatının alışılmış savı gelir: Yahudi kadının şeytani şehveti "nehirlerin akışını yukarı doğru çevirir", yani yaratılışı tersyüz eder. İşin püf noktası, herkesin bu tür savların doğru olmadığının farkında oluşudur. "Mana"ları budur. Eşyanın tabiatını tiye alırlar, o düzen bu tür savlarla feshedilir. *Fizik* ortadan kaldırılır. Artık o geçerli değilse diğer bütün yasalar da temelsiz kalır ve bu durum açıkça şunu söyler: Hep istemiş olduğunuz o şeyi burada yapmakta serbestsiniz. Hiçbir yasa sizi engellemeyecek. Aksine, emirler var. Bu tür bir konuşmadaki "şaka" yalnızca izin çıkan cinayete doğrudan yol göstermekle kalmayıp bir program niteliği de taşıya-

caktır; radyodan yapılan şaka yollu yayınlar havayı talep edilen imhanın mutlaklığıyla doldurur ("Su yeniden doğru yönde, aşağı doğru akana kadar suları cesetlerle doldurun"). Yayın odasında yüzler güler. Çok geçmeden dinleyicilerinden biri RTLM'ye telefonla ulaşır: "Sağol, Valérie. Kalbimi okudun." Kalpten kalbe. Kendi cinayetleri karşısında kahkaha atmak, kalbin *daha hızlı* çarpmasına sebep olan şeylerin başında gelir. Kalp sadece çarpmaz, durur da: Ölüm. ("Halk ağzında", burada güzel [Alman] *Batı Ormanları* şarkısı örneğinde, iyi bilindiği üzere) "Kalp bedende gülünce"

Valérie'ye göre Tutsiler:

Etnik çatışmayı kışkırtan onlardı (Avrupalıları bunun için sorumlu tutsalar da), "üstün bir ırk" olduklarını akıllarından çıkartamayan onlardı. Ruanda'nın küçük bir hamamböceği klanına değil Ruandalılara ait olduğunu kabul edemeyen de onlardı. (197)

Bu tür cümleler oyuncu Dorcy Rugamba'nın yorumunu pekiştirir; Peter Weiss'ın *Soruşturma* oyunu Auschwitz'te olup bitenleri açığa çıkaran mahkeme sahneleriyle Afrikalı seyircilere 1994'te Hutuların öldürülüşünü hatırlatır: "Tıpatıp aynısı!" Gerçi *tıpatıp* aynısı değildir fakat Valérie Bemeriki'nin sadece kendini üstün gören bir "ırk"a karşı mücadele ettiklerine dair "sav"ı büsbütün Nazilerin "Yahudi" karşıtı propaganda söylevlerini andırır. (Kuşkusuz Nazilere göre *kendileri* üstün ırktır; *efendi ırk. Yahudiler* ise hastalıklı *böcek*.) (Hahaha.)

Tüm bunları "radyo istasyonundakilerin" isteklerinin bir beyanı, dinleyicileri uyarıcı nitelik taşıyan bir tür yansıtma olarak okumak mümkündür:

KANTANO: O yüzden size söylüyorum, hamamböcekleri hayat devam etsin istemiyor. Hatta toptan ülkedeki hayatın, okulların, hastanelerin, her şeyin ortadan kalkmasını istediklerine inancım tam. Bunlar nihilist, bunların gözünü ölüm bürümüş, gözlerini kırpmadan ölüme koşar bunlar, bunların kendisi ölüm. Evet, bunlar ahlâksız bir ırk. Bunların kökünü kurutmak gerek, çünkü bunların kökünü kurutmaktan ve nehirlere atmaktan başka çıkar yol yok. Keyif çatma zamanı değil, işin şakası yok! Yani işi sıkı tutmak gerekir. Yoksa her şey ortada. Mevzubahis olan bir ırktır ve Ruanda'nın ondan kurtulması gerek. Her birine dikkatle bakın, boyuna posuna ve nasıl göründüğüne, alımlı, zarif burnuna dikkatle bakın ve paramparça edin. (199f)

"İş"ten kasıt Tutsilerin öldürülmesidir; *öldürme* işinin diğer her şeyin yerini alması ve böylece *tek keyif* haline gelmesi gerekir, bir "öldürme eğlencesi" "Mevzubahis olan, bir ırk" cümlesi en cılız temelden bile yoksun olduğu için her şey daha da gülünçleşir. Hutular ve Tutsiler arasındaki çatışma bir tür sosyal, bir tür siyasi çatışmadır; Ruanda devletinde, kendini sosyal ve siyasi açıdan mazlum olarak gören baskın Hutu (genç) erkek çetelerinin alevlendirdiği bir iktidar savaşımı. Hutular ve Tutsiler arasındaki güya "ırk ayrımı" bu nedenle inşa edilmiş bir şeydir ve her güya "ırk ayrımı" iddiası gibi, son derece zorlama bir iddiadır. (Bu vakada, kelimenin tam anlamıyla "zorlama"...)*

(*) Özgün metinde "saçlarından tutup sürüklemek" deniyor; "saçlarından tutup sürüklemek", Almancada "anlamı zorlamak, uydurmak" anlamında kullanılır – e.n.

Kahkaha 4.
Burbach, Siegerland, 2014

Ebu Garip Siegerland'da. Kötü muamele. Mülteci yurdu sakinlerine güvenlik görevlileri tarafından eziyet edildi. İşletme ve eyalet yönetimi eleştiri altında.[54]

Elleri ayakları bağlı ve yerde yatan birinin tepesinde sırıtarak poz veren güvenlikçiler, kusmuğun içinde yatmaya zorlanmış bir insan. Kuzey Ren-Vestfalya Burbach'ta çekilmiş fotoğraflar görenlere Ebu Garip'in Siegerland'da bulunduğunu düşündürtebilir. Fakat bunlar Irak'taki bir işkence hapishanesinde değil Almanya'daki bir mülteci yurdunda çekilmiş. (...) Beş güvenlik görevlisinin mültecileri aşağılayıcı davranışlarda bulundukları düşünülüyor. (...) İnsan hakları örgütleri senelerdir bu işletmenin yurtlarındaki kötü koşullar hakkında suçlamalarda bulunuyor–

– yani Essenli aile işletmesi "European Homecare" (EHC - Avrupa Ev Bakım Hizmetleri). Müteşebbis Korte,

Chemnitz'te 750 kişilik bir karşılama merkezinin ardından Saksonya, Thüringen, Mecklenburg-Vorpommern, Brandenburg ve Sachsen-Anhalt'ta barınaklar inşa etti. Şirket ismini 2001 yılında "European Homecare" olarak değiştirdi. Artık NRV'de faaliyet gösteren "sosyal hizmet sağlayıcı" aynı yıl üç karşılama merkezinin yanı sıra iki yurdun işletmesini aldı. Bunun yanı sıra mültecilerin Düsseldorf Havalimanı'ndan ve sınır dışı edilecekleri Büren'deki hapishaneden nakillerinin yürütmesi de EHC'ye verildi.

"European Homecare"in başarısının sırrı mı? Düşük fiyat, günlük 12,90 ğ. "Bir Caritas organizasyonu, Diakonie,

54 Pascal Bruckner, *taz*, 30 Eylül 2014.

Volkshilfe ve Kızıl Haç 15 ğ'nun altına düşmeyi göze alamadı," diye yazıyor Bruckner. EHC'nin 2,10 ğ üstünde teklif verdiler ve EHC tarafından alt edildiler. Bu da eyalet yönetimlerinin ihaleyi onaylamalarına yetti. (Daire başkanı gülümser. Eyalet sayıştayından alınan övgü de cabası.)

Polis ayrıca, yerde elleri kolları bağlı bir mültecinin alnına çizmesiyle basan bir güvenlik görevlisinin ve bu durumu sırıtarak izleyen bir başka güvenlik görevlisinin fotoğrafının bulunduğu bir cep telefonu buldu.[55]

Burbach'ın güvenliğinden Nürnbergli SKI firması sorumluydu. Korte'nin şefi tabii ki olan bitenden "habersiz" ve "suçsuz"du. Paul Bruckner şöyle devam ediyor:

SKI, bu ay hâlâ Burbach için güvenlik görevlileri arıyor. İş ilanına bakılırsa başvuranlarda ne bu alanda eğitime bakılıyor ne de mesleki deneyime.

Eyalet meclisinde bütün fraksiyonlar olan bitene *öfkeli* görünüyor:

Eyalet İçişleri Bakanı Jäger mağdur mültecilerden özür diledi. "Korkunç şeyler yaşamış olan insanların onları koruyor olduğumuza güvenebilmeleri gerekir." Sığınmacılara dönük şiddete karşı sıfır tolerans. "Barınaklarımızın güvenliği karşılığında para alan ve suçluları işe alan güvenlik şirketlerine karşı sert önlemler alacağız." Jäger EHC ile çalışmaya devam edilip edilmeyeceğine dair bir beyanda bulunmadı.

* * *

55 *Badische Zeitung*, 30 Eylül 2014.

Burbach 2014
"Siyah şerifler, siyah koyunlar"[56]

Fotoğraflar Irak'taki Amerikan işkence hapishanesi Ebu Garip'te çekilmiş kötü şöhretli fotoğrafları anımsatıyor: Yerde yatan ve üniformalılar tarafından aşağılayıcı eylemlere zorlanan insanlar. Kuzey Ren-Vestfalya'daki mülteci yurtlarındaki güvenlik şirketleri çalışanlarının yapmış oldukları şeyler insanı dehşete düşürüyor. Şüpheli görevlilerden birinin "nefret" dövmesi taşıdığı belirtiliyor. İç güvenlik hizmet sağlayıcılarının dünyasına hoş geldiniz. (...)

Güvenlik görevlileri yetki kullanıyor, kimisi silah bile taşıyor. Bu durum, mümkünse başkaları üzerinde yetki kullanmalarına izin verilmemesi gereken talipleri mıknatıs gibi çekiyor: Polislik başvurusu kabul görmeyenler, fanatikler, şiddet suçluları, arıza tipler. Yasa koyucu ve güvenlik birimleri bu tür insanları bu işlerden uzak tutmak olmalı.

Geçerli sebeplerle şiddet tekeli hukuk devletinde, bir dövmeli cop komandosunda değil. Taşerona verilemeyecek işler vardır.

Eziyet ederek eğlenme etkenine "nizami" eğitimli, daha iyi güvenlik görevlilerinde daha az rastlandığı da epey şüphelidir bu arada. Öyle de olabilir. En azından, takibatı yapılabilir sorumluluklar vardır o zaman. Bu sorumluluklar ve denetim olmadığında (göz açıp kapayıncaya kadar) "Siegerland'da Ebu Garip" oluşuverir, "nefret dövmesi" beliriverir. Nefret öldürmeye devam eder. Nefret kahkaha ister.

* * *

56 Joachim Käppner, *SZ*, 2-3 Ekim 2014.

"**Kötü insanlar için kötü şarkılar. YANDAŞLAR.** Neonazi üçlüsüyle dayanışma şarkısı ve 'döner-killer'e övgü"[57]

2011 yılından beri sağ müzik ortamında bir cd dolaşımda: "Adolf Hitler yaşıyor" Dördüncü şarkının ismi de şöyle: "Döner-killer" [dönerci katili]. "Şu ana kadar dokuz defa yapmış bunu," diyor şarkıda. Bir polis heyeti dokuz göçmen esnafa yönelik yıllara yayılan seri cinayetleri ortaya çıkarmıştı. Şarkı sözleri şöyle devam ediyor: "Her kebapta korku ve dehşet hâkim. Döner boğazda kalıyor, / çünkü o, dönerciye ani ziyaretler yapmayı seviyor, / çünkü dokuz yeterli değil." Albüm dört ay geçmeden sakıncalı olarak tasniflendi. Seri cinayetlerin arkasında Uwe Mundlos, Uwe Böhnhardt ve Beate Zschâpe'nin olduğunun ortaya çıkarılmasından bir buçuk yıl önce "Döner-Killer"i seslendiren müzisyen, sağ müzik ortamında "Gigi und die braunen Stadtmusikanten" (Gigi ve esmer şehir çalgıcıları) ismiyle epey bilinen Meppenli (Niedersachsen) Daniel G.

Söylentilere göre, diye yazıyorlar Litschko ve Speit, "NSU'nun 'pembe panter esprili' itiraf DVDsi" çok daha uzun bir süredir sağ çevrelerde dolanıyor.

Daniel G. (Daniel Giese) ise "Stahlgewitter" (Çelik Fırtına) isimli neonazi grubunun solisti. Bu konu üzerine başka bir haber:

"**15 dakika nefret. İTİRAF VİDEOSU.** Sağcı teröristlerin propaganda yollarına bir bakış"[58]

Wolf Schmidt bildiriyor:

57 Konrad Litschko ve Andreas Speit, *taz*, 17 Kasım 2011.

58 Wolf Schmidt, *taz*, 19/20 Kasım 2011.

Terörist itiraf videolarında yepyeni bir biçim. Yalnızca filmin başrolünde Pembe Panter'in olmasıyla değil; teröristler çizgi filmden cinayetlerini yorumlayan ve kurbanlarıyla eğlenen cümleleri çekip çıkarmak için besbelli saatlerini ve günlerini harcamışlar.

Bir karede sahne dışındaki Pembe Panter'in "canlı avı, uyandırır ihtirası" diye nükte yaptığı duyuluyor. Neonaziler bu çizgi film sahneleri arasına göçmenlere yönelik kendi gerçek insan avlarıyla ilgili televizyon görüntülerini ve gazete kupürlerini kesip yerleştirmişler.

İşledikleri üç cinayetin ardından olay yerinde kurbanlarının fotoğraflarını bile çekmiş oldukları bu filmden anlaşılıyor, Pembe Panter bunları birer kupa olarak takdim ediyor. Fotoğraflardan biri Türkiye kökenli Nürnbergli terzi Abdurrahim Ö.'nün ölümcül kurşunlara hedef oluşunu, ağzından ve burnundan kan boşanışını gösteriyor. Abdurrahim Ö. 13 Haziran 2001 tarihinde senelerce aydınlığa çıkarılmayan seri cinayetlerin en az dokuz kurbanından ikincisi olarak vurulmuştu. "Nationalsozialistische Untergrund" (Nasyonal Sosyalist Yeraltı Örgütü) kısa ismiyle NSU, kanlı eylemlerini "Almanya Turu. Nürnberg, Hamburg, Münih, Rostock, Dortmund, Kassel. Peş peşe cinayetler" olarak kutluyor. (...)

Göçmen cinayetlerinden alınan keyif başrolde. Ve 9 Haziran 2004'te Köln Mülheim'ın canlı Keupt Sokağı'ndaki gibi, gerçekleştirilen kanlı saldırılardan duyulan sevinç. Mülheim'da patlatılan çivi bombası dördü ağır olmak üzere 22 Türkiye kökenli insanı yaralamıştı. NSU'nun itiraf videosundaki dış ses, "bugün şiş kebapta indirim var," diyor. Buna "yabancı pisliği geri göndermek"ten bahseden Pembe Panter'in sesi ekleniyor.

Yan sütunda şu ek bilgi veriliyor:

Aşırı sağ e-ticaret şirketi "Reconquista" (rcqt) terör örgütü NSU'nun cinayetlerini öven tişörtler satmaya başladı. Tişörtle-

rin üstünde döner biçiminde bir maske ve "Katil Döneri - Thüring Usulü" yazısı bulunuyor. Dört ayrı boyda ve siyah, kırmızı ve kahverengi renkte tişörtlerin tanesi 18,95 ğ ve kargo masrafı karşılığında sipariş verilebiliyor.[59]

NS Yeraltı Örgütü senelerdir seri cinayetlerini kahkahayla kutluyor ve devletin güvenlik birimleri ve polis failleri göçmen kökenli, Almanya'da düzenli çalışan Türklerin ve Yunanların arasında ararken bunları kendi alıcıları için elektronik dolaşıma sokuyor, sergiliyor.

"Kenelerin gebermesi"nden daha komik bir şey yoktur. Hafızası az biraz kuvvetli olan gazete okuyucuları hatırlayacaktır, yakalanmalarından önce NSU üçlüsüyle tatillerde, deniz kıyısında ya da komşu oldukları için karşılaşanların hepsi, üçünün de her zaman ne kadar "şakacı" ve neşeli olduklarını belirtirler. Gerçekten keyifli ve çağdaşlarımız.

Zschäpe hâkim karşısında tek kelime etmez, zira ağzını açtığı anda kahkahalara boğulması an meselesidir.

* * *

Eğlenceli bir şarkı. Geleneksel.

Eğlencelidir Çingenelerin yaşamı, Fariha Fahria Ho
İmparatora vergi vermeleri gerekmez. Fariha Fariah Ho
Eğlencelidir yeşil orman
Çingenelerin kaldığı
Fariha Fariah - Fariah Fariah - Fariah Fariah Ho!
(Halk şarkısı; Alman vergi kaçakçılarının meyhane şarkısı...)

Kuş tüyü yatağımız olmasa da, Fariha Fahria Ho
Kendimize bir çukur kazarız, Fariha Fahria Ho

59 *Taz*, 19/20 Kasım 2011.

İçini çalı çırpı ve samanla doldururuz
İşte hazır yatağımız!
Fariha Fariah - Fariah Fariah - Fariah Fariah Ho!
(...aynı zamanda 1944 yılında Balkanlar'a doğru ilerleyen Alman partizan savaşçılarının şarkısı)

* * *

Kuram 4.
Boşluk ve Egemenlik. "Dengeleşim".

"Egemenlik" bir yandan ezer diğer yandan dengede tutar. Bu özelliği, her sosyal yapıda merkezi bir yere temas eder. Toplumsal boşluklar devamlılık göstermez. Doldurulurlar. Her zaman. Bu temel bir kural, hatta neredeyse "bir yasa"dır. Bu yasadan dolayı "anarşi", "egemenlik yokluğu" işlemez. Bu nedenle, akla yakın davranış biçimleriyle doldurulmayan bir toplumsal boş alana, bir "boşluğa", çeteciler ve her çeşit şiddet akın eder: askeriye, silahlanan ayak takımı, uyuşturucu mafyası. Bedensel yapısı egemenlik kurmaya, esip gürlemeye, ortalığı toparlamaya, "düzen" getirmeye çağıran her oluşum oraya doluşur. Veya, iştigal sahası itibarıyla, suçlarının cezasız kalabileceği alanlar arayanlar. '70'lerle beraber nişancı video oyunlarının yayılması bu duruma iyi bir örnektir. Yeni çıkan bilgisayar teknolojisi, onu hemen kabul ederek okullarda yararlanmak, böylece onu makul ve denetimli bir biçimde karşılamak yerine, gayri insani teknoloji olarak şeytanlaştırıldı, "kendi başına bırakıldı" ve toplum dışına, yani *yer altına* itildi.

Orada ise her zaman, kendilerine uyanı ve kârlı olanı geliştirmeyi bilen yasa dışı çeteler pusuda bekler. Buna karşılık, ister boş alanlardaki işgal evlerinde ister siyasi egemen-

liğin zayıfladığı bölgelerde olsun, anarşinin zayıf şiddet kültürü bununla baş edemez. Bilhassa bir devletin ya da şehrin şiddet tekelinin yıkıldığı yere, silah temin etmenin kolay olduğu günümüz koşullarında, derhal silahlı bir akın başlar. Rekabet halindeki kuvvetler şiddet tekeli iddiasında bulunur, silahlar konuşur. Toplumsal boşluklar, oluştukları her yerde ve her nasıl meydana gelirlerse gelsinler, genellikle katliama sebep olurlar. (Galip kahkaha atar.)

Katil *galip gelir*. Yoksa yoktur. Oley! Oley! 69-0! 77-0! Altı milyona sıfır. Tekmil yerküre bir toptur, evren kale; o topu o kaleye şutlar. Tüm yıldızları sıfıra karşı yener. Galibiyet. Galaksileri aşan kahkaha kasırgası ve nihayet *gevşeme!*

* * *

Antonio Damasio. Sinir hücresi, nöron.

Harvard'lı beyin araştırmacısı ve nörobiyolog, beyin-beden bağlantısı alanında çok sayıda kitabın yazarı Antonio Damasio bir şey hissettiğimizde beynimizin ne yaptığını araştırır. Duyarlı Harvard insanı Damasio beyne dair şeyleri hassasiyetle ifade eder, yeni fikirlerini sunmadan önce beden ve beyin hücreleri üzerine temel hususları belirtmek için ayırdığı vakte de acımaz. "Beden, tin ve insan bilincinin oluşumu"na dair incelemesini "nöronların sivrilen kabiliyetlerine bir övgü ezgisi"[60] olarak adlandırır ve söz konusu nöronların temel niteliklerini şöyle tanıtır:

60 Antonio Damasio, *Selbst ist der Mensch. Körper, Geist und die Entstehung des menschlichen Bewusstseins*, München, 2010, s. 51; özgün metin: *Self Comes to Mind. Constructing the Conscious Brain*, New York, 2010.

Nöronlar vücuttaki diğer hiçbir hücreye, misal glia hücreleri gibi başka beyin hücrelerine dahi benzemeyen eşsiz hücrelerdir. Peki nöronlarımızı bu kadar özel yapan nedir? Onların da birer hücre gövdesi yok mu? Onlar da birer hücre çekirdeğinden, sitoplazma ve birer membrandan oluşmuyor mu? Diğer hücreler gibi, içlerindeki molekülleri sürekli yeniden düzenlemiyorlar mı? Çevrelerine uymuyorlar mı? Evet, bunların hepsi doğru. Nöronlar her yönüyle vücut hücreleridir ama yine de özellerdir. (48)

Neden mi özeller? Öncelikle,

Elektronik sinyaller üretme ve bu yolla diğer hücrelerin durumlarını değiştirme kabiliyetleri sayesinde. (...) Kısacası nöronlar diğer bütün hücrelere benzerler, bununla beraber diğer hücrelere onlara etki eden ve onların davranışlarını değiştiren sinyaller gönderirler.[61]

Bu şu anlama gelir ve şu farkı yaratır:

Nöronlar organizmanın diğer bütün hücrelerinin yararı için vardır (49f), yaşam süreçlerinin düzenlemesinde çok hücreli vücudu desteklerler. Nöronlar ve yapıtaşlarını teşkil ettikleri beyin bu amaca hizmet eder. Yaratıcılığın mucizelerinden maneviyatın yüceliğine, beynin bizi şaşırtan ve övgüyle bahsedilen tüm faaliyetleri besbelli nöronların ev bildikleri bedenin yaşam süreçlerini düzenleme kararlığı sayesinde mevcuttur. (50)

---

61 *A.g.y.*, s. 49: "Hücrelerin durumunda bu türden bir değişiklik evvela "davranışları" oluşturan ve yönlendiren etkinliğin ilkesidir ve böylelikle tinin oluşumuna da katkı sunar. (...) Elektrik akımı sinapsa (akson uçlarına) ulaştığında orada halkanın sıradaki hücresine etki edecek aktarıcı moleküllerin salgılanmasını düzenler. Bu ikinci hücrede şayet bir kas lifine tesir ederse bunun sonucunda bir hareket oluşur."

Damasio bu sırada bilinçli bir şekilde "beden" kelimesinin altını çizer; nöronlar bedeni "ev bilmek"le kalmazlar, aynı beden onların özgül çalışma tarzını da belirler:

Daha karmaşık canlıların yüksek derecede gelişmiş beyinlerinde nöron ağları nihayet[62] *bağlantılı oldukları beden parçalarının yapılarını taklit eder. Çalıştıkları bedenin tam anlamıyla bir haritasını çıkartarak ve bir tür sanal kopyasını, bir nöronal eşini yaratarak bedenin durumunu temsil ederler. Bu sırada yaşam boyunca taklit ettikleri bedene bağlı kalmaları önemlidir. (...) Kısacası, bedene bağlılıkları, bedene bu yönelmişlikleri ve bedene dönük kesintisiz uyarımları, nöronları, nöron devrelerini ve beyni tanımlayan özelliktir. Kanımca bu yönelmişlik, beden hücrelerimizin bilinçaltı yaşama isteğinin yerini herhangi bir zamanda tinle donatılmış, bilinçli isteğe bırakabilmiş olmasının nedenidir. Hücrelerin gizli isteği beyin devrelerinde taklit edilir.* (50)

Damasio'ya göre "beyin ve nöronlar bedeni idare eder", burası kesin; geriye verili bir durumda, "dış dünya beyinde ve tinde nasıl haritalandırılır",[63] onu araştırmak kalır. Damasio şöyle devam eder:

Beyinde duygu durumlarının nasıl oluşabildiğine dair şaşkınlığın, büyük oranda beden ve beyin arasındaki bu derin bağlantının gözden kaçırılmasından kaynaklandığını sanıyorum. (51)

Damasio beynin bedenden, Garp düşüncesinde genellikle kabul edildiği kadar ayrı tutulmaması gerektiğini de ile-

62 Tercüme benim tarafımdan değiştirilmiştir.

63 Bu cümleler tam olarak *Männerphantasien* (*Erkek Fantezileri*) (1977/8) incelememde belirtmiş olduğum şeyin nörobiyolojik temelini içerir: İdeolojik olarak "faşizm" diye adlandırdığımız şey beden durumlarının ifadesidir, "faşizm" gerçekliği üretmenin beden durumlarından yola çıkan bir türü ve biçimidir.

ri sürer. Zira beyin dış dünyayı beden aracılığıyla "haritalandırır":

Beden çevresiyle karşılıklı bir ilişkiye girdiğinde duyu organlarında –gözler, kulaklar ve deri– değişimler görünür: Beyin bu değişimleri haritalandırır ve böylece beyinde dış dünyaya ait bir çeşit dolaylı temsil ortaya çıkar. (50f)

Bu tür görevleri yerine getirebilmek için nöronlar "sinyallerin verilmesine ve alınmasına epey uygun kablolardan ve antenlerden oluşan dayanıklı bir donanım"a sahiptir. (51)

Böylelikle Damasio nöronların harici süreçlerini (anatomi terimleriyle: aksonları ve dendritleri) teknolojik (elektrik) bir dile tercüme eder: Kablolar, antenler, (sinyal) verme ve alma. Elektronik bağlantı alanlarına ait kelimelere başvurması keyfi bir "teknolojikleştirme" değildir. "Dış dünyanın beyindeki temsili" ondan bu tür bir kavramsallaştırmayı talep eder. Bir elektrik ve elektronik ağ, elektronik sinyal vermeler-almalar dünyasında yaşıyoruz. Bunlar dokuları değişim gösteren bedenselliğimizi de uyarmakta. Beyin bunları, bu sürece tekabül eden bir biçimde "haritalandırır"

"Haritalandırma" kelimesi (İng. "mapping") de keyfi biçimde vaz'edilmemiştir. Bu kelime, beynin kayıt etkinliğini, dünyayı keşfeden denizcilerin *haritalandırma ve yeniden haritalandırma* sırasında yaptıkları işle bilinçli bir şekilde ilişkilendirir. Onlar seleflerinin edindiğinden çok daha büyük miktarda *veri* toplamış ve bunları yeni bir dünya *görüşü*nde bir araya getirmişlerdi; tıpkı beynin, beden hücrelerinin ona *gönderdikleri* verileri toplayıp bunları *bu bedene* ve içinde *devindiği* dünyaya dair yeni bir görüş tarzında bir araya getirmesi gibi. Damasio "devinim"i, insanı bitkiler gibi diğer yaşam biçimlerinden ayıran temel ölçülerden biri olarak ta-

nımlar. Evrimsel tarih içinde nöronlar, yalnızca *devinen* varlıklar ya da şeylerde gelişir.

Bedenlerimizin 1920'li yıllardan beri şiddetle yayılan *elektronik ağ bağlantısı*na nasıl tepki gösterdiği en azından Marshall McLuhan'ın keşiflerinden, yani 1950'lerden beri ses getiren spekülasyonların konusu olmuştur. Bedenin günümüzün mikroelektronik ağ bağlantısına nasıl tepki verdiği ise büyük oranda araştırılmamış bir sahadır. Kesin olan sadece, beyinlerimizin bu (gündelik bilincimize geniş ölçüde ulaşmayan) ağ bağlantısını gayretle (ya da telaşla) kaydettiği ve işlediğidir.

Tekil cinayet faillerinin beyinlerinin hangi bedensel deneyimleri *haritalandırmış* olduğu da araştırılmamıştır. Yine de birbirlerine bu kadar benzeyen ve cinayet işlerken kahkaha atmak gibi birbiriyle uyuşan duygu patlamalarıyla kendilerini ifade eden bu faillerin fiillerine bakarak, bunların bir kısmını bireylerin her defasında maruz kalmış oldukları ve halen de maruz kaldıkları bedensel yıkımlarla beraber düşünmek gerekebilir. Faaliyetleri başka bedenlerin, mümkünse tamamen, yıkımını amaçlayan bütün bu bedenlerin bir *temel verili durumu* olarak "parçalanmış beden"den bahsederken hiç de temelsiz bir savda bulunmuyoruz. Bu onlara kendi bedensel bütünlüklerini, "bütün olma" algılarını sağlayan bir yıkımdır.

Bu, beyinde, her defasında yenilenen sinaps ağının yanında, Damasio'nun *dengeleşim* diye adlandırdığı, "yaşam idaresi"nin ikinci büyük sürecine yol açar. Bu kavrama ilk olarak, çalışmaları *Erkek Fantezileri* kitabımın kuramsal yapısı için büyük önem taşıyan, çocuklarla çalışan psikanalist Margret Mahler'de rastlamıştım. Dengeleşim, yani gerilim dengesi. Beyin araştırmacıları ve nörobiyologlar bu durumu bu defa da psikanalizden farklı bir kuramsal biçimde ele alır.

Değindiğim faaliyetlerin tamamı (enerji kaynaklarının bulunması, enerji yüklü ürünlerin alınması ve işlenmesi vs.) bedenin dahili parçalarını (yani iç çevresini) yaşama uyum sağlayabilecek o sihirli aralıkta tutmayı amaçlar. Bu uyumlu aralık dengeleşim *sahası olarak tasvir edilir ve denge durumunun sağlandığı süreç de* dengeleşim *olarak tanımlanır.* (54)

Damasio'nun nazarında dengeleşim, milyarlarca yıllık bir evrimin sonunda, her bir basit hücrenin faaliyetlerinin ve bizim gibi daha karmaşık organizmalarda her hücre kümesinin elektrokimyasal faaliyetlerinin altında yatan arzulanır durumdur. Gündelik hayatımızda, iş ve sevgi edimlerimizde, besin ve enerji alırken, ev temizlerken, bahçede ekip biçerken, seyahatlerimizi tasarlarken, müşterek yaşamımız için düzenlediğimiz kurallarda, organizmamız, ister kaslarla ister nöronlarla ilgili olsun, öncelikle dengeleşimi tesis etme amacını izler: Siyasette de manidar biçimde dendiği gibi, gerilimlerin ortadan kaldırılmasını.

Fakat bir canlının düzenlenmesindeki (yani dengeleşim sürecinde) bu aslî nitelik, yüzyıldan fazla süredir bilinmesine ve bu bilgilerin her gün biyolojide ve tıpta kullanılmasına rağmen, onun nörobiyoloji ve psikoloji bakımından daha derin anlamları maalesef doğru değerlendirilememekte. (54)

Damasio bu noktada savını ilerletir. Her insanın kendinden "hem bir çekirdek benlik hem de otobiyografik bir benlik" olarak bahsetmesindeki "basit" ayrımdan yola çıkarak, memeli hayvanların ve bilhassa primatların evriminde her daim daha karmaşıklaşan gelişim aşamalarını benlik süreçlerinin daimi uzantısı olarak değerlendirir:

Çekirdek benlik korunur ama kendini nöronal ve mental olarak çekirdek benlikten kuvvetle ayıran otobiyografik benlik tarafından yavaş yavaş kuşatılır. Tinsel faaliyetimizin bir parçasıyla diğer parçalarını denetleme yeteneğini ediniriz. Epey karmaşık bir benlikle donanmış ve böylelikle bellek, akıl ve dil gibi muazzam yeteneklere sahip olan insanın bilinçli tini, kültür araçları yaratıp toplum ve kültür alanlarında dengeleşime ait yeni araçlar sağlar. Dengeleşim sıra dışı bir sıçrayışla sosyal kültürel dünyaya doğru bir genişlemeyi deneyimler. Adalet sistemi, iktisadi ve siyasi örgütlenmeler, sanat dalları, tıp ve teknoloji bu yeni ayarlama araçlarına dair örneklerdir. (38)

Damasio bir *sosyal kültürel dengeleşim* varsayımıyla, bedensel gerilim dengesinin biyokimyasal sahasını terk eder ve bir psiko-sosyoloğa dönüşür:

Hem temel dengeleşim (yani bilinçsiz biçimde ayarlanan) hem de sosyokültürel dengeleşim (yani düşünen, bilinçli tinin yarattığı), biyolojik değerin yöneticisi gibi etkide bulunur. Dengeleşimin temel ve sosyokültürel biçimleri milyarlarca yıllık evrimle ayrılmıştır fakat farklı ekolojik konumlarda aynı amaca hizmet ederler: Organizmaların hayatta kalmasına. (38f)

Cezbe halinde eyleyen katil, öldürme sırasında söz konusu "kendi organizmasının hayatta kalması"nı başarıyordur belli ki. Bu tür durumlarda beyindeki yeni sinaps ağlarına yönelen itkinin *her zaman* önce vücut hücreleri bileşiğinden çıkması belirleyicidir. Bu, halihazırda oldukça basit düzeyde, *kendi* denge ya da dengesizlik durumuna dair güvenilir bir *duygu* oluşturur; sonra hücre bileşiğinden, bedenden beyne gidecek itkiyi üretir.

Faillerin onları uğruna çabaladıkları "dengeleşim" durumuna eriştiren veya eriştirmesi gereken eylemlerine baka-

rak, *ne tür* (tek tek hücrelerde ve hücre bileşiğinde saklanmış) bedensel deneyimlerden ve uyumlardan geçmiş olduklarını pekâlâ okuyabiliriz yani. Her bireyin "psişesi" nihayetinde bu bedensel deneyimlerin toplamıdır, birey bunları toplumsal hayat içinde çeşitli biçimlerde işleyebilir.

Dorcy Rugamba'nın gözü dönmüş Tutsi-azınlığı katillerine dönüşmüş Hutu öğrencilerin üniversiteye "kabul merasimleri" üzerine yazdığı metin, onların bedenselliklerinin ve buna bağlı eylemlerinin yapılanmasını şöyle açıklar:

Vaftiz törenine, bir dizi şiddet ve aşağılama sahnesine dair hatıralar hâlâ aklımda. İlk dönemindekilerin üstleri başları yırtılır, kendileri dayaktan geçirilir, tıraş edilir, Butare sokaklarında sürüklenir ve sonunda Rwasave'nin bataklıklarına atılırdı. Birden fazla öğrencinin hayatını kaybetmesi üzerine en sonunda bu vaftiz töreni yetkililer tarafından yasaklandı.[64]

Keza Ernest v. Salomon, 1910'larda harp okuluna yeni girenlere yapılan, "yeni"lere yönelik ölüm tehdidi de içeren bedensel eziyetleri ve bazen de sınırın "aşıldığı"nı aktarır. Bu "yeniler", çok özel bir *erkek* topluluğunun parçası olmayı, onun kendi kurallarını ve yasalarını kabul etmeyi öğrenmelidirler böylelikle.

Butare Üniversitesi sadece erkeklere yönelik değildir ama erkekler ağırlıktadır:

Üniversitenin yalnızca % 10'u kızdı ve eğitimin ilk iki ayında erkek öğrencilerin hepsi onlardan birini tavlama çabasıyla meşgul olurdu. İşi kalıcı bir ilişkiye kadar vardırabilenler bundan sonra "köpekler" diye anılırken geriye "kendi anasını be-

64 Dorcy Rugamba, "Die verwöhnten Kinder der Dritten Welt" (Üçüncü Dünyanın Şımarık Çocukları), Milo Rau, *Hate Radio* içinde, s. 122-130, s. 122.

cerenler" kalırdı. (...) Hakiki bir "kendi anasını beceren", ayda yılda bir yıkanır, ne üstüne başına ne de tarzına dikkat ederdi. Genel olarak dizlerine kadar gelen bir parka giyer ve bir hasır şapka takardı. Çok içer, fırsatını buldu mu profesörlere hakaret eder, hiçbir şeye ve kimseye saygı duymaz, kötücül ve vahşice davranırdı. (...)

"Kendi anasını becerenler", vakitlerinin çoğunu kızların peşine düşüp rüşvet karşılığında kimin kiminle yattığını öğrenmekle geçirirdi. Bu sırada bir kız düşürebilen, bir "kendi anasını becerenler" alayının ona taç takması şerefine nail olur ve böylelikle "inyaga"lar –kaşarlar– hiyerarşisinde bir üst seviyeye yükselirdi. (123)

Bir erkek arkadaşı ya da sevgilisi olan kadın öğrencilere ise resmi bir kortejle "daha yüksek kaşarlar" *tacı giydirilir*. Bu tür bir "kaşar"ı ele geçirenlere de gıptayla bakılır, ancak bunun ceremesini kadın çeker. *Kadınsız* erkekler sürüsünün adaleti hüküm sürer.

Rugamba ardından, katliamlar öncesinde üniversiteleri saran bir "konuşma serbestliği sarhoşluğu"nu gözlemler.

"Kendi anasını becerenler"in kostümlerine yeni bir aksesuar eklendi: Her nevi silahlar. Birçok öğrenci yanında kalın demir çubuk, bazen de bıçak taşır oldu. Kampüsteki pencerelere hırsızlığa karşı parmaklık geçirildi. Birisinin parmaklıklara demir çubukla ya da palayla vurup bize ölüm tehditleri savurması, nadirattan değildi. "Bütün Tutsilerin kökünü kazıyacağız" gibi ifadeler o kadar olağanlaşmıştı ki artık tepki vermez olmuştuk. Kanaat beyan etme serbestliğinin sınır tanımadığı bu karnavalesk atmosfere yavaş yavaş alışmıştık. (...)

Kedi-fare oyunu oynuyorduk ve farelerin saklambacı kedilere bilhassa büyük keyif veriyordu. Kaçmamız mı, yoksa kedilerle beraber, bütün bu olan bitenlerle eğlenmemiz mi gerekti-

ğini bilmiyorduk. (...) Kimse tüm bunların bir soykırımla neticeleneceğini sezmedi. (...) Geleceksiz bir kuşak, farkında olmadan kutsal bir makine biçimini almış tanımsız bir kas yığınıydık. Sadece eğlence için bile olsa her şeyi ve herkesi yok etmeye hazırdık. (...)

Fakat milisler sonunda Butare'ye vardığında yıllarca katili oynama alıştırması yapmış "kendi anasını becerenler"in her birinin eline gerçek birer silah geçti. Aynı özenle ve önceleri yatak hikâyeleriyle meşgul olurken başvurdukları aynı sinizmle, beraber okudukları öğrencilerin peşlerine düşmeye başladılar. (127 vd.)

Gerçek silahların kuşanılmasıyla "oyun" ve "olağanüstü durum" (yani alenen gerçekleştirilen ve izin verilen katliam) arasındaki sınır açıkça ortadan kalkar. Bu "sınır"ın kalkışı, bir ihtimal, geçersiz kılınan ölü-canlı farkına karşılık gelir mi? Şüphesiz öyle görünüyor: Söz konusu Hutu "öğrenci elitler"in beyinlerinin haritası, sosyal biçimini, hem "bataklıklar"a atılan birinci sınıf öğrencilerinin eziyetli kabul merasimlerinde, hem de şehrin sokaklarında çekiştirilen cinsel olarak aktif kadın öğrencilerin (daha yüksek kaşarların) küçük düşürücü "taç giydirme"lerinde almıştı.

Bu tarzda pratiklerden yola çıkarak, daha erken yaş dönemlerinde bu genç erkeklerin bedenlerinin ne tür eziyet dolu düzenlemelere maruz kaldığını çıkarsayabiliriz. Tıpkı, öğrenci statüsüne erişene değin, beyinleri, bedenlerinin tüm bu şiddeti karşı koymadan kabul etmek için var olduğunu "haritalandırmak"la lanetlenmiş küçük kız çocuklarınınkiler gibi. Bunu yapmamış olsalar hayatları tehdit altında kalırdı. Neme lâzım, beyinleri bedenselliklerine yönelik şiddet saldırılarının süreklilik arz eden izini sürerek, "toplumsal", yani erkek kurallara boyun eğmelidir.

Bu tür düzenleri savunan erkekler, kadınlar hak sahibi

olmadıklarında ve cinsel şiddete maruz bırakılabilir ve yok edilebilir olduklarında, söz konusu toplumlardaki erkekler dahil, diğer herkesin bedensel bütünlük iddiasının olağanüstü bir durumda geçerli olmadığını da kabul etmiş olurlar. *Herkesin,* bebeklerin ve henüz anne karnındakilerin bile, (izin verilen) yok edilebilirliği bunun toplumsal sonucudur.

İzin verilen cinayet *istisna durumu* değildir, bu toplumların temelinde bulunan *olağan durum*dur; geçerliliği devamlılık arz etmeyen *olağan durumdur,* sadece. Öldürmenin *olağan durumun*un *ilan edilmesi* gerekir. O zaman derhal ve hiçbir engele takılmadan *orada* olur.

Bu nedenle cinayet orjileri icra edenlerin *her zaman* "tamamen normal" erkekler olmaları gayet "doğal" bir durumdur; öldürme yoluyla dengeleşime ulaşırlar. Bu yolla mevcut toplum yapılarının ya da "kültür"lerinin *temel yasa*sını yerine getirirler; ister Doğu Kongo, Afganistan, Hindistan, parçalanan Yugoslavya, Arjantin, Guatemala, Ruanda, Suriye, Irak, ister İngiliz veya Amerikan ordusunun ya da gizli servislerinin hapishaneleri ya da ceza kampları ister 70 sene öncesine kadar *izin verilen* cinayet ve kökünü kurutma eylemlerinde zirveye çıkmış Almanya ve Avusturya olsun – aşırı kahkahalarla; ardından rahatlamış bir gülümsemeyle bunu gerçekleştirirler.

"Tamamen normal erkekler." Bir dizi yazarın –Browning, Goldhagen, Kuhl ya da Welzer gibi uzmanların– bunu sanki muazzam bir *bilgi* gibi sunmaları *gülünç*. Nerede yaşıyor bunlar? Ayda mı?[65]

65 Hayır, üniversite enstitülerinde yaşıyorlar.

Eyleme sürülen parçalanmış bedenin dengeleşimi öldürmekten geçer. Yakalanmak istemeyen bir caninin gizli kapaklı işlediği cinayetten değil.

En yüksek iktidar icrasının ölçüsüz kahkahasıyla doruğuna ulaşan öldürmenin tiyatrosu, parçalanmış olanın dengeleşiminin parçasıdır. Boşalma kendini sarhoşluk hissinde *ifade eder*. Sarhoşluk *komiktir*. Kahkaha, katillerin *taşkınlık duygusudur*.

Öldürmek bu bedenin gerilim dengesine ulaşması için temel aracıdır. Bu olay bir mutluluk hissi uyandırır; başka insanların sevgi edimi ya da sevdikleri müziği dinleme yoluyla içi ferahlarken o sadece öldürmekle hafifler. Bunlar bedensel enerji bakımından "karşılaştırılabilir" süreçler olsa da aralarındaki fark beden örgütlemelerinin temel ayrımında yatar.

Susan Sontag 2004 yılına ait Irak Ebu Garip fotoğrafları karşısında öfkeye kapılmıştı:

Bu imgelere bakınca insan kendine nasıl olur da bir insanın bir başkasının acı çekmesi ve küçük düşürülmesi karşısında sırıtabildiğini, çıplak vaziyette büzüşmüş yerde yatan mahpusların cinsel organlarına ve bacaklarına bekçi köpeklerini saldırtabildiğini, başlarına çuval geçirilmiş ve kelepçelenmiş mahpusları mastürbasyon yapmaya ya da birbirleriyle cinsel eylemlerde bulunmaya zorlayabildiğini soruyor. Bu soruları sormak safça gelebilir, zira cevabı belli: İnsanlar yapar birbirlerine böyle şeyleri

- sorularda belirtildiği gibi; fakat son cümlede ufak bir değişiklik yapmak gerekli: Belirli insanlar belirli koşullarda, birbirlerinden ziyade başkalarına yaparlar böyle şeyleri. Öncelikle, onlara kol kanat gerip izin veren bir kuruma dayayarak yaparlar.

Susan Sontag tam bu noktadan hareketle devam eder:

Üzerlerinde mutlak iktidara sahip oldukları kişilerin bu tür kötü ve küçük düşürücü muameleleri ve eziyetleri hak ettikleri fikri kendilerine açıklanır ya da bu duygu verilirse onlara, Amerikalılar da bunları yapar. İşkence ettikleri insanların daha değersiz, daha aşağı bir ırktan ya da dinden olduklarına ikna edilirlerse, bunu yaparlar. Bu imgeler yalnızca bu tür muamelelere tanıklık etme anlamı taşımıyor, imgelerin gösterdikleri karşısında faillerin haksızlığa dair hiçbir bilince sahip olmadıkları anlamına da geliyor. Daha korkuncu ise bu esnada eğleniyor olmaları, zira imgelerin dolaşıma sokulup birçokları tarafından görülmesi amaçlanmış. Bu eğlence tahayyülü, maalesef "Amerika'nın halis doğası"na her gün daha fazla dahil olmakta (...) kolayca erişilen şiddet eğlencesi, yaygınlaşıyor. Amerikan banliyölerindeki liselerin birçoğuna yeni başlayan öğrenciye hazırlanan eziyet dolu kabul merasimlerinden (...) kolejlerde, üniversitelerde ve spor takımlarındaki tacizlere ve küçük düşürücü cinsel muamelelere dek, Amerika'nın her köşesinde şiddet fantezileri ve şiddet uygulamaları artarak keyifli bir eğlence olarak kabul görüyor.

Ruanda'daki öğrencilerin "kabul merasimleri"nden pek farklı değil. Susan Sontag bu "eğlence" öğesini canla başla savunan radyo programcısı Rush Limbaugh'a (20 milyon dinleyicisi vardır) atıf yapar:

"Sırf biraz eğlenmeye kalkıştılar diye üzerlerine çullanmamalıyız." Bahsi geçenler işkence eden Amerikan askerleri. Limbaugh şöyle devam eder: "Size bir şey söyleyeyim... bu çocuklar her gün kurşunlara göğüs geriyor. Gerginlik atmak diye bir şey duymadınız mı?"

Burada kendi dilinde söylediği şey, işkencenin pekâlâ "dengeleşim" sağladığı, askerlerin bunu "bildikleri" ve bunun da istenilen bir şey olduğudur. Susan Sontag işte bundaki dehşeti sorgular.[66]

Kahkaha 5.

Favoriten[67] 2014. Suriye 2014
Kahkaha atan Kızlar.

"El Kaide'yi seviyorum. Her şey böyle önemsiz laflar ve saçma maillerle başladı. Sonra Viyanalı genç kadınlar Sabina ve Samra kutsal savaşın yolunu tuttu. Bir iz sürme denemesi".[68]

Karin Steinberger'in Favoriten Ortaokulu'nun bahçesinde sorularını yönelttiği öğrenciler hemfikirler:

Burada bu genç kızların olayından daha önemli bir şey hiç gerçekleşmemiş: Beraber uçağa atlayıp önce İstanbul'a, ardından Adana'ya ve oradan da Suriye'ye giden, biri 16 diğeri 15 yaşındaki Samra Kesinovic ve Sabina Selimovic. Gazeteler haklarında, İslâmcıların Kapak Kızları, diye yazıyor.

Samra oldukça sıradan ve normaldi. Hepsi başlarını sallıyor, evet tamamen normaldi. Herkes gibi giyinirmiş, herkes gibi muhabbet edermiş, herkes gibi eğlenirmiş. "Haha. Hahahahahaha. Hahahahahahahaha. Hahahaaaaaaahaaaaaa"dan[69] *başka bir şey demeyen bu saçma mailleri yazmış.*

66 Susan Sontag, *Endloser Krieg, endloser Strom von Fotos. Die Folter der Gefangenen ist keine simple Verfehlung*, SZ, 24 Mayıs 2004.

67 Viyana'da bir semt.

68 Karin Steinberger, *SZ*, 11/12 Ekim 2014.

69 'Hahaaaaa'ların her biri makalede olduğu gibi bırakılmıştır.

Bir şey söylemek istemediğini söyleyen bir genç araya giriyor: "Olan biten her şeye kahkahalarla gülmüştünüz, her şeye. Millet dedikodu yapıyordu, sizse gülüyordunuz."

Gözleri bilye gibi büyük bir genç kız, "Yani, ne bileyim, alışkanlık işte," diyor ve gülmeye başlıyor.

"Durmadan sadece gülmek, bir yerden sonra sinirimi bozmuştu, Samra da böyleydi. Kim ne yapmış olursa olsun hemen gülmeye başlıyorlardı." Kahkahalar patlıyor.

Sonra Samra 10 Nisan 2014'te Viyana'daki Hahaha-ha dünyasını geride bırakıp savaşın ortasına, kesilen başlara, Allahu Ekber diye bağıran adamlara doğru yola çıktı. Ailesine yazdığı veda mektubu bir yerlerden kopyalanmış gibiydi: "Biz hak yoldayız" – "İslâm için savaşmaya, Suriye'ye gidiyoruz. Bizi aramayın. Allah'a hizmet edip onun uğrunda öleceğiz."

Bahçedeki genç kızlardan biri Samra'nın uzun sarı saçlarını hep açık bıraktığını, kendine has turkuaz rengi gözlerine sürme çektiğini söylüyor. Sonrası, Allah'ın gelişi.

Peki kimse bir şey fark etmemiş miydi?

Arkadaşları, hayır, diyor. Tamam, arada bir iki hadise olmuştu. Aslında öyle söylenmeyecek şeyler söylemişti. Müslüman değilsen yaşamın değersiz, gibi şeyler. "Asla böyle bir şey söylemedi," diyor bir genç kız. "Eğer dinsizsen yaşaman gereksiz, demişti sadece" Ya da, Hıristiyanlık yanlış din, gibi şeyler miydi?

Bir süre sonra eline "i"nin noktasını kalp şeklinde yaparak El Kaide yazmış, sınıfın arka tarafındaki duvara da bir kalp çizmişti. Çok büyük bir şey değildi, küçük bir kalp, diye anlatıyor öğrenciler, üzerinde de El Kaide yazıyordu. Okul müdürü "büyük bir kalp" ve esasen mala zarar verme olduğunu söylüyor. I love El Kaide. (...) Aslında bunu da kimse ciddiye almamıştı. Hepsi sınıfta her zaman sadece eğlenmişti, hepsi kışkırtmak içindi. Yakın zamana kadar hep beraber Nazi dönemiyle de eğlenmişlerdi. Hepsi sadece şakaydı.

Genç kız oğlanları göstererek "onları da ciddiye almıyorum," diyor ve gülüyor.

Başka bir kız da, "seni de kimse ciddiye alamaz," diyor. Gülüyor.

Aslında konuşmak istemeyen genç konuşuyor: "Başta, o şeyleri yazmış olduğunda aslında hiç kafa yormamıştım. Ama sonra biraz üzerine düşündüm. Şimdi birinin duvara "Heil Hitler" yazması gibi bir şey aslında."

Bu sırada öğretmenleri orada oturuyor, yorgun görünüyor. Corina Windsperger, Samra'nın kayboluşundan beri öğrencileriyle İslâmiyet, Kur'an, Suriye, IŞİD hakkında konuşmuş, kendisi de konuyla ilgilenmiş, çocukları bu konularda düşünmeye teşvik etmeye çalışmış. "Ancak çoğuna ulaşamıyorum, elimden bir şey gelmiyor. Onları uyandırmak için ne yapmak gerek bilmiyorum." İskoçya'daki referandumla bir bağlantı kurmak istemiş, burada demokratik bir süreç işlerken orada mutfak bıçağıyla başlar kesiliyor, hem de o kadar vahşice ki insan haykırmak istiyor, her tarafta delirmiş gibi "Allahu Ekber" diye bağırıp, kanı ve maske gibi duran yüzleri cep telefonuyla filme alan adamlar. Propaganda malzemeleri.

Hepsi cana yakın öğrenciler, her biri. Ancak bazısı, öğretmeninin dediğine göre, hayal dünyasında yaşıyor. Siyasetle ilgilenmiyorlar. Dünya zaten muazzam bir anlaşılmaz kargaşa: Ukrayna, Somali, ebola, cihat. Gençler, bir şeyler arıyorlar. Kimisi bir yapının, açık seçik kuralların peşinde. Her şey ürkütücü bir şekilde hızla ilerliyor. Her halükârda Samra Kesinovic bir anda ortadan kayboldu, artık Hahaha yok, parlak dudak parlatıcısı yok, evlendi, olur mu hiç, çoktan öldü, saçmalık, hamile. Birçok dedikodu dönüyor. Artık Favoriten'de değil, orası su götürmez. Gerisinde birkaç veda satırı bıraktı ve gitti: "Cennette görüşürüz." (...)

Bir süre sonra Samra Kesinovic'in Suriye'de olduğu ortaya çıktı. Kendi isteğiyle. Haberi okulda hemen yayıldı. Peki ama

neden gitmişti?

"Özürlü çünkü," diyor oğlanlardan biri. Gülüyor.

"Erkek olsa, tamam yani", diğer bir tanesi de. Kıkırdamalar.

"Tamam mamam değil," diyor genç kız.

"Yani daha mantıklı. Kız başına ne yapacaksın orada? Kadınların savaşma izni bile yok," diyor aynı genç.

Herkesin kafasını kurcalayan soru bu: Bunca genç kadın Suriye'de ne yapıyor? London's College'a bağlı Uluslararası Radikalleşme Çalışmaları Merkezi, Suriye'deki genç kadınların çoğunlukla 16 ve 24 yaş arasında olduğunu belirtiyor. (...) Avusturyalı güvenlik görevlileri yakın zamanda yine, en küçükleri 14 yaşında olan üç genç kadını Suriye'ye gitmek isterken yakaladı. (...) Kendilerini "mücahide", Allah uğruna savaşan kadınlar olarak değerlendiriyorlar. İlk olarak burka giyiyorlar, çoğu yalnızca birkaç kelime Arapça konuşabiliyor, canlarını uğruna vermek istedikleri Hz. Muhammed'le ilgiliyse pek fikirleri yok. Nutellalı krep ve toplu mezar arasındaki yeni hayatlarıyla övünüyorlar.

İnternette ise cihatçıların elinde kadın olmanın başka bir yüzü dolanıyor: "Cinsel birlik iaşesi" olarak suistimal edilmeye razı gelen "cihat fahişeleri". Edilen her hakaret, gitmek için yeni bir nedene dönüşüyor.

Kadınlar Suriye'de ne yapıyor? Evleniyorlar mı? Çocuk mu doğuruyorlar? İntihar suikastçısı mı oluyorlar yoksa bağışlarla mı ilgileniyorlar? Hangisi olursa olsun, cihatçıların propaganda aygıtı için cennetten bir hediyeler. Erkekler hırsızların elini ve düşmanlarının kafasını kesiyor. Genç kadınlar ise fişekleri kalp şeklinde dizdikleri silah fotoğrafları yolluyor dünyaya. (...)

Bu arada dili çözülen delikanlı, "Bir arkadaşı bana Samra'nın oraya seks için gittiğini söyledi," diyor.

"Hayır," diye cevaplıyor kızlardan biri, "Samra'yı tanımıyormuş demek ki. Buna inanmıyorum."

Başka bir delikanlı, "Hayır, Samra öyle bir kız değildi," diyor. (...)

Okul müdürü Peter Slanar, diğer öğrencilerin kendilerini rahatsız hissetmesi üzerine Samra'yı ve annesini okula çağırdığını söylüyor. Okuldan uzaklaştırmayı düşünmemiş, bunun gereksiz olduğunu düşünmüş. O yaşları herkes bilir.

Fakat daha sonra, müdürün anlattığına göre, genç kız El Kaide'nin iyi bir örgüt olduğunu, Batılı medya kuruluşlarının yalan söylediğini, Dünya Ticaret Merkezi'nin bizzat Amerikalılar tarafından yıkıldığını anlatmaya başlamış. "Tamamen beyni yıkanmış bir öğrenci izlenimi yaratıyordu," diyor okul müdürü.

Öğrencilerin çoğunun günümüzde olan bitenden bihaber olduğunun farkında, ister sağcılar ister İslâmcılar olsun, fark etmez, ortalığı karıştırmak çok kolay. "Oranın gerçekten cennet olduğuna inanıyorlar," diyor. (...) Öğrencisiyle konuşmak istemiş. Ancak: "Ona ulaşamadım, sanki camiden yeni çıkıp gelmiş gibiydi." Zamanında savaştan kaçıp gelmiş bir Bosnalı olan annesi titreyerek dinlemiş, ağzını açamamış. Bir süre sonra okul müdürü konuşmayı bırakıp annesini kızını okuldan alması için sekreterliğe yollamış.

Bu tür durumlarda gözlerde biriken yaşlardan eser yoktu, diyor okul müdürü. "Okuldan ayrılmak genç kızın umurunda değildi." Başka öğrencileri de etrafına toplamaya başladığı noktada ama, okuldan gitmesi gerekmişti.

Başta bir şey söylemek istemeyen delikanlı konuşuyor: "Okuldan atılmadan önce normaldi. Atıldıktan sonra bir anda işler değişti."

"Üç ayda," diyor kızlardan biri.

"Sabina iki, üç yıl önce kısa şortla geziyordu," diyor oğlanlardan biri.

Kızlardan biri, "Samra da, o da bizim gibi giyiniyordu, biraz daha kötü," diye ekliyor. Kıkırdamalar.

Haberi yazan Karin Steinberger ardından Viyana'da bir uzmanla görüşmüş, Osnabrück Üniversitesi İlahiyat Enstitüsü'nde din pedagogu olan Moussa Al-Hassan Diaw ile. O, okuldan atmanın yanlış bir adım olduğu görüşünde. Daha çok konuşulması gerektiğini savunuyor. Olumlu deneyimlere sahip olduğu "radikalleşmeden döndürme tedbirleri"ni anlatıyor:

"Bu tür insanların aradığı şey dindarlık değil, birine ait olmak için bir kimlik peşindeler."

Buradan bakınca, "Hahahahahaha" tutumu da bir anlam kazanıyor. Bu sürekli kikirdeme, nereye ve kime ait olduklarını bilmeyen insanların kendilerini ifade etme biçimi. İçinde yaşadıkları boşluk, "Hahahahahahahahaha"yla ifadesini buluyor, sonsuz bir döngü içinde. Beden ve kaslarla ilgili olmanın yanında ruhsal bir edim olan kahkaha, anlık da olsa o boşluğu doldurma işini görüyor: Onu hemen hissedilir ve hafifletici olan *herhangi bir şeyle* doldurma işlevini. Hahahaha. Belli ki söz konusu boşluğu algılamayı engellemek gibi bir işlevi var. Bunu algılamak insanı üzer. Bu durumda, tam anlamıyla, ağlamamak için gülünür. Haykırmamak için. İçinde şunların çınladığı, içerideki boşluğa patlamamak için: Hiçbir şey bilmiyorum, ben hiçbir şeyim, onun için önem taşıdığım bir yer ya da kimse yok; tutunacağım hiçbir şey yok, düşüyorum; bacaklarını gösteren diğerleri gibi ben de kısa şortlar giyiyorum (bunun cinsel bir anlamı yok; böylelikle reklamlardaki genç kızlar gibi görünüyorum; neden ve hangi amaçla dünyada olduklarını bilen *birileri* gibi görünen genç kızlar). Kahkaha boşluğu doldurur, ama se-

neleri doldurmaz, ergenliğin öğretilerini ve boşluklarını silmez; toplumsal cinsiyetler arasındaki uçurumu doldurmaz; Ben ile dünya arasındaki uçurumu doldurmaz, modernliğin şairlerinin ve filozoflarının bahsettiği "dünya ile Ben arasındaki dipsiz yabancılığı," kelimeleriyle aştıkları ya da aşmaya uğraştıkları yabancılığı. Kimisi bunu başarır da.

Bunu başaramayan birçokları, illa cihatçı olup çıkmasa da, umutsuzca kendini öldüren insanlara dönüşürler yavaş yavaş. İster uyuşturucular yardımıyla; isterse, her şey düzlenmiş görünene ve uçurum tehdit olmaktan çıkana kadar, gerçekliğin dipsiz uçurumlarını alışkanlıkların dağlarıyla dolduran bir kendi kendini definle. Makul biçimde dine başvurmak da yardımcı olabilir. Her halükârda yardımcı olmayan –ve kimseye kalıcı olarak yardımı dokunmayan– şey ise günümüzün Batılı ülkelerinde her köşeyi kaplayan tekliftir: Kısa şort teklifi, yeni bir beden ve varoluş biçimi vaat eden, *aidiyet* vaat eden, tüketim malı biçiminde teklifler. Bu vaadin yalnızca yanlış bir vaat olmakla kalmayıp temel yapısında bile bilinçli yalana dayalı bir vaat olduğu netleştiğinde, söz konusu uçurum belki bir süre de sık sık paylaşılan ve sık sık yankılanan Hahahahahahahahahaha'yla doldurulabilir; bir aidiyet yanılsamasıyla, müşterek, paylaşılan bir dünya yanılsamasıyla. Ancak bu yanılsama dağıldığında ne olur? Hahahahaha, artık bedensel birleştiriciliğini yerine getiremez. En şiddetli yalnızlığın ifadesi haline gelir, yalnızlığın patlamasıdır bu. Yalnız olanlar (ölümüne) kahkahalarla güler. Sonrası tesadüfidir: *doğru* camiyle, *doğru* bağlayıcı vaat diliyle karşılaşılır, "sonra bir anda işler değişir", "konuşmak istemeyen delikanlı"nın kestirmeden söylediği gibi, "üç ay ve - pat." Okul bahçelerinin (boş) kahkahasıyla, katilin cinayet sırasındaki (dolu) kahkahasına kenetlenirken, tekrar karşılaşırız.

Karin Steinberger şöyle devam ediyor:

Samra ve Sabina sık sık sosyal ağlarda takılıyor, hesapları cihatçı romantizmiyle dolu. Kocaman silahlı kadınlar. Yakışıklı ve cesur kocaman silahlı erkekler. Bir bebeğin başına gömülmüş bir cihatçı sakalı. Bir kadın, bir deve ve güneşin batışı: "Take me to the Land of Jihad" (Beni cihat ülkesine götür). Bir adam, bir kadın, bir AK-47: "Bir erkek aslan dişi aslanını asla yalnız bırakmaz."

... asla yalnız bırakmaz; aynen. Bayan Steinberger'den devam:

Her şey Viyana'daki Hahaha e-mailleri gibi o kadar ergence ki.

"Ciddiye alma" sorunu belli ki yalnızca kıs kıs gülen bir okul bahçesi güruhunun sorunu değil; hangi ülkede veya bölgede olursa olsun.

Ara sıra DUALARA benzer iddialara rastlıyorsunuz. "Hayal gücünüzü aşan evlerde yaşıyoruz, her şeye sahibiz, alnımız açık, başımız dik."

Her satır devasa bir tanıtım kampanyasının parçası. GUARDİAN bu durumu, twitter uyumlu uzunluklarda bolca postlarla kendi haber kanallarına nakledilen cepheden video oyunları, müzik videoları ve amatör filmleriyle, "High Tech Media Jihad" (Yüksek Teknoloji Medya Cihadı) olarak tanımlar. (...) Bu arada bilhassa hekimlere ulaşmayı hedefliyorlar, "halifeliği" ayakta tutabilmek için ihtiyaç duyulan petrol sahaları için de mühendislere ve işçilere. (...)

Kasım 2014'te Viyana'nın banliyö semti *Favoriten*'deki 15 yaşındaki kız öğrencinin tam olarak her şeyin üzerini örtemeyen *Hahahaha*'sının yerini, yukarıda aktarılanlar alır; ay-

nı okulda okuyan (ve diğerleriyle beraber kahkahalarla gülen) iki kız öğrenci internette mutlu mesut saadete firar etmiş olarak geri bildirimde bulunmak için, Suriye'deki cihatçıların saflarına katılmak üzere sıvışır.

Gülecek bir şeyi olmayanların boş kahkahası bir trajedidir. Tabi oldukları bu trajediyi en iyi şekilde, ölümcül, "(içi) doldurulmuş", ortak (önceden kurgulanmış "şehitlik" beklentisini barındıran) bir kahkahayla gerçekleştirilen cinai eylemlere taşıyarak uzakta tutarlar kendilerinden.

Los Angeles 2012

"Az umut, çok talih. Sert Los Angeles'ın kadın çeteleri."[70]

Bu ülkede, Amerika Birleşik Devletleri'nde, bu şehirde, Los Angeles'ta, genç kadınlar sokakları arşınlayıp gülüşüyor. Yaşları 16 ile 21 arasında değişiyor. Bir masanın etrafında ot içip nasıl başka bir kadını boğazından şişlediklerini anlatıyorlar – bunun duydukları en iyi hikâye olduğunu söyleyip kahkahalara boğuluyorlar. Birbirlerinin saçına yapışıp ağızları burunları kan içinde kalana kadar dövüşüyorlar: Siktir git! Kapa çeneni, kaltak!

Filmin adı *LA'in Kadın Çeteleri* (2012), yönetmeni Stephanie Lamorre. Filme göre şehirde 40.000 dolayında çete üyesi var ve bunların 4.000'i kadın. Kimi çocuk sahibi kimi değil. Bazıları da hapiste. Lamorre onlara sorular yöneltiyor: "Aşk ne demek? Nefret ne demek? Neyden pişmanlık duyarsınız?" Felix Dachsel aktarıyor:

70 Felix Dachsel, *taz*, 17 Nisan 2012.

Düşündürücü cevaplar alıyor. Bilhassa genç kadınlar anne olmuşsa. Çocuklarından epey şefkatle bahsetmeleri ilgi çekici, belli ki sokaklar birçok şeyi ellerinden alsa da o duyguya dokunmamış. Kabuk bağlamışlar ya da sertmiş gibi görünmeye çalışıyorlar: En çabuk senin yumruk atman gerekir, en hızlı senin bıçağı saplaman gerekir, tabancayı en hızlı senin çekmen gerekir! Yolun sonu ya kodes ya da ölüm! Kamera önüne geçtiklerinde söyledikleri, işte bu tür şeyler.

Ancak çetenin başka bir işlevi var:

Çete bireyselliği, özgürlüğü, yasallığı elinizden alır fakat başka şeyler verir: Bağlılık ve parçalanmış ailelerin yerlerine, onların taklitlerini. Bir yurt hissi.

Amerikan İngilizcesinde, *home*. Burada da bir şiddet durumu tasviri, bu sefer bir şehirdeki, LA'deki şiddet durumunun ve şiddet bağının, istikrar yapılarını garanti ettiği neticesine varıyor. Basmakalıp "parçalanmış aileler" formülünün ardında binlerce bireysel yazgı bulunur; somut ve temas edilebilir yazgılar. Birey tek başına sadece ufak parçalar halinde görünür olur. Ona dair çözümleyici bir kavrayışa sahip olamayız. Fakat ortak bir zemin bulunabilir: Bir şey *parçalanmıştır*; "aileler" ve başka şeyler. Kamera karşısında konuşan kişiler parçalanmıştır. "Bizzat insanlar" Bu, yaşamı tehdit eden bir durum. Ayrıca, bir şeyin eski haline getirilmesi gerekmektedir. Bunun müsait yollarından biri de çetedir. Ortaklaşa kahkahalarda patlayan ortak şiddet icrası: "Nasıl da başka bir kadını boğazından şişlemişlerdi." Ortaklaşa kahkahalar bedenlerini denge durumuna getirir. Gerilim dengesi, dengeleşim.

Çete dış çevreye de istikrar getirir:

Kadınlardan biri verandada otururken kendi takımının egemenlik alanının bittiği yeri işaret ediyor: Sağdan iki blok sonra başka bir çete bekliyor, dört blok sonra da başka biri. Yarı-devlet, düzen gücü olarak çeteler. Los Angeles'ın gündelik hayatından bir kesit.

* * *

Kuram 5.
Erkek Fantezileri'ne Yeniden Bakış

Breivik'in internetteki "manifestosu"nun büyük bölümünün, *Erkek Fantezileri* kitabımda "asker erkek" tasviriyle incelemiş olduğum Alman *Freikorps** üyelerinin ifadelerini andırması farklı yazarların dikkatini çekti. *Spiegel'de* Rafeala v. Bülow'un, *taz*'da Ute Scheub'un makaleleri, *EMMA-online*[71] ya da Breivik'in tüm anlayışının Theweleit'le okunabileceği değerlendirmesinde bulunan *Die Presse.com*'dan uzun bir metin bu görüştedir: "Breivik'in manifestosuna ilk bakışta, bu teşhisin isabetli olduğunu görürüz. Esasen yabancıları ilgilendiren kanunlara, emek göçüne ya da şeriata dair az şey okuyabiliriz bu manifestoda. Buna karşılık çok daha fazla, 'Avrupa kültürünün feministleşmesi' tehlikesinden, 'değerlerimize yönelik radikal feminist saldırı'dan', 'Avrupalı erkeğe karşı yürütülen psikolojik savaş'tan, tes-

(*) Almanca, milis kuvvetleri. İlkin Prusya devletince oluşturuldular, Fransa'nın işgaline karşı seferber edildiler. Paramiliter örgütlerde genellikle olduğu gibi, gönüllülerin yanı sıra kaçaklara, suçlulara da açıktılar. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'nın "teslimiyetine" karşı çıkan subayların yönetiminde örgütlenen *Freikorps*'lar ise, yeni kurulan Cumhuriyet'e ve gelişen sosyalist devrim hareketine karşı milliyetçi bir silahlı "direniş" yürüttüler – e.n.

71 "Am Ende geht es um Frauen" (Nihayetinde mevzu kadınlarla ilgili), *EMMA-online*, 8 Ağustos 2011.

tosteron ve 'lider adamlar'dan; yani asker erkeğin bedenselliğine yönelik saldırılardan ve onun savunmasından dem vurulur."[72]

Makale şöyle devam eder: "Daha yakından bakıldığında ise kullandığı cinsel imaların çokluğu adeta tekinsizdir. 'Hadım etme'den ve 'iktidarsızlık'tan sıkça söz edilir, 'Avrupa'ya tecavüz'den bahsedilir, milletvekilleri 'siyasi orospular' olarak tasvir edilir. Breivik, nefretle ve bol bol ayrıntıyla, annesinin ve kız kardeşinin girdikleri gelişigüzel cinsel ilişkileri anlatır; bunların sonucunda annesine uçuk, kız kardeşine ise bel soğukluğu bulaşmış ve kardeşi kısır kalmıştır. ('İkisi de benim ve ailemizin şerefine leke sürdü'). 'Erkek arkadaşlarının ve kendisinin deneyimlerine dayanarak', farklı milliyetlerden kadınları cinsel ahlâkına göre sıralar, onlara puan verip derecelendirir. Mesele yine herkesi ait olduğu yere yollamaktır. Veyahut Theweleit'in sözleriyle, 'kadınları cansız nesnelere dönüştürmek'."

Bizzat Breivik, verdiği İslâmiyet karşıtı, Marksizm karşıtı kültür savaşının kadın karşıtı bir cinsiyet kavgasıyla yeni sınırlara ulaştığını açıkça söyler. "Kültürel Marksistlerin % 60-70'i kadın" olduğu için mantıken stratejisinin onlar üzerinde yoğunlaşması gerekmektedir. Breivik'in nefret ettiği kadın figürü birbirini tamamlayan iki öğeden oluşur. Bir yanda televizyonda ve pop kültürde etrafını sardıklarını hissettiği, "erkekleri paspas" haline getirecek "toplumsal cinsiyet polisleri" tarafından korunan güçlü kadın figürleri" bulunur. Bunların silahları, cinsel taciz şikâyetleri, toplumsal cinsiyete duyarlılığı arttırmaya yönelik kurslar ya da "erkeklerden şirinleşmelerini isteyen GQ ya da Men's Health gibi dergiler"dir. "Eşit haklar siyaseti ve toplumsal cinsiyet görüşünü yaygınlaştırma yoluyla erkek kimliğinin imhası'nı

72 "Am Ende geht es um Sex" (Nihayetinde mevzu cinsellikle ilgili), *DiePresse.com*, 5 Ağustos 2011.

amaçlayan totaliter feministler" Boşanma, kürtaj, doğum kontrol hapları, eşcinseller; hiçbiri hoş görülemez.

Kadınların polis teşkilatına ya da askeriyeye girmesine izin vermek mi?!? Dehşet verici! "Diğer yanda ise, daha az tehlikeli olmamakla beraber, doğurganlığı bir silah gibi kullanan yabancı Müslüman kadın bulunur. Breivik bunu açıklamak için incelemesinin bu kısmında bir resimli örneğe yer verir: İyiden iyiye şişmiş gebe karnıyla, yüzünü burkasının ardına gizlemiş bir kadın. Kemikli ölümcül eli karnını tutar, karnındansa ateş almış bir fitil sarkar":[73] Karşınızda, Müslümanların aşırı üremesinin bir tasviri.

Ortak nokta; erkeklerin kadınlardan, beyazların beyaz olmayanlardan ve Hıristiyanların Müslümanlardan önce geldiği, fakat tehdit altında bulunan bir hiyerarşik düzeni muhafaza etme çabası. Tabii pratik siyasete dair somut talimatlar de mevcut. Kadınların lisanstan daha yüksek bir eğitim seviyesine erişmeleri yasaklanmalıdır. "Ülke dışından gelenlere kapalı seks bölgeleri" oluşturmayı önerir. Evet, böyle bir şeyi okuduğumuzda "güleriz" Bu tür tapınak şövalyeleri ve örgütlenmeleri siyasette sözlerini geçirmeye başladıklarında, kendi deyimleriyle, "iktidara geldik"lerinde, daha önce deli diye (misal hasta, misal ahmak) tanımlanmalarına yol açmış her şeyi kesinlikle *yaparlar*. Ancak "asker erkek" (daha belirgin bir ifadeyle "faşist") klinik bir vaka *değildir*; seçkin terapistlere göründüğü kadar "hasta", o derece borderline [sınır kişilik], o kadar "şizofren", öyle "narsist" ya da "aptal" da değildir. O daha ziyade, bir "hakiki erkek" olarak tasavvur ettiği şeydir. O, seyirci değildir. (Kızıl ya da başka bir) sel sırasında su "altında" kalmaz. O, etkindir. İpleri eline alır. Kendi tasavvurlarına göre şekillenmesi gereken dün-

73 Ute Scheub, "Krieger wider die Gleichheit" (Eşitlik karşıtı savaşçı), *taz*, 4 Ağustos 2011.

yayı buna hazır eder. Bunlar doğrudan kendi bedenselliğinden gelen tasavvurlardır. Bu amaçla olanaklı her tür teknikten, teknolojiden ve ideolojiden yararlanır. Grubu şayet bu amaçları gerçekleştirmek için henüz fazlasıyla güçsüzse, bunu mecburen kendi başına yapar. Doğru silahı bulmak için fazla aptal olduğunu da kimse düşünmemelidir.

Dünyanın bu hale gelmesinden Frankfurt Okulu, Marcuse, Wilhelm Reich, ataerkil ailenin dağılması, feminizm ve cinselleştirme sorumludur. Ute Scheub, "Kuvvetli asker erkek ideallerinin çöküşünden Naziler "kadınsı" Yahudileri, bu Norveçli ise Müslümanları ve feministleri sorumlu tutar" derken Breivik'in yazı sistemindeki İslâmiyet karşıtlığının, birebir antisemitizmin Nazilerde taşıdığı rolü oynadığını vurgular. Her ikisi de yok edici eylemlere başvuran *ideolojik bloklar* olarak iş görür, yani tüm ideolojiler gibi ilke olarak birbirlerinin yerine geçebilirler. Kadın karşıtı saplantı, Breivik'in bedenini topyekûn doğrudan tehdit eden üstün kadınlık, hep aynı kalır. Vücut geliştirme ve günlük zihinsel disiplin alıştırmaları yoluyla bir arada tutulan bu bedenin ruhsal ve fiziksel parçalanma korkusunda "Müslümanlar" öncelikli tehdit değildir, o daha ziyade "kültürel Marksist feminizm" bileşiğinde özetlediği şeyin tehdidi altındadır.

Bu, "olumlu" tahayyüllerinin merkezinde, geleneksel yapıdaki Müslüman erkeğe has halis niteliklerin yer almasında da kendini gösterir: Ataerkil aile reisi; yani kadınların cinselliğini denetleyen, kadınları varoluş sebepleri olan çocukları doğurtmak için kullanan, namusunu lekeletmeyen ve sancağını, Tanrı'sını ve dinini elinden düşürmeyen, kısacası dik duran Breivik'i kuşatan şu Norveçli "kültürel Marksistler"in ve (kürtaj düşkünü) devamlı düzüşenlerin yapmadığı her şeyi yapan eril zırhlı aile komutanı. Breivik Müslüman er-

keğin tartışmasız iktidar konumuna *imrenir* (tıpkı Nazilerin "Yahudiler"e evvela gıpta etmesi ve *kendileri* "seçilmiş halk" olmayı istemeleri gibi. Yahudiliği bertaraf ederek onun güçlerini sihirli bir şekilde kendileri edineceklerdi).

Breivik yapısal olarak bir ataerkil Müslüman olduğu kadar Norveçli bir Hıristiyan antisemit ve sekter-Cermen bir SS adamıdır (dizi devam ettirilebilir, çünkü bunlar *ikincil*, zira *ideolojik* özelliklerdir, aynı düzeydedirler). Bu durum tümüyle kendi *parçalanmış bedeninin* hissettiği tehditlerin bir sonucudur; tehditkâr kadınlığın bedeni yok edici yeteneklerinden duyulan merkezi korku da cabası (söz konusu korkunun Alman faşistlerindeki karşılığı "komünizm", "kızıl akın"dır ki "komünizm" öncelikle *cinsel* bir kavram olarak iş görür. Breivik'in nazarında annesinin ve kız kardeşinin ağır cinsel hastalıklara yakalanmasına sebep olan cinsel hovardalık, "kültürel Marksizm" ile "feminizm"in bir araya gelişiyle ilişkilidir. Alman Nazilerine ve SS adamlarına göre bu tehdit, *Yahudi olan*la ve gelişigüzel girilen cinsel ilişkilerin endişe verici sonuçlarıyla –'frengi' korkusu– sıkı sıkıya bağlantılıydı). Ancak bunların hepsinin *temelinde yatan* korku, bedenin yok olmasıdır; cinsel hastalıklar bunun en tehditkâr örnekleridir. Breivik'in, güya 700 farklı kadınla cinsel ilişkiye girmiş olmasıyla caka satmasını ayıpladığı babası da, etle beslenen bir günah bataklığından başka bir şey olamaz.

* * *

Vücut Geliştirme

Tüm bunlar karşısında, kadınsı-kültürel Marksist biçimde tanımlanmış bir dünya karşısında *TŞ*, şaha kalkan tapınak

şövalyesi, dimdik durur. Bedenini çelik gibi sert kılar: O, diğer erkekler gibi, daha çekici olmak uğruna zayıflama derdinde değildir; hayır, o bedenini güçlendirir:

Bu dönem düzenli olarak stereoid kullanıyorum; Temmuz'daki 92 kiloluk kişisel ağırlık rekorumu geçmek için ağır antrenmanlar yapıyorum. Şu anda 90 kilodayım ve 95 kiloya ulaşmayı umuyorum. Belki dört haftalık stereoid döneminin ardından 100 kiloya çıkmayı bile başarırım. Bedenim şu ara az çok mükemmel bir durumda ve olduğu halden de epey memnunum. (...) 86 kilodan 93'e çıktım. Hiçbir yan etkisi de olmadı. Stereoid dönemi büyük bir başarıyla sonuçlandı. Hayatım boyunca fiziksel bakımdan daha fit olmamıştım. % 30-50 dolayında güç arttırdım; bunun da değerini göstereceği gün gelecek.

Georg Seeßlen, doğru bir biçimde, Breivik'i bir "cihatçı" olarak tanımlar. Fanatik-dinci vücutçunun ve katilin *hangi* din için cenk meydanına çıktığı tamamen önemsizdir. Tam da bu nedenle, o "serbestçe salınan bir SS adamı" olarak tanımlanabilir, yerkürenin dört köşesindeki diğer katillerle, diğer serbestçe salınan SS tipleriyle ve onların birbirlerini andıran davranış tarzlarıyla ilişkilendirilebilir.

Bunu saptamak için Breivik'in, ilginç veriler de içeren, "kişisel psikolojisi"ni incelemeye gerek yoktur; annesinin hemşire olması ve küçük oğluyla sorunlar yaşadığı için gençlik hizmetleri dairesinden yardım istemesi[74] veya anne babasının boşanması, üvey annesi, kardeşleri ve üvey kardeşleri vs. çocukluğuna ait veriler de aynı şekilde.

Bu tür verilere bir *hasta*yla ilgili olarak ihtiyaç duyulur ki Breivik, belirttiğim gibi, böyle kabul görmek istememesinin ötesinde, zaten hasta değil*dir*. Siyasi-bedensel bir yapılanmaya bilinçli biçimde dahil olmuş bir figürdür. Modern

74 Kişisel verilerin gizliliği sebebiyle edinilen raporlar yayımlanmamıştır.

dünyada tehdit algılayan erkekliğin farklı ülkelerdeki benzer kümelenmelerinde bu figürle karşılaşılabilir.

Profesyonelleşen katil bu amaçla ilahi bir inanç merciine bağlanır (ki bu "üstün" bir dinin ismini taşıyabileceği gibi, bir ırkın, bir deri renginin, bir milletin vs. ismi de olabilir). Fakat her durumda silahlanmış olacaktır o merci.

* * *

ABD 2016. Soul'un Kraliçesi

Günümüzde gençlerin işinin daha zor olduğuna inanıyor musunuz?
Kesinlikle. Haberlerde yalnızca işlenen suçları izliyorum, Amerika'da ve dünyanın her yerinde. Başkalarını boğazlayan ve bunu filme alan insanlar. Benim okula gittiğim dönemde böyle bir şey yoktu. İnsan nasıl güven duygusu geliştirebilir ki?[75]

* * *

Kuram 6.
"Sertleşme kabiliyeti" ve "hafıza"

Bossart: Kimdi bu failler?

Milo Rau: *Çoğunlukla geç ergenlik dönemindeki genç erkekler. Soykırımın kas yığını olarak adlandırılabilecek katillerin tümü 15 ve 30 yaş aralığındaydı. Ruanda Soykırımı'nın festival karakteri tam olarak bir gençlik hareketiyle karşılaştırılabilir.*

75 Jonathan Fischer'in Aretha Franklin'le gerçekleştirdiği röportaj, *SZ*, 21 Ekim 2014.

Nitekim silahlı birlikleri de büyük siyasi partilerin gençlik örgütlerinden oluşuyordu. Umursamazlık ve ölümü küçümsemenin yanında otoriteye güven ve akran baskısı gibi, erkeklerin baskın olduğu gençlik kültürünün tipik psikopatolojisi Ruanda Soykırımı'nın "biçimi" için temel koşullardan biridir.

Ruanda Soykırımı (yine de) iş bölümüne dayanmaz, o büyük bir şov, bir halk şenliğidir: Sunucular kurbanlarıyla konuşur, Interahamwe'yi üzerlerine salmadan önce onlara sevgilerini iletirler. Bu yakınları ve komşuları hedef alan bir soykırımdır, uzaktakine dönük ya da tehcir soykırımı değil. Komşunun oğlu, evin kızına tecavüz ederken gözlerini babasının üzerine diker ve ardından adamın kolunu koparır. Ardından bir bira içmeye gider ve RTLM'yi dinler.[76]

Bu tür cinsel şiddet vakalarının hepsinde tecavüzcünün cinsellik tarzına dair sorular yanıtsız kalır. Komşunun genç oğlu olarak, bir yandan babanın gözlerinin içine bakıp kızına tecavüz ederken sertleşebilmek için tamamıyla özel bir bedensel inşanın var olması gerekmez mi? Bu nasıl mümkün olur? Rau "soykırımın kas yığını"ndan bahseder, bunlar yaşları 15 ile 30 arasında değişen katillerin bedenleridir. Buradan yola çıkarak bu yaş grubundaki(erkek)lerin bedenlerine, bir tecavüz çağrısı ya da olanağı olduğunda aralarından birinin otomatik olarak tecavüzcüye dönüşebileceği şekilde bir ayar-düzen verilmiş olduğu varsayımında bulunulabilir mi? Hem de bunu kurbanın akrabalarının gözü önünde gerçekleştirebilecek kadar? Pek sanmıyorum. O, bu tür genç güruhları yaptıkları eylemlere teşvik eden ve duygusal anlamda onları bir arada tutan şeyi "akran baskısı" olarak tanımlar. Fakat bu cinayet ya da tecavüz durumunda gerekli cinsel uyarılmayı sağlamaya yeter mi? Ya da bu, alışı-

76 Ralf Bossart/Milo Rau, "Wenn aus Wasser Eis wird" (Su buza dönüştüğünde), *Hate Radio* içinde, s. 8-31, 21f.

lagelmiş uygar kodlara aykırı bütün o eylemlerin "halk şenliği" karakteri üzerinden mi işler? Söz konusu topluluk bütün o sınırlamalara güler geçer ve çoktan aletleri dikilmiş vaziyette işe mi koyulur?

Uygar cinsel davranış ise bambaşka bir görünüme sahiptir. Cinsel edimlerde bulunmuş ve bulunan herkes, "arızalar" ortaya çıktığında cinsel organların ne kadar hassas bir tepki gösterdiğini bilir; cinsel ilişkiye girme niyeti dışsal bir rahatsızlık etkenine maruz kaldığında penis küçülür; ya da cinsel partnerin isteksizliği veya karşı çıktığı hissedildiğinde. Söz konusu durumlarda, arzulu bir cinsellik isteyen bir bedende penis işlevini yerine getiremez. En azından cinsel bedenlerde.

İlginçtir, bu konuya dair metinlerin hiçbirinde cinsel saldırıların psikofiziksel koşulu sorgulanmaz: Cinsel saldırının ardından planlı bir biçimde infaz edilecek olan kurbanlar karşısında sertleşme kabiliyeti. Cinsel hisler taşıyan insanlar bunu gerçekleştiremez. Geriye, bu tür şiddet olaylarına hangi noktadan hareketle yaklaşırsak yaklaşalım, oralarda "cinsel edim"den farklı bir şeyin iş gördüğü sonucu kalır.

Nefret Radyosu duruşmasına katılmış bir kadın gazeteci, RTLM'yi arayarak "Sekiz yaşındayım. Bir hamamböceğini öldürmeye yaşım tutuyor mu?" diye soran ufaklığı aklından çıkaramaz. Program sunucusu, sanırım Kantano'ydu, şu cevabı verir: "Ne kadar tatlısın sen öyle! Biliyorsun, bunu herkes yapabilir!"

Her "gelişmiş cinselliğin" *öncesinde* de yapmak mümkündür bunu. Gazeteci, "anladıklarını" ve "anlayamadıklarını" şöyle toparlar:

... Misal, cinsel saldırılar. Bu kadar çok sayıda kadına tecavüz edilmiş olması, ancak Tutsi kadınları hakkında ne kadar kuvvetli cinsel fanteziler üretilmiş olduğu düşünüldüğünde anlaşılabilir: Beyazlarla yatan Tutsi kadını ve daha bir sürüsü... Fakat bir tecavüzden sonra kadının vajinasına sokmak için kırık camları ezmeye zaman ayırmalarını nasıl anlayacağız? O sıralar epey sıradan bir eylem olan, bir kadını demir çubukla şişleyecek noktaya nasıl gelinir? İki ya da üç yaşındaki çocuklara onları öldürene kadar nasıl tecavüz edilir?[77]

Bunlar "insanın aklına takılan sorular"*dır*. Bunları başka bir soruyla çoğaltmak gerekir: Bizzat başlatılan bu tür fiiller daha sonra nasıl "unutulabilir"?

HAYATTA KALAN BİRİ: Soykırımdan iki yıl sonra kız kardeşim bizi tuvaletlere atan adamla karşılaştı. Bohçasıyla, gayet rahat, Kongo'dan geri dönmüştü. Kız kardeşimi görünce ona bir Fanta uzatıp şöyle dedi: "Aptalca davranmayalım. Olan biten her şeyi unutalım." Gacaca Halk Mahkemeleri'nde de şunu söyledi: "Ama hâlâ hayattalar. Buraya gelip, onları öldürmemiş olduğumu belirtmeliler." Bizim köyden genç bir adamdı, papazın oğlu.[78]

Papazın oğlunun, mızrağı bizzat kadının sırtına geçirmemiş olsa da, annesinin ölümünden sorumlu olduğuna değinmeyi, bunları anlatanın kendisi de "unutur" Peki bacaklarını kestiği küçük çocuklar ne olacak? İşkence edimleri önce "anlaşılmaz"dır sonra da "unutulur"

Benim için cinsel saldırı adımı hâlâ "anlaşılmaz"dır; sırf Tutsi kadınların "beyazlar"la yattıklarına dair "propaganda" ya-

77 *Hate Radio*, s. 213f.
78 *A.g.e.*, s. 216.

pıldı diye, "kadın gazeteci"nin "anlayabildiği" o adım. Sanki cinsel saldırılar ve bedeni tahrip edici diğer şiddet edimleri için herhangi bir anlamlı "gerekçe" olabilirmiş gibi. Burada "anlamak" doğru kelime değildir, ziyadesiyle duygudaşlık içerir.

Bu tür sorulara nasıl "yanıt verilebilir"? Serinkanlılıkla mı?

Cinsel saldırılar evvela *izin verildikleri* için gerçekleşirler, bu kadarı "açık" İzin, topluca cinayet işlemeye ya davet eden ya da bunun gerçekleşmesine müsaade eden bir üst iktidardan (devlet, ordu, medya, ait olunan topluluk vs.) çıkar. Savaş açılanlara yönelik cinsel saldırıların ve cinayetlerin ortaya çıkışını, işte bu "açıklar" Cinsel saldırıda bulunulan kadının vajinasındaki cam kırıklarını "açıklamaz". Kesilen çocuk bacaklarını ve bebeklerin kafataslarını evlerin duvarlarında parçalamayı "açıklamaz". Dahası, eski failin kurduğu cümleyi hiçbir şekilde "açıklamaz": "Olan biten her şeyi unutalım."

Şurası açık; eğlenmişlerdi. O "eğlence" sırasında, öldürürken attıkları kahkahada muhatap oldukları kişinin canlı mı yoksa ölü mü olduğunun hiç fark yaratmaz göründüğü göze çarpar. Yani "normalde" (bu norm şayet var olacak ise) "kahkahayı sonlandıran" fark. Tam da bu, hiç fark etmez onlar için. Ya da daha ziyade bu "sınır"ın ihlalidir onları kahkahaya boğan. İnsanları hayattan koparıp ölüme sevk etmek belli ki komiktir. Bunu, bir dereceye kadar yumuşak bir biçimde, kimi sanat ürünlerinden biliriz, misal Batman çizgi romanındaki "Joker" figüründen: Gülmek için öldürmek. Tamamen tehlikeli bir canavar; ama çizgi roman karelerinin "kodesinde tutulan" bir canavar.[79]

79 Jack Nicholson ilk *Batman* filminde "joker"in bu yüzünü ehemmiyetsize, salt "çılgın-komikliğe" doğru yumuşattığında bile.

"Ortalıkta dolanması" daha tehlikelidir, yani insan toplumlarının siyasi arazilerinde. *Erkek Fantezileri* kitabında belirli öldürme süreçleri bağlamında "protodiakris" kavramını ihtiyatlı bir biçimde kullanmıştım. *Protodiakris* ölü ve canlı olan arasında ayrım yapamama rahatsızlığından muzdarip insanların varoluş durumlarını tasvir eder. Kız çocuklarının bacaklarını neşeyle kesen ve annelerinin onun öldürmesine gerek kalmadan kederinden gidecek olmasına sevinen "komşu", besbelli uğraştığı insanları ölüme ve cinayete kurban etmenin onu rahatsız etmediği bir haldedir. Bir çift kopmuş bacaktan ne çıkar ki! O "iş"ini görmektedir, Tutsi öldürme "işi", karşılığında da övgü ve bir hayat beklentisindedir; keyfini sürdüğü, *sınıf atlamış* olduğu hayatının. Cinayet orjilerinden 40 yıl sonra, hâlâ ayakta duran zaferlerini diz dize oturup içkilerini yuvarlayarak beraber kutladıkları birkaç elit numunesini keyiflendirmek üzere, çatı katlarında neşeyle dans ederek o vakit yaptıklarını yeniden canlandıran Endonezyalı kasaplar gibi. Ya da dehşet içindeki bir genç kadını 40 santimetre mesafeden yüzünden vuran ve kahkaha atan Breivik gibi. Yerde yatıyor, haha. Ben hayattayım. Hahaha. Veya üzerlerine benzin döktükleri başka insanlar gözleri önünde yanarken "Fiesta" diye bağırıp çığıran ve kutlama yapan Guatemalalı askerler gibi.

Erich Fromm'un Nazileri "ölü sevicilik" kavramı altında ele alma denemesi, bu durumla ilgili bazı noktaların ayırdına varmıştır, fakat haddinden fazla dolaysızca somuta uzanır: Ceset sevicilik. Bizim ilgilendiğimiz insan tipi ise cesetleri sevmez (bir şekilde "bedensel olarak"), bahsi geçen vakaların hepsi bunu açık seçik ortaya koyar. O, –genel olarak bir erkektir–, daha ziyade canlıdan ölüye geçişi "seviyor" görünür, bu geçişi üretmeyi "seviyor" görünür. Sanki başkalarını öldürerek kendi hayatlarını –"hayatlarını", zira erkekler çoğunlukla grup halinde hareket ederler– güvence altına

alıyorlar gibidir. Kahkahaları da kendilerini güçlendirmenin başarıyla gerçekleştiğinin teyididir. Bir de neşeli bir varoluşa açtıkları gediğin cezasız kalacağının teyidi. Kahkahalara *boğulurlar* (hiç kavrayamadığım bir deyim, ama bu çeşit öldürme vakaları için belki bir "anlam" taşıyordur).

Muhtemelen bir "cinsel heyecan" isnadında bulunmak da uygunsuzdur. Aklıma askerler arasında anlatılan, "devamlı sertleşme" halindeki tiplere dair hikâyeler geliyor: Penis, silah olarak, her zaman faal durumda. Okul dönemlerimden, yine 15-16 yaşlarında, her fırsatta (ne zaman karanlık bir ortam olsa, biyoloji dersinde film gösterimi vs. gibi) aletlerinin sertliğini kanıtlamak ve teyit etmek isteyen sınıf arkadaşlarımı hatırlıyorum. Bir de birahanedeki bir tipin paylaştığı özlü sözü: "Sıçanın dişinden daha serttir/ Sabah kurulan çadır" (onaylayan kahkahalar). Ergenlikteki hormonal değişikliklerin tetiklediği bu durum birçok genç erkek için, arasına "olumsuz sonuçlarından duyulan korku" ya da, daha kötüsü, şiddet fantezileri serpiştirilmiş, mastürbasyon dışında "boşaltım"ı neredeyse mümkün olmayan, tehlikeli ve sürekli bir hal alıyor gibidir.

Her halükârda, canlı ile ölü arasındaki geçiş eşiğinde zorbaca davranabilmek için, bedensel bir duygu temeli mevcut olmalıdır. Kuşkusuz "sınırda olma" [borderlining] bu duygusal bölgelerden hareketle geliştirilmiş bir kavramdır. Ancak başkalarını öldürme yoluyla "hayat bulan" insanlar için düşünülmüş özel bir kavram değildir. Hele, bundan başka, daha uygar "hayat bulma biçimleri" varken. Öldürmek *protodiakris*'ten çıkış için tek yol değildir; birçok toplumun siyasi ve sosyal koşulları da buna sadece nadiren, örneğin belirli aralıklarla, izin verir; fakat bir kez başlarsa, aşırı bir hal alır.

Heiner Müller, askerce yaşamın özelliğinin, genç erkeklerin kadınları tanımadan savaşı öğreniyor olmalarında yattığını vurgulamıştır. Yığın halinde Birinci Dünya Savaşı'na ve

İkinci Dünya Savaşı'na giden ve "gözünü kırpmadan" sivillere yönelik katliamlar gerçekleştiren, 18 yaşındaki delikanlılardan bahseder. Bu savaşlarda askeri birliklere yollanmış 12 yaş üstü oğlanlar vardır. O zamana değin "cinselliğe" ne gibi yaklaşımlar geliştirmişlerdir? Cinsellikleri, onlar büyümeye devam ederken (ya da bedenlerinden tamamen kaçarken) ölümle ve parçalanmış bedenlerle kodlanacaktır; bizzat öldürme gereçleri olarak hizmet edecekleri katliamlarda.

Bu konumdan, ölü ile canlı arasında güvenilir bir şekilde hissedilen ayrımlar geliştirmek kolay değildir. "*Kişilerin şeylerle bir tutulur*" olması, Peter Riedesser'e göre "Happy Slapping" öğrencilerinin ayırt edici bir niteliğidir.[80] Birçoğunun, hayatları boyunca, bu farkı ancak kısmen oluşturabileceklerini varsaymak akla yakındır. Hele hele ebeveynleri ya da ebeveynlerden biri, Orta Afrika'daki iç savaşlardan bildirildiği gibi, kasap birliklerindeki bir "iş"e razı gelmişse, yani uygarlaştırıcı bir psişik denge unsuru olarak ebeveyn de devre dışıysa. Böylece "öldürmek *eğlencedir*"e kolayca teslim olunur, aksi takdirde "Ben-Fail" ortadan kaybolur. "Ben", bu tür öldürmelere katılanların birçoğu için tırnak işaretiyle geçerlidir. Hayatları boyunca "Ben"i "ayrı bir özne" anlamında oluşturacak aralığı bulamamışlardır. İki dünya savaşından önceki Avrupalı genç erkekler de, hiç kuşku yok Afrikalı çocuk askerler de.

Eyleyen bedenlerin temel ruh hali olarak, kendi canlılıklarının biçimlerinden bizzat emin olmadıklarını veya bunla ilgili ağır biçimde bocaladıklarını varsaymak gerekir. Bu onları, ne zaman kriz durumlarına girseler, yoğun bedensel parçalanma [fragmantasyon] korkularıyla tehdit eden bir durumdur. Psiko-fiziksel "protodiakris" durumu genel ge-

80 Siegfried Zepf'ten alıntılanmıştır, "Konsumverhalten und Identität – Einige psychoanalytische Überlegungen" (Tüketim davranışları ve kimlik – Bir dizi psikanalitik düşünce), *Zeitschrift für psychoanalytische Theorie und Praxis* içinde, Frankfurt/ Main, Heft 2, 2011.

çer bir formülle kavranamaz. Daha kesin bir kavramsal yaklaşım ancak tedaviye yönelik girişimlerde, söz konusu insanların rızasıyla ortaya çıkabilir. Bunun için ise ya az fırsat mevcuttur ya da hiç yoktur. Zira şununla karşılaşırız: "Hasta olan *siz*siniz!" "*Biz*, iyileştireniz!"[81]

Ve: "Ölü ya da diri, ne fark eder!"dir. "Çöküş"leri kaçınılmaz göründüğünde faşistlerin (yalnızca Alman örnekleri değil) çöküş şiarından çıkartacağımız sonuç budur. Hitler'in tüm *iyi*, *dürüst Almanların* zaten savaşta düştüğüne, kalanların da yaşamayı hak etmediğine dair "son sözü", bunu ifade eder. Önce Eva Braun'u, ardından müstehzi bir kahkahayla kendini vururken; bu özel zırvanın vedasının da bir gülümseme eşliğinde gerçekleştiğinden emin olabiliriz.

* * *

Kahkaha 6.
Almanya/ İngiltere 1943 ve sonrası
Londra/ Washington 1996 ve sonrası

Alman tarihçi Sönke Neitzel 2001 yılında, Glasgow'da misafir öğretim elemanı olarak bulunurken, Britanyalı tarihçi Michael Gannon'un bir kitabında İkinci Dünya Savaşı sırasında Alman Deniz Kuvvetleri'nde savaşmış askerlerin aralarındaki konuşmaların deşifrelerine rastlar. Söz konusu nüshalar 1943 yılında, askerler İngilizlerin savaş tutsaklarıyken kaydedilmiştir. Alman tarihçinin Britanya ulusal arşivinde yaptığı yaraştırmalarla Britanyalı kamp yönetiminin savaş esiri Alman askerleri arasında geçen konuşmaları sistematik biçimde dinlemiş ve kaydetmiş olduğu ortaya çıkar. Savaş henüz bitmemişken kaydedilen konuşmalar, askerî açıdan

81 Katil her zaman iyileştiren kişidir.

önemli olabilecek malumatı gözden geçirmek üzere daktilo edilmiştir.

Söz konusu kayıt arşivi 1996 yılından beri açıktır ve Neitzel her askeri rütbeden Alman askerlerine ait devasa bir dinleme kaydı yığını bulur. Daha sonra, araştırmasını ilerlettiğinde, Washington Ulusal Kütüphanesi'nde bir o kadar ya da daha fazla doküman bulur; Alman Deniz Kuvvetleri'ne, Hava Kuvvetleri'ne ya da doğrudan orduya kayıtlı askerler arasındaki konuşmalara ait 100.000 sayfanın üzerinde dinleme kaydı vardır. Askerler gözlemlenmediklerini sanmış, "hasbihalde bulunmuşlardır". Bu nüshaların özetleri ve bunlara dair yorumlar bir kitapta toplanır:

Harald Welzer/Sönke Neitzel, *Soldaten. Protokolle vom Kämpfen, Töten und Sterben* (Askerler. Savaş, Öldürme ve Ölme Kayıtları), **Frankfurt/M. 2011**

Yüzbaşı Reimbold şöyle bildirir:

Ardında dedikodu olmayan bir şeyi size doğrudan anlatabilirim. Burada esir bulunduğum ilk subay kampında Frankfurtlu süzme aptal, gençten bir teğmen vardı, tam yeni yetme bir züppeydi. Masada oturmuş Rusya üzerine konuşuyorduk. Bu da başladı anlatmaya: "Orada kadın bir casusu enselemiştik, bizim bölgede dolaşıyordu. Önce bir bıçakla portakallarını dürttük, ardından ucu köreltilmiş bir süngüyle sırtına bir tane patlattık. Sonra onu becerip dışarı attık, ardından ateş ettik, yerde sırt üstü yatıyordu, yattığı yeri hedef alıp el bombaları attık. Yanına isabet ettirdiğimizde çığlığı basıyordu. Sonunda nalları dikti de cesedi bir yere fırlatıp attık." Bir düşünün, masada benimle beraber sekiz Alman subayı vardı ve bir kahkaha tufanı koptu. Ben de bu duruma tahammül edemeyip ayağa kalktım ve Beyler, dedim, bu kadarı da fazla.

Welzer ve Neitzel bu anlatıyı şöyle yorumlarlar:

Kaynak kişi "yeni yetme züppe"nin anlattığı bu hikâye, Reimbold'u dehşete düşürür. Bu tür olaylar, aşağıdaki örnekte olduğu gibi, genellikle ikinci elden aktarılır:

SCHULTKA: Bugüne kadar yapılanlarda haddinden fazla ileri gidildi. Misal, paraşütçü birlikleri İtalya'da girdikleri bir evde iki adamı birden öldürmüştü. Bunlar iki sıradan adamdı, aile babası; birinin iki kızı vardı. İki kızı da düzdüler, sırayla becerdiler, ardından onları vurdular, iki kızı da. Evde geniş İtalyan yataklarından vardı, kızları yatağa fırlattılar, adamların aletlerini de onlara sokuşturdular. Sonrasında her fırsatta böbürlendiler bir de bununla. (227f)

Becerdiler ve böbürlendiler; mamafih sadece "ikinci elden" deneyimlerdir bunlar; "ikinci el", dedikodu olarak cinayet, topluca gülmeyi kolaylaştırırken anlatıcıyı da korur. Risksiz bir şekilde tecavüz ve cinayet hikâyeleriyle gönlünce eğlenir ve komedyenliğinin telif bedeli olarak, beraber tutsak düştüğü arkadaşlarının gülmesini kolaylaştırır; onların ilkesel suç ortağı kahkahası onun günahlarının bağışlanması demektir.

1943'ün işgal İtalya'sındaki Alman paraşütçü erlerinin bu tür "aşk hikâyeleri"ni onaylayan kahkaha nasıl olur da, vurularak öldürülmüş bir babanın penisinin, aynı şekilde öldürülmüş –ve öncesinde vakit kaybetmeden, her zaman buna hazır Alman savaş kahramanları tarafından düzülmüş– kızına "sokuşturulduğu"na dair pratik sorunu örtbas eder? Fakat bu sorunu örtbas etmeyi başaran, o en yüksek derecede intizam sahibi, cani ve düzücü Alman askeri değildir. Dikilmiş kamışlarıyla etrafına toplanmış, merakla kulak kabartmış sohbet meclisini can atılan kurtuluşa götürür o: İtalyan babaların, *geniş İtalyan yataklarında* ölü kızlarının bacaklarının arasında ebedi istirahatgâhlarını bulmak üzere, öldürül-

müş olmalarına rağmen kaynayan sıcak Akdeniz kanlarıyla yeteri kadar sertleşmiş olan kesik çüklerini tahayyül ederek sarsıla sarsıla topluca gülmekten yarılan kolektif bir bedene dönüşmektedir, kurtuluş. (Her şeyin tam tamına "doğru olması" gerekmez. Önemli olan gülünmüş olmasıdır.)

Peki bu tür "hikâyeler", Alman savaş fıkrası anlatıcılarının bu tür "faaliyetler"i fiilen gerçekleştirirken geçirdikleri eğlenceli zamanı tekrarlama ve yad etme dışında, ne için vardır? (Kutlama! "Şerefe!" – "Şerefe!")

SCHULTKA: Ya da Kiev'de panzer siperleri. Gestapo'dan bir adamın, yüksek rütbeli bir SS komutanının çok güzel bir Rus kadını vardı. Kadını becermek istedi, fakat kadın buna izin vermedi. Ertesi gün kadın panzer siperi üstünde dikildi. Adam onu bizzat makineli tüfekle öldürmüş ve ölü haliyle düzmüş.

Hem savaşta hem de tutsaklıkta, neferin yaşam amacı, sık sık gülmekten yarılacak hale gelmek gibi görünür. "Yüksek rütbeli SS komutanı"nın, onu reddeden ve vurulan kadının ardında bıraktığı "kan bulamacı"nı becermesi. gülmekten yarılmaya bilhassa müsaittir. Hangi "tür" kadının buna maruz kaldığı da fark etmez, "Rus" ya da "Alman milliyeti"nden olabilir, onlar da müstesna değildir.

LANGFELD: Bokruisk yakınlarında da bir olay olmuştu, 30 muhabereci kadın askeri taşıyan otobüse partizanlar tarafından bir baskın düzenlenmişti. Otobüs ormanda ilerlerken partizanlar otobüse ateş açmıştı. Sonra oraya bir panzer yollandı, fakat geç kalınmıştı. Otobüsü de kızları da geri aldılar. Dahası birkaç partizan da ele geçirdiler. Ancak geçen sürede tekmil kızlara atlamışlar, hepsi becerilmiş. Bazıları da ölmüş. Tabiatıyla kurşuna dizilmektense bacak aralarını açmayı tercih ediyorlar. Askerler onları bulana kadar üç gün geçmiş.

KAHRAMAN: O arada bir güzel düzüşmek zorunda kalmışlar. (228f)

Bu dinleme kayıtlarını yayına hazırlayanlar, sosyal psikolog Harald Welzer ve tarihçi Sönke Neitzel kitaplarının bu bölümünü şu yorumla tamamlarlar:

Cinsel şiddet anlatıları burada bırakılabilir. Dinlemelerde kaydedilenler savaş sırasındaki cinsel ihtiyaçların ve cinsel şiddetin her yerde hazır ve nazır oluşunu yeteri kadar açığa vurur. (229)

"Yeteri kadar açığa vurur" mu? Maalesef bahsi geçen hikâyeler, her iki yorumcu nezdinde de neredeyse hiçbir şeyin "açığa vurmasını" sağlayamamıştır. *Duymaz gelinemez* mahiyetteki duygusal ve dilsel bayağılıkları bile, bu hikâyelerin cinsellikle en ufak bir ilgisinin bulunmadığını algılamalarına yetmez. "Cinsel ihtiyaçların her yerde hazır ve nazır oluşu" mu? Hayır, bu tiplerin öldürme ihtiyacının her yerde hazır ve nazır oluşunu gösterir bu hikâyeler. Onlar, erkek-kadın, bedenlerin lime lime olduğunu görmek isterler. Yalnız, kadın bedeni söz konusu olunca işin eğlencesi daha büyük olur, zira kadın bedenini hem makineli tüfekle çivilemek hem de kendi beden-tüfeğiyle becererek tahrip etmek mümkündür. Fakat askerlerin konuşmalarını yorumlayan Harald Welzer "cinsel ihtiyaçların her yerde hazır ve nazır oluşu"ndan bahseder ki burada, şayet cinsellikten bahsedilecekse, ancak topyekûn cinselliğin mutlak *yokluğunu* saptayabiliriz. Burada hüküm süren şey *öldürme arzusu* ve onun bir parçası olan katil kahkahalarıdır; o anki asker anlatıcı kendini bu kahkahadan "uzak tutsun" ya da tutmasın, fark etmez. Hikâyeleri o *anlatır* ve *kuşkusuz eğlenir*; *kendince* eğlenir. Diğerleri, kuşkusuz yapmaları gerek-

tiği gibi ve isteyerek, "gülmüştür" Welzer ve Neitzel şöyle devam ederler:

Bilhassa son alıntılar kadınların istenildiği gibi kullanılmasının doğal bir durum olarak kabul edildiğini gösterir. Ancak askerlerin gözünde, onlara sunulmuş ya da yaratılmış cinsel fırsatların kullanımı anlaşılabilir bir durum olmakla kalmaz, bunun hakkında konuşmak da hiçbir şekilde olağandışı değildir, (alışılagelmiş) çerçevenin dışına düşmez. (229)

Bu "çerçeve" üzerinde durmalıyız bir an. Welzer ve Neitzel "çerçeve"den bahsettiklerinde aslında akıllarında "referans çerçevesi" vardır. "Ve" ve "şu, bu, o" gibi kelimeler dışında kitaplarında en sık bu kelimeye rastlanır ve hiç abartmıyorum, tek kuramsal kategorileri de budur. İngilizlerin dinlediği gizli konuşmalarını kitaplarında alıntıladıkları bütün "askerler" her defasında verili "referans çerçevesi" içinde davranır, bu çerçeveyi de, doğal olarak, savaş sunar; büyük, her şeyin alt üst olduğu İkinci Dünya Savaşı. Bir tek SAVAŞIN REFERANS ÇERÇEVESİ bir yere ayrılmaz, olduğu yerde kalır ve her rezalet nihayetinde bunun içinde anlaşılır hale gelir; *mazur görülebilir* değildir, ağzımızdan yel alsın, ama yine de anlaşılır. REFERANS ÇERÇEVESİ içinde davranabileceğinden başka bir şey gelmez "asker"in elinden. Herkesin yaptığını yapar. Emir alsın ya da almasın. E herkes ne yapıyor? Ateş etmek, sikmek, sikmek, ateş etmek ve sonrasında da bunları anlatmak. Ve gülmekten kırılmak, gırgırına. Biz hayattayız. Ölü olan başkaları. İşte "savaşın referans çerçevesi" budur. Böyle şeyler de o çerçeveye *dahildir* işte.

Şaşkınlık içindeyim. Bir cinayet vakası karşısında nasıl böyle "bilimsel olarak" *ölü taklidi yapılır*? Dahası sonrasında, özgür bir insan olarak, nasıl rahat rahat başka masalarda *daha hoş bir şey* hakkında gülmekten yarılabilirsiniz? Mese-

la "üniversite referans çerçevesi"nde, kongrelerde, kafelerde, barlarda? (Kuşkusuz bunların hepsi benim yakıştırmalarım, ispatlanmamış şeyler.)

Welzer ve Neitzel'in kitaplarında, birbirlerine anlattıkları hikâyelerini belgeledikleri, İkinci Dünya Savaşı sırasında İngilizlere esir düşmüş Alman askerlerinin aktaracakları koca bir demet *eğlence* daha vardır. Her iki yazar da bunu üzerine daha fazla düşünmeye değer görmemiştir. Aksine. Yazarlar, Vietnam Savaşı gibi savaşlar için de geçerli olan referans çerçeveleriyle her şeyi kırıp geçirirler:

Vietnam'dan da askerlerin benzer ifadeleri belgelenmiştir, bebekleri dahi her daim saldırabilecek birer Vietkong mensubu sayarlar. Bu delice bir düşünce değil, düşmanın kim olduğuna dair tanım için, grup üyeliğinin yaş gibi diğer işaretlerden daha önemli olduğu bir referans çerçevesinin tercümesidir. Farklı savaşlar örneğinde askerlerin öldürmeyi nasıl algıladığını incelemiş olan Joanna Bourke'ye göre, bu tür yerleşmiş referans çerçevelerinden yola çıkarak erkeklerin öldürmekten kişisel bir sevinç duydukları sonucuna varılamaz, aksine kesin biçimde düşman olarak tanımlanmış insanların soğukkanlılıkla öldürülmesi savaşın pratik norm yapısına dahildir. (133)

Bir dünya aksi örneğe rağmen, bizzat "öldürmekten duyulan kişisel sevinci" bile, tüm (sözel) güçleriyle ortadan kaldırırlar. Hepsi "savaşın norm yapısı"nın hesabına geçirilir.

Peki Tümgeneral Walter Bruns'ın aşağıda anlattıkları acaba hangi *referans çerçevesi*ne yerleştirilebilir?

BRUNS: Her hendekte altı tane makineli tüfekli asker bulunuyordu. Her hendek 24 metre uzunlukta ve eni üç metreydi, balık istifi dizilmek zorundaydılar, yan yana. Tepede de aşağı-

dakileri boyunlarının arkasından vurmaya hazır altı makineli tüfek nişancısı. Ben geldiğimde hendek dolmuştu bile, hâlâ yaşayanlar oldukları yere uzanmak zorundaydı, ardından onlara ateş ediliyordu; yerden kazanmak için kat kat istiflenmeleri gerekiyordu. Ancak önce istasyonlardan birinde soyup soğana çevriliyorlardı; ormanın kenarında, pazar günleri şuradaki üç hendekte, yarım kilometrelik bir kuyruk olur ve adım adım ilerlerdi. Bu, ölümü ayakta bekleyişti. Ancak bu alana yaklaştıklarında, hendekte onları neyin beklediğini görebiliyorlardı. Şurada bir yerde, aşağıda takılarını ve bavullarını teslim etmek zorundaydılar. İyi eşyalar bavullara yerleştirilirken, geriye kalan bir yığının içine atılıyordu. Bu kıyafetler ihtiyaç sahibi ulusumuz içindi. Ardından, biraz sonra, üzerlerindekileri de çıkarmaları gerekiyordu ve ormana gelmeden 500 metre önce tamamen soyunmak zorundaydılar, üzerlerinde tek gömlek ve külot kalabiliyordu. Hepsi kadınlar ve küçük çocuklardı, iki yaşlarında falan. Ardından o sinik sözler! Keşke bitap düştükleri için saat başı nöbet değiştiren makineli tüfek nişancılarının bunu aslında istemeden yapmış olduklarını görebilseydim! Hayır, adice sözler ağızlarından eksik olmazdı: "Şu gelen Yahudi güzeline bak!" Gözümün önünden hâlâ gitmeyen bir sahne var. Hoş bir hizmetçi kız, üzerinde de kıpkırmızı bir gömlek.[82] *Irkın saflığı davası, güya... Riga'da bu kızı önce becerdiler sonra da artık konuşamayacak hale gelene kadar dövüp öldürdüler.* (...) (158)

BRUNS: Ardından kürekle mezarları kazdılar ve çocukları saçlarından havaya kaldırıp o haldeyken tırpan attılar. SS'ler yaptı bunu. Askerler de yanlarında hazır bulunmuştu. Ayrıca Rus sivil halk da 200 metre uzaktan her şeyi izlemişti.

Welzer ve Neitzel'in yorumları:

82 Yani kadın hayat kadınıydı.

Bruns burada sıkı şekilde örgütlenmiş ve işbölümüne göre işleyen bir toplu öldürmeden[83] *bahseder; failler önceden –kurbanların elbiselerinin çıkartılmasından nişancıların çalışma sürelerine dek– işlevsel bir düzenlemede bulunmuştur ve bu düzenleme kurşuna dizme işinin vahşice değil, kurallı bir biçimde gerçekleşmesini sağlar. Toplu öldürmelere başlandığında bu durum farklıdır; Bruns'ın tasvir ettiği türden öldürme de gerçekten hızlı bir profesyonelleşmenin sonucudur. Eylemler bizzat çoktan standartlaşmış bir şemayı takip eder...* (159)

Böylece yine "referans çerçevesi"ne yerleştiririz: İş görmenin standart profesyonelliği; üniformalı Dünya Savaşı'nın normlarına uyan faşistler ve kendiliğinden anlaşılır, doğal bir durum. Soğuk, soğuk, ölümden de soğuk. Yaptıkları her "yorum" sadece bir şeyi kanıtlar: Ellerindeki "malzeme"nin dehşeti karşısındaki temel savunmacı tutumlarını.

Tümgeneral Bruns da her şeyi "sadece birlikte izlemiştir", neşeyle işlenen cinayeti neşeyle beraber izleyen "Rus sivil halk" gibi – ve bir müdahalede bulunmamıştır. Rusların da izlemesine ve eğlenmelerine izin verilir. Demek ki Rusya'daki Aman ordusu subayları o kadar anlayışlı olabiliyorlardı. Tabii gerçekten ordu mensuplarıysa. Aslında çoğu, Subay Kittel'in yanındaki diğer tutuklulara aktardığı gibi, SD, "Sicherheitsdienst" (Güvenlik Servisi) elemanıdır:

KİTTEL: Güvenlik Servisi, Himmler devlet içinde devletini inşa ederken, şöyle kurulmuştu: Yarısı siyasi sakıncası olmayan ağır ceza mahkûmlarından, yarısı da cinayet suçlularından oluşturulmuştu. İşte SD bunlardan müteşekkildi (Kahkahalar). (153)

83 Bu kelime tercihi, başka bir dil sistemine çeviri niteliğindedir. Bruns'ın –ki bir keresinde onu Bruhn diye anarlar– anlatımında bu kelimeye rastlanmaz.

Bir emekli tümgeneralin anlattığı ve başka şeyler yanında Alman Ordusu'nu Yahudilerin öldürülmesine iştirakten aklamak ve bu suçu "Berlin'in yeraltı dünyasında yetişip, doğru zamanda Hareket içinde kendini göstermiş" adamların üzerine atmak gibi bir işleve sahip bu hikâye de münasip kahkahalarla karşılanır. Anlatıcı, cinayet ayrıntılarını daima "kendinden uzağa" iterek, kendisinin "en büyük fenalıklar"ı yapmadığını güvenceye alır. Anlatanın ve ona kulak veren topluluğun yaşadığı "doyum", bu usta işi inkârda yatar (bu inkârın, gerçekte olup bitenlerin üzerini örttüğünün her biri farkındadır). Welzer ve Neitzel'in yorumu şöyledir:

Bu tür konuşmalar sıklıkla çocukların doğum günlerinde oynadıkları "kulaktan kulağa" oyununa benzer, bu nitelik bellek ve anlatı araştırması alanında gerçekleştirilen birçok klasik ve yeni araştırmada kanıtlanmıştır. Hikâyeler aktarıldıklarında değişime uğrar, bunlara ayrıntılar icat edilir, kişiler değiştirilir, yeni yerler eklenir ve aktaranın gereksinimlerine göre benzer değişikler yapılır. Dinlenen hikâyelerde yapılan bu değişiklikler ve eklemeler nadiren bilinçlidir. Anlatılan hikâyenin, aktaranın o sıradaki görüş açısına ve durumuna göre başkalaşması, dinlemenin ve aktarmanın doğasında yatar. (155)

İzninizle burada güleceğim. Özellikle de, tümgeneralin çocukları öldürmenin karşılığında en masum biçimde kullandığı "tırpan atma" kelimesi gibi, söz konusu alıntıyı açıklayan Welzer ve Neitzel de "çocukların doğum günleri" ve "kulak kulağa" gibi kelimelere başvurması karşısında. Doğu Cephesi'ndeki Alman subaylarının uydurma hikâyelerindeki tahrif derecesine işaret etmek için uygun gördükleri kelimeler bunlardır; yorumcuların dediği gibi, "nadiren bilinçli" gerçekleşen tahriflerdir bunlar. Malum ya, hiçbiri *bilinçli yalan* söylememiştir. Muhterem bir *bilinç dışı*, Alman ordusu-

nun katillerini her tür hakikat-dışılıktan *korumuş* ve anlattıkları cinayet hikâyelerinden *çocukların doğum günlerinde oynanan bir kulaktan kulağa oyunu* çıkarmıştır. Üstelik, her şeyin anısının henüz taze olduğu ve savaş tutsağı oldukları sırada olmuştur bu. Gerçekten muazzam. Adamakıllı bir anlatı teorisiyle karşı karşıyayız.

Ardından, Silahlı Kuvvetler'in asilleriyle ilgili de şunları kaktırırlar:

Lojistik, işbirliği, göreve yardımcı ya da gönüllü olarak ara sıra buna katılmak durumunda kalmış olsalar da yok etme projesi temel görevleri arasında sayılmaz. "Yahudilere karşı eylemler" esasen özel görev kuvvetleri, yedek polis taburları ve yerel gönüllüler tarafından düzenlenmiş ve ilerleyen harekâtın cephenin gerisindeki işgal edilmiş bölgelerde gerçekleşmiştir. Dolayısıyla savaşan birliklerin bu toplu yok etme eylemleriyle pek ilgisi yoktur. (...)

Askerlerin toplu öldürmeleri doğru, yadırgatıcı ya da yanlış bulup bulmadıkları bundan bağımsızdır: Onların dünyasında bu eylemler merkezi bir yer teşkil etmez. (156)

Onların dünyasında "merkezi bir yer"i yokmuş. Sadece "yanlış" ya da "meşum" bir referans çerçevesi üzerlerinden geçtiğinde, geçici, tesadüfi bir yeri olmuştur böyle şeylerin onların dünyasında. O çerçeve içinde cinayetlerin "doğru, yadırgatıcı ya da yanlış" mı görülmesi gerektiğine karar vermek zordur. Yahudileri öldürme adeta bir ek iş gibi cereyan etmiştir. Welzer ve Neitzel:

İki denizaltı teknisyeni, 23 yaşındaki makineci astsubay kıdemli çavuş Helmut Hartelt ve Litvanya'daki devlet hizmeti sırasında işlenen suçlara tanık olmuş 23 yaşındaki tayfa Horst Minnieur arasında geçen konuşmalar düşünüldüğünde, top-

lu yok etmenin hangi referans çerçevesine oturtulduğu ortaya çıkar.

Bunu, bahsi geçen diyaloğun aktarımı izler:

MİNNİEUR: Erkekler üzerlerinde bir gömlek, karılar da külot ve gömlek kalacak şekilde soyunmak zorundaydı, ardından Gestapo tarafından vuruluyorlardı. Orada tüm Yahudiler öldürülmüştü.

HARTELT: Üzerlerinde gömlekle mi?

MİNNİEUR: Evet.

HARTELT: Niye gömlekle?

MİNNİEUR: Aşağıya yanlarına eşya almasınlar diye. Kıyafetlere el koyuluyor, temizleniyor, onarılıyor.

HARTELT: Kullandın mı hiç bunları?

MİNNİEUR: E tabii.

HARTELT: (Gülüyor)

MİNNİEUR: İnanın, kendi gözlerinizle görmüş olsanız dehşete kapılırdınız! Orada bir keresinde kurşuna dizilmelerini izledik.

HARTELT: Makineli tüfekle mi?

MİNNİEUR: Makineli tüfekle. (...) Güzel bir karıyı vurduklarında da orada bulunmuştuk.

HARTELT: Yazık olmuş.

MİNNİEUR: Bayağı. Aslında vurulacağından haberi vardı. Motosikletle geçerken bir tren gördük ve bize bir kere seslendi, biz de durup nereye gittiklerini sorduk. Vurulmaya gittiklerini söyledi. Önce şaka falan yapıyor sandık. Bize vurulacakları yeri aşağı yukarı tarif etti. Biz de oraya gittik ve hakikaten vurdular onu.

HARTELT: Kıyafetleriyle mi gitti oraya?

MİNNİEUR: Evet, epey sosyetik giyinmişti. Kesinlikle gösterişli bir hatundu.

HARTELT: Onu vuran kesin ıskalamıştır.

MİNNİEUR: Kimsenin elinden bir şey gelmez. Şeyde... orada kimse ıskalamaz. Gelirler, birinci sıra öne çıkar, ateş edilir. Karşı tarafta ellerinde makineli tüfeklerle dikilirler, her seferinde çok kısa bir aşağı bir yukarı tararlar, bir sağa bir sola, makineli tüfeklerle,[84] *orada altı adamlık bir sıra...*

HARTELT: Kızı kimin vurduğundan kimsenin haberi olmadı mı?

MİNNİEUR: Yok, haberi olmadı. Şarjörü boşalttılar, bir sağa bir sola ve tamam! Hayatta olup olmadıklarının bir önemi yok, vuruldukları gibi aşağıya devrilirler, bir çukura düşerler. Ardından sıradaki birlik kül ve klorürlü kireçle gelir, aşağıda yatanların üzerine bunları serperler, hiza alırlar ve böyle devam eder.

HARTELT: Üzerlerine mi serpiyorlar? O neden?

MİNNİEUR: Çürüyorlar da ondan, çok koku çıkmasın falan diye klorürlü kireç boca ediyorlar.

HARTELT: Peki doğru tam aşağı düşenler?

MİNNİEUR: Şanslarına küssünler, aşağıda kuyruğu titretirler!

HARTELT: (Gülüyor)

MİNNİEUR: Fakat orada ne feryat figan olmuştur!

HARTELT: Vurulanlar arasındaki karıları mı diyorsun?

MİNNİEUR: Evet.

HARTELT: O güzel Yahudi'nin hâlâ orada olup olmadığını görebildiniz mi?

MİNNİEUR: Hayır, orada çok kalmadık. Fakat vurulduğunu biliyorduk.

HARTELT: Öncesinde bir şey dedi mi? Bir daha karşılaşmış mıydınız?

MİNNİEUR: Evet, bir gün öncesinde beraberdik, ertesi gün o gelmeyince şaşırdık. Biz de motora atlayıp oradan ayrıldık.

84 Belli ki bildiği, bu silahı kullanırken bizzat yaptığı bir hareket.

HARTELT: Peki o da orada çalışmış mıydı?

MİNNİEUR: Orada çalışmıştı.

HARTELT: Yol yapımında mı?

MİNNİEUR: Hayır, bizim barakaları temizliyordu. Orada olduğumuz sekiz gün boyunca barakalara girdik, uyuduk, dışarı çıkmayalım da...

HARTELT: Kesin orada önüne gelenle yatmıştır, değil mi?

MİNNİEUR: Yattı yattı, fakat dikkat etmezsen hastalığı da kapardın. Bu yeni bir şey değil, Yahudi kadınlar artık güzel olmaktan çıktıysa işi bitirilirdi.

HARTELT: Ne demişti ki, hani...?

MİNNİEUR: Hiçbir şey söylemedi. Bir keresinde uzun uzun konuşmuştuk. (....) Göttingen'de üniversitedeydi.

HARTELT: Orospu etmiş kendini!

MİNNİEUR: Yahudi olduğunu fark etmediler, böyle çok edepli falandı. Aksi gibi beni bile kandırdı. Orada 75.000 Yahudi vuruldu (163 vd.).

Welzer ve Neitzel bölümü şu notla tamamlarlar:

Bu diyalog, yani bahsi geçen cinayetlerin, sanki seçilen insanların, –tahsilli, güzel, sosyetik giyimli ya da değil–, kurbanı olmak zorunda oldukları daha yüksek bir yasa hüküm sürüyormuşçasına, kader kategorisi altında sınıflandırılması, toplu yok etmenin anlamlandırıldığı referans çerçevesini ortaya koyar. Hartelt ve Minnieur burada sadece katliamdan bahsetmekle kalmayıp dolaylı biçimde bunun haksız ya da ahlâkdışı veya başka bir şekilde olumsuz bir şey olarak görülmediğini işaret ederler. İnsan, Minnieur gibi, izlerken bir kereliğine "dehşet"e kapılabilir fakat öldürme, kaçınılmaz şeyler evrenine aittir. (166)

"Kaçınılmaz şeyler evreni" "Referans çerçevesi" Bu denli sağlam bir tespitte bulunabilmek için "sosyal psikolog" olmak gerekir.[85-i]

Ben mi yanlış duyuyorum? Hartelt ve Minnieur'un *konuşma tarzı*nda, canlı, yani hâlâ "önüne gelenle yatabilir" bir Yahudi kadın ile klorürlü kireçle yok edilen ölü bir Yahudi kadın arasındaki farkı gözetmek ya da tanımakla ilgili bir kabiliyetsizlik açıkça görünmüyor mu?

Dünya Savaşı'na katılmış Alman askerlerin kahkahaları, başka ülkelerden ve kıtalardan katillerin kahkahalarına korkunç biçimde uyar. Bugünün kahkahalarının kanalları ve frekansları arasından onu yeniden işitmek ise, ürpertiyi artırır sadece.

* * *

Kuram 7.
Fizyolojik bakımdan "kahkaha"

Özgül katil kahkahası ilk olarak *Erkek Fantezileri* (1977/8) için malzeme toplarken dikkatimi çekti. Freikorps askerlerinin birçoğu Birinci Dünya Savaşı'nın ardından ayaklanan emekçilerin öldürülmelerini kutlar, tıpkı Rosa Luxemburg ve Karl Liebknecht cinayetlerinin de "arzu cinayetleri" olarak işlenmesi, buna uygun olarak kutlanması ve teşhir edilmesi gibi. Fakat daha küçük ölçeklerde de kahkahalar atılıyordur. Münih'te ayaklanmacılara derhal tüfeklerini teslim etme çağrısında bulunurken, aynı zamanda tüfeğiyle gelen

85 Gülünç yorumlarının "çerçevesi"ni şimdilik bir kenara bırakıyorum, kitabın sonundaki notlar kısmında bu ikili hakkında yazmaya devam edeceğim.

Editörün notu: Romen rakamıyla belirtilen dipnotlar kitabın arka kısmında yer almaktadır.

her emekçinin vurulması emrini veren, Erhard Tugayı'ndan Teğmen Rudolf Mann da böyle eğlenir. "O zaman tüfekler nasıl teslim edilecek?" Mann'ın önerisi hazırdır: Ayaklanmacılar tüfekleri önce uzun bir çubuğa bağlayacak, sonra bunları bulundukları yerden uzatarak teslim edecektir. Mann anılarında şöyle yazar: "Bu şekilde sopaya bağlanmış bir tüfeği sokağın ortasında görmüş olsaydım, kahkahayı patlatırdım." (*Männerphantasien* Bd. 2, 293)

"Siyasi karşıtları" ya da sırf "rastgele kurbanları" öldürme arzusuna "delil" gösterilecek bir dolu olay mevcuttur. Ancak, fail araştırmalarının "kuramlaştırma"sında, katilin tebessüm edişinde ya da kahkahaya boğuluşunda kendini ifade eden bedensel sürecin analitik bir tasvirine neredeyse hiç girişilmemiştir; böyle olunca da teori sıfatını pek hak etmez.

Soru: "Normalde" duygudaşlık ya da yakınlık ifade eden insani bir yüz hareketi, nasıl böyle *tersine döner*?

Aydınlanmanın Diyalektiği'nde gülmenin "bugüne değin şiddetin, kör, iflah olmaz doğanın patlamasının işareti" olduğunu söylerken Adorno ve Horkheimer'in akıllarında evvela, şans eseri ellerinden kurtulmuş oldukları, gülen SS ve diğer Nazi katil güruhları vardır. Daha mutlu olan kendi çevrelerinin uyarmasıyla, şu eklemeyi yaparlar "gülme"ye: "...ama, kör doğanın gülerken kendi kendisinin farkına vardığı ve böylece yıkıcı zorbalığa sığındığı bir karşıt öğeyi de içinde taşır."[86]

Böylelikle "kör, iflah olmaz doğanın" şiddetini ve kendi şiddetine "sığınma" olanağını bir ve aynı bedensel sürece yerleştirirler. Gülmenin kas sistemine, bu tür bir karşıtlığı formüle edecek bir şeyler atfedilir.

---

86 Max Horkheimer, Theodor W. Adorno, *Dialektik der Aufklärung*, 88.-92. Tsd. Frankfurt/Main 1971, s. 71. [Türkçesi: *Aydınlanmanın Diyalektiği*, çev. Nihat Ülner, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2016.]

Beş çocuk babası* Sigmund Freud gülmeye başka türlü bakar ve onda başka bir şey görür:

Darwin'den önce ve sonra ayrıntıyla ele alınan fakat henüz kesin olarak aydınlanmamış bulunan gülmenin fizyolojik açıklaması konusuna tek bir katkıda bulunmak istiyorum. Bildiğim kadarıyla gülme olarak tasvir edilen, ağız kenarının biçim değiştirmesinin neden olduğu yüz buruşturma hareketi, ilk olarak sütle beslenme çağındaki bebeklerde, tatmin olmuş ve doymuş halde göğüsten uzaklaşıp uykuya daldıklarında görülür.[87]

"Doymuş, sütle beslenme dönemindeki bir bebek gibi mutlu gülümseyen" – "mutluluk" durumuna geçerken yaşanan kusursuz rahatlamayı ifade etmek için daha güzel bir satır yazılabilir mi?

Buna karşın günümüz araştırmaları gülmedeki kas hareketinin, filogenetik olarak muhtemelen *dişleri göstermeden* doğmuş olabileceğini ortaya koyar. Aslında *ısırmayı* önceleyen diş gösterme hareketinden çıkmıştır; fakat ısırmaktan vazgeçilmiş, başka bir deyişle bu frenlenmiş ve karşısındakini öldürmek yerine kucaklayan gülümseme ya da gülme hareketine çevrilmiştir. Derin ruhsal devinimleri kapsayan bu "kas hareketi"nin muazzam geniş aralığını tanımlayan şey, hem şiddeti hem de gülme aracılığıyla bu şiddete "sığınma" olanağıdır.

Robert Musil'in (Rainer Stollmann'ın aktardığı)[88] gözlemine göre atlar da gülebilir; fakat *kişneyerek gülmeyi* o bir tek

(*) Aslında altı çocukluydu – ç.n.

87 Sigmund Freud, *Der Witz und seine Beziehung zum Unbewußten*, Frankfurt/Main, 2. Aufl. 1961, s. 118.

88 Rainer Stollmann, *Groteske Aufklärung. Studien zur Natur und Kultur des Lachens* (Grotesk Aydınlanma. Gülmenin Doğası ve Kültürü üzerine İncelemeler), Stuttgart 1997, s. 77f (Adorno ve Horkheimer, Freud ve Musil'i de bu kitaptan alıntılıyorum).

insanlarda görmüştür. Bu daha ziyade gülmenin şiddet yönüyle ilişkilendirilebilir. Bu heyecan cetveli üzerindeki geçişler epey akıcıdır, farklı aşamaların sayısı milyarlarla ölçülür. Gündelik hayattaki her gülüşün, sayısız geçişleri arasında, medenileşmiş olanlar yanında öldürücü kısımları da vardır, ama öncelikle melez biçimleriyle var olur. "Son gülen iyi güler" deyiminde hem gündelik hayatın en zararsız eğlencelerinden birinin, hem de, öteki uçta, Canetti'nin "hayatta kalan" karakterinin kahkahasını işitiriz: Hayatta kalma kutbundaki insan; herkes yerde yatarken o ayaktadır ve gülüyordur. Diğerleri parçalanmışken o hâlâ tamdır.

Katilin kahkahası bütünüyle şiddet tarafında toplanır; *kişneyen* gülme. Medenileşmiş kısımları kırpılmıştır, noksandır ya da hiç mevcut olmamıştır. Bu kahkahayı "kör, iflah olmaz doğa"nın altına yerleştirmekten ise sakınmak gerekir: Katiller karşımıza, yüksek teknolojiyle donanmış, ağır silahlı ve modern biçimde çıkar (yalnızca son dönemde değil); "pala" ise daha çok Orta Afrika'ya özgü bir vakıadır. Onlar, ataerkilliğin daha baskın olduğu, teknolojik bakımdan görece "geri kalmış", tarımsal kültürlü –fakat toprakları hammadde bakımından zenginlikle kutsanmış– toplumların modern teknolojilerle çarpıştığı yerde fırtına koparırlar. Bir elde cep telefonu bir elde kalaşnikofun olduğu yerde "kör doğa"dan söz etmek zordur, belki "iflah olmaz"dan bahsedilebilir. *İflah olmaz* taraf güler; fakat aşırı yüklenmeden de güler. Ruhsal gerilimlerin boşalma süreci olarak "gülmekten yarılma"nın daha medeni biçimi, onların elinden gelmez. "İflah olmayanlar" kendi kendilerine gülerken yarılmaz, başkalarına gülerler öldüresiye.[89]

Fizyoloji. *Bir insan güldüğünde yüz bölgesinde on yedi, tüm bedende ise seksen kas hareket eder. Kaşlar kalkar, burun de-*

89 Almanca baskı, 1 Eylül 1939; 5.45'ten itibaren gülerek karşılık verilir.

likleri genişler, elmacık kemiği ağız kenarını yukarı çeker, gözler küçülür, solunum hızlanır,

bu noktaya kadar Wikipedia'nın "gülme" maddesindeki "anatomi" bölümü orgazm benzeri bir edimi anımsatır; ancak bundan sonra gülmeye özgü hale gelir:

Akciğerlere 100 km'ye yakın bir hızla hava basılır, ses telleri titreşime geçer. Erkek kahkahasının sesi saniye başına en az 280 titreşime sahipken kadınlarda bu sayı 500'dür. Diyafram ritmik bir şekilde hareket eder.

97 kasın katıldığı bu bedensel durumun olağanüstülüğü ortadadır.[90] Bilhassa gıdıklama yoluyla, yani gülmeyi *refleks olarak* ortaya çıkartan harici bir bedensel uyarımla meydana getirilmediğinde, aşırı bedensel mest olma halini andıran bir yanı vardır. Gıdıklanan bir çocuk gülmekten kendini alamaz.[91] Gözü dönmüş ve kahkahalar atan katili ise kimse gıdıklamış değildir. O, gülmeden ruhunu teslim eden başkalarını "gıdıklar", fazlasıyla. Kahkahalar atarak öldüren katillerde ölü ile canlı arasındaki ayrımın yeterli ya da hiç gelişmediği varsayımını ifade ederken, özne-nesne ayrımının da bir o kadar zayıf olduğunu ekleyebiliriz. Öldürmenin sarhoşluğu içinde bir "kurban" ortadan kaldırılmaz, fuzuli ve rahatsız edici olarak algılanan kendi beden parçaları da ameliyatla bertaraf edilir: İdam ederek, kol ve bacak keserek, vurarak ya da el bombası atarak. Birçok katilin hem öldürme fiili esnasında hem de kendi "otoritelerinin" gör-

90 Yunan tanrılarının "Homeroscu gülüş"leri, Stollmann'a göre, dikkatli bir okumayla, şiddet ateşini tutuşturan ve yükünü alaya boşaltan bir örnek olarak anlaşılır. Olimposluların "şenlikli" gülüşü olarak bu gülüşe tapınma (bunu Hegel başlatmıştır) "Alman felsefe tarihinin yanlış ya da kuşkulu rivayeti" olarak ortaya çıkar. (Stollman, *a.g.e.*, s. 23ff) Alman filozoflar, demek ki, Olimposlular*la*, bu kurnaz ve eziyete düşkün canavarlarla *beraber* gülmek isterlerdi. Kürsü sahiplerinin eğlencesi.

91 Stollmann'ın gösterdiği gibi, onun "gülüşü" gerçek bir gülme değildir, ağrı alıcıları üzerinden gerçekleşir, yani bir karşı koymayı ifade eder; kuşkusuz çaresiz bir karşı koyuş (*a.g.e.*, s. 57).

mesi için onu tekrar canlandırırken hissettikleri rahatlama; onların kahkahalarının, kendi bedenlerinin bütün hale gelmesine eşlik eden bir hisle, bizzat kendi doğumlarına eşlik eden bir patlamayla, ait oldukları grup içinde kendi tam-erkek benliklerinin doğum sancılarıyla ilgili olduğu varsayımını pekiştirir.

Bu kahkaha başka hiçbir duygunun eş zamanlı var oluşuna izin vermez. Bu durum, bazı sınırlamalarla, kahkahanın medeni biçimleri, bilhassa grup halinde gülme için de geçerlidir. Gülen kişi kendi kahkahasının verdiği saadetten başka bir şey hissetmez. Geri kalan her şeyden gülerek kaçar. Bu tür bir gülme duygudaşlığa kapalıdır, bütünüyle hissetmenin karşısına dikilir.

Stollmann'ın "karnavalistik" gülme anlatımı, Bachtin'in Rönesans için tasvir ettiği gibi, gülmenin başka bir yönünü daha vurgular:

Burada, nitelikçe bildiğimizden başka bir gülme söz konusudur. O, nasıl devam edeceği bambaşka bir biçimde belirsizleşmiş, tarihsel bakımdan belirlenmemiş bir zamanın gülüşüdür. Ciddi ile karnaval arasındaki ilişkinin tarımsal biçimi, yeni ve şehirli bir ilişki olan özel-kamusal ikiliğiyle birbirine karışır. Köylü, soytarı ya da karnavalcı olarak şehirlerin kapısına dayanır, baba hâlâ çiftçidir, oğlu ise zanaatçı, fakat bunun daha sindirilmesi gerekir. Rönesans'ın *bu* gülme kültürü, *az çok istikrarlı bir toplumsal sistemin parçası değil, –modern gülme kültürlerimiz ise böyleymiş görünür–, aksine* tümüyle bir çağdan çıkıştır. *Gülmek, daha veciz söylersek, o evrede bir toplumun parçası değil, bir toplumun esasen nasıl bir şey olabileceğine dair belirsizliğin dışavurumudur. Toplumun gerçekten ne olduğunu, insanların bir arada yaşamasının nasıl biçimlendiğini, hangi kuralları esas alması gerektiğini artık bilmediğimde korkuya ve kuşkuya düşebilirim, eski düsturları şiddetle ve*

bağnazca muhafaza edebilirim ya da yenilerini uydurabilir ve ilan edebilirim vs. fakat dönemin ve hayatımın bu temel lâkaydisinden hareketle gülmeyi de keşfedebilirim. Bu dönemde gülme öznel kendini güvence altına alma ihtiyacının kuşatıcı genel bir olanağı olarak, manen hayatta kalma olanağı olarak bugünkü durumundan tamamen farklıdır.

Stollmann belirli bir gülüşün "toplumun esasen nasıl bir şey olabileceğine dair belirsizliğin dışavurumu" olduğu ifadesiyle toplumsal temelli gülmenin esas noktalarından birine değinmiş olur: (Bir süredir ya da devamlı) "ayağını basacak zemin"i olmayanların kahkahası – kudurmuşçasına püsküren kahkahaların eşlik ettiği şiddet edimleri aracılığıyla fethetmeye uğraştıkları, o üzerinde duracak zemini arayanların.

Stollmann öteki kutba da ışık tutar:

Ortaçağ'ın Hıristiyan öğretisinde tek gülen şeytan ya da ölümdür, halk ise gülme ile yaşam arasındaki bağlantıda ısrar eder. (23)

Her gülme bir değildir. Bunun yanında her "halk" da aynı değildir.[92] Katilin kahkahasının gündelik bir şaka yapan birinin gülüşünden fizyolojik olarak nerede ayrıldığı (başka hususların yanında) kas geriliminin farklı türlerinde kendini gösterir. Stollmann gündelik hayata ait, medeni gülüşe dair şunları belirtir:

Gerilen kasların aksine bacak bölgesindeki kaslar gevşer, gülmeden önce öne doğru devriliriz. İdrar kesesine bağlı kaslar da gerilir, "gülmekten altına yapmak" deyimi buradan gelir.

Kahkaha atan katilde söz konusu gevşeme gerçekleşmez, aksine onda bacak kasları gerilir; bu kaslar öldürme eylemi-

92 Bu belirsiz terimlerden bir an evvel vazgeçilse iyi olur.

nin temel öğeleridir. Bizim enlemlerimizde, kendini arzuya değer "olağan durum" olarak kabul ettirmek üzere olan, gülme yoluyla "şiddete sığınma"ya dair tarihi olanak, katilin dünya çapında patlayan kahkahasıyla, yemiştir boynuzuna tokadı. Salyangoz antenlerini içeri çeker.

Karşı Kuramlar. Oslo 2014

Breivik'in Doktora Tezi
Oslo Mahkemesi'ndeki savunması

Bu "konuşma" –hayır, bilimsel makale– dilbilgisi bakımından tutarlı bir akıl yürütme yapısına sahiptir. Breivik'in hâkim önünde sunduğu tüm kanıtlar da istatistiklerle desteklenir (istatistiklerin sayısal bakımdan doğru olup olmadıkları başka bir sorudur, fakat açıkça yalan söylediği yerlerde bile akıl yürütme yapısı daima "akılcı"dır). Bu konuşmanın özelliği de budur: Sarrazin Bey'in *Deutschland schafft sich ab* (*Almanya kendini yok ediyor*) kitabındaki akıl yürütmelerle bire bir aynı tınıyı taşır. Breivik *Norveç'in kendini yok ettiğini* kanıtlar. Dahası *Avrupa'nın kendini yok ettiğini.* Yapısal (ve kısmen içerik) olarak bugünlerde "Pegida"lıların* da tam bu tarzda konuştuklarına tanık oluruz.

Bu da söz konusu konuşma biçimi üzerine daha esaslı şekilde düşünmeye davet eder. Televizyondaki tartışma programlarının çoğunda karşılaşılan konuşma biçimidir bu. Birisi, daha az ya da daha çok ikna edici, bir dizi sayı atar ortaya ve kendi ideolojisini, yani siyasi "görüş"ünü bu sayılarla

(*) "Patriotische Europäer Gegen Islamisierung Des Abendlandes" (Garbın İslâmlaştırılmasına Karşı Vatansever Avrupalılar). 2014'te Almanya'da kitlesel gösterilerle dikkat çeken hareket – e.n.

donatır. Böylece karşındakine kendi konuşma biçimini "dayatır": İstatistiksel bir itiraz; "sayı topunu geri fırlatma". Ancak bu konuşma biçimi temel bir güvensizlik içerir. Zira, her şey *temellendirilebilir*, yani "nedensel bağlamlara" oturtulabilir; hem de HER ŞEY! Breivik'in konuşması bunun en iyi kanıtıdır. Her şey "en iyi biçimde kanıtlanır" Yanılgı söz konusu değildir. Tam da bu, sadece Breivik'in ya da benzer biçimde donanmış başka bir hiper akılcı hatibin konuşmasını *çürütme* itkisine kapılmaktan daha fazlasını "öğretebilmelidir" bize.

Kendi bulunduğu noktadan "haklılığını" ispatlayan bir konuşmadan daha fazlası olmayan ve yapıp ettiklerini meşrulaştırmanın ötesine geçmeyen "ispat konuşması", *şiddet* içerir. İstatistiğin "nedenselliğiyle" desteklenen "Ben haklıyım!" tavrı, diğer görüşleri döve döve öldürür, onları saf dışı bırakır, *öldürücüdür*. Medeni bir konuşma, kim olursa olsun, başkalarının konuşmalarıyla tartışmaya girer, onların duygularını algılar ve (hiç olmazsa bazen) ciddiye alır, bu algılamadan sonra kendi "görüş"ünü biraz değiştirir. Bu tür bir konuşma böylece zorunlu biçimde başka dilbilgisel yapılar ve başka hitap etme tarzları geliştirir.

Bir saat boyunca kendi durduğu yeri temellendirmek ve kendi yapıp ettiklerini meşrulaştırmak için konuşan biri, söylediği şeyin "içeriği"nden bağımsız olarak, esasen bir faşisttir.

* * *

Breivik'in konuşmasından seçilmiş bölümler:

Bugün burada Norveç ve Avrupa Anti-Komünist ve Anti-İslâm Muhalefet Hareketi'nin, kısa adıyla Norveç ve Avrupa direniş

hareketinin ve Tapınak Şövalyeleri Ağı'nın bir üyesi olarak bulunuyorum. Konuşurken biz yerlilerin, otokton nüfusun, kültürel ve bölgesel haklarından mahrum edilmesine gönlü razı olmayan birçok Norveçli, İskandinavyalı ve Avrupalı adına da konuşuyorum.

Norveçli medya organları ve savcılar 22/7 saldırılarını acınası bir başarısız olduğum ve nefretle hareket ettiğim için gerçekleştirdiğimi, tutarlı bir kişilikten yoksun olduğumu, ahlâksız, kaçık, nörotik bir yalancı olduğumu ve bu nedenle Avrupa'daki diğer kültürel muhafazakârlar tarafından görmezden gelinmem ve unutulmam gerektiğini savundular ve bunları savunmaya da devam edecekler. Ruhsal durumum nedeniyle işimi kaybettiğimi ve bu sebeple sosyal yaşamdan kopmuş olduğumu, gaddar ve korkunç biri olduğumu, sadece dikkat çekmeye çalıştığımı söylediler.

Ayrıca narsist, asosyal ve sosyopat olduğumu, mikrop fobim olduğunu ve yıllarca maskeyle dolaştığımı, sadece kırmızı kazak giydiğimi ve bunun yanında bizzat annemle bir ensest ilişkim olduğunu bile belirttiler. 14 yaşın altında kimseyi öldürmemiş olmama rağmen bir çocuk ve hatta bebek katili olduğumu ileri sürdüler. Benim bir korkak, eşcinsel, pedofil, siyonist bir anarşist, bir ırkçı ve faşist, bir psikopat ve nazi olduğum söylendi. Bunların hepsi ileri sürüldü. Zihinsel ve bedensel engelli olduğum, IQ'umun 80 civarında olduğu da.

Bu tür nitelendirmeler tabii ki beni hiç mi hiç şaşırtmadı. Böyle bir şeyi bekliyordum, hakkımda yazılabilecekleri önceden kâğıda dökmüştüm ve düşündüğüm şey de gerçekleşti. Birçok insan bunların topyekün sadece propaganda olduğunun farkında. Ancak neden siyasi seçkinlerin, gazetecilerin ve editörlerin ve savcıların beni hâlâ gülünç duruma sokmaya çalıştığını ve hakkımda yalanlar ürettiklerini herkesin anlaması önemli. Cevabı basit. İkinci Dünya Savaşı'ndan beri Avrupa'nın

en çarpıcı suikastını planladım ve gerçekleştirdim. Yönetici seçkinler de başka suikastları engellemek için ellerinden geleni artlarına koymayacak. Biz militan milliyetçilerden korkuyorlar. Çokkültürlülük ideolojilerine onarılmaz hasarlar verebileceğimizden korkuyorlar. Ben ve benim milliyetçi kardeşlerim ve bacılarım kültürel Marksistlerin en korkunç kâbuslarıyız.

Bugün demokrasi addedilen şey esasen kültürel Marksist bir diktatörlük. Kültürel Marksizm Avrupa'daki savaşın hemen ardından biricik hakikat payesine yükseltildi.

Kültürel muhafazakâr fikirler yasaklandı, çünkü bunların "barbarlık ve insan dışılığa" yol açacağı söylendi. Bu Marksist "hakikatler" 45'lerde ortaya çıktı ve sonrasında 68'li devrimciler aracılığıyla yayıldı.

Günümüzde kültürü Marksistler denetler ve liberaller ekonomiyi yürütürken milliyetçilere ve kültürel muhafazakârlara İkinci Dünya Savaşı'ndan beri tüm iktidar konumlarından el etek çektirildi.

Birkaç sene önce Avusturya'daki durumu örnek olarak verebilirim. Jörg Haider'in milliyetçi partisi, FPÖ, ÖVP ile bir koalisyon hükümeti kurduğunda ülke 14 AB ülkesi tarafından boykot edildi. Dediler ki, milliyetçi ve kültürel muhafazakâr bir partinin iktidarı ele geçirmesine izin veremeyiz, çünkü onların siyaseti hoşgörüsüz, gaddar ve gayri insanidir. Ulusal ve uluslararası haber ajansları Avusturyalıları güçlü biçimde baskı altına aldı ve onları ırkçı ve nazi olarak damgaladı. Bu yolla siyasi çizgilerini değiştirmeleri için onlara şantaj yapmaya kalkıştılar.

İsveçli haber ajansları aynı stratejiyi İsveçli Demokratlar Partisi'ne karşı uygularken Norveçli haber ajansları aynı şeyi Kal-

kınma Partisi'ne 20 yıldır yapmakta. Burada demokrasi boykot edilirken ırkçı diye, gaddar, hoşgörüsüz ve gayri insani diye küfredilerek Norveçlilere ve İsveçlilere baskı yapılmaya çalışılıyor.

Haber ajansları a'dan z'ye çok kültürlülüğü savunur ve etnik ve kültürel korumacılığı müdafaa eden kişiler sistematik olarak sansürlenirken Norveç bir demokrasi olarak adlandırılabilir mi? Cevap, hayır. Bu sistematik fikir sansürü devam ettiği müddetçe Norveç bir demokrasi sayılamaz.

İngiltere'de yapılan bir araştırma İngilizlerin % 69'unun göçü bir sorun ya da büyük bir sorun olarak gördüklerini gösterdi. Bu araştırmaya dair kaynakları incelememde bulabilirsiniz. Yeni bir inceleme 5 İngilizden 3'ünün, yani İngilizlerin % 70'inin, ülkelerinin göç nedeniyle işlevsiz bir hale geldiğini düşündüklerini ortaya koydu. Bu incelemenin kaynağı da Times'ın *Şubat 2010 sayısı. İngiltere'de yapılan başka bir çalışma % 70'in çokkültürlülükten hoşnutsuz olduğunu belirtiyor.*

Artık daha fazla kültürel muhafazakâr, demokratik mücadelenin anlamsız olduğunu fark ediyor. Gerçek bir düşünce özgürlüğü olmayınca, kazanmanın yolu yok. Önümüzdeki on yıllar içinde daha da fazla insan bunu kavrarsa silahlanmaları an meselesi olacak.

İşte hakiki terör budur! Bunlar gibi haksızlıklar bana ve başkalarına demokrasiye olan inancı kaybettirerek militan milliyetçiler olmaya itti!

Gaddarlık illa kötü olmak zorunda değildir. Birini "kötü" olarak adlandırabilmek için onun gerekçelerini bilmek gerekir. Beni "gaddar" diye tanımlamak da cahilcedir, bu Amerikan

Ordusu'na İkinci Dünya Savaşı'nda Hiroşima'ya ve Nagasaki'ye atom bombası attığı için "gaddar" demekle bire bir aynıdır. 300.000 Japon sivilin öldürülmesi gerektiğine karar verenler bunu "kötü" oldukları için yapmadı, şiddetli bir tepkinin savaşı daha önce bitirebileceğini ve milyonlarca insanın hayatını kurtarabileceğini düşünebildikleri için bunu yaptılar. Yöntemler uygulamada gaddarca olsa da niyetler ve gerekçeler iyiydi. Ben ve diğer milliyetçiler, biz, tam olarak aynı mantığı uyguluyoruz. Şayet İşçi Partisi'ni göç politikasını değiştirmeye mecbur edebilirsek vatanımızın sömürgeleştirilmesini ve kültürümüzün parçalanmasını önleyebiliriz.

Ben ve diğer militan milliyetçiler, eğer Avrupa'daki çokkültürlülük projesini durdurmayı becerebilirsek yüzbinlerce hatta milyonlarca insanın hayatını kurtarabileceğimize baştan sona inanmış durumdayız, çünkü bu yolla büyük bir iç savaş önlenmiş olacak.

Marksistler Norveç ve Batı Avrupa için bir "Balkanlaşma" sürecini başlattılar ve her şey tıpkı Balkanlar'da olduğu gibi sonlanacak, bir kan gölüyle! Ve evet, aynı şeyi tekrar yaparım!! Çünkü sizin bu ulusa ve kültüre karşı giriştiğiniz ihanet 1.000 kere daha fena ve barbarca! Küçük bir barbarlık, büyük bir barbarlıktan her zaman daha iyidir!

Misal, 20 Temmuz günü insanlar, Norveç İşçi Partisi'nin konuşmacı olarak davet ettiği, baş komünist Jon Michelet'nin kızı Marthe Michelet tarafından saatler boyunca koşullandırılacaklardı. Bu kadın bizim kültürel mirasımıza karşı, İslâm'ı kabul edecek ve Müslüman bir adamla barbar tohumlar üretecek kadar büyük bir nefret beslemekte! Orada başka aktivistlerin beyinlerini yıkayanlar işte bu tür komünist hatipler ve önderler.

Çoğunluğu, kurtarılmasının gerek olmadığına inanacak kadar beyni yıkanmış ulusunu kurtarmaya çalışıyorsun. Sen ulusunu kurtarmaya çalışıyorsun fakat çoğunluk propagandaya inanmayı yeğliyor ve senin bir katil ve terörist olduğunu söylüyor! Bir milli kahraman değil...

Bu, ödediğimiz bedelin, yapacağımız fedakârlığın bir parçasıdır! Her şeyden daha önemli olan şey için, ulusumuzun ve kültürümüzün bekası için şehit olarak ölmek için ömür boyu mahkûm olacağız! Bu bir erkeğin ya da kadının ömrü hayatında yaşayabileceği en yüksek onurdur...
Bu bizim hakkımız değil, görevimiz! Bunu bildiğim için mahpusluktan korkmuyorum! Ben zaten bir mahpushanede doğdum. Hayatım boyunca bir mahpushanede yaşadım!

Göçmenlerin 2040 yılında çoğunluk olacağını belirten Norveç İstatistik Kurumu'nun son raporu kasten yanıltıcı. Bu raporu çokkültürlülük yanlıları sipariş etmiş, böylelikle etnik Norveçlilerin önümüzdeki 5 sene içinde Oslo'da azınlık olacakları gerçeğini gizlemeyi amaçlıyorlar! – O günleri de göreceğiz...

Ayrıca 2010 yılından istatistikler Oslo'daki hastanelerde dünyaya gelen çocukların % 47'sinin etnik Norveçliler olmadığını söylüyor! Başka bir araştırma Oslo'daki ilköğretim birinci sınıflarında etnik Norveçlilerin halihazırda azınlıkta olduklarını gösteriyor! Söz konusu olan bugünün Oslo'su, 28 yıl sonrasının değil! Norveç İstatistik Kurumu ismini Sosyal Demokrat Merkez Büro olarak değiştirmeli! Birçokları benim gibi aşırı milliyetçilerin terörist bir rejim kurmak istediklerini ileri sürüyor. Ben Japon ve Güney Kore modelini savunuyorum. Ne daha fazlasını ne de daha azını. Japonya'daki ve Güney Kore'deki yönetim biçimleri gerçekten kötü mü? Hayır, değiller. Japonya ve Güney Kore yüksek teknoloji ülkeleri. 70'lerde çokkültürlülüğe ve toplu göçe hayır dediler. Toplu göçe HA-

YIR demenin, milli başarı reçetesinin parçası olduğunun canlı örnekleridirler. Sıkı disiplin, ahlâk kurallarının gereğini yapmak ve kendi kültürel mirasıyla gurur duymak, Japonya'da ve Güney Kore'de hayati önem taşıyor. Bu nedenle, benim gibi insanların tehlikeli bir terör rejimi getirmek istediğimiz iddiası, safsatadır. Bugün Japonya ve Güney Kore dünyanın en başarılı ulusları arasında ve bunlar etnik korumacılığı seçmiş ülkeler! Siyasi modelleri şu anda tüm siyasi modeller içinde en kusursuz olanı. Avrupa'da ise İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Marksistler ve Liberaller arasında yapılan ittifak, ülkeleri fiilen harap etmiş durumda.

Kur'an ve geleneksel hadisler, her Müslüman erkeğin cihatla yükümlü olduğunu açıkça belirtiyor. İngiltere'de yapılan bir anket İngiltere'deki Müslümanların % 25'inin, 52 kişinin öldüğü 7 Temmuz bombalı saldırılarının NATO'nun Afganistan'daki varlığı nedeniyle meşru sayılabileceği fikrinde olduğunu ortaya koydu. Yine İngiltere'den başka bir anket, İngiliz Müslümanların % 40'ının, % 40 diyorum!, 11 Eylül saldırılarının da meşrulaştırılabileceğine inandıklarını gösteriyor. Kaynağı mı? Aftenposten *gazetesi, 2006. Resmi yalana göre Müslümanların % 99'u şiddeti onaylamazken, hakikat Müslümanların % 25-40'ının cihatçı şiddeti pekâlâ desteklediğini söylüyor.*

Böylelikle Avrupa'nın İslâm tarafından sömürgeleştirilmesine olanak sağlıyorlar!

Günümüzde Norveç'te, Avrupa'nın tümünde olduğu gibi, Müslümanların toplu göçleri ve 3'ün üzerinde patlayıcı bir doğum oranıyla İslâm'ın kültürümüze karşı açtığı bir demografik savaşla karşı karşıyayız. Bu oran etnik Norveçlilerin 1,5 olan doğum oranının iki katından fazla. Bu böyle giderse Lübnan'daki Hıristiyanlar gibi kendi vatanımızda azınlık olacağız. Lüb-

nan 1911'de % 80'lik Hıristiyan nüfusuyla esasen Hıristiyan bir ülkeydi. Müslümanlar 1960 civarında çoğunluk haline gelince kendilerini ülkenin denetimini ele almaya muktedir gördüler. Ardından iç savaşı haklı göstermek için Hıristiyanları İsrail'le işbirliği yapmakla suçladılar. Bildiğimiz üzere Hıristiyanlar 1980'lerdeki bu savaşı kaybetti. Bugün kendi vatanlarında her adımları izlenen bir azınlık konumundalar ve toplam nüfusun % 25'inden azını oluşturuyorlar.

Avrupa'nın bu kademeli İslâmlaşması kısmen Suudi Arabistan gibi Arap ülkeleri tarafından finanse edilirken, Norveç kendi petrol gelirlerini Müslüman ülkelere gelişme yardımı ve Norveç'teki Müslüman göçmenlerin sosyal güvenliği için harcıyor. Peki Suudi Arabistan kendi petrol geliriyle neyi finanse ediyor? 2007 yılında Suudi Arabistan'dan yapılan resmi bildirimlere göre bu ülke o zamandan beri Avrupa'daki İslâm merkezlerine 600 milyardan fazla harcamış. Bilhassa Avrupa, Amerika, Kanada ve Avustralya'da, toplam 1.500 cami, 202 İslâmi lise, 210 İslâmi kültür merkezi ve neredeyse 2.000 İslâm okulu finanse edildi.

Almanya'daki bir araştırma, Alman Müslümanların % 56'sının İslâm dünyasıyla Avrupa arasında bir medeniyet savaşı olduğunu dile getirdiğini gösteriyor. Bunu aşırıcılık ya da psikozlu bir sanrıyla ilişkilendirmek sadece aptallık olur.

Norveç'teki ve Avrupa'daki güya seküler Müslümanlara bel bağlanamaz, nedeni de basit; seküler Müslümanlar falan yok. Yalnızca Müslümanlar ve dininden dönmüş olanlar var!

1960'tan bugüne benim 90.000'den fazla Norveçli kız kardeşime Müslümanlarca tecavüz edildi, NORVEÇ'TE. Kimisi toplu tecavüze uğradı! Kimisi bu iğrençliklerin ardından canına

kıydı. 300.000'den fazla Norveçli genç erkek ve kadın, erkek ve kadın NORVEÇ'TE Müslümanlar tarafından fiziksel olarak saldırıya uğradı, ruhsal tacize uğradı ve zihinsel olarak terörize edildi, dövüldü ve soyuldu. 1960'tan günümüze. Son yıllarda aralarında İngiltere'de bir Müslümanın tecavüz ettiği Martine Hermansen'in ve Kopenhag'daki bir gece kulübünde bir Müslüman tarafından öldürülen, Bakan Thorkildsen'in kardeşinin de olduğu yüzlerce Norveçli Müslümanlarca öldürüldü.

Bu gaddarlıkların tümü Norveç ulusuna karşı işlenmiş suçlar ve bundan öncelikle, AUF dahil, Norveç İşçi Partisi sorumlu, çünkü Müslümanları buraya davet etmiş olan ve hâlâ davet edenler, onlar! Hem de ulusun iradesine karşı gelerek!*

Norveçli ve Avrupalı siyasetçiler Müslümanların topluma dahil olmayı, entegre olmayı ve özümsenmeyi istedikleri sanrısından muzdaripler. Birçok Müslüman entegre olmak istemiyor. Norveç ve Avrupa kültürünü, feminizmi ve cinsel devrimi küçümsüyorlar, yalnızca Norveç'i değil tüm Avrupa'yı karakterize eden çöküşü ve ahlâki düşüşü hor görüyorlar. Bunların hiçbirini istemiyorlar. Şeriat istiyorlar.

Müslümanlar her şeyden önce yaşadıkları bölgeler için otonomi ve bağımsızlık istiyorlar, böylelikle misafir oldukları ülkelerde söz sahibi olana kadar nüfuzlarını arttırmayı amaçlıyorlar. Hindistan'da, Lübnan'da, Güney Filipinler'de, Güney Tayland'da ve Batı Çin'de halihazırda olan budur ve önümüzdeki on yıllarda Avrupa'da da benzer gelişmelere tanık olacağız.

Dünya üzerinde Müslümanların özümsenmiş oldukları ve misafir oldukları ülkenin kültürüyle uyum içinde yaşadıkları tek

(*) *Arbeidaranes Ungdomsfylking* (İşçi Gençliği Birliği). Norveç İşçi Partisi'nin gençlik örgütü. Breivik katliamını bu örgütün buluşmasına saldırarak gerçekleştirmişti – e.n.

bir ülke yok, TEK BİR ÜLKE. Bir tane bile olumlu örnek bulamazsın. Ama maalesef aksi yönde 40'tan fazla örnek bulabilirsin, yani İslâmiyet'in topyekûn iktidarı ele geçirme uğraşına dair! Oturan Boğa, Amerikan yerli halkları için namlı bir kahramandı, hâlâ da öyle. Halkı adına Orgeneral Armstrong Custer'e ve Amerikan birliklerine karşı savaşmış bir yerli şefti. Çılgın At ve Şef (isim anlaşılamadı) Amerika'nın asıl yerlilerinin diğer militan önderleriydi. Oturan Boğa, Çılgın At ve Şef (isim anlaşılamadı) kendi etnik toplulukları için, yerli hakları ve kültürleri uğruna savaştıkları için terörist sayılabilir mi? Yoksa onlar birer kahraman mıydı? Kötü teröristler mi yoksa kahramanlar mıydılar?

Amerikan ve Avrupalı tarih kitapları onları terörist değil kahraman olarak tasvir ederken, Avrupa'daki militan milliyetçiler bire bir aynı idealler için savaşmalarına rağmen terörist ve katil olarak damgalanıyor! Bu ikiyüzlülük ve ırkçılık değil de nedir?

Atalarımız 12.000 yılı aşkın süre bu ülkede yaşamıştı! Biz, Norveç'in asıl halkı olarak ülkemizin halkın iradesine rağmen sömürgeleştirilmesini kabul etmiyoruz! Diğer tüm yerli halklar gibi, bu ülkede bizim özel haklarımız var! Bu, uğruna savaşacağımız bir şey!

Bu korkunç ve şer çokkültürlülük deneyine karşı muazzam bir direniş vardır! Norveç'te 22 Temmuz bunu göstermişti. Lazer-Adam, İsveç'te bunu göstermişti. Almanya'da NSU bunu göstermişti. Bu üç önleyici saldırı, Avrupa'nın bir iç savaşın eşiğinde olduğunu belgeliyor, dahası, Enoch Powell'ın haklı olduğunu*

(*) 1991-92'de İsveç'te çoğu göçmen on bir kişiyi öldüren John Wolfgang Alexander Ausonius'a, cinayetlerinde lazer dürbünlü tüfek kullandığı için medyada takılan lâkap – e.n.

gösteriyorlar. Enoch Powell İngiltere parlamentosunda milletvekiliydi ve henüz 70'li yıllarda, liberallerin ve kültürel Marksistlerin söz sahibi olmaları ve Asya'dan ve Afrika'dan toplu göçün önünü açmaları halinde doğacak sonuçlarla ilgili uyarılarda bulunmuştu. Şöyle diyordu: "Sokaklarımızda oluk oluk kan akacak." Fakat kimse ona ya da Avrupa'dan gelen diğer uyarılara kulak asmadı. Bu insanlar sansürlendi ve görmezden gelindi.

Peki bugün neyle karşı karşıyayız? Avrupa şehirlerinde, Madrid'de, Londra, Toulouse, Belçika ve daha birçok yerde oluk oluk kan aktığını görüyoruz, nedeni de militan Müslümanlar. Oslo, Malmö ve Almanya ve daha birçok yerde de, ülkesini kurtarmaya çalışan Avrupalı vatanseverlerin oluk oluk kan akıttığını görüyoruz!

En sinir bozucu durum ise bu Avrupalı çokkültürcülük yanlılarının, biz militan milliyetçilerle diyalog bile kurmak istemeyecek kadar burunları havada olması, halbuki bunu yapsalar sonraki saldırıları önleyebilirlerdi. Bizim İkinci Dünya Savaşı'ndan beri Marksistlerle ve liberallerle diyalog arayışında olduğumuz fakat onların bunu istemedikleri, bunun yerine sansür, alay ve kovuşturma yolunu seçtikleri bilinmeli.

Sonunda Avrupa'nın en güçlü üç lideri, Sarkozy, Merkel ve Cameron çokkültürcülüğün başarısız olduğunu kabul etmek zorunda kaldılar! Çokkültürcülüğün işe yaradığı yok. Fakat Norveç'te tam aksi yaşanıyor. Asya ve Afrika'dan daha fazla toplu göç alınmasından bahsediliyor! Baştakiler ideolojik istikametlerini değiştirmekten kaçınıyor.

Hiç kuşku yok, Avrupa'da milliyetçilerle enternasyonalciler arasında bir iç savaş çıkacak. Biz yaklaşan fırtınayı fark eden ilk yağmur damlaları, öncü militan milliyetçileriz!

Maalesef, Avrupa metropollerinin kan banyosuna döneceği günler yakın. Benim milliyetçi erkek ve kız kardeşlerim galip gelecek ve Mihver Devletleri düştüğünden beri süregelen aşırı sol denetime son verecek.

Bu, Avrupa'da birkaç 10 sene içinde gerçekleşecek, Fransa'da ise daha erken, bir 15 sene içinde.

Bu süre zarfında Kuzey ülkelerinde ve Avrupa'da, bizzat benim yapmış olduğum gibi, Peter Mangs'ın Malmö'de yapmış olduğu gibi ve Beate Zschäpe, Uwe Böhnhardt ve Uwe Mundlos'un Almanya'da yapmış oldukları gibi, daha fazla vatanseverin sorumluluk alması önem arz etmekte. Kuzeyli ve Avrupalı militan milliyetçilerin ve milli kahramanların hak ettikleri saygıyı görmeleri önemli. Bu kahraman genç insanlar sevdiğimiz her şeyin zarar görmemesini ve yok olmamasını sağlamak için kendilerini kurban ettiler. Onlar milli yeniden doğuşun erleri, onlar muhafazakâr devrimin, antikomünist ve anti-İslâmcı devrimin piyadeleri. Avrupa'nın onlar gibi daha fazla kahramana ihtiyacı var!

Önümüzdeki 5-10 yıl içinde kendi başkentlerimizde ve birçok büyükşehrimizde azınlık olacağız. Kendi ülkemizdeki siyasi elitler o kadar kibirli ve utanmaz ki, bizden kendi etnik, kültürel ve Hıristiyan çöküşümüz karşısında zil takıp oynamamızı bekliyorlar! Bu yıkıma alkış tutmak istemeyenler ise kötü ırkçılar ve Naziler olarak yaftalanıyor... Bu, saçmalığın daniskasıdır!

Psikiyatrik bir değerlendirmenin nesnesi olması ve hasta olarak damgalanması gereken, bu ülkenin siyasi elitleridir! Ben değil! Şer olan ben değil, Sosyal Demokrat İşçi Partisi! Avrupa'daki diğer sosyal demokratlar da cabası! Tabii çokkültürcülüğü ve toplu göçü savunan diğer elitler de! Zira bu saçmalığın daniskasıdır! Niye mi? Saçmalığın daniskası, çünkü mantığı kendi ırkını, kendi kültürünü ve kendi dinini yapısöküme uğratmaya da-

yalı. Mantığı hâlâ, kendi kültürü can versin diye ülkesine yüzbinlerce Müslüman'ı ve yüzbinlerce Asyalı'yı ve Afrikalı'yı doldurmaktır. Saçmalığın âlâsı budur! Şerrin dik âlâsı budur!

22 Temmuz saldırıları Norveç'in yerli halkını, etnik Norveçlileri ve kültürümüzü korumaya yönelik önleyici darbelerdi. Bundan dolayı da kendimi suçlu görmüyorum. Ne yaptıysam zorunluluktan, milletim, kültürüm, dinim, şehrim ve ülkem adına yaptım.

Bu nedenle atfedilen tüm suçlamalardan beraatimi talep ediyorum![93]

Gerçekten de bir kahraman o, değil mi? "Akacak oluk oluk kan"ın başarıyla önüne geçmiş! (En sevdiği tabir). Heykeli dikilecek adam. Hem de hapishanenin avlusuna. Göğsü madalyalarla dolmuş üniforması içinde sağ eliyle otomatik silahını tutarken. Kaidede altın harflerle bir yazıt: "Avrupa'nın Kurtarıcısı!" Belki bu öfkesini dindirirdi biraz. Bir de hücresine önemli kayak yarışmalarını takip edebileceği büyük ekran bir televizyon koyduk mu... Kayaklı koşuyu falan, hani daima "Norveçliler"in kazandığı yarışmaları. (O çokkültürcü Müslümanlar kayaklı koşuda sürüklene sürüklene Ole Björnson'a yetişmeye çalışacaklar ebediyen.) Norveçli biatloncular dünyanın geri kalanını yere serecek, ama barışçıl bir şekilde!

* * *

93 Milo Rau bu konuşmadan bir tiyatro performansı çıkarmıştı: Tam halini Türkiyeli-Alman oyuncu Sascha Ö. Soydan'a seyirci önünde okuttu. Rau'ya göre Alman halkının % 95'i buradaki görüşlere büyük oranda katılmaktadır. Weimar Devlet Tiyatrosu yetkilileri, seyircilerinden bu derece aydınlanmalarını beklemek istemedi. Bu yabancılaşma temaşasının temsili gerçekleşmedi: Weimar Tiyatrosu'ndaki oyuna yasak geldi.

Hans Leyendecker ve Nicolas Richter, Breivik'in "2083 – Bir Bağımsız Avrupa Beyanı" başlıklı manifestosunun kimi kısımlarına dair, "Breivik tüm karşıtlıklarına rağmen bir keyif adamı olarak kalmaya devam eder," saptamasını yaparlar:

Hayattaki güzel şeylerle ilişkisini kesmemiştir, dünya nimetlerinden elini ayağını çekip sadece amaçlarına ulaşmak için çalışmaya gömülmez. Bomba yapımında yaşadığı bozgunu, kendi deyimiyle "yerlerde olan moralini yükseltmek için", yakınlardaki şehirlere giderek ve restoranları ziyaret ederek telafi eder. İlk defa bir bomba patlatmayı başarmış (BOM!) gibi kendini yemekle avutur. "Şu anda en feci işi yapmakla yükümlü olduğumdan," diye belirtir, "bugün kendime bir sürü enfes yemek ve tatlı aldım. Patlayıcıları karıştırmadan önce (...), gerçekten enerji depolamam gerek. İyi yemekler ve tatlılar beni harekete geçiren ödül sistemimin temel bir parçası".[94]

(Tapınak Şövalyeleri'nin yeniden sosyalleşmesine dair önemli bir işaret.)

Kuram 8.
Breivik. Erika Fatland Malta'da

"Norveç'te yazlar kısa sürer." Erika Fatland'ın bu cümleyle başlayan kitabı *Ertesi Gün. Utøya Anlatıları*, kalın bir kitap; 507 sayfa. Ne var ki, 22 Temmuz'da Oslo'da gerçekleşen bombalı saldırıdan ve Avrupa'nın kurtarıcısı katil Anders Behring Breivik'in, Norveçli sosyal demokratların gençlik örgütü AUF'nin küçük Utøya Adası'ndaki yaz kampında

94 Hans Leyendecker ve Nicolas Richter, "Psycho", *SZ*, 25 Haziran 2011.

açtığı ateşten sonra, kendini tahrip edilmiş bir hayat içinde bulanların hissettiklerini anlatmaya 1.000 sayfa da yetmeyecektir.[95]

1983 doğumlu sosyal antropolog (Almanya'da olmayan bir bölüm) Erika Fatland şöyle yazıyor: "Altı yıl boyunca önce sosyal antropoloji alanında bir yüksek lisans teziyle ve ardından bir röportajla, 2004 yılında Kuzey Kafkasya Beslan'daki 1 numaralı okulda çoğunluğu çocuk 333 insanın 3 gün süren rehin alma sırasında hayatını kaybettiği terör saldırısı üzerine çalıştım." Kitap 2010 yılında yayımlandığında 27 yaşındadır ve terör saldırılarının kurbanlarında bıraktığı hasarlar hakkında önde gelen bir uzman olmuştur. İstesin ya da istemesin, Norveç'i uçtan uca kat ederek, Utøya'dan hayatta kalanları görmeye gitmek, aileleriyle, kardeşleriyle, hocalarıyla, partili yoldaşlarıyla, işverenleriyle, kısaca ilgili herkesle konuşmak ve bu konuşmaları kaydetmek zorundadır – Beslanlı annelerle yaptığı gibi. Konuştukları arasında kızları Tamla'nın İskandinav sosyal demokrasisini öğrenmek için Utøya'da bulunduğu Gürcü bir anne-baba, Bağdat'taki saldırılardan kurtulmak için Norveç'e iltica eden ve kızları Rafal'ın sırıtan Norveçli bir saldırgana kurban gittiği Iraklı anne-babalar da vardır.

Bu aynı zamanda Norveç hayat tarzını kaldığı yerden devam ettirmeye dair bir kitaptır: birbirlerinin duygularını anlayıp paylaşan bir ilişki tarzı; kendini bu ilişkiden dışlanmış hisseden (bir yandan da sağcı bir beynelmilel şövalye ordusunun, *Tapınak Şövalyeleri*'nin parçası hisseden bir tür *yalnız kurt*), aşırı hırslı (fakat başarısız) bir genç hiper-erkek türünü, o "feminist kültürel Marksist" hayat tarzı yüzünden saf Viking-Norveç'in göçmen Müslümanlarca ele geçirilmesine

95 Erika Fatland, *Die Tage danach*, 2013.

izin veren bu topluma karşı hiddetli bir nefrete sürükleyen bir tarz. Fatland şöyle devam eder:

Breivik'in mahkemeyi dört gözle beklemiş olduğunu biliyoruz. Kese biçe çiziktirdiği manifestoya göre muharebe böylelikle ikinci aşamaya geçer: Propaganda aşamasına. (...) En son ne zaman bir Norveçli Spiegel *ve* Time *gibi büyük uluslararası dergilerin kapağında yer almıştı? (...) Kendine baş rolü biçtiği büyük dramda kurbanlar onun gözünde sadece istatistikten ibaret.* (150f)

Bu eylemi, tüm dünyanın bilmesi gerektiği "manifesto"suna dikkat çekmek amacıyla gerçekleştirdiğini defalarca dile getirmiştir Breivik. Utøya'da ölenler de reklam malzemeleridir.

Ait olduğu Tapınak Şövalyeleri tarikatının kendi hayal ürünü olmayıp gerçekten mevcut olduğunda ısrar etti.[96] (...)

Breivik'in manifestosunda sıklıkla Malta'dan bahsetmesi göze çarpar ve tüm adalet şövalyelerine oraya bir çalışma ziyareti gerçekleştirmelerini salık verir: "Kültürle gece hayatının mükemmel bir birleşimi. Valletta'daki mimari yapı ve tarihi binalar muazzam," diye yazar hayranlıkla ve ekler: "Herkesin Malta'nın tarihine daha yakından bakması gerekir, zira bu ada yüzyıllar boyunca Batı Avrupa'nın cihada karşı son kalesi olmuştur ve tarihi, mimarisi ve gezilip görülecek yerleri bunun en yakın tanığıdır."

Bunu yakından görmek isteyen Erika Fatland, Malta'daki "Tapınak Şövalyeleri"nden ikisini görmeye gider: Bunlar kızgın, herkesle arası bozulmuş, bencil, onlara uymayan her şeyi imha ederek dünyayı kurtarmak isteyen erkeklerdir.

Malta, bir bakıma Avrupa Tapınak Şövalyeliği'nin merke-

96 Hâkim dava boyunca bundan şüphe duymuştur.

zidir. Avrupa'da yarı yasal biçimde varlığını sürdüren safkan faşist yeraltının kimi elebaşları orada oturur ki bu fiiliyatta, birkaç Malta kafesinin etrafında serpilen bir yerüstüne karşılık gelir. Fatland şövalyelerden ilkiyle 7 Haziran 2012'de bu kafelerden birinde buluşur.

Kar beyazı tişörtünün üzerinde italik harflerle Lionheart (aslan yürek) *yazıyordu. Bir Malta haçı ve Ancient Order of the Templar Knights* (Kadim Tapınak Şövalyeleri Tarikatı) *kısaltması olan bir AOTK dövmesi sağ kolunu süslüyordu.* (164)

Aslan Yürekli Richard'a atıfla *Lionheart*. İlk şövalyenin hikâyesi şöyledir:

Breivik'in sözde örgütü Tapınak Şövalyeleri, ilhamını muhtemelen en ünlü şövalye tarikatı olan Tapınak Şövalyeleri'nden alır. Tapınak Şövalyeleri 12. ve 13. yüzyıllarda etkindiler ve Haçlılar arasındaki en iyi savaşçılar sayılırlardı. Bütün ülke sınırlarını aşan bir hareket serbestisine sahipken kendi banka sistemlerini kurmuşlardı ve tüm Avrupa'da nüfuzlu üyeleri vardı. (165f)

Malta, 1530'dan itibaren V. Karl'ın bir ihsanı olarak, Kanuni Sultan Süleyman tarafından Rodos'tan kovulan Aziz John Tarikatı'na verilmiştir. 1798'e, Napolyon'a kadar bu kayalıklı kale-ada onların mülkiyetinde kalmış, 1800'den Malta'nın bağımsızlığını kazandığı 1964'e kadar Britanya kolonisi olmuştur (166f).

Resmi olarak 1312'de Papa V. Clemens tarafından feshedilen *Tapınak Şövalyeleri*'ne dair süregelen mitik anlatı ile Aziz John Tarikatı'nınki, geçen yüzyıllar içinde birbirine karış-

mıştır. Bugünün "katı Katolik Malta"sına (boşanma ilk defa 2011 yılında yasal olmuştur, kürtaj yasaktır) "muhafazakârlar ve aşırı sağcılar tarafından bir ideal olarak methiye düzülür" (166).

"Aslan yürek" (Paul Ray'in takma adı; namı diğer Paul Cinato ya da Sonato) aslen Londra'ya komşu küçük bir işçi şehri olan Lutonludur ve orada bir dizi can sıkıcı ihtilafa dahil olur:

Sadece English Defence League'la (İngiliz Savunma Birliği) *değil Pakistanlı uyuşturucu çeteleriyle ve internetteki günlüğünde ırk nefreti söyleminde bulunduğu için hakkında kovuşturma açılması talebinde bulunan Britanya polisiyle de açık çatışma yaşamış.* (168)

Anahtar kelimeler şunlar: *English Defense League* ile çatışma; "Paul Ray" adıyla kurucuları arasında yer aldığı İngiltere'deki bu örgüt, en geniş İslâm karşıtı sağcı topluluk. Breivik'in de bu toplulukla ilişkisi var.

"Çatışma". Avrupa'daki bu örgütlerin en hoş yönüyle karşı karşıyayız. İrili ufaklı, hepsi birbirlerinden ayrılmıştır, çeşit çeşit reisler liderlik için kapışır, bir ayrılır bir barışırlar, zenginleşir, mümkünse çalıp çırparlar. Uyuşturucu ve silah tüccarlarıyla iş tutarlar. Almanya'daki NSU örneğinde gördüğümüz gibi, bu tür bir yeraltı hayatını finanse etmek kolay değildir. Her biri kendi görüşlerini ve kurallarını istisnai sayar (halbuki aşağı yukarı hepsi birbirinin aynıdır) ve bunları dünyayla paylaşırlar. Temel eylem mıntıkaları çoğu durumda internettir. Günlüğüne yazdıkları nedeniyle polis oraya da elini uzatmıştır. "Ray" da bu gibi nedenlerle İngiltere'den ayrılır ve soluğu Malta'da alır:

"Aksanlı işçi sınıfı İngilizcesiyle, "İçimden bir ses buraya taşınmamı söyledi," diye açıklıyor. "Katoliklik, bir sürü kilise, bir deniz kazası sonrası burada karaya çıkan Pavlus... Şövalye tarikatı tarihi... Burada hepsi hâlâ gözünüzün önünde." Britanya'ya özgü kırmızı telefon kulübesinin orada buluşmuştuk, meclis binasının ve başkanlık sarayının hemen yanında. Ray burada tarihin ne kadar yakında durduğunu göstermek istercesine, eliyle bir zamanlar John Tarikatı'nın büyük üstatlarının kaldığı ve içinde görkemli zırhların, miğferlerin ve kalkanların sergilendiği büyük bir salon bulunan barok başkanlık sarayını işaret ediyor (168).

Söz konusu salonu görmeye giden Fatland müzeyi "ata binmiş şövalyeleri ve kılıç savaşlarını heyecan verici bulan büyüklü küçüklü erkek çocuklarının Mekke'si" olarak tanımlar. Paul Roy/Lionheart ona hemen "Breivik vakası" ile ilgili görüşünü izah eder: Bunu *tek başına* yapmış olması kesinlikle *olanaksız*.[97] İzahatı daha da ilginçleşir:

"Bütün bu olanlar kişisel olarak beni de etkiliyor. 22 Temmuz'un ardından hayatım alt üst oldu. Saldırıların ertesi günü uyandığımda herkes Breivik'in akıl hocası olduğuma inanıyordu, ki o herifi görmüşlüğüm bile yok!"

Erika Fatland bu durumu şöyle açıklar:

Breivik, manifestosunda "Aslan Yürekli Richard" lakaplı bir akıl hocası olduğuna değinir. 2002 yılında Londra'da, iddiasına bakılırsa bu ikili dışında dört beş kişinin daha bulunduğu, Tapınak Şövalyeleri'nin kuruluş toplantısında tanışmış olduklarını yazar. Breivik'e göre eli kulağındaki "direniş"in temelleri bu buluşmada atılmıştır.

97 İşin arkasında "Rusya" olduğu savını biz bir kenara bırakalım.

Breivik, "o vakit Avrupa'nın en seçkin siyasi ve askeri taktikçilerinden birkaçıyla bir araya gelme ayrıcalığını tattığımın pek farkında değildim," tespitini yapar. Ardından kendisinin, yani o dönem 23 yaşında olan ve arkadaşlarıyla aynı daireyi paylaşan, ne liseyi bitirmiş ne de herhangi bir şekilde askerlik yapmış bir telefon satıcısının, bu gizli terör ağının kuruluşuna katkı sağlaması için Avrupa'daki kim bilir kaç yüz kişi arasından seçilmiş olduğunu yazar. Bununla bitmez; Londra'daki buluşmada akıl hocası Aslan Yürekli Richard, muhtemelen en gençleri olmasına rağmen Breivik'i, notlarını bir özet haline getirmeyi salık verecek kadar değerli görmüştür:

"Bunu yapmam bir değil, tam iki kere istendi," diye övünür. (169f)

Bunu yapana kadar bir süre geçer:

Ancak 2008'de, Aslan Yürekli Richard Londra'da onu bununla görevlendirdikten altı yıl sonra yazmaya başlar manifestosunu.

Daha 25 Temmuz Pazartesi günü İngiliz basını Paul Ray'i, Breivik'in sözüm ona akıl hocası olarak teşhis eder. Betimlemeler uyuşur. Ray ise Breivik'le bir vakit bir ilişkisi olmuş olduğunu inkâr eder. (170f)

"Ray", Aslan Yürekli ismini ilk olarak 2006'da kullanmış olduğunu belirtir; başka sanal günlük kullanıcıları da bu ismi kullanmıştır. Bütün bunların ardında *Defense League*'den İngiliz rakipleri vardır. Breivik esasen Beyaz Rusya'da eğitilmiş olmalıdır. Ardından yalnızca onun için geçerli olan bir dizi başka sebep sıralar: "Para, petrol, gaz, Rusya... büyük resim!" vs.

Fatland bunların hepsini sabırla dinler ve bu kez doğrudan Tapınak Şövalyeleri'ne dair sırları sorar:

"Gizemli bir şey yok," diyor. "Biz Tapınak Şövalyeleri'ni örnek alıyoruz. Tarih boyunca İslâm'ı durdurmayı başaran tek onlar vardı. Bu sadece simgesel bir şey, o yüzden anlatacak pek bir şey de yok. İnternet günlüğümde yazdım bunları, orada var hepsi."

"Büyük bir topluluktan mı bahsediyoruz?"

"Hayır."

"Sizin dışınızda da birileri var mı?"

Cevap vermeden önce etrafına bakıyor. "Küçük bir topluluğumuz var," diyor kısık bir sesle.

"Topluluğunuz şiddete başvurmaya hazır mı?"

"Şiddete başvurmuyoruz," diye temin ediyor. "Ama neyin ne olacağını kimse bilemez. Durum dayanılmaz hale gelirse şiddet bir alternatif olabilir. Kimse geleceği öngöremez. İşlerin dayanılmaz hale gelmesi de pekâlâ mümkün."

"Müslümanların Avrupa'yı ele geçirmek üzere olduğunu mu düşünüyorsunuz?" diye soruyorum. Sorunun kendisi tuhaf fakat Paul Ray'in dünyasında bu olağan bir konuymuş gibi görünüyor:

"Avrupa'yı ele geçirmek üzere değiller," diye vurguluyor. "İstila, bir vakıa. İş işten geçti." (172)

Onun kişisel "akıl hocası" olarak anılmak istememesinin dışında, Brevik'ten pek söz etmiyor.[98]

Sonra Fatland, "aşırılık" üzerine uzmanlaşmış, Malta Üniversitesi Sosyal Antropoloji Bölümü'nden Profesör Mark-Anthony Falzon'la görüşür:

"Onlar Loners (yalnızlığı seven kimseler) *ve büyük hayalperestler" Birçoğu komplo teorilerine o kadar güçlü sarılmış durumda ki bir araya gelir gelmez birbirleriyle kavga etmeye başlıyorlar ve bu nedenle çok azı herhangi bir örgüt kurmayı başarıyor. (...) Hepsinin kendi manifestosu var, bunlar*

98 Aşırı sağcı komplocuların karşılıklı suçlamaları, ithamları, yalanlamaları, tekzipleri ve karşı tekzipleri için bkz. Fatland, *a.g.k.*, s. 180 vd.

da genelde kendi fikirleriyle kopyala yapıştırların bir kokteyli oluyor. (...) İdeoloji söz konusu olduğunda Breivik elbette yalnız değil, illa Tapınak Şövalyeleri kısmı olmasa da İslâm karşıtı tutum ve diğer her şeyde birçoğu aynı ideolojiyi paylaşıyor. (...) Gülmemek için kendimi tutuyorum. 77 kişiyi öldürmüş olmasa Breivik trajikomik bir figür."

Aynen öyle, insan patlayana kadar gülebilir de. Zaten "normalde" ve "her şey bir dereceye kadar yolunda gitse" bir şey patlamaz. Fakat biri çıkıp internette *örgütü* adına şiddete başvuracağını bildirirse olay son derece tehlikeli bir hal alır ve bazen seçtiği kurbanlar için artık çok geçtir. Hele ki, örgüt kurma, özellikle de silahlı örgüt kurma kabiliyetsizliği, her yerde, epey azaldıysa.

Breivik'in internette kuşandığı üniformanın, fantezi oyunları ve kurallarının oluşturduğu arka planla iç içe geçmiş istikrarlı arka planı işte buradadır. O fotoğrafta Breivik'in göğsünü süsleyen madalyalar, puan sistemine göre kazanılan "savaş başarıları"na karşılık elde edilir. Buna göre önce en az on nişan elde etmiş olan "Malta Şövalyeleri'nin madalyası" yani "Adalet Şövalyeleri"ninki gelir. En az 15 nişan kazanmış "Adalet Şövalyeleri"ne "Konstantin'in Kırmızı Haçı" takılır. Savaşta ölen bir şövalyeye "Şehit Haçı" nişanı verilir. Battal boy "Altın Kılıç, üç altın yıldız" madalyası ise "kültür Marksizminin üstün yok edicisi" kategorisinde "uluslararası en üst 4 A kategorisi hainler"in (ABD, Almanya, Fransa ya da Büyük Britanya devlet başkanı) infazına katılım karşılığında elde edilir. "Savaş beyi nişanı gümüş kılıcı", A-, B- veya C- kategorisinden en azından 10 haini öldürmek üzere kullanılacak kimyasal ya da biyolojik kitle imha silahı geliştirene verilecektir.

Hain kategorilerinin nasıl belirleneceğine, ilgili "şövalye" bizzat karar verir. Nişanlar ise "hakiki"dir: Breivik madalya-

ların sipariş verilebileceği bir İngiliz internet sitesini anar. Visa kart ile ödeme yapıldığında madalyalar verilen adrese gönderilir.

Breivik'in internette arzı endam ettiği üniforma, olası 18 kategoriden 16'sıyla bezenmiştir, bunların arasında elbette "Hıristiyanlığın Savunucusu" ve "kültür Marksizminin üstün yok edicisi" nişanları da bulunur.

Daha sonra Erika Fatland Profesör Falzon'un tavsiyesi üzerine başka bir Maltalı şövalyeyle buluşur. Falzon: "Bu adam bir aşırılık yanlısı için bile aşırıdır. Birçok kişi deli olduğu görüşünde. Onu arayın!" Bahsettiği adamın adı Norman Lowell'dır. Valletta, Malta, Haziran 2012:

Buluşma noktasını tam olarak açıklamak için birkaç kere telefon etti ve her defasında bastonla yürüdüğünü ve beyaz bir pantolon giydiğini söyledi. (183)

"Baston" sadece yaşlılıktan değildir. O Norman Lowell'ın uzayan elidir. Fatland elini sıkmak istediğinde bastonu uzatır. Nedenini daha sonra öğreniriz: Hijyen. Tanımadığı yabancılara dokunmamaktadır.

Maltalıların çoğu Norman Lowell'in kim olduğunu biliyor. 65 yaşındaki bu adam aşırı sağcı Imperium Europa Partisi'nin önderi ve sürekli medyada yer alıyor. 2008 yılında halkı kin ve düşmanlığa tahrik ve Malta Cumhurbaşkanı'na hakaret nedeniyle iki yıl hapis cezasına çarptırıldı, cezası ertelendi. 2009 yılındaki son seçimlerde partisi 4.000'e yakın oy aldı. Malta gibi küçük bir ülkede bu az bir sayı değil fakat Lowell ilan ettiği hedefi olan Brüksel'deki Avrupa Parlamentosu'na seçilmek istiyorsa bunun beş katı daha oya ihtiyacı var. (185)

Gündelik siyasetin tam içinde; bir yeraltı şahini değil.

"Şimdi sadede gelelim, sanıyorum Breivik'in Malta bağlantılarına dair bir şeyler duymak istiyorsunuz."
Başımı sallıyorum.

"Breivik bir çığırtkan, bir günah keçisi, tıpkı Lee Harwey Oswald gibi," diye açıklıyor Lowell. Söylediklerinin aklıma yerleşmesi için cümleyi bir daha tekrarlıyor. Zamanla bunun tuhaflıklarından sadece biri olduğu ortaya çıkacak.*

"22 Temmuz terör saldırılarının arkasında onun bulunduğuna da inanmıyor musunuz?" diye soruyorum.

Lowell sözünü kestiğim için köpürerek, "Tabii ki hayır," diyor. Lowell bir nutuk adamı, tartışma adamı değil. "Askeri geçmişi olmayan bir adamın bir mahallenin tamamını havaya uçurup birkaç dakika sonra 70 insanı bir adada vurabileceği akla hayale sığmaz," diye homurdanıyor. "Bu gülünç bir şey!" (186)

Olayın iç yüzünü çözmüş yaşlı adamın Breivik'in arka planına dair dallı budaklı teorilerini es geçebiliriz, fakat biri hariç: Ona kalırsa Breivik aşırı sağcı olamaz, çünkü:

"Breivik Malta'ya gelmiş ama Norman Lowell'la iletişime geçmemiş! Bu, Maltalı bir Katolik'in Roma'ya gidip Papa'yı ziyaret etmemesi gibi bir şey. İm-kân-sız!" Yine koluyla abartılı bir hareket yapıyor. "Erika, siz bile Norman Lowell'la konuşmaya geldiniz! Herkes Norman Lowell'la konuşur, Breivik hariç![99] *Bu noktada sormak gerekiyor, neden? Breivik Norman Lowell'ı andığı anda maşayı tutanların ödleri koptu da ondan. "Norman Lowell'la buluşmana gerek yok," demişlerdir. Bunun yeri-*

(*) 1963'te ABD Başkanı John F. Kennedy'i vuran suikastçı – e.n.

99 "Breivik 2004 Şubat'ında annesiyle beraber on günlük bir tatil paketi kapsamında Malta'da bulundu. Valletta'nın dışında bir yazlıkta kaldılar. Şövalye ve haçlı hayranlığı o sırada doğmuş olabilir mi?" (Fatland, 162)

ne, benim deyimimle, fosil sağın temsilcileriyle buluşma ayarlamışlar, gerçek düşmanın Ya-hu-di-ler olduğunu çözememiş dövmeli Müslüman düşmanlarıyla!" (188)

Lowell yanlış yönlendirilmiş fakat dik duran, cesur bir adam saydığı Breivik'i buna hemen ikna edebilirmiş.

Malta'da buluştuklarımın birçoğu Norman Lowell'ın deli olduğunda hemfikirdirler gerçi. Yine de bazıları, birkaç noktada onun gerçekten haklı olduğunu *da eklerler. Son kitabı* Imperium Europa *kitapçılarda hızla tükendi ve şu anda ancak internet üzerinden sipariş edilebiliyor.* (189)

Lowell'ın kitapta sunduğu program Breivik'in "manifesto"sundakini andırır: Avrupalı olmayan tüm ırklardan arındırılmış ve İrlanda'dan Vladivostok'a kadar bölgelere ayrılmış, ülke sınırları olmayan bir Avrupa. Bavyera, Basklar, Danimarkalılar, Almanlar, her bölge bağımsızlığına sahip olacak. Yalnızca Avrupa'nın "kök ırkları"ndan olan şu dört halk birbiriyle karışabilecek: Anglosaksonlar, Latinler, Slavlar, Tötonlar.

İster yeraltında ister yerüstünde olsun, aşırı sağcılar arasında ıslah ve arındırma fikirleri taşımayana rastlanmaz. Breivik, Norveçli bir kadının makul surette kaç çocuk sahibi olması gerektiğini ve onların nerede yetiştirilmeleri gerektiğini saptar. Taşıyıcı anneler yardımıyla geleceğin temiz beyazları ıslah edilebilecektir. Okul sistemi cinsiyete göre ayrılmalıdır. Kadınların mezun olabileceği en yüksek üniversite derecesi lisanstır. Boşanma zorlaştırılmalıdır. Kürtaj yasaktır. Tüm "yabancılar" ise kapı dışarı: Hıristiyanlığı kabul etmeyen bütün Müslümanlar tehcir edilmelidir. C kategorisi hainler için ayrılmış bölgeler kurulmalıdır (tüm hainlerin aynı şekilde idam edilmesi gerekmez). Fatland bu "ta-

mamen nefret dolu adamların yeraltı dünyası"na dair şu yargıya varır:

Çözülmekte olan aile bağları, hiçbir zaman birlikte olamayacakları kadınlar, ahlâksızlık ve düzensizlik görüyorlar. Büyük ihtimalle hepsinden önce de sonuncusunu. Rahatsızlık veren yabancı bedenlerin gitmesi zorunludur. Yahudiler. İnançsızlar. Yabancı ırklar. Müslümanlar. Ötekiler. Toplumumuzun arındırılması için büyük bir kanlı temizlik gerekmektedir. Ondan sonra her şey iyi olacaktır. (191)

Büyük temizlik: "77 kurbanım için beni kutlamanız gerekirdi. Benimki gibi eylemler sizleri, aksi takdirde kesinlikle çıkacak olan iç savaşın yol açacağı yüzbinlerce ölümden esirgiyor."

Hepsindeki temel düşünce ve temel duygu, yani "rahatsızlık veren bedenler"in gitmek zorunda olması, bu "ötekiler"in fiili varoluş biçiminden bağımsızdır; katillerin kendilerini "antisemit", "İslâmcı karşıtı", "Tutsi karşıtı" ya da "komünist karşıtı" olarak nitelendirmelerinin bir önemi yoktur. Kendini İsrail dostu olarak tanımlayan "İslâmcı karşıtı" Breivik tabii ki de yapısı gereği bir *antisemit*tir.

Hepsinde ortak olan, benzer bedensel duygu durumlarıdır: derece derece parçalanma [fragmantasyon]. Cinayet gerekçesi olarak ortaya sürdükleri ilgili "ideoloji"yi dünya üzerinde *birçokları* paylaşır (ancak illa bizzat katil olarak harekete geçmeden).

Breivik'in Malta'yla olan ilişkisini anlamak için, katilin, –dile getirdiği gibi–, parçası olmak için her türlü bedeli ödemek istediği *daha büyük örgüt* işlevi merkezi önemdedir. *Tapınak Şövalyeleri* hayaleti bu beklentiyi birçok yönden taşır ve ko-

rur. Tapınak Şövalyeleri yapısı her şeyden önce Norveç halkı, dünya kamuoyu ve Norveç'teki ya da uluslararası bütün mahkemeler karşısında atak bir tavırla savunduğu "suçsuzluğu"nu güvence altına alır. Breivik (Polonya'daki her SS adamı gibi) daha yüksek bir örgütün ve önderin (yani onu "görevlendiren" Londralı kurucu topluluk) adına ve savaşarak "İslâm"ı Avrupa'dan uzak tutmuş, yüzyılların çelikleştirdiği Tapınak Şövalyeleri ve halefleri adına hareket eder.

Bu konum yalnızca cinayet eylemini "Hıristiyan Garp"ın savunulması için "zorunlu" olarak göstermesini mümkün kılmakla kalmaz, kendini mahkeme karşısında Norveç'in kurtarıcısı olarak sunmasını da sağlar. İleride ona duyulan minnet heykelini dikmekle sınırlı kalmayacak; Norveçliler (nihayet) akıllanıp iktidardaki "kültürel Marksist" İşçi Partisi gibi çıbanların başını kopartarak, temelleri Hıristiyanlığa dayanan *hakiki* bir monarşiyi benimsemeye karar verdiklerinde, olası Norveç Kralı olarak tekrar devreye girecektir.

Haşarat.

Erika Fatland'ın, "faşist" olarak adlandırılmayı istemeyen Lowell'a son sorusu şöyledir: "Neden bana elinizi vermek istemediniz?"

Lowell buna, buluştuğu birçok insan arasında "her bir kişinin kişisel hijyenine ne kadar özen gösterdiğini" bilemeyeceği cevabını verir. Fatland'ın aklına Breivik'in notlarından kimi pasajlar gelir:

Düzensizlik korkusu ve derin arılık arzusu her alana hâkimdir. Norman Lowell başkalarından bakteri bulaşmasından, beden temasını engellemek için baston kullanacak kadar çok korkar. Breivik "bedeni" kirletilmemesi gereken "bir tapınak" ola-

rak gördüğü için son on yılda cinsel ilişkiye girmediğini beyan eder. Annesinin evinde üşütmekten korktuğu için bir süre ağız maskesiyle dolaşır. Bütün bu çabalarına rağmen hasta olur:

Breivik Nisan 2011'de bombalarını hazırlamak için Hedmark bölgesindeki Vålstua çiftliğine taşınmadan kısa süre önce, "iki yıl içinde üçüncü defa hastalığa yakalanmıştım ve çok kızgın ve sinirliydim," diye yazar. (192)

Bu tür bir bakteri korkusuna dair daha büyük bağlam, doktorasını tamamlamış sosyal antropolog Erika Fatland'ın gözünden kaçmaz. Vålstua'daki çiftlikte, diye yazar, Breivik

bomba yapımının gerektirdiği bütün pratik zorlukların yanında bir de çiftlikteki bolca haşereyle meşgul olmuştur: "Evin tamamını böcekler istila etmiş durumda. Çikolata almak için tatlı poşetime uzanmıştım ki bir böcek tırmanıp içine girdi. Bir saat önce de yeni bir DDNP arıtma döngüsü için nitril eldivenlerimi giydiğimde parmaklarından birinin üstünde bir hayvan sürünüyordu: – çıldırmış olduğumu söylememe gerek yok... Gözüme çarpan her küçük böceği öldürmüştüm. Bu sadece son bir saat içinde 18 taneyi buldu..."* (192)

Herkes "ben olsam ben de aynısını yapmıştım" diyebilir pekâlâ. Kim çikolata poşetinin içinde ya da eldiveninde böcek olmasını ister ki? Ama kim "çıldırmış olduğumu söylememe gerek yok," notuyla günlüğüne kaydeder bunu – ve izleyen böcek avında öldürdüklerini teker teker sayar? Fatland da haklı olarak şuna işaret eder:

Özel bomba laboratuvarında adeta manik halde yüzlerce insanı öldürmesi gereken bombaları tamamlamanın peşinde ter dö-

<?> (*) Diazodinitrophenol. Patlayıcı yapımında kullanılan bir kimyasal – e.n.

kerken, Breivik'i en çok küçük ve zararsız örümcekler ve böcekler endişelendirmektedir. (193)

Asker erkeğin kir ve parçalanma korkularının tehlikesi altındaki zırhlı bedeni, ister gerçek böcekler ve küçük hayvanlar olsun, ister "elbette" haşerat olarak tasvir ettiği "daha aşağı ırklardan" insanlar olsun, dış "izdiham"a katlanamaz. Şiddete başvuracaktır; sadece duvara yapıştırdığı ya da ayağıyla çiğnediği böceklere karşı değil "insandan aşağı" (yani haşerat) ilan ettiği insanlara karşı da. Bunlar kendi zorlamalı bedensel istikrarına yönelik eylemlerdir. Bunların hepsine karşı imal ettiği "bombalar" olmasa, bedensel yıkımların ve onu psikiyatrların kapılarına götürecek durumların tehdidi altında kalır. Bu tür bir "vehim"den, dış dünyayı sırf kendi "tasavvurlar"ına göre değil bedensel baskılara göre de hizaya getirme yoluyla kurtulur.

Fatland, "varlığından hiçbirimizin kuşkulanmadığı bu savaşta bu adamların birçoğu klavye erleri olarak kalır," diye özetler. (193) Ancak son yılların siyasi gelişiminde bu adamlardan hep daha fazlasının sivil klavyelerini kabzaların ve silahların tuş takımlarıyla birleştirmeye karar verdiği vakıasıyla karşılaşıyorz.

Söz konusu süreçte IŞİD'e katılan Batı Avrupa gençliği, illa matkapla delinmiş beden panzerlerinin yıkımından korkan eski usul "asker erkekler"e karşılık gelmez. Öylesi, günümüzün marjinal askeriyelere sahip toplumlarında sadece olağanüstü durumlarda meydana gelir. Söz konusu yeni gençliğe dair haberlere bakarsak, daha ziyade temel toplumsal ve bedensel belirsizlikler deneyimleyen genç insanlarla karşı karşıyayız ve onlar bu belirsizleri önce "ideolojik" olarak yüzleşmeye çalışırlar (Kur'an ehilleriyle temaslar, İslâmiyet'e geçme), bunu Suriye'ye ya da Kuzey Irak'a uygulamalı adımlar izler.

"Tamamen şaşırtıcı biçimde" cihat yolunda ortadan kaybolan gençlerin bir kısmı, o zamana kadar çevreleri tarafından "uyumlu" ve "entegre olmuş" sayılırlar. Arkadaş gruplarının, futbol takımlarının, parti ve disko âlemlerinin mensupları olarak öyledir; fakat sıra gençlik kültüründen iş yaşamına ve aşk yaşamına adım atmaya geldiğinde ve "ciddiye" bindiğinde, belli ki zorluklar birikir.

Bilhassa dini nitelikliler olmak üzere, çeşitli gruplar, bedenselliklerini ve yaşamlarını içinde yaşadıkları toplumlarda "tehdit altında" hissetmeye başlamış gençlerin karşılaştıkları bu tür temel belirsizlikleri yeterli güçle ve yeterli beceriyle savuşturmak ve "bakış açıları" temin etmek üzere hazır beklerler. Bu "bakış açıları"na silahlı ve kahramanca bir ölümün de dahil olması, temelde yatıyor olması gereken umutsuzluğun boyutunu gösterir.

Fatland, dünya üzerindeki bu tür faillerin hepsine dair, bir bakışta kavrayabildiği bir ortak payda belirler:

Dini bağnazlar gibi, her şeyde simgeler ve kalıplar görürler. Olan biten her şeyi imanlarına göre bir yere oturturlar: Nüfuzlu ve komplocu güçler dünyayı yönlendiriyordur. Her şey daha büyük bir resmin parçasıdır ve kendileri de çoğu olayda önemli bir rol oynarlar. (194)

"Önemli rol" kendini, öldürme ve onun muazzam teşhiri üzerinden açar: Onun yolu, "onun kendi küçük hayatı"nı (Fatland) en büyük dünya bağlamlarıyla ayrılmaz biçimde birleştirecektir.

Katiller bunu çarpıcı cinayetleriyle, cinayetlerinin medyada yaygınlaştırılması ve *internette* boy göstermesi yoluyla başarırlar. Bunlar *sessizce* geçiştirilemez.

* * *

"Tek başına hareket eden fail savı fazlasıyla kolaycı." *"Breivik'in güya Hıristiyan kültürünü yok eden Müslümanlara karşı giriştiği sürek avı, onun sapkın ideolojisini Avrupa toplumunun orta sınıfına bağlayan köprübaşıdır. Tam da bu bağlantıdan dolayı, Avrupa kamuoyu sorumluluk taşır. Kişi olarak terörist ile onun propagandasını yaptığı düşünceyi birbirinden ayırmak gerekir. Çokkültürlü topluma veda eden yaygın söylemde, keza üremeye düşkün Müslümanların Almanya'yı lağvedeceği kabulünde, dolgu malzemesi olarak rastlanır bunlara. Burjuva orta sınıf her iki tartışmaya da, daha doğrusu hıncın iki hattına diyelim, asalet kazandırmıştır."*[100]

* * *

"Breivik" tipi, bu kültürün başlangıcından beri mevcuttur, yani aşağı yukarı 12.000 yıldır, zira günümüz kurumlarının temel yapısı o dönemden beri mevcuttur. Bu kültürdeki sözümona medeniyet süreci, yani "Avrasya" çiftçi ve teknoloji kültürü, –medenileştirici yanıyla–, bu kendi kendini doğuran savaşçı türünün varoluş tarzlarına devamlı gem vurma çabasına karşılık gelir: onun fiziki şiddetten ayrışmamış gerçeklik üretimi tarzını gemlemeye çalışır. Alman faşizminin, pek tabii Stalinizmin ve daha ziyade Batı damgası taşıyan diğer emperyalizmlerin ve sömürgeciliklerin korkunç eylemleri sonucunda, bu tip, İkinci Dünya Savaşı sonrasında bir süreliğine propagandacı sosyal tip olarak savunmaya çekilmişti. Bu dönem geçmişte kalmış görünüyor. Bu meyanda Almanya'da sözümona "üniformalı yurttaşların"

100 Ines Kappert, *taz*, 26 Temmuz 2011.

oluşturduğu sözümona "Federal Almanya Silahlı Kuvvetleri", 2011 yılında *ansızın* lağvedilirken yerini profesyonel askerler aldı; devlet kararsızlık halinde profesyonel katilleri istihdam ediyor.

Modern dünyanın Breivik'leri, tıpkı selefleri gibi, tek başına hareket eden fail varoluşunu arzulamazlar. Mamafih işler istedikleri gibi "gitmez/gitmedi" Aynısı cihatçılar için de geçerli. Olmak istedikleri "çoğunluk" *değil*ler. Bütün Müslüman ülkelerdeki sivil çoğunluk katiyen "kutsal savaşlar"ı istemez (onlar da feministler ve Marksistlerce örselenmiştir).

Cihatçı tipi uyumaz; on yıllarını "uykuda" geçirmiş olsa bile. *İnternet* onun işini kolaylaştırır. 1.500 sayfalık "manifesto"yu bir araya getirmek de, Breivik'in gayretli çalışkanlığının mahsulü değildir. Onun *Tapınak Şövalyeleri* benzeri birçok "şövalyelik" mevcuttur; mavi ve altın rengi şık üniformalar içinde, daha küçük ve gizli asil gruplar halinde özel arazilerde ya da sayfiyede silahlı vuruşmalar için toplanan Avrupa'nın asil sağına yayılmışlardır. Fevkalade sofraların da tadını çıkaran ve Pasoloni'nin *Salo*'sundaki dört işkenceci efendi gibi seçkin sohbetler yapan *seçkinler*. Kıssadan hisse: "Biz faşistler esas anarşistleriz" "İktidarı ele geçirdik mi *her şeyi* yapabiliriz... ve bunu *yaparız*" (icabında iktidarı ele geçirmeden önce de). *Ne olursa olsun* her yerde internet günlüklerimizi bulabilirsiniz... onları olduğu gibi kopyalamanız yeterli... bu, çoktandır en yüksek SS buyruğudur (tabii ki doktora tezleri de dahil).

* * *

"Feinstein Soruşturmaları. Amerikan Senatosu İstihbarat Komisyonu Başkanı, CIA'in gerçekleştirdiği işkenceleri ortaya çıkarmak için mücadele vermişti"

Amerikan Senatosu İstihbarat Komisyonu Başkanı Feinstein, yaklaşık altı yıldır eski başkan George W. Bush yönetimi sırasında gerçekleştirilen alıkoymalar ve işkencelerle yüzleşme mücadelesi veriyor. Uykusuz bırakma, aşağılama, dar odalara ya da kutulara sıkıştırma, waterboarding. 11 Eylül 2001 saldırılarının ardından ABD'nin dış istihbarat teşkilatı CIA, zanlıları sistematik olarak bu tür muamelelere tabi tuttu. Feinstein'a göre, sert teknikler adı verilen program korkunç bir hataydı ve "asla, katiyen var olmaması gerekirdi" [101]

Senatör Feinstein'ın heyetin gerçekleri ortaya çıkarma uğraşına dair görüşleri şöyle:

"Ekibimiz bir belge yığınını araştırmak durumundaydı." Bir sene sürmesi tasarlanan çalışma dört yıl devam etti ve kırk milyon dolara mal oldu.

Feinstein'ın ekibi birçok kez engellendi. CIA ajanları elde edilen verilerin kaybolması için çalışma arkadaşlarının bilgisayarını hackledi. Bunun üzerine Feinstein Mart ayında öfkeli bir konuşmayla halka seslendi.

Saygıdeğer bir davranış fakat ilginç bir yanı var. Anlatılanların hepsi daha önce ortaya çıkarılmıştı; hem de tüm çıplaklığıyla. 2005 yılında bu konuya dair şöyle yazmıştım:

101 David Hesse, SZ, 10 Aralık 2014.

"Torture Papers" [İşkence Evrakı], 11 Eylül 2001'den beri Amerikalı hâkimler Juristen Karen Greenberg ve Joshua Dratel'in bir araya getirmiş olduğu, Cambridge Üniversitesi Yayınları, Harvard Yayınevi tarafından 2005 yılında basılan 1.250 sayfalık bir belge. Greenberg, 18 ve 19 Haziran 2005'te Süddeutsche Zeitung *için bu belgelerden bir derleme kaleme almıştı. Bu derlemede şöyle yazıyor:*

George W. Bush'un yeniden seçilmesinden dört hafta önce Bilgi Edinme Hakkı Kanunu gereğince Guantánamo'daki kötü muameleleri tüm açıklığıyla tasvir eden binlerce sayfalık tanık ifadeleri ansızın halka açık hale getirildi: (Mahpusun bir tahtaya sabitlendiği ve boğulmasına ramak kalana kadar suyun altında tutulduğu) waterboarding denilen tekniğin de dahil olduğu kötü muameleler, mahpuslara ve ailelerine yönelik ölüm tehditleri, köpekle korkutma ve amacı Müslüman erkekleri aşağılamak olan sayısız cinsel saldırı.[ii] *Yeniden seçilen Bush yönetiminin mahpuslardan bilgi koparabilmek için bir kötü muamele politikası izlediği, Ocak 2004 başında ortaya çıkmıştı. Kötü muameleler bir gece vardiyasının tek mahpushanede gerçekleştirmiş olduğu tekil saldırılar olmaktan uzaktı, bütün mahpuslar ve tekmil kamplar arasında apaçık paralellikler vardı. Hukuksuzluğu yanında, gaddar ve gayri insani bir politikaydı bu ve yıllar boyunca gizlilik içinde yürütülmüştü.*[102]

2005 yılında yayımlanmış 1.250 sayfalık Guantánamo'daki işkence raporları.[iii] Peki 2014 sonunda Feinstein Raporları'nın yayımlanmasının ardından bu bilgilere ne oldu? Aradan yalnızca dokuz yıl geçmesine rağmen dönemin tüm yorumcularının zihinlerinden silindi. Karen Greenberg işkence raporları derlemesini şu sözlerle tamamlar:

---

102 K.T., "Abu Ghraib: Sexualisierte Folter und Frühstücksbrötchen", *Friendly Fire. Deadline Texte*, Frankfurt/ Main 2005, s. 364f.

Amerikan kamuoyu işkence konusuna oldukça pasif bir tepki gösteriyor. Bu nedenle kesin olarak bilgilendirilmiş bir kongrenin ve aynı şekilde kesin olarak bilgilendirilmiş bir kamuoyunun işkencenin son bulmasını talep edip etmeyeceği hâlâ soru işareti. Tartışma henüz başlamış durumda.

"Ya da böylece (üç, dört yıl içinde) yeniden kapandı," diye eklemiştim bu sonuca. Fena yanılmışım, sekiz, dokuz yıllığına kapanmış. Ardından 2014'te "tüm dünya" feryat figan: *Ey Amerika! Bunu nasıl yaparsın!*

(Aslında!) yürürlükte olan işkence yasağının "yumuşatılmasına" dair 2003 yılından itibaren çıkan tüm belgelerde Donald Rumsfeld'in imzası bulunur. Errol Morris'in geçen sene gösterime giren belgesel filminde Rumsfeld, Guantánamo'ya ve Ebu Garip gibi Amerikalıların gerçekleştirdiği diğer işkence taşkınlıklarına yönelik sorulardan hiç etkilenmemiş görünür. Her soru karşısında kayıtsızca yere bakarak gülümser, olası her suçlamayı gülerek savuşturur; aman ne şirin! Sorumlu katil konumundaki *gülen* adamlardan biri.

Bugün, her türlü saldırıyı "zaruri" gösterme görevi, Rumsfeld'in o dönemki hükümetten ahbabı olan Dick Cheney'dedir; bunlar, misal Bin Ladin'in saklandığı yerin keşfine götürecek "bilgilerin" koparılmasında "başarılı" olmuştur. Süzme yalan. Dick Cheney kameralara gülümser: "Çocuklar, durmak yok! Devam; bu kocamış Demokrat kadının keyfimizi, yani işimizi bozmasına izin vermeyelim."

Esasen, 2005'te ne olduysa aynısı gerçekleşecek gibi görünür: Herkes usulünce öfkelendikten ve bol bol Amerika'nın "ahlâki yıkımı"ndan hayıflanıldıktan sonra raporun kapağı yine kapatılacaktır. Bellekler bir iki yıla daha ihtiyaç duyar, sonra yine uyuşur. Derken ortaya, gülen katil türünün en yüksek mertebesine göz diken cihat çıkıverir. "Gözler Ortadoğu'da!"

* * *

Kuram 9.

Tanrısız Gençlik. Susan Vahabzadeh, Olivier Roy'la buluşuyor, *SZ*, 29/30 Kasım 2014

Süddeutsche'de çoğunlukla film eleştirileri yazan Susan Vahabzadeh, "yeni dindarlıklar" üzerine araştırmalar yapmış olan Olivier Roy'u ziyaret eder.[103] Mülakat kelimesi kelimesine yayımlanmaz, Vahabzadeh, Roy'un söylediklerini "aktarır"

Artık Irak'ta ve Suriye'de IŞİD'le karşı karşıyayız, buralara gitmek için ülkeden ayrılan Almanya doğumlu mühtedilerle [din değiştirenler], holiganların selefilere karşı düzenledikleri gösterilerle karşı karşıyayız. Nasıl bu noktaya geldik? "Marksist ütopya duvarla beraber yıkıldı. Usame Bin Ladin'in İslâm'ı de-Oryantalize etme fikri dahiceydi (...) bu yolla İslâm'ı küresel bir ideoloji olarak çekici kıldı." (...) Onu artık geleneksel ilahiyatla alakası kalmamış bir hareket haline getirdi.

Toplumsal yaşam, bir din o toplumun yaşamının gerçekten bir parçası olduğu müddetçe o dini doğruluyordur. "Bir din kültürden koparsa, artık tashih edilmez – fundamentalizm böyle oluşur."

"Kültürel olarak köksüzleşmiş insanlar"ın, "parçası olabilecekleri bir hareket arayışına girmeleri," öngörülebilir, ona göre. Vahabzadeh şöyle der: "Bunun etmenleri arasında küreselleşme, küresel örgütlenme ve en önemlisi orada ya-

103 Olivier Roy, *Heilige Einfalt. Über die politischen Gefahren entwurzelter Religionen*, Münih, 2010.

şayan herkese bir yapı olarak yeterli gelen bir değer dizgesi sunmayan toplumlar yer alır." Yalnızca bir tür kimlik işaretleri mevcuttur: Folklor, kılık kıyafet, sosis ve kırmızı şarap. Münih'te *Oktoberfest* [Ekim Festivali] var diye herkesin giydiği üstü dar altı bol kesim işlemeli önlükler. Roy şunu ekler:

Fransız bir komünistle Fransız bir Katoliği ortak bir kültür bir arada tutardı. O devir geçti. (...)

Dine, bilhassa İslâm'a geçişlere yeni bir görev biçilir:

Bin Ladin ilahiyatla ilgilenmez, Peygamberin cihat fikrinin türetilebileceği sözlerine dair tek satır yazmamıştır. İyi de cihat o zaman neden dini bir bağlantıya ihtiyaç duyar? Roy'un buna da bir cevabı vardır: "Çünkü İslâm, Batı dünyasının en önemli iki cephesinde yer tutar: Göç ve yeni Ortadoğu düzeni." Bir husus daha vardır: "Altmışlı ve yetmişli yılların büyük özgürlük hareketleri sona erdi; dolaşımdaki yegâne küresel hareket, İslâm'dır." (...)

"Çevre hareketi bir alternatif sunamadı. Occupy Wall Street iyi bir örnek: Orada kısmen küçük bir sosyal kesit, orta sınıf üniversite öğrencileri seferber oldu; oraya yalnızca vitrinleri indirmek için gelen, toplumsal bakımdan güçsüz kesimlerden, belli haklardan mahrum edilmiş gençler değil. Derin ekolojik sorunlar onları ilgilendirmiyor. Occupy Wall Street onlar için fazlasıyla soyut." (...) "Peki ya IŞİD? Orada makineli tüfekli insanlar var, savaşıyorsun, birini gebertebiliyorsun, cebin para görüyor, dehşet bir adam oluveriyorsun, ortamda kızlar da var."

Şüphesiz bunlar intihar eylemcilerini "açıklamaz" Roy'dan devam edelim:

Ne olursa olsun, IŞİD'e ve selefiliğe doğru akış, bir gençlik isyanıdır. Altmışlardaki gibi. Roy'a göre, esasen karşımızda onun dönemindeki Baader-Meinhof Grubu'na benzer bir şey vardır ki Roy zaten "küresel cihadı" Baader-Meinhof Grubu'nun "icat etmiş" olduğunu belirtir. "Cihat," diye ekler Roy, "yeni devrimdir"

Ancak Baader-Meinhof, ister yeni ister eski, "bir devrim" değildi; belki bir devrim jesti, bir devrim tavrıydı. Fakat Roy buradan hareketle başka bir noktaya değinir:

"Entegrasyon işliyor aslında. Bunu her dile getirişimde insanlar kuduruyor. Avrupa'ya göçün üçüncü kuşağı şüphesiz Batılıdır: Bir gençlik hareketi olarak devrim tipik Avrupai bir düşünce; anarşistler, yirmilerin aşırıcılığı, altmışlar; hepsi radikalleşmiş gençlikler. Terör örgütlerine doğru akış da bir gençlik hareketi. İslâm'la alakası olmayan tipik Avrupai bir kalıp."

Bununla esasen mantıklı bir şeyi dile getiriyor olabilir:

"Bir genç radikal olmak istediğinde, bunu yapar – ana babası liberal Müslümanlarsa, tam da bu nedenle yapar."

Bu gençlik hareketinin genç kadınları da içine alması Roy'u şaşırtmaz. "Üç büyük din de erkek egemendir ve din temelinde bu eşitliği öngörmese de hepsinde eşit haklara sahip olmayı isteyen dindarların oluşturduğu feminist hareketler vardır." (...)

Roy, IŞİD'in kullandığı imgelerin küresel bir gençlik hareketiyle uyuştuğunu söylüyor. "Şiddetin bir büyüleyiciliği var orada. Videoları karşılaştırmak yeterli; IŞİD'in boyun vurma videoları Meksikalı uyuşturucu kartellerininkini andırır, yaşadığımız çağa ait bir fenomenmiş gibi görünür bu. Bu büyüleyicilik, Amerikan sinemasında da karşımıza çıkar; daha az cinsellik daha fazla şiddet, Gore kültürü budur." Küresel gençlik kültürü. (...)

"Avrupa, fantezinin fiyaskosudur; Fransız Devrimi'nde, Rus Devrimi'nde ya da Nazilerde bile olan ideal tasavvuru Avrupa'da yok, ama cihatta var." Avrupa'yı hissedemezsiniz. "Hayır. Kimse Avrupa için ölmez."

Roy, her şeyden önce İslâm'ın Avrupa toplumlarıyla uyuşabileceği çekici entegrasyon süreçlerinin eksiliğine hayıflanır. "Üçüncü kuşakta burka"nın anlamına yönelik soruya serinkanlılıkla cevap verir: "Kimisi, sırf, bu yolla televizyona çıkılıyor diye bunu giyinecektir." (Güya) başarısız olan entegrasyona dair şunları söyler:

"Almanya'daki bir tartışma sırasında biri bana şunu söyledi: Bir fanatikleşme sorunumuz var, töre cinayetleri artıyor. Ben de dedim ki: İyi işte, entegrasyon işliyor! Oradakiler de bana tıpkı şu anda sizin gibi bakakaldı, ama bir de şuradan bakın: Genç kadınlar Alman gençlerle çıktıkları ve artık kendi köylerinden erkeklerle evlenmek istemedikleri için oluyor bu." Genç kadınlar koşar adım uzaklaştığında kale de düşer. Buradan bir sonuca varıyor: "Çare karışık evlilikler. Fransa'da şu anda bir Hıristiyan'la evlenmiş Müslüman erkek kadar, bir Hıristiyan'la evlenmiş Müslüman kadın da var. Seksenlerde böyle bir şey yoktu." Roy bunların iyi işaretler olduklarını söylüyor, sadece fark etmek gerek.

Soru: Her yıl kaç Alman genç kadın, Müslüman ya da değil, göçmen kökenli bir erkekle evleniyor? Bu kale düştü mü? "Pegida"nın (*Batı'nın İslâmlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar*) şikâyetlerinin temelinde de bu yatmıyor mu?

Süddeutsche'den Susan Vahabzadeh'ten iki ay sonra, 2015 Ocak'ının sonunda *Der Spiegel*'in yolu da Olivier Roy'a düşüyor. O, yeni şiddet hakkındaki soruya cevap verirken şunu vurguluyor:

Bunları topyekûn aynı kategori altında toplardım, radikalleşmenin devamlılığı altında. (...)

Ancak en önemlisi, cihat bir şey uğruna savaşmanın yegâne cihanşümul sebebi, tabir caizse son küresel sebep. Komünizm unutulup gitti, hakeza aşırı sol da. Şiddeti küreselleştiren, bir gün Filistin için çarpışıp diğer gün bir banka müdürüne karşı savaşan ilk topluluk RAF'tı (Kızıl Ordu Fraksiyonu). *Önceden, altmışlarda ve yetmişlerde Che Guevara ya da dünya devrimi ne ise bugün cihat odur. (...)*

SPIEGEL: Bir tür pop kültürü mü?

Roy: Ta kendisi. Cihatçıyım, öyleyse kahramanım. Kahraman olmak için de rütbe işaretlerine ihtiyacım var, filme alınmam gerek.

"Occupy" ve ekoloji hareketleri ise, *SZ*'den Susan Vahabzadeh'e açıklamış olduğu gibi, bunu sağlamaz. Olabilir. Fakat "Occupy", siyasi olarak seferber olabilecek Batılı gençliğin yalnızca küçük bir kesiti.

En önemlisi, (bir dereceye kadar bile), "tüm dünyadan" gençlerin 70'li yılların gençliğinin otorite ve sömürgecilik karşıtı hareketleriyle karşılaştırılabilecek bir "cihat" yönünde harekete geçtiğini hiç düşünmüyorum.

Roy'un SPIEGEL'e verdiği mülakat *Charlie Hebdo* cinayetlerinden kısa bir süre sonra gerçekleştirilmişti; gündemdeki soru da oydu:

SPIEGEL: Paris'teki üç saldırganın klasik cihatçı profiline uyduğunu söyler miydiniz?

ROY: Kesinlikle. Genç yaşta radikalleşmişler, önce selefilik yanlısı ardından terörist olmuşlar. Birçok kişi siyasi radikalleşmenin dini fundamentalizmi izlediğine inanıyor, fakat bu doğru değil. Çoğu radikalin hayat çizgisine bakıldığında, bu

ikisinin sık sık paralel yürüdüğü görülür. Hemen hemen hepsi önceden adi suçlara karışmıştır, esrar ya da alkol içmiştir. Hiçbirinin dini bir geçmişi yoktur. (...)

SPIEGEL: Cihadı bu kadar çekici kılan ne?

ROY: Her şeye kadir olma fantezilerini sonuna kadar yaşamakla ilgili bir yanı da var. Bilhassa kısa süre içinde katılmış olanların böyle fantezileri var. İntikam söz konusu. Kouachi Biraderler ve Coulibaly bunu açıkça dile getirirler: Bakın iktidar kimin elindeymiş. Suriye'ye yola çıkan yüzlerce mühtedinin radikalleşmelerini nasıl temellendirdiklerine kulak vermek yeterli. Tekmil aynı şeyi söylüyorlar: Hayatları boştu, hep tiye alınmışlardı.

Viyana Favoriten'de okul bahçesindeki kızların "boş gülüşleri"

kim kimi "tiye" alıyor? Kim bunu yapabiliyor? Bu gülüşmelerin hesabını kim ödüyor... Roy:

Öldürülen Müslümanlara dair propaganda videoları çılgınca dolaşımda. Sırpların 20 yıl önce Bosna'daki Müslümanlara ne yaptıklarını gösteriyorlar, Afganistan'a yağan Amerikan bombalarını gösteriyorlar. Gençlerin birçoğu bu ülkeleri haritada gösteremez bile. Bu insanlar cihat göçebeleri, nerede faydalı görünüyorsa orada savaşıyorlar. Cihat seyahat acentası böyle işliyor.

Böyle mi "işliyor"? Peki biri intihar eylemcisi olarak seçildiğinde (ya da bizzat yazıldığında) bir sonraki seyahat bileti onu nereye götürür? İnsanın önüne kaç tane "seyahat acentası" çıkar? Misal, birkaç gün ya da hafta içinde bu iş için seçildiğinizde? Seyahat acentası? "*Stairway to Heaven!*" Ve *son istasyon.*

Kral Roy (uzman vazifesiyle) coşkuyla caka satıyor fa-

kat söylediklerinin birçoğu geçerli değil. Örneğin Alman RAF'la ilgili ortaya attığı abukluk: Baader-Meinhof Grubu "proletarya" için savaştığını ileri sürüyormuş. Efendim? Bilakis "proletarya"nın oportünist yükselme umutları taşıyan konformist dar kafalılardan oluşturuyor olmasıyla gerekçelendirmişti RAF, suikastlarının zorunluluğunu. Tam da salak Alman proleterlerin beceremeyecekleri şey. Tek çare, öncülerin enternasyonaliydi: Bombalarını kime fırlatmaları gerektiğini gayet iyi bilen aydınlanmış teröristler. Dinslaken'dan ya da benzer yerlerden "cihat"a çıkan gençlerle aralarında gerçekten makul bir paralellik göremiyorum.

Gülmek 8. Kuram 10.
Cihatçı olmak.

Almanya'dan yola çıkıp Suriye'de ya da Irak'ta ortadan kaybolan gençlerin "motivasyonları"na dair yaygın varsayımlar ortak biçimde benzer noktalara değinir:

"**Kimse fark etmedi.** Cihat. Genç, erkek, eğitimsiz; bir istihbarat raporu, kutsal savaşa taşınan Alman İslâmcıları böyle tanımlıyor."[104]

Denis Cuspert, en namlıları. Bir zamanların Berlinli rapçisi Deso Dogg, Berlin istihbarat teşkilatının elindeki bilgilere göre şimdilerde Abu Talha al Almani ismiyle terör örgütü IŞİD'in lider kadrosunda. Teşkilat Cuspert'in gangsta rapçıdan cihatçıya, Berlin Kreuzberg'den başlayıp Suriye'ye uzanan hayat öyküsünü anlatan bir rapor yayımladı. 38 yaşında-

104 Sabine am Orde, *taz*, 16 Eylül 2014.

ki Cuspert, Suriye'den, Almanya'daki selefileri IŞİD'e katılmaya çağırıyor. (...)

Almanyalı savaşçılar genç, erkek ve çoğunlukla eğitimsizler. Sadece dörtte birinin lise diploması var. Yüzde altısı yüksek öğrenimli olup, yüzde ikisi üniversite bitirmiş. Ülkeden ayrılanların en genci 15 yaşındayken en yaşlısı 64 yaşındadır. Üçte biri 21-25 yaş grubundan oluşur. Beşte biri işsizlik bildiriminde bulunmuştur. Sadece yüzde on ikisinin sabit bir işi bulunur, bunların çoğu da asgari ücretlidir. (...)

Bazıları gaddarlıkla dolu propaganda videolarında şiddet eğilimlerini teşhir ediyor. Bunlardan birinde, Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti'ne bağlı Dinslaken'da büyüyen Mustafa K., kesilmiş kafalarla poz veriyor. Cuspert, Suriyeli askerlerin cesetlerini kirletirken görünüyor.

Burada "kirletmek" kim bilir ne anlamda kullanıldı. Üzerinden geçtiğim her gazetecinin yazısına kefil olamam. Ama onlar olmadan da bu iş yürümüyor. "Bildiğimiz her şeyi gazeteciler sayesinde biliyoruz," diye birçok defa (münasip temennalarla) belirtmiştim. Onlar madalyalara ihtiyaç duymayan kahramanlar.[105] İşlerinde yeteri kadar iyi olduklarında her şeyi hak ediyorlar. Fazlasıyla. Ama lütfen ve lütfen işlerinde *çok iyi* olsunlar.

Robert Misik, web sitesi sürüsüyle "smiley" ve yüzlerce "like" toplamış genç "Firas" hakkında okuyucularına şunları aktarıyor:

Firas 16 yaşındayken değişmeye başladı. Camilere, gençlik buluşmalarına gidiyor, internette İslâm hakkında araştırmalar yapıyordu. Hilafetten bahsetmeye başladı. Bu bir dönüşümdü. Yeni bir yöne kaydırılıyor ve yeni bir yön alıyordu. (...) Babası

105 Kimisi bu iş için hayatlarını da riske atıyor (ve kaybediyor).

yeni çevresiyle görüşmesini yasaklamaya çalıştı. Nafile. Hatta takip etti onu. Oğlunun cihada katılabileceğini önceden sezdiği için pasaportuna el koydu, onu iş yerinde sakladı. Firas polise gitti, kayıp bildiriminde bulundu ve babasının haberi olmadan yeni bir pasaport aldı.[106]

Bugün "tehlikede" olduğunu düşündükleri gençlerin yurtdışına çıkış belgelerine el koymayı düşünen yetkililerin de bundan "haberi olmadı". Bu sorunu "pasaporta el koyma"yla nasıl çözecekler ki:

Kimse bu tatlı delikanlıyla bugün internette dolaşan vahşet sahnelerinde sırıtan 19 yaşındaki adamın aynı kişi olduğunu anlayamaz. İnsanın tüylerini ürperten bir hikâye. Ailesi çocuklarını yitirmiş durumda.

Normal bir ailede, normal bir çevrede, normal bir okulda normal bir hayat sürüyordu. Avusturyalı, Türk, Hırvat arkadaşları vardı. Fakat bir süre sonra farklı bir yola girdi. Bu anlaşılabilir bir şey mi? Firas'ın hayatına yakından bakarak onu ve hayranlarını birleştiren şeyin ne olduğu anlaşılabilir. Geçen sene mini etek giyerken artık peçe takan genç kızlar. Kenar mahallelerden genç futbolcular. Fırat'ı "like"layanlar arasında genç bir sendika yöneticisi, büyük bir iletişim firmasında bir gençlik temsilcisi bile var. Artık buraya, bu çökmüş Batı'ya ait olmak istemiyorlar. Muhtemelen ayrımcılığa uğradılar, muhtemelen büyük, açık seçik ayrımcılıklara. Belki de burada yetişen Türkler, Tunuslular ya da Mısırlılar olarak maruz kalınan küçük, gündelik ayrımcılıklarla "farklı" olduklarını, yani çoğunluğun kültürüne ait olmadıklarını deneyimlediler. O zaman işte hızla, kimlik kaynağı olarak "İslâm"a ulaşılıyor.

106 Robert Misik, *taz*, 6/7 Eylül 2014.

Eğer başka şeyler işin içinde olmasaydı "kimlik kaynağı olarak İslâm"a "hızla" ulaşılmayabilirdi. "Ayrımcılık deneyimleri" ve sosyal mahrumiyet gibi şeyler hemen tüm yorumcular tarafından olası nedenler arasında sıralanırken, ilginçtir, kimse söz konusu gençlerin psişik durumunu sorgulamıyor.

Halbuki bu gençlerin hepsi ergenlik evrelerinden geçiyorlar; cinsel olgunlaşma hamlelerinden ve denemelerinden. Bu hamleler gençlerin kendi bedenleriyle ve beden imgeleriyle olan ilişkilerinde değişikliğe neden olur. "Fiziki olgunluğa ulaşan kendi bedeniyle araya mesafe koymak" da sıklıkla bunun bir parçasıdır.[107] Moses ve Eglé Laufer, ergenliğe dair yazdıkları başvuru kitaplarında, ayrıca o zamana kadarki özdeşleşmelerin "yıkıldığından", erken çocukluk dönemine ait saldırganlık yığışımlarına karşı süregelen savunma düzenlenmesinin artık iş görmemesinden ve buna eşlik eden, bedeni tahrip fantezilerinden bahsederler; kardeşler arasında artan ensest denemelerinden ve sıklıkla kişinin kendi bedenine yönelik geliştirdiği bir nefretten bahsederler. "Tüm bu sürece içkin olan suçluluk duygusu, gençlerin gerçekleştirdiği veya giriştiği, hem ebeveynin içselleştirilmiş kısmına yönelik saldırganlıkları, hem de bu tür anlarda geri kalan benlikten ayrılmış ve ona ait değilmiş hissedilen kendi bedenine yönelik saldırıları yansıtan intihar vakalarını açıklar muhtemelen." İstatistiklere göre Batılı ülkelerde toplam nüfus içinde *en yüksek* intihar oranına 13-18 yaş aralığındaki gençlerde rastlanıyor.

Önce bedensel-hormonal değişiklik devreye girer, yani söz konusu genç kendi bedeni üzerindeki denetimini yitirir. Laufer'lerin bahsettiği, insanın kendi bedeninde ve böylece aynı zamanda çevresindeki bedenlerle –ebeveyn, kardeş-

107 Moses Laufer/M. Eglé Laufer, *Adoleszenz und Entwicklungskrise*, Stuttgart 1994, 2. basım, s. 64.

ler, arkadaşlar, sevgililer; öğretmenler, din görevlileri, şefler– ilişkisinde meydana gelen ani değişimler, bir anda "din değiştiren" ve birkaç hafta sonra da kendini cihatta bulanların *biyografilerinin tamamında* mevcuttur. Tek tek durumlarda bu tür değişimlerin patlak verme anını kesin olarak tanımlayamayız. Ama elimizde onlarla ilgilenen ve ani bir değişimi fark eden öğretmenlerinin ifadeleri var; o belirli öğrenciye "artık ulaşamadıklarını" belirtmek durumunda kalan öğretmenlerin. Bir şeyin *cereyan* ettiğine dair sağlam bir işaret; nedenleri doğrudan görülemeyen, içeriden ya da dışarıdan bir değişiklik – ki etkilenenin bedeni kendini temel bir güvensizlik içinde hissettiğinden, bu nedenler de sıklıkla gizli kalırlar. "İntihar eylemleri" ile tamamen başka nedenlere dayalı bir intihar eğilimi arasındaki bağlantı ihtimali ise sorgulanmaz.

Spiegel, üç Paris saldırganının yüzlerinin altına "Kaybedenlerin Terörü" başlığını attığında, salt "sosyal mahrumiyet"e dair sosyolojik teşhis olası nedenler silsilesine dahil edildi. Ancak başlığın ortaya attığı soruya bunların hiçbiri kesin bir cevap vermez: "Neden genç erkekler Avrupa'ya savaş açıyor?" Sosyal "kaybedenler" oldukları için mi? Onlardan çok var.

Kuşkusuz Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarına katılmış genç erkeklerin de dahil olduğu, olgunluğa erişemeyen ergenlerin deneyimlediği, muhtemel ruhsal ve fiziksel türbülanslar üzerine besbelli kimse kafa yormak istemiyor.

Misik, haklı olarak "Firas"ın ve diğer din değiştirmiş gençlerin illa "Islâm"a dair hususi bilgilere sahip olması gerekmediğinin altını çiziyor:

Onları ikna eden fikirleri camilerdeki imamlardan ya da internetten hap şeklinde alırlar. Yalapşap "İslâmcı ideoloji"leri ola-

rak nitelenen şey, birçoğu için, bir araya getirildiğinde, iki A4 sayfasını geçmez.

IŞİD ve diğer radikal örgütler propagandalarıyla tam da bunu hedefliyor. Ezcümle: Ayrımcılığa uğruyorsunuz. Bulunduğunuz yerde istenmiyorsunuz. Hiçbir zaman oraya ait olmanıza izin vermeyecekler. Onlar (kâfirler), İslâm'ı her yerde eziyorlar. Amerika. Bombalar. İnsansız hava uçakları. İsrail. Gazze. Hepsi tutarlı bir resme yerleşiyor. Genç Müslüman, bir kere tünelin ucundan baktı mı dünya üzerinde olan biten her şeyi radikal İslâmcı dünya imgesini teyit eden bir emare olarak görüyor. Sizi küçümsüyorlar ama İslâm sizi büyütür. Gözle görülür bir şekilde başarılı olan IŞİD'le beraber, bunlar topyekûn yeni bir abartılı reklam değeri kazanıyor.

Tabii bunlar aynı zamanda baştan aşağı pop kültürdür. Ergenliğe giren ve onları en fazla ne kışkırtılırsa onu yapan gençler bunlar; onları en fazla kışkırtan şeylerden biri de, göçmen hayatları içinde, azınlık rolleriyle buraya yerleşmiş olan babaları ve babalarının dünyasıdır. Zayıf görülen babalara karşı sert karşı kültür olarak cihat. Sosyolog Fouad Allam, bundan on yıl önce küresel bir "protest İslâm"ı zikretmişti: Köksüz, yerel geleneklerden soyunmuş, ev yapımı bir İslâm birliği. Kafa karıştıran şey, bunların hepsinin kolaylıkla anlaşılabilirken yine de insana delilik gibi gelmesi.

Burada "ergenlik" kelimesi geçiyor hiç olmazsa, fakat kendi olası sorunsalı içinde hemen "pop" ve "zayıf babalara karşı yükselen protesto"yla sulandırılıyor. Beden durumlarından yola çıkmayan yazıcıların hepsi, daha ziyade "kolay anlaşılırlık" teşhisinde bulunuyorlar. Bu, sarsakça sosyolojikleştirilmiş biçimde, tıpış tıpış düşülen bir tuzak.

"**Made in Germany.** 21 yaşındaki Ennepetal'li Ahmet'le tanışın. Temmuz ayında Bağdat'ta kendisiyle beraber 54 kişiyi

havaya uçurduğu tahmin ediliyor. Alman eylemcilerin ölüm saçtıkları Irak'a bir yolculuk"[108]

Hikâyemiz Ruhr Bölgesi'nin kenarındaki Ennepetal'da başlıyor. Ahmet C. isimli, 21 yaşındaki genç bir adam buradan, Alman toplumunun gayet normal merkezinden, bir yola koyuluyor.

Yolculuk, mümkün en kısa "hazırlık süresi"nin ardından kendini ve 54 kişiyi ölüme yolladığı Irak'a uzanıyor.

Batı Almanya'nın küçük bir şehrinde futbol oynayan ve genç kızların sevgilisi olan Ahmet C., birden İslâm Devleti'ne katılan bir fanatiğe dönüşür. Radikalleşmesi yıllar sürmez. Çılgınlığa giden yol kısadır.

Bu yolun yolcusu olan birçokları için son nokta tipiktir. IŞİD ya da İD tarafından öyle "alt üst edildikleri", orada "beyinlerinin yıkandığı" falan yoktur; oraya gittiklerinde zaten o kişidirler. Oraya başkalarını ve kendilerini öldürmeye hazır olarak inerler. O gemi, son zaferinin limanlarını ve varınca yıkıma alınacağı son limanı bilerek yola çıkmıştır zaten. Lakin bu sefer, daimi şöhreti hak eden bir kahramanlık olarak vuku bulmalıdır. Onlar bu davete icabet etmek için oradadırlar.

İslâm Devleti (IŞİD) bir açıklama yayınlar. Abu al Kaakaa al Almani, "İslâmın şövalyesi ve halifelik kahramanı, bir şehitlik eyleminde bulunmuştur"

Breivik gibi bir şövalye. Dinin hudut siperlerinin her tarafında bu figür mevcuttur; Hıristiyan veya Müslüman fark etmez, hep aynı. Yahudi dindar cinneti de bundan farklı de-

108 Georg Mascolo ve Volkmar Kabisch, SZ, 17 Eylül 2014.

ğildir; tekmil diğer dindar cinnetler gibi. Aldanmanın, misal hezeyanın hangi tarafta daha büyük olduğunu söylemek ise zordur.

Bir videoda Ahmet C.'yi, Ennepetal'li genç adamı, Wuppertal'da genç selefilerin Kur'an dağıttıkları bir LIES! (Yalanlar!) *etkinliğinde gösteriyor. Ahmet bir şalvar ve üzerinde şu yazı olan bir tişört giymiş: "YALANLAR. Seni yaratmış Efendi'nin adıyla." Elinde kutsal kitap ve bir gül. Kameraya gülümsüyor. 5 Mart 2014'te facebook'ta iki fotoğraf paylaşmış. İlk fotoğrafta bir akıllı telefon, bir Jack Daniel's şişesi ve bir Marlboro paketi var, tarihi 2013. İkinci fotoğraftaysa dua eden bir Müslüman var, sene 2014. Ahmet şöyle yazmış: "Geç değil." Partilerde genç kızlara telefon numarasını dağıtan Ahmet'ten artık eser yok.*

Bundan böyle kızlarla buluşmak yerine radikal vaiz Pierre Vogel'le bir araya geliyor. Vogel'in öğretisine göre hayat sona erdiğinde cennete gitmenin en kolay yolu şehit olmak. (...) IŞİD'in parlak bir propaganda departmanı var: İntihar eylemlerinin bazıları üç kamerayla kaydediliyor, patlama görüntüleri ağır çekimle internette yayımlanıyor. (...)

Avrupalı içişleri bakanlarının ellerinde cihatçıların çoğunlukla hangi ülkelerden yola çıktıklarına dair bir istatistik var. Almanya; Fransa, Balkan ülkeleri ve Büyük Britanya'nın ardından dördüncü sırada.

Belli ki futbol kulübü ve disko, Ennepetal toplumunun bir parçası olmaya ve kendi bedenselliğini tahammül edilebilir biçimde deneyimlemeye yetmiyor. Kim bilir hangi olay Ahmet C.'ye bu toplumun dışına atılacağını hissettirdi ya da şunu idrak ettirdi: Buraya asla giremezsin! Asla, asla! Seni içeri almazlar. Birçok göçmen çocuğunun aktardığı bu duygu 1945'ten beri Schleswig-Holstein'da Doğu Prusya-

lı bir mülteci çocuğu olarak yaşayan bana da *tamamen* yabancı değil.[109]

Beden bütünlüğüne hayali olarak ulaşma ve (ölümde) dengeleşim ile, suikast esnasındaki infilak aracılığıyla mevcut bir Tanrı'ya *dönüştürülen* namevcut Tanrı arasında bir bağlantı kurulabilir. Kopan kızılca kıyamette yeni beden (az çok tesadüfen orada bulunan –en az– 54 kişiyle beraber) kendini inşa edebilir: Paramparça olmuş bedenlerin ve kendi tuz buz olmuş bedeninin etrafta uçuşan molekülleri, Allahu Ekber bağlantısıyla yapıştırılarak cennete uçan şehit bedenini biçimlendirir; derhal yeni havaya uçan adama kahraman bedeninin bütünlüğünü temin etmeye girişen, vaat edilmiş 99 bakire de ayaklarının dibindedir.

Bunun sadece bir kerelik olması ne yazık. Bütün bu intihar eylemcileri mümkün olsa 99 defa ve daha birçok kere kendilerini (dünyadan elde ne kaldıysa onla beraber) *seve seve* havaya uçurup büyük bir coşkuyla cennet küresine adım atarlardı ki orada 99 kere yamalanarak ebedi yeniden başlat tuşuyla yine yerküreye dönebilsinler; çünkü şunu öğrenmişlerdir (ya da en azından hayalini kurarlar): Ölüm ölüm değildir, her zaman "yeniden başlat", ebedi *replay* vardır; hiçbir şey *sonlu* değil! Ne de olsa elektronik çağın çocuklarıdırlar. Her şeyin kapatılabilir ve yeniden açılabilir olduğu yerde ölümün, suç ve cezanın pek ağırlığı olmaz. Her şey *açılabilir* (ve de kapanabilir). Hele hele kendilerine veya ailelerine her şeyin kapatılmış olduğu çocuklar için: Köken ülke, "güvenli" bir şimdiki zamanda yaşam, sözüm ona "gelecek beklentileri" – nedir ki bunlar? Bunlar, etrafımızda yaşayanların, sahip oldukları şeydir, *güya* sahip oldukla-

109 Schleswig-Holsteinlı yetişkinlerden hiç medet ummadım. Beni yaşıtlarım kurtarmıştı. Bir de kardeşlerim ve bir avuç sevgili öğretmenim.

rı şey ("*Ah, look at ll the lonely people*") (Ah, şu yalnız insanlara bir bakın)...

Father Mckenzie
Writing the words of a sermon that no one will hear
*No one comes near**

(Rahip Mckenzie
Kimsenin dinlemeyeceği bir vaizin sözlerini yazıyor
Kimse yanına gelmiyor)

Ama burada, *camide* durum farklı!

Burada *vaize* kulak veriliyor. Onun (yeri geldiğinde) pratik bir yönü de var. "Silahlar"ın nerede depolandığını bilen birileri var burada.

Kimsenin kimseye kulak asmadığı "güvenli şimdiki zaman"a sahip olanları yere serin!

"Yalnız", çoğu durumda, her tarafta geçerlidir! *No one was saved!* (Kimse kurtarılmamıştı). Ama *kurtuluş* burada, patlayıcı ve silah taşıyan cami cemaatinde! "Bize, yabancılara" ancak saygısızlık eden, en fazla bizi hoşgören (ve zaten değersiz olan) bu aşağılıkları topyekûn imha ederek cennete giriş. Burada bir hayata karışmak için bu *yeterli değil. Hoşgörü*, şu veya bu zaman, bizi burada hoş görenlerin işine geldiğinde *ortadan kaldırılabilir*; herhangi bir rastgele küçük olayda zaten çoktan ortadan kaldırılmış olabilir.

(*) 1966 tarihli *Revolver* albümünden Paul McCartney'nin yazmış olduğu *Eleanor Rigby* şarkısından bir kesit – ç.n.

"**Alfons savaşa gider.** Alfons Rosenbruch, 18 yaşındayken Hamburg'taki okulunu bırakır. Suriye'ye gider ve 'İslâm Devleti'ne katılır. Bir arkadaşına, burada her şey rahat, diye yazar. Ardından vurulur."[110]

Alfons Simon Rosenbruch; doğum 26 Nisan 1995, ölüm Ağustos 2014, Suriye. Sebastian Kempkens, "Hamburg'tan Allah yolunda savaşa taşınmak için nasıl biri olmak gerekir" sorusunu soruyor.

Sosyologlar ve pedagoglar bu insanların hayat hikâyelerini açıklamaya çalışıyor. Çoğunlukla sorunlu aile geçmişi, toplumsal olanaklardan mahrumiyet, anlam arayışı ve bunların sonucunda radikalleşme gibi kavramlar ortaya atılıyor. Şu veya bu şekilde, Alman tedrisatından geçmiş bu genç erkekler, İslâmiyet için insan öldürmeye hazır oluyorlar. (...)

Kempkens, Alfons Rosenbruch'un Hamburg'taki arkadaşlarıyla irtibata geçmiş. Arkadaşı Aziz (ismi değiştirilmiş) *NDR*'daki ve gazetelerdeki haberlerle ilgili olarak, "bunların hiçbiri arkadaşım için geçerli değil," diyor:

"Anlam arayışı mı? Saçmalık." Arkadaşının istediği her şeye sahip olduğunu söylüyor. Kâfi para, iyi bir aile, eğitim, arkadaşlar.

Sadece Kur'an'la ilgilenmeye başlamış. "Siz hiç bir dinle derinlemesine ilgilendiniz mi?" Birçokları dünyayı başka gözlerle görmeye başlıyorlarmış. "Alfons kimseyi öldürmek istemezdi, bunun için fazlasıyla sevgi doluydu."

Ancak Kempkens'in daha sonra araştırıp ortaya çıkardığı durumlar, bize başka şeyler söylüyor:

110 Sebastian Kempkens, *taz*, 27/28 Aralık 2014.

Rosenbruch'un anne ve babası ayrı yaşıyorlar, altı buçuk yaşına kadar babasıyla hiç görüşmemiş. Trafiğe kapalı tenha bir sokaktaki tuğladan evlerinde annesi ve üvey kız kardeşiyle beraber oturuyordu. Annesi gazetecilerle konuşmak istemiyor, zilden ismini silmiş, telefonlara cevap vermiyor.

Babası ise oğlundan bahsetmeye hazır. Manfred Karg, taşralı bir adam, yıllarca denize açılmış, hep ağır işlerde çalışmış. Schleswig Holstein sınırında müstakil bir evde yaşıyor. "Hiç arkadaşım yok, diken çitler bu yüzden." (...)

Alfons için Karg, çoğunlukla hafta sonundan hafta sonuna görüştüğü bir baba olmuş. Genç adam annesiyle yaşamış. Başlarda zorlanmış, çünkü annesi görüşmelerini engellemiş. Ardından bir hâkim Karg'a oğluyla görüşme hakkı vermiş. Oğluyla birkaç güzel yıl geçirmiş olduklarını söylüyor.

Okulda sorunu yok; fazla çabalamadan ortaokulu tamamlamış. Ama:

Rosenbruch 16 yaşına geldiğinde bir şeyler çatırdamaya başlamış. Babası oğlunu uyuşuk olmakla, ev bütçesine katkıda bulunmamakla suçlamış. Oğlu babasına başarısız, ezik, diye küfretmiş. Karg durumu düzeltmeye çalışmış. Gel bir daha konuşalım. Bana nasıl ulaşacağını biliyorsun. İstediğinde ara. Seni seviyorum. Ama oğlu bir daha onunla görüşmemiş.

Böylelikle arkadaşı Aziz'in ileri sürdüğü "iyi aile" hususu, hükümsüz kalıyor. Babasıyla ancak altı buçuk yaşında, mahkeme kararıyla, başlayan düzenli hafta sonu görüşmeleri 16'sında kalıcı bir şekilde noktalanmış. "İyi aile" Muhtemelen daha fena örnekler bilen Aziz'in açısından belki böyledir. Alfons annesiyle ve üvey kız kardeşiyle iyi anlaştığına göre... Annenin bu konuda ne dediğini ise işitmedik.

Alfons Rosenbruch, 2011 yazında pegadogluk eğitimine

başlar. Meslek okulundaki öğretmeni, Bayan Kelten (ismi değiştirilmiş) onu sever.

Bayan Kelten'ın önünde sarı bir dosya var. Rosenbruch hakkında Altona'da staj yaptığı kreşte yapılmış değerlendirmeler. Çocukken kendisinin de gittiği bu kreşte staj yapmış. "Olağandışı duyarlılık" "Dakik, güvenilir" "Yüksek kabiliyet" Kelten, onun "korkunç derecede empati gösteren ve sevgi dolu biri" olduğunu söylüyor. "Kendi çocuklarımı gözümü kırpmadan teslim ederdim." (...)

Eğitimdeki başarılı ilk yılının ardından değişmeye başlamış. Önceden dış dünyaya açık olan Alfons, hep daha fazla içine kapanmış. Sıklıkla kapüşonlu koyu renkli kıyafetler giyinir olmuş, saçlarını kısa kestirmeye başlamış. (...) Sınıf arkadaşlarıyla selamı sabahı kesmiş.

Öğretmeni danışma kuruluna başvurur; genç adamın 2013'te din değiştirdiğini anlatır:

Danışman, "Kur'an surelerini methediyor mu, siyaset tartışıyor mu?" diye sorar. Kelten "hayır" der. Bunun üzerine kuruldaki kadın genç adamın radikal çevrelere yöneldiğine dair bir belirtinin olmadığı yargısına varır.

Tabii onu görmeden ve dinlemeden!

Birkaç hafta böyle geçer, ardından Rosenbruch okula sadece ara sıra uğramaya başlar. Anaokulunda da çoğunlukla yoktur. Kelten, zihnen çoktan kopmuş, kendisine ulaşılamaz halde olduğunu belirtir. "O artık benim tanıdığım Alfons değildi" Sınıfta kızlarla temastan sakınır, bakışlardan bile kaçınır. Slyt'e yapılan okul gezisine katılmaz.

Mayıs 2013, bitirme sınavından yalnızca iki hafta önce. Her

şeye rağmen anaokulu ona bir iş teklifinde bulunmuşken Alfons Kelten'le vedalaşır. Dersten sonra hocasının yanına gidip ona bir kâğıt verir: "İşbu belge ile kalan sınavlardan çekiliyorum ve eğitimimi yarıda bırakıyorum." Ardından ona sarılıp şöyle der: "Bayan Kelten endişelenmeyin. Siz bana iyi bir öğretmen oldunuz."

Bu ani vedayı anlaşılır kılacak ne olmuş olabilir? Özel bir olay aktarılmaz. Pedagoji eğitimi doğru bir tercih değil miydi ve bunu sonradan mı fark etti? Genç bir kadınla bir sorun mu yaşamıştı? Ya da bir erkekle?[111] Yalnızca arkadaşı Aziz daha fazlasını biliyor. Alfons'un radikalleşmesinin daha önceden, okulunu değiştirip Ottensen'den Bahrenfeld'e geçmesinin ardından başladığını söylüyor:

"Öncede ayrı gruplardık," diyor Aziz. "Biz Ottensenliler ve onlar, Bahrenfeldliler." Rosenbruch aracılığıyla bu gruplar kaynaşmış. "O zamanlar hafta sonları beraber içip parti yapardık."

Aziz, Bahrenfeldliler arasında bir iki "abi"nin, din kardeşinin, katı Müslüman'ın bulunduğunu hatırlıyor. Rosenbruch onların İslâmiyet'le ilgili söylediklerinin ilgisini çektiğini söylemiş. Kur'an'la yakından ilgilenmeye yaklaşık 16 yaşındayken başlamış. Birçok soru sormuş, okumuş, internetteki sohbetleri izlemiş. "Bir anda İslâm hakkında benden 500 kat daha fazla şey bilir olmuştu," diyor Aziz. (...) Rosenbruch Hamburg'ta evlerin hepsinde bu abilerle takılmaya başlamış. "Epey güçlü bir cemaatler," diyor Aziz. Kendilerine has bir onay işareti, kendilerine ait bir selamlaşmaları bile varmış. El sıkışmanın yanında kucaklaşma sırasında birbirlerine kalçalarının üzerinden

111 Olmayacak şey değil, Breivik için bunun Norveçli kız arkadaşının Pakistanlı bir erkek için onu terk ettiği an olduğunu Aage Borchrevink araştırıp ortaya çıkarmıştı. (*London Review of Books*, 10 Şubat 2015.)

sarılırlarmış. İşler iyi gitmediğinde Rosenbruch parmağını şıklattı mı yardım geliyormuş. Yatacak yer, yemek, para.

Abilerden biri, iki yaş büyük, geçmişte ufak tefek suçlara karışmış bir Alman Türk'ü, en yakın abisi olmuş. Steindamm Garı'nın oralarda beraber takılıp sık sık namaza giderlermiş. Takva Camii, El İman Camii, istihbaratın takip ettiği yerler. (...) Arada sırada görüşüyorlarmış. Biri içki içerken diğeri içmiyormuş. "Herkes kendi kafasına göre, bizde böyledir," diyor Aziz.

Rosenbrauch değişmiştir; Aziz, Suriye'deki iç savaşın arkadaşını nasıl derinden etkilediğini fark eder:

Beşar Esad, Müslümanları, din kardeşlerimizi kesen bir diktatör. Bense burada Batı'da boş boş oturuyorum ve olan biteni izliyorum, dermiş sık sık. Yardım kurumlarına para bağışlarmış.

2013 yazında adli suçlu "abi"siyle beraber Türkiye'ye gitmiş. (...) Üç ay boyunca İstanbul'un muhafazakâr semti Fatih'te bilfiil IŞİD'in eğitimlerine katılıp onu sınırdan geçirecek olan kaçakçıyla tanışmış.

Babası Karg:

"Göt oğlanı Alfons," diyor bazen, ya da "hanım evladının tekiydi, ana kuzusu". Ardından, "Yeter, git başımdan, kederliyim." Oğlunun ölüm haberini aldığından beri bir otobiyografi yazmayı tasarlıyor, başlığı da belli: "Boktan ve kederli hayatım."

Oğlunun bir şekilde "dindar"laştığını o da fark etmiş, ortalıktan kaybolduğunu da; ama onu Hamburg'ta yeniden gördüğünde her şeyin düzelmiş olduğunu düşünmüş. Ancak Rosenbruch arkadaşlarıyla açıkça vedalaşmış:

Kasım ayı civarında yakın arkadaşlarını bir Türk restoranına davet eder: Veda yemeği. Köfte, döner, tatlı olarak da baklava. Herkes ne olup bittiğinin farkındadır ama Rosenbruch yine de açıklar: Bir süre ortalıkta görünmeyecektir, Suriye'de sadece yaralıları taşıyarak da olsa yardım etmek zorundadır. Yerini belli etmemek için cep telefonunu yanına almaz, fakat bir facebook hesabı üzerinden mesaj atacaktır.

"Kimse sözünü kesmeyi düşünmedi bile," der Aziz.

Facebook'ta (11 Eylül'ün Hamburglu planlayıcısı) Mohammed Atta'ya atıfla Cibril Atta adını alır. Arapça öğrenir.

Geceyi geçirdikleri muazzam villaların fotoğraflarını paylaşır. PlayStation 3 oynadıkları masa büyüklüğünde düz ekran televizyonlar. Aziz, arkadaşını motosiklet büyüklüğünde otomatik silahların yanında, tankların tepesinde ve siyah IŞİD bayrağı önünde görür. Keyfi yerinde, diye düşünür.

Aziz, Suriye'nin ne kadar tehlikeli olduğunu ve İslâm Devleti'nin nasıl bir güce sahip olduğunu zamanla anladığını söylüyor. "Alfons oraya gitmeden önce IŞİD'den kimse bahsetmezdi, tek bildiğimiz muhaliflere katılacağıydı."

Babası Karg:

2013 Noel'inde Alfons'un yeniden ortadan kaybolduğunu öğrenince Hamburg İstihbarat Teşkilatı'na başvurur. (...) Fakat 2014 başında şu cevabı alır: Oğlunuz Suriye'deyse size yardımcı olamayız.

Ölüm haberini annesine iki Selefi getirir. Aziz ve diğer arkadaşları Rosenbruch'un "abi"sinin facebook hesabı üzerinden haberi zaten almışlardır:

Ağlamayı bırakın, üzülmeyi bırakın. Ölen öldü. Bunu kabullenin. Cihada gelin. Hâlâ geç değil.

* * *

"**Şerrin sütunları.** İslâm Devleti yalnızca lafta kalmıyor, bir devlet gibi de davranıyor. Rejimin ikinci adamı Abdel al Bilawi'nin saklandığı yere yapılan baskında gizli bir arşiv ele geçirildi. Arşiv, IŞİD'in epey garip bürokrasisine bir bakış atmamızı sağlıyor, misal intihar eylemcilerinin kişisel kayıtlarına."[112]

Abdel al Bilawi 5 Haziran 2014'te evinde Irak ordusu tarafından vurulur. "IŞİD'in savaş bakanı ve ikinci adamı"dır: "IŞİD'in kurmay heyetindeki herkes gibi gece gündüz taşıması gereken patlayıcı kemer üzerinde değildir."

Askerler giysi dolaplarında, kanepe aralarında ve plastik torbalarda avuç avuç usb bellek çubuğu ve cd bulur. Terör örgütünün iç işleyişini megabayt megabayt belgelerler. (...) Silah satın alımları, savaşçıların sosyal sigorta kesintilerine dair belgelerden ya da altın satışı gibi gelir kaynakları notlarına kadar. (...) Bin Ladin yönetiminin aylık 2.700 dolar maaş ödediği öğrenilir.

Uzun listelerde şunlar kayıt altına alınmıştır:

gönüllülerin hangi ülkelerde savaşa katıldıkları, hangi takma adları kullandıkları, İngilizce bilip bilmedikleri. Her birine bir rütbe verilmiştir; asker, savaşçı ya da emir. Her biri silahlandırılır; kalaşnikofla, tanksavarla veya dürbünlü tüfekle.

112 Georg Mascolo, Volkmar Kabisch ve Amir Musawy, *SZ*, 15/16 Kasım 2014.

Bir sütunda askeri izinler, kabiliyetler ve hastalıklar not alınmıştır. (...) İntihar eylemcileri ayrı bir dosyaya kaydedilmiştir. (...) Yukarıda "Şehit Nüfus Belgesi" yazarken altında bir fotoğraf yer alır. Çoğu genç bu yüzlere bakmak insanı rahatsız eder; garson, öğrenci, rehber olabilecekleri akla gelir. (...) Belgenin üzerinde gerçek isimleri, savaşçı isimleri, kökenleri yazıyor. Eğitimi, ana adı, memleketi ve mümkünse bir telefon numarası. Yönetim kadrosu, ölümlerinden sonra hangi arkadaşların ve aile bireylerinin haberdar edileceğini bilmek ister. (...)

Belgeler yardımcı olur,

bu birliği dünyanın dört bir yanından radikal İslâmcılara çekici kılan şeyi kavramaya. Bir terör örgütüne katılmakla kalınmaz, halifelikte yurttaş ve tebaa olunur. Bir kimlik ve ücretsiz öğünler alınır. Cephede ya da menzillerde hayatın her dakikası kurala bağlanmıştır. Söz konusu kurallar evlerin ve uyunacak yerlerin tahsisinden idari görevlerin verilmesine kadar uzanır. Bu, yaşadıkları toplumlarda bir anlam ve yer bulamayan genç erkeklere sağlam bir çerçeve sunar. Hem Suudi Arabistan gibi Müslüman ülkelerde hem de Batı'da. (...)

Kadınların sokakta münasip biçimde örtünüp örtünmediğini denetlemek için de sürekli görevlilere ihtiyaç duyulur. (...)

Cennete hızlı girişin görünümü değişiktir. Sıra silah alımı listelerine gelir:

Kalaşnikoflar, 104 tanesi 1.350 dolara. Her şeyin özenle kare kare kaydedildiği harcama listesinde o dönem sadece Irak ordusunun elinde bulunan silahlar da vardır: Amerikan yapımı dürbünlü M4 otomatik tüfekler, beş tanesi 8.200 dolar, Amerikan yapımı gece görüş dürbünleri. Muhtemelen İslâm Devleti bunları yolsuzluğa batmış Iraklı askerlerden satın alır. (...) Bu silah satın alım listesinde başka bir araştırmayı gerektirecek bir isimle karşılaşılır: Abu Abdallah, Bağdat'taki bir tamirhane

sahibi ve bir itirafa göre intihar eylemcilerini Irak'ın başkentine gizlice sokan adam. (SZ, 17 Eylül 2014) Ahmet C.'ye, Ennepetal'den 19 Temmuz'da kendini havaya uçurduğu Bağdat'ın güneyindeki kontrol noktasına kadar yol gösteren de odur. Burada, aralarında birçok okul çocuğunun da olduğu, 54 kişi hayatını kaybeder. Bu Abu Abdallah'a, belgelerin ortaya koyduğu gibi, IŞİD tarafından silah tedarik edilmiştir: Beş adet Beretta tabanca. (...)

Bunun yanında (...) ayrıntılı bir ikramiye sistemi vardır, "Özel Operasyon Mükâfatları" Başarıyla cinayet işleyen ve insan öldürenlere birkaç dolar daha verilir. Kâğıtlardan birinde emektar bir keskin nişancıya bir ev inşa edildiği notu düşülmüştür. (...)

Zafer, İslâm Devleti'nin gözde silahı olan intihar eylemleriyle gelecektir. Belgelerde gönüllünün Irak'a girişiyle ölümü arasında genellikle sadece bir hafta geçtiği göze çarpar. İntihar eylemcileri, kendilerini cephede olduğu gibi IŞİD'in henüz ele geçirmemiş olduğu şehirlerin pazar yerlerinde de havaya uçurur. Neredeyse patlayıcı kemerden daha fazla sayıda gönüllü var gibi görünür.

Bunun neden böyle olduğunu bugüne kadar açıklayabilen Batılı bir istihbarat örgütü çıkmamıştır. Alman Federal İstihbarat Teşkilatı'na göre savaşçılar sıklıkla harpte harcanan erler olarak suistimal edilir ve intihar yoluyla hızlıca ölüme zorlanırlar. Buna karşılık Alman cihatçılar uzun bir bekleme listesi olduğunu, seyahat eden savaşçıların çoğunun mümkünse hemen canlı bomba olarak görev almak istediğini iddia eder. (...)

Alman güvenlik görevlilerine göre, aralarında Abu Abdallah'ın rehberlik ettiği Ennepetal'li Ahmet C.'nin de yer aldığı, Almanya'da yetişmiş dokuz İslâmcı bu yıl Suriye'de ve Irak'ta kendini patlatmıştır. Sayısız başvuruya rağmen Bağdat hükümeti Alman IŞİD savaşçılarının kimliklerini vermiyor. Bunun yerine, hikâyesi memleketi Danimarka'da manşetlere taşınan

Victor Christensen'in video kaydına dair bilgiler paylaşıyor. Doğu Denizi kıyısındaki Aarhus'ta yetişen Christensen 19 ya da 20 yaşında İslâm'ı kabul eder. O yöredeki bir camiden savaş bölgesine giden 22 genç Müslüman'dan biridir. Nüfus oranına vurursak, Avrupa'da Suriye ve Irak'a giden cihatçı sayısında Belçika'nın ardından gelen ülke, rahat Danimarka'dır.

Fatih al Danmarki ismini alan Christensen, Kasım 2013'te Bağdat'ın kuzeyinde bulunan bir Emniyet Müdürlüğü'ne yönelik intihar saldırısında bulunur. IŞİD'in verdiği sayıya göre 50 "kâfir" öldürülür. Fatih al Danmarki saldırı günü ailesine ulaşır, sesi huzursuzdur. Aynı günün akşamında aile tanımadıkları bir numaradan bir kısa mesaj alır: "Your Son Shahid" – Oğlun şehit.

IŞİD'in yayımladığı resmi propaganda materyalinin yanında, savaş bakanı al Bilawi'nin sığınağında Danimarkalı cihatçıya dair başka bir kayıt daha bulunur. Kayıtta 21 yaşındaki genç adam, patlamanın hemen öncesinde, sol yanında terör örgütünün siyah bayrağıyla beraber Irak iç istihbarat teşkilatı üniforması içinde görünür. Christensen İngilizce olarak İslâmiyet'i tercih edişini anlatır, dili dönmez, baştan alır. Bu üç kere tekrarlanır.

Tedirgin, muhtemelen korkmuş intihar eylemi adaylarının görüntüleri tabii ki twitter ve facebook'ta yayımlanmaz. El Kaide de propagandaya epey önem veriyordu fakat İslâm Devleti bunu mükemmelleştirdi ve muharebe alanı olarak sanal dünyayı keşfetti. Yeni savaşçılar burada devşiriliyor.

Bu hususta IŞİD'in "İstihbarat Bakanlığı"nın düzenlediği sözüm ona "ödüllü yarışma" da devreye girer:

Abdul Malek isimli bir adam eyaletlerdeki "istihbarat bürolarının"nın hepsine bir propaganda yarışmasının ödüllü birincisiyle ilgili bir yazı gönderir. "İstihbarat Bakanlığı, Hicri takvime

göre içinde bulunduğumuz yılın ilk yarısı için Diyala Hükümeti'nin İstihbarat Bürosu'nu ödüle layık görmüştür. Bakanlık karar vermeden önce bu büronun çalışmalarını ve etkinliklerini izledi ve bunları diğer bürolarınkilerle karşılaştırdı. Diyala'daki gazeteciler bu ödüle altı ay boyunca tüm medya alanlarında gerçekleştirdikleri sürekli başarıları sayesinde ulaşmıştır. Minnettarlığımızın ve takdirimizin ifadesi olarak Diyala'daki kardeşlerimize şu ödülleri takdim ediyoruz:

– tam donanımlı- Full HD bir kamera

– son teknoloji bir casusluk kamerası

– A3 ve A4 formatlarında baskı yapabilen çok işlevli, kablosuz bir HP yazıcı

– ek orijinal kartuş seti

– hem harici DVD'den hem de sabit diskten kopyalama seçenekli, son teknoloji 12'li DVD kopyalama birimi

– son teknoloji Garmin marka bir GPS aleti

- Yeni özgürlüğün teknolojileri. Akıllı telefonla donatılmamış genç bir cihatçı bir anlığına da olsa, duygularını ve hareketlerini denetleyen ve kaydeden arkadaşından yoksun kalmış demektir.

* * *

"**Kayıp.**" Paris saldırısının üç eylemcisi "betondan hasmane bir dünyaya doğdular. Yine de hayatta bir yer edinme şansları vardı. Hepsi başarısız oldu."

Süddeutsche, Kouachi Biraderler'e ve Yahudilere ait bir süpermarkette beş kişiyi rehin alan arkadaşları Amédy Coulibaly'e dair özel haberine böyle başlar.[113] *Der Spiegel*'in Char-

113 "Gazetemizden bir ekip Chérif ve Saïd Kouachi, Amédy Coulibaly ve Hayat Boumeddiene'nin hayat hikâyelerinin izini sürdü. Muhabirlerimiz onların ço-

lie Hebdo eylemcileriyle ilgili attığı manşet haberi de aşağı yukarı aynı tarihte.[114] 16 gazeteci birden haber peşine düşer:

Bu, Fransız toplumunun temellerine, çocuk yurtlarına, sosyal merkezlere ve hapishanelere fakat aynı zamanda Fransa'da yıllardır faaliyet gösteren radikal İslâmcıların ve teröristlerin ağlarına uzanan bir hikâye. Üç Paris saldırganı yoktan var olmuş yalnız kurtlar değillerdi.[115]

SPIEGEL haberine böyle başlar ve bu suretle anahtar kelimeleri de ortaya koyar. – Yurt çocukları:

Anne ve babaları Cezayir'de, Constantine şehrinde yetişmiş. Babaları Mokhtar 1990'da kanserden ölür, annelerinin başka bir adamdan bir kızı daha olur. Bu kadar çok çocukla başa çıkamaz. (...) Paris Sosyal Hizmetler Kurumu en büyük dört kardeşi yurda yerleştirir, böylelikle 3 Kasım 1994'te Treignac'a gelirler. Anneleri düzenli olarak çocuklarına telefon açar, fakat hiç ziyaretlerine gelmez. 1995'in Ocak'ında anneleri ölür, yurt müdürü Fourier ani ölümün çocuklar için gerçek bir şok olduğunu belirtiyor.

1980'de ve 1982'de doğan çocuklar, 12 ve 14 yaşlarında kendilerini yurtta bulmuşken kısa süre sonra da annelerini kaybederler. Yani öksüz ve yetim kalırlar.

---

cukluklarının geçtiği yerlere gitti, Charlie Hebdo saldırganlarının radikalleşmelerinin başladığı durakları ziyaret etti. Çekici delikanlılara, fanatik futbolculara, büyük aşklara, sahil kenarında çıkılan tatillere dair bir hikâye. Ve kuşkusuz hayatta yerini arayan gençlerin nasıl teker teker katile dönüştüklerine", Thomas Avenarius, Ann-Kathrin Eckardt, Hilmar Klute, Nadia Pantel, Alex Rühle ve Christian Wernicke, *SZ*, 17/18 Ocak 2015.

114 "Der Terror der Verlierer", 17 Ocak 2015; Holger Dambeck, Georg Diez, Björn Hengst, Julia Amalia Heyer, Mathieu von Rohr, Simone Salden, Samiha Shafy, Holger Stark, Petra Truckendanner, Antje Windmann.

115 Breivik'e bir dokundurma. Onun Batılı ülkelerin "kültürel Marksizm"ine karşı verdiği savaşı en etkili biçimde sürdürenler ne yazık ki İslâmcılar, Müslümanlardır; bu da onun trajedisi. Breivik sadece İslâm Devleti üyeleri arasında gerçek takipçilere sahiptir.

Kouachi Biraderler'in küçüğü Chérif'e dair hep aynı şeyler yazılır:

Futbol oynamak deyince, işte onu yapabiliyor. Harikulade bir yeteneğe sahip. Takım arkadaşlarından biri şöyle söylüyor: "Chérif'in aklı fikri futboldaydı. Din hakkında hiç konuşmazdı."

"Onun dini futboldu," diyor eski hocası. Ondan övgüyle bahsediyor. "Chérif futbolu epey ciddiye almıştı fakat esrar da içerdi, kız arkadaşları da olurdu ve eğlenmeye giderdi."

Chérif, 14 yaşında Nantes'taki bir ulusal futbol okulundan davet alır:

Top sürme, sürat koşusu, kondüsyon, çok yönlülük; küçük Kouachi turnuvanın en değerli oyuncusu seçilir. (...) Futbol, oynayanın karakterini de ortaya çıkarır – Peki onda öfke, nefret var mıydı? "Hayır, hiç yoktu. Chérif kötü niyetli değildi, agresif değildi. Faul yaptığında gider rakibinden özür dilerdi."

Chérif profesyonel futbolcu olmak ister.

Kardeşi Said farklıdır. Kouachiler'in büyüğü olarak babalarının yerini alır, ciddidir, kontrollüdür, içine kapanıktır. Göze çarpan ya da cazibesiyle karşısındakinin kalbini açacak biri değildir. (...) Okulda notları daha ziyade kötüdür, *"geçer ve orta arasındadır" (...), turizm otelcilik okulu sayesinde barınma sorununu çözdüğü için mutludur.*

Chérif elektroteknik eğitimini yarıda bırakırken o daha sonra eğitimini tamamlar. Profesyonel futbolcu olma hayali suya düşer; hayatını sürekli değişen küçük işlerle sürdürür, basit suçlara karışır.

Kouachi Biraderler, 2001 yılının başında Treignac'taki yurttan ayrılırlar. Paris'e dönerler. Kardeşlik bağları alışılmışın dışında sıkıdır; saldırı sonucu beraber ölmelerine kadar sürer.

Etrafta başıboş dolanırlar, ucuz otellerde, evsiz yurtlarında, sokaklarda kalırlar: Biri uyurken diğeri nöbet bekler. (...) Said bar bar dolaşır, Chérif esrar kullanır, rap dinler, kadınların peşinden koşar. Biri evlere pizza kuryeliği yaparken diğeri kayıtdışı çalışır. Gençler kayıp gitmektedir, hayatları boşa geçer.

Fevkalade. Daha şematik anlatılamazdı.

Amédy Coulibaly yurtta yetişmemiştir.

Evde liberal bir atmosfer hüküm sürüyor olmalıdır. Dokuz kız kardeşinden hiçbiri örtülü değildir. Hatta aralarından biri, Maimouna, dans eğitmenidir. 39 yaşındaki eğitmen Paris'teki Afro-kulüplerde, kadınların Maimouna'nın koreografileriyle erotizmlerini ve cinsel enerjilerini keşfetmelerini sağlayan Azonto, Kuduro, N'dombolo ve Ragga gibi Afrika danslarını yapar. Bu yolla Amerika'ya bile ayak basar, oradaki gazeteler ondan "kalça dansı"nın mucidi olarak bahseder. Genç Fransız Amerikalılara bu dansı "insanın önce kıçı sonra kendi özgürleşir," diye açıklar.

Maimouna'nın yaşamı erkek kardeşinin düşündüğü ve hissettiği her şeyden fersah fersah uzaktır. Dokuz kız kardeşten biri onun hakkında şöyle söyler: "O hayatını hapishanede geçirdi, biz ise işte."

Ailenin kadınları iş bulmakta güçlük çekmez; "entegrasyon"da da sorun yaşamazlar.

Bulduğu kadında ise bu durum farklıdır:

Hayat Boumeddiene, terör dörtlüsündeki kadın. Fransa'nın Müslüman göçmen dünyasının hüznüne doğar. O da erken yaşta öksüz kalır.

Amédy Coulibaly hi-fi sistemler uzmanı olmak, liseyi bitirmek ister. Fakat kısa süre içinde adli kaydı devreye girer: Hırsızlık, uyuşturucu, yardım yataklık, silahlı soygun. Çıktığı ilk duruşmada mahkeme "olgunlaşmamış ve psikopat bir kişilik"ten bahseder. Bir psikolog "kendi üzerine düşünme eksikliği" ve "düşük sakınım eşiği" teşhisinde bulunur.

Çaldıkları bir motosikleti bir yerden bir yere nakletmeye çalıştıkları sırada onun gibi 18 yaşında olan bir arkadaşı polis tarafından vurulur. Bunu silahlı bir banka şubesi soygunu izler ve Fleury'deki kodeste 6 yıl geçirir.

Eşi Hayat, erken yaşta annesiz kalır, farklı koruyucu ailelerin yanında yetişir. 15'inde dindarlaşır, örtünür.

90'lı yıllarda Fransa'nın siyasi durumu şöyle özetlenir:

Ülkedeki milyonlarca göçmene yönelik düşmanlık büyüyor. Irkçılık almış başını gidiyor. Sadece futbol şampiyonası halkı birleştiriyor, o da kısa süreliğine. 12 Temmuz 1998 günü Chérif Kouachi mutluluktan uçuyordur. Fransa Brezilya'yı 3-0 yener, dünya şampiyonu olur. "O dönem bütün gençlerin olduğu gibi, onun da idolü Zinédine Zidane'dır."

Sonra 11 Eylül 2001 gelir. Bush *War on Terror* (Teröre Karşı Savaş) ilan eder. Afganistan'da El Kaide'ye ve Taliban'a karşı. Batı "Müslümanlar"a karşı. Fransa da bu savaşa katılır.

İki kardeş 2003'ten itibaren Addawa Camisisi'nde görünmeye başlar, bu cami Selefiler arasında rağbet görür. Cuma namazlarına, ikisinin de sıklıkla aralarında olduğu, yaklaşık

5.000 kişi katılır. Vaiz Farid Benyettou'yla tanışırlar. Bu vaiz önce Chérif'i radikalleştirir. Chérif, Abu Issen ismini alır, Buttes-Chaumont Parkı'nda koşuya çıkarak kutsal savaş için kendini zinde tutar. 2003 yılında ABD Irak'ı işgal eder, Saddam Hüseyin'i devirir. Tüm dünyadaki Müslümanlar kadınların ve çocukların öldürülmesine isyan eder, Amerikan tanklarıyla zorla kabul ettirilen bir demokrasiye karşı çıkarlar. (Birçoğu her halükârda "demokrasi"ye karşı çıkmaktadır.) Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac bu savaşı yanlış bulur ve Washington'a bağlılığı reddeder.

Chérif ve Benyettou, saatler boyu Iraklıların çektikleri acılara dair videolar izlerler. "Buttes-Chaumont Hücresi"nin "Emir"i olan Benyettou, Irak'a savaşçı yollamak ister. Chérif, "Emir" gibi, Irak'ta savaşmaya hazırdır. Radikal İslâm'ın yolladığı mesaj Chérif gibi insanları cezbeder. Onların sahip olmadıkları şeyleri vaat eder: Bir konum, kabul, saygı. Yurttaki öğretmeni şunu belirtir: "Kolay etki edilebilir, yönlendirilebilir yapıdaydı." Onunla konuşup bu yoldan döndürmek isteyen ılımlı bir vaizi ise geri çevirir.

Düzensiz işlerde çalışan, esrar satan, hırsızlık yapan Chérif cihatçıların, cami imamlığından atılan özel selefilik dersleri veren 22 yaşındaki vaiz Benyettou'nun etkisi altına girer.

Mayıs 2004'te Ebu Garip'teki işkence fotoğrafları yayımlanır. Tasma bağladığı çıplak Iraklıların yanında kahkahalar atan Lynndie England: *All American Fun Girl*. "Amerikan kibri"ne karşı bir "nefret" yeniden katlanarak artar.

Ocak 2005'te polis Buttes-Chaumont hücresini açığa çıkarır. Chérif cihat için yola çıkmadan kısa süre önce kendini yine kelepçeye vurulmuş bulur. 25 Ocak tarihli Paris-Şam biletinin parası çoktan ödenmiştir. Amacı Suriye'den Irak'a geçmektir.

Cihat yerine Paris'in Ünlü Fleury-Mérogis Hapishanesi'ne iniş yapar.

Paris'in güneyinde bulunan bu ünlü hapishane Avrupa'nın en büyük kapatma mekânıdır. 2014 yılında hücreleri 4.100 mahpusla doludur. Bu mahpusların üçte ikisi ise Müslüman kültür dünyasından gelir. Tüm hapishane için tek Müslüman din görevlisi mevcuttur. Kodes bugün, 2015'te yeniden ilgi odağı olur; "Charlie Hebdo saldırısı"nın başladığı yer olarak.

Amédy Coulibaly o dönemde *Le Monde*'dan gazetecilere Fleury-Mérogis ile ilgili şunları söyler: "Suç işlemek için en iyi okul. Volta atmaya çıktığında Korsikalılarla tanışırsın, Basklarla, Müslümanlarla, soyguncularla, ufak tefek torbacılarla, büyük torbacılarla, katillerle tanışırsın." Özetle: "İnsan burada seneler boyunca deneyim toplayabilir."

Chérif'in bir arkadaşı "kültürler arasındaki" açmazı şöyle açıklar:

Fransa'da her zaman sadece iş bulamayan Arap'ım. Tunus'ta, anne babamın memleketinde ise Fransız olduğum için her şeye iki katı para ödemem gerekiyor.

2005 Ekim'inde banliyöler alev alır. Şehrin çeperlerindeki göçmen çocukları park halindeki arabaları ateşe verir.

Fransa alev alev yanarken, Chérif Kouachi ile Amédy Coulibaly hapishanede tanışırlar, burada karşılaştıkları cihatçı akıl hocaları Djamel Beghal'in etkisi altına girerler. Charlie Hebdo saldırıları ve Yahudi süpermarketindeki kanlı rehin alma eylemiyle Paris'te sonlanacak olağan terör kariyerleri bu anda başlar.

Kouachiler 2005 yılında tutuklanırlar; Irak'a yola çıkmak üzeredirler. Chérif, sorgular sırasında, kalaşnikof almak için

cebinde 8.000 Euro ile cihada gitmeye hazır olduğunu belirtir. Ama ölmek istememiştir. Bu nedenle tutuklanmış olmaktan memnun görünür. Kendini yine kodeste bulur. Yeni uğursuz tanıdıklar. Usame Bin Ladin taraftarı Djamel Beghal oradadır. Sorgu yargıcı Bruguière şöyle der:

"Orada teröristlerle adi suçluların bir arada kapatılması muazzam bir hata. Hapishaneler dolup taşmış durumda, mahpuslar kötü durumda, her tür radikalleşmeye eğilimliler" (...) Tarihçi Andrew Husswey "The French Intifada" kitabında bu hapishaneleri "Fransa'daki İslâmi radikalizmin motoru" olarak tanımlıyor. (...) Sabık hapishane din görevlisi Merroun, orada Müslüman mahpuslara uzun süre helal yemek verilmediğini, Fleury-Mérogis'deki tek ibadet mekânının bir Hıristiyan şapeli olduğunu belirtir. Bununla beraber Fransa'daki mahpusların % 60'ını Müslümanlar oluştururken bunların büyük bir kısmı Cezayir kökenlidir.

Coulibaly 2001 yılından itibaren kodese girip çıkar. İlk olarak orada gerçek anlamda militanlaşır.

Chérif 2006'da salıverilir. Kendini sokakta bulur, parklarda yatıp kalkar. Said ise, bir anlığına da olsa, daha iyi durumda gibidir:

Bir genç işsizliğiyle mücadele programı kapsamında 2007 yılında Paris Belediyesi'nde bir iş bulur. Parislileri çöplerini ayırmaya teşvik edecek, apartman görevlilerini ekolojik anlamda aydınlatacaktır. (...) Ev ziyaretleri sırasında kadınlarla el sıkışmaktan kaçınır, iş saatlerini namaz saatlerine göre ayarlamak ister. Yanında her daim bir seccade taşır. Belediye onu önce dört kere başka yere tayin eder, sonra da işine son verir.

Chérif, Fas kökenli bir kadınla, Izzana'yla tanışır. Dindar bir aileden geliyor, burka giyiyordur. Chérif onun yanına taşınır; Rue Basly 17'de, sosyal yardım kurumunun her ikisinin de kirasını ödediği 26 metrekarelik bir daireye. Anaokulu öğretmeni Izzana kısa süre sonra işinden ayrılmak durumunda kalır, çünkü iş yerinde burka giymesi yasaklanır.

2008 yılında Gennevilliers Belediye Binası'nda evlenirler, Said nikâh şahitleri olur. O da bir eş bulur, Soumaya. O da epey dindardır, sık sık camiye gider. Chérif o sırada *Monoprix* süpermarketinde balık reyonunda bir iş bulur.

Kouachiler'in küçüğü, Buttes-Chaumont teşkilatının parçası olarak 2008 yılında mahkeme önüne çıkar. Kendini "sıradan bir Müslüman" olarak adlandıran Chérif, mahkemede Ebu Garip'teki işkence skandalıyla öfkeye kapıldığını dile getirir. Suçlama konusunda pişman olduğunu belirtir. Mahkeme yumuşak davranır, Chérif Fleury-Mérogis'teki hapishaneye dönmek zorunda kalmaz: 3 sene hapis cezasının 18 ayı denetimi serbestliktir, hüküm öncesi tutukluluk hesaba katılarak tahliye edilir.

Böylelikle İslâmcı Buttes-Chaumont hücresi son bulur; en azından dışarıya karşı.

Bir yanılgı. Aralarında temas kurmaya devam ederler. Üç üyesi *Charlie Hebdo* saldırısının failleri olacaktır.

Önce nikâhlar kıyılır. Balayı seyahatleri. Tatil fotoğrafları. Her şey iyi, rahatlamış görünür.

Hiçbir haber metninde, eşlerinin neden bir anda burkayla örtünmeye başladıkları ve bu nedenle çalışma sorunu yaşadıkları sorusunun cevabı verilmez.

Sarkozy 2011 senesinde burkayı yasaklayan bir yasa hazırlar. Bu nedenle Trappes semtinde isyanlar çıkar. Avrupa İnsan

Hakları Mahkemesi burka yasağına karşı yapılan başvuruları geri çevirir.

Vaiz Beghal'le beraber Coulibaly'nin de dahil olduğu hapisten kaçış planları yapılmaktadır. Planlar suya düşmüşken şartlı tahliye kararları çıkar. K. Biraderler yeniden dışarıya çıkarken Coulibaly içeride kalır. Evi aranır, bilgisayara el konur, cephaneler ele geçirilir. Yeni bir dava açılır, Coulibaly 5 yıl ceza alır.

Kouachiler serbest kalır. Chérif, sahte parfüm ve kıyafet satarak geçimini sağlar. Namaz için evinin karşısındaki camiye gidip gelir, göze çarpmaz. Caminin imamı SZ'ye verdiği mülakatta müminleri başkanlık seçimine katılmaya çağırdığını anımsar. Bunun üzerine Chérif ayağa fırlar ve bağıra çağıra camiyi terk eder. "Burası siyasetin yeri değil."

İki kardeş 2011 yılında El Kaide'nin kalesi Yemen'e seyahat eder. "Burada herkes silah taşıyor." Ateş etmeyi öğrenirler, El Kaidelilerle temas kurarlar. Danimarkalı Hz. Muhammed karikatüristine yönelik infaz çağrılarının yapıldığı dönemdir. Dönüşte Said ve Somaya evlenir, 2012'de bir erkek çocukları olur.

Kouachiler'in ilerleyen radikalleşmelerinin Fransız yetkililer pek farkında değildir. 2013 senesinde telefon dinlemelerine son verirler.

Ancak polis Chérif'in geçimini sahte ürünlerle sağlıyor oluşunun farkındadır. Ama görünen o ki, tehlikeli addedilen cihatçılarla ilişkisi kalmamıştır. Farid Benyettou ıslah olmuş görünür: Hastabakıcılık eğitimi almaya başlar.

Said, Reims'de eşi ve oğluyla sosyal yardımdan geçinir. İşsiz adam geleneksel kıyafetleriyle dolanır, oğluyla ilgilenir, bilgisayarda Fifa futbol oyunu oynar. Amédy Coulibaly Mart 2014'te zamanından önce salıverilir. Mahkeme şartlı tahliye kararı alır. 15 Mayıs'a kadar ayağında elektronik kelepçe taşımak zorundadır. Hayat'la beraber bir Paris banliyösünde, Fontenay-aux-Roses'de yaşamaya başlar. Burası bir sosyal mahrumiyet bölgesi değildir.

Komşularının anlattıklarına göre: Dikkat çekmeyen, sessiz sakin insanlardır, gidip gelenleri yoktur. 2014'te beraber Mekke'ye hacca giderler.

Izzana ve Hayat sık sık telefonlaşırlar; sırf 2014 senesinde 500'ün üzerinde arama yaparlar. Her ikisi de sofudur ve tamamen örtünmüştür. Her ikisi de bu nedenle işlerini kaybetmiştir; her ikisi de bir süre dövüş sporlarıyla ilgilenir. Ayrıca her ikisi de şiddet planları yapan erkeklerle yan yana yaşarlar.

Suikasttan önceki günlerde Coulibaly saldırıyı üstlenen bir video kaydeder. Belli ki suikastlardan sonra montajlanarak hazırlanmıştır; twitter üzerinden yayılır. Söz konusu hesap "İslâm Devleti"ne isnat edilir. Coulibaly geceliğe benzer beyaz bir kandura ve kırmızı türban, üzerine de bir üniforma giymiştir.

Kendilerini El Kaide üyesi olarak tanıtan Kouachi Biraderler'den farklı olarak, Coulibaly bu örgütün rakibi olan "İslâm Devleti"ne bağlılığını açıklar. Yedi dakikalık videoda "halifelik askeri" "IŞİD"in önderine biat, sadakat yemini eder. Fransa'nın uçaklarının neden halifeliğe bomba yağdırdığını sorar: "Şeriatı tatbik ettiğimiz için mi? Yeryüzünde neyin olup biteceğine siz mi karar veriyorsunuz?" Ardından gözdağı verir: "Siz İslâm Devleti'ne saldırırsanız biz de size saldırırız."

Hayat, saldırıdan beş gün önce Türkiye'ye gider (yanında ismi bilinmeyen biriyle beraber). Kısa süre sonra, cep telefonu yoluyla, Suriye'de, İslâm Devleti'nde olduğu tespit edilir.

Said'in eşi Soumaya'nın ifadesi alınır, eşinin radikalleşmesini fark etmemiş midir? Saldırı sabahı erkek kardeşini görmek için evden çıkar. Evden ayrılırken, Chérif hasta, der.

Onu öper.

Sonra da kapıdan çıkar.

Her iki tasvirde de Said'in eşinin saldırı planlarında dahli olup olmadığı hususu belirsiz kalır.

Bu üçlü üzerine yapılan araştırmalar halihazırda bir "resim" sunar, fakat bu "resmi" çizerken daha ziyade sosyolojik verilere dayanmak zorunda kalınmıştır. "İş ve entegrasyon sorunu yaşayan çevresiyle uyumsuz genç göçmen erkekler"; tıpkı on binlercesi gibi. "Katil"i buradan hareketle kavrayamayız.

* * *

Kuram 11
Din ve baba otoritesi

Dudaklarda "Allahu Ekber" ile cinayet işlenmesinin "dinsellik"le yakından uzaktan bir alakası yoktur; burası açık. Dahası şu da kesin: Failler bu yolla bireysel sorumlulukla değil, suçu üstlenen daha yüksek "büyük figür"e istinaden cinayet işlerler.

"Görkemli-narsistik bir jest"le, "kendi, ilksel öç itkilerini dizginsiz biçimde gerçekleştiriyorlar," der Franfurt/Ma-

in'deki Sigmund Freud Enstitüsü müdürü Marianne Leuzinger-Bohleber.[116] 'Narsizm' yine karşımıza çıkar.

Breivik, –'görkemli' üst kuramcı–, söz konusu olduğunda bu kavramı kabul edebilirim. Fakat intihar eylemleriyle kendini "cennete" atan 18'lik yeniyetmelerde "görkemli-narsistik jest"e işaret edilmesini epey daraltıcı görüyorum. Peki ya Paris suikastçıları? Vadeleri gelmeden, bir defalığına "büyük bir şey" yapmak isteyen bu bozuk ahlâklı adli suçlular? Onların benliklerinin çözülmesinin ve benliklerinden feragatlerinin, "kendi" itkilerinin *değil*, üstteki bir iktidar örgütlenmesinin emrinde gerçekleştiği aşikâr. Bu "narsizm" mi? Her görkemlilik jestine "narsizm" etiketini yapıştıracaksak şayet, Hitler tarihin "en büyük narsisti"dir. "Narsizm" kavramını ileri sürerken, kendi bedeninin katışıksız biçimde keyfini çıkaran küçük çocuğu, "bebek hazretlerini", bu figürün gerçek varlığının ilk kanıtı olarak anan Freud'un böyle düşünmüş olduğunu sanmıyorum.

Büyük ihtimalle söz konusu genç bedenler bu erken zevkleri "katışıksız biçimde" yaşamamışlar ve sonrakileri de ancak kısıtlı olarak veya kopuk kopuk deneyimlemişlerdi.[117]

Berlin'de yaşayan ve aşırıcılık karşıtı projelerde çalışan Filistinli psikolog Ahmad Mansour şöyle yazıyor:

Radikal akımların tehlikesi, "normal" İslâm'la farklarından ziyade benzerliklerinde yatıyor. Henüz küçük yaşlarda Müslü-

116 Johannes Pitsch'e verilen mülakat, *taz*, 4 Şubat 2015.

117 "Cinselliğin bastırılması, tabulaştırılması ve kötülenmesi de buna eklenir ve genç erkeklerde amaçsız saldırganlığa neden olabilir. Bunların hepsi, cehennem korkusuyla çalışan ve ölümün kahramanlıkla yüceltilmesine sebep olan yıldırıcı bir pedagojinin parçalarıdır". Ahmad Mansour, "Reinheit, Ehre und Todesverachtung. Muslime sollten ihre Religion reformieren. Der moderate Islam ist der radikalen Auslegung des Glaubens zu ähnlich" (Saflık, namus ve ölümü hiçe sayma. Müslümanların dinlerini reforme etmeleri gerekiyor. Ilımlı İslâm inancın köktenci yorumlanmasına fazlasıyla benziyor), *Der Spiegel*, 37/2014.

man çocuklara "saf olmayan kadınlar" ve "günaha meyilli kâfirler" anlatılır, gençler için bu tür kavramlar tamamen alışıldık hale gelir. Çoğunlukla bir denetim, korku ve ceza atmosferinde yetiştirilirler. Soya, kolektife ve otoritelere "saygı" göstermeleri gerekir. Aşırı tutucular kendilerini bu tür düşünce biçimini saf tutan, güçlü kılan insanlar olarak görürler. Gençlerin radikal İslâmcıların argümanlarına eğilim göstermeleri buradan kaynaklanır. Gençken bu radikalizmi kabul ettiğimde ve uyguladığımda, ait olduğum gruba, ergenliğe özgü bir üstünlük tavrıyla, "daha iyi bir Müslüman" olduğumu gösteririm; kendi grubuma ikiyüzlülüğünü kanıtlarım. Böylelikle anne babaya, aileye yönelik saldırganlık, onların eski moda düşünce biçimlerini eleştirel bir gözle anlamaya yönelik cesur adımlar atmaya gerek kalmadan, dolaylı olarak dışa vurulur.

Kimi yorumcuların öne sürdüğü, cihada eğilimli gençlerin bu türden bir yapıya tutunarak, kendi âlemlerini güvenilir bir baba otoritesiyle sınırlandırmayla ilgili genel boşluğu doldurmuş olabilecekleri yönündeki tahmin, tek tek vakalarda geçerli olabilir. "Kadiri mutlak" bir üst otoriteye bağlanmak, eksik kalan sınırlandırmaların veya uygun bir baba ya da başka aile ilişkisinin verebileceği güvenin yerini tutabilir.

Tanınmış cihatçılar "babasız" mıdırlar? Kısmen. Her iki Paris suikastçısı, Cezayirli yetim çocuklardır. Alman cihatçıların çoğu biri Alman diğeri Alman olmayan bir ebeveynin çocuklarıdır, misal biri Türkiye'den, Balkan ülkelerinden ya da Arap dünyasındandır; ki bu tam da yeni topluluklarla karışma ve entegrasyon beklentisi bakımından arzulanan durumdur. Fakat bunun işlemediği aileler vardır, bazı durumlarda aileler ayrılır, çoğunlukla çalışmak zorunda olduklarından anneler (sıklıkla) çok sayıda çocukla baş edemezler. Fakat babalar "mevcut" olsa bile, güvende hissettiren bir otorite işlevi gördükleri söylenemez.

Her şeyden önce, mevcut ataerkil baskın babaların, her şeye karar veren veya dayak atan birçok baba gibi evde büyük bir iktidara sahipken, toplumsal açıdan tamamen güçsüz olmaları gibi özgül bir çelişki mevcuttur. Böylece çocukların toplumsal konumlarının güvenilir bir temeli ya da sınırlandırması olarak baba figürü, pratik olarak devre dışıdır.

Bir babanın dayak atıp atmaması tek başına belirleyici değildir burada. Onun toplumsal konumuyla aradaki çelişki belirleyicidir. Ortalama Müslüman bir ana baba, çocuklarını yalnızca dua etmeye ve düzenli olarak camiye gitmeye teşvik eder, toplumsal bakımdan ise söyleyecek bir sözü olmadan, düşük ücretli konumunu koruma mücadelesi veriyorsa, genç bu çelişkiyi görür. Anne babalar hayatları insana cazip olmayan "zayıf figürler" olarak algılanırken gencin kendisi, toplumda hayattan istediği her şeyi alabilen *ateizme* yatkın insanlarla çevrilidir.

Ortalama dindar anne babanın "izinde", sessiz sakin, barışçıl bir hayat tasavvuru çoğu gence çekici gelmez tabii. Bir yandan fantastik, maceralarla dolu bir dünya, diğer yandan eli kulağındaki iş yaşamının gerekleri arasında, psişik bir arafta kalan hayat terazisi, ancak ilişkilerle ve yeterli tanınma görmekle değişebilir. Tam da bu noktada "kültürler arasında kalan" genç bilhassa zorlanır. Entegrasyon, ben sana uyuyorum, anlamına gelmez; eşit bir düzeyde beraber yaşayabileceğim, etkileşimde bulunabileceğim ve gelişebileceğim birini bulmam demektir. Böyle birini bulamadığında entegrasyondan söz edilemez.

Ergenlik dönemlerine *her daim* bedensel bir güvensizliğin eşlik ettiği genç insanlar, bilhassa toplumsal yersizlik hissine kapılan genç erkekler, bu durumda ağır bir bedensel parçalanma (fragmantasyon) tehdidi altındadır. Bunun üzerine bir de kendi cinsel durumuna dair güvensizlik eklendiğinde, bir de bir arkadaşlık sona erdiğinde, bir sevgi ilişkisi ya da cemi-

yet aidiyeti başarısızlığa uğradığında ve de yer yer "Sen buraya ait değilsin" işaretleri devreye girdiğinde, ayağının altındaki zayıf zemin, belki de tamamen kayıp gider: "Burada bir şey olamayacağım!" "Beni burada yaşatmayacaklar!" Bu nedenle daha büyük bir şeye ihtiyaç duyulur. Besbelli "vaizler" de bu durumu *yakalamak* ve işlemek için hazır bekler.

Bunun karşısında, gençlere "Batı medeniyetinin kazanımları"nı övmenin bir faydası dokunmaz, bu toplumsal yaşam biçiminde henüz bir yer edinememişlerdir. Kurdukları arkadaşlık ilişkilerinin, aşk ilişkilerinin, iyi ve kalıcı toplulukların ya da cemiyetlerin ve tabii ki iyi bir çalışma ortamının faydası dokunabilir yalnızca. Bunlar insana bir zemin sağlar. Bunun üzerine kendini geliştirebilir, yetiştirebilirsiniz. Bu biçimde yetişemeyen biri, büyük iktidar budalalığıyla yetişir. Eşyanın tabiatı böyle.

"Tanrı'nın seçilmiş kulu" Breivik

Kilise? Dinden yardım almak? Onun seviyesinde müşkülpesent bir süper insan için her yönüyle gülünç:

Bu nasıl bir şey? Kiliseler alışveriş merkezlerine benziyor, rahibeler kot pantolon giyiyor, kürtajın ve İsrail'e karşı cihadın savunuculuğunu yapıyor!

Breivik'in gözüne takılan kot pantolonlu rahibenin şansı yaver gitmiştir, muhtemelen sadece C kategorinin alt derecesinden bir hain sayılacaktır. Breivik'in tanrıyla olan özel ilişkisi Hans Leyendecker ve Nicolas Richter'in dikkatini çeker:

11 Haziran'da dua ederken sadece akıl sormaz tanrıya, O'ndan maiyet de talep eder. Günlüğüne, "Uzun zamandan beri ilk defa dua ettim," diye yazar, "Tanrı'ya Avrupa Hıristiyanlığının muhafazası için cenk eden savaşçıların galip gelmelerini sağlaması gerektiğini anlattım. Meğer ki O da Marksist-İslâmi İttifak'ın (...) Avrupa Hıristiyanlığını yok etmesini diliyor olsun. Bu kutsal vazifemde muvaffak olmamı ve bunun, Avrupa'daki diğer binlerce devrimci muhafazakâr/ milliyetçiye, komünizm karşıtına ve İslâm karşıtına ilham vermesini temin etmesi gerek.[118]

(Tanrı yolundaki) "misyonunun başarılı olması için", tanrıya bir zahmet neyi "temin etmesi" gerektiğini dikte eden ve açıklayan adam, adamın hası Breivik, bir yandan da bir yerlerden "saldırganlık eğilimini güçlendiren haplar" satın alabilir miyim diye araştırır. Kendisine hitaben şunları yazar: "Senin insanüstü bir tek adam ordusuna dönüşmen iki saati alır." Kendi kendisinin ve tanrının bilincinde olarak, "Güçlü bir ruhum var. Tanıdığım herkesten daha güçlü," diye de ekler.

Evet, Tanrı'yı da dünyayı da bilir o.

* * *

Kuram 12.
"Tamamen normal adamlar" Sosyo-kuramlar

"**Canını seven kaçsın.** Sosyolog Wilhelm Heitmeyer'i ziyaret"[119]

Heitmeyer uzun bir süredir "topluluklara yönelik insanî düşmanlığı" araştıran bir projede çalışıyor. 2000 sonrası yıl-

118 Leyendecker/Richter, *SZ*, 25 Temmuz 2011.

119 Gabriele Göttle, *taz*, 27 Şubat 2012.

ları "güvensizleştirilmiş on yıl" tanımıyla ve Richard Sennett'in "sosyal alanın iktisadileştirilmesi" formülüyle özetler. "Verimlilik, işletilebilirlik, yararlılık" gibi şeylerin sosyal ilişkileri istila ettiğini belirtir.[120]

"Düşük vasıflı işgücü arz eden göçmenler, uzun süreli işsizler, engelliler ve evsizler" bu durumdan bilhassa etkilenir. Heitmeyer toplumun yukarısındakilerin alttakileri aşağılama tutumunda bir artış olduğunu gözlemler.

Sosyal toplulukları değerlendirirken kapitalist yararlılık, işletilebilirlik ve verimlilik ölçütlerine yönelen bir kentsoyluluk tavrıdır bu. Böylelikle insanların eşitliğini yadsıyıp psişik ve fiziksel bütünlüklerini ihlal edilebilir kılar ve aynı zamanda yukarıdan aşağı bir sınıf savaşı yürütürler. (...)

Sarrazin'in okur kitlesi, der, *"alt sosyal konumlardan ziyade, kendi deyimimle, 'ham orta sınıf'tandır":*

Öfkeden kudurmuş elitlerde topaklaşmış bir hiddet vardır ve kendini kurban rolünde gören, bu nedenle toplumsal olarak zayıf topluluklara karşı sürekli yeni aşağılama mekanizmaları yaratan ham orta sınıf kültürü, sosyal soğuklukları yaygınlaştırır.

Heitmeyer "Aşağıdakiler"in artık dayanışma beklemelerinin mümkün olmadığını söyler. (Soru: Daha önce mümkün müydü?) Araştırması şunu ortaya koyar:

İnsanlar etnik, kültürel ya da dinsel işaretler, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet, bedensel bir kısıtlama temelinde ya da sosyal nedenlerle nasıl bu zihniyetlerle karşı karşıya bırakılır ve iktidarsızlaştırılmış halde onların insafına terk edilirler? Kurban topluluklar bu durum karşısında savunmasızdır ve seferber edilemezler. Genel olarak, iktisadın sosyal

120 O zaman şunu da soralım: Bu uzun süredir böyle değil mi?

ilişkilere nüfuzu ampirik olarak görülebilir. Buna topluluklara yönelik insanî düşmanlıkta bir artış eşlik eder. 2008 yılından beri bir krizi işaret eden gelişmeler zamanla muazzam artmıştır.

Güvencesizlik, yönsüzlük ve istikrarsızlık normalleşmiştir. (...) Şiddetli bir parçalanma da bu toplum için ihtimal dışı değildir.

İki tespit belirleyicidir: genç cihatçıların dahil edilebileceği "şiddetli parçalanma"yı, daha büyük ölçekte bizim toplumumuz için de "ihtimal dışı değil" diye değerlendirir. İkinci olarak da "kurban topluluklar" bu durum karşısında "savunmasız ve seferber edilebilir olmaktan uzak"tır. Yani, *kimse "alttakilerin" olası isyanlarına katılmaz*, demektir bu. Cihatta mühim bir rol oynama olanağı kendini bir telafi olarak sunacaktır; *çaresiz* ve *aciz bırakılmış* olmaktan çıkma duygusunun seferber edilmesinin sağladığı telafi.

"Şiddet. Gerginliği tırmandıran süreçler. Gençlerden mesaj var: Biz de varız."[121]

Heitmeyer'in Londra'daki gençlik isyanlarına dair görüşleri:

Özgürlük ve bağlılık arasındaki zorunlu ilişki üç boyutta bozulur: Yoksulla zengin arasındaki uçurumun büyümesi ve işsizliğin tahrip edici etkisiyle toplumsal yapı boyutunda; örneğin siyaset, polis ve hukuk düzleminde eşit ve hakkaniyetli muamele görmeme deneyimi ve hissi aracılığıyla, kurumsal boyutta; aile düzeni dağıldığında ve sosyo-kültürel ilişkiler bozulduğunda kişisel boyutta. Tanınmaya/kabul görmeye direnme ya da tanınma/kabul görme ilişkisinin çözülmesi, bu alanlarda tekrar tekrar tescillenir. Alternatif tanınma kaynaklarına dönük bir

121 Wilhelm Heitmeyer, *taz*, 25 Ağustos 2011.

talep devamlı gündeme gelir; toplumsal düzlemde kabul görmüyorsam, hiç değilse çetenin "iç kültürü"nde görsem...

Bu gelişme bilhassa büyük şehirlerde polis gücünün uzanamadığı "kopuk mahalleler" için geçerlidir:

Orada güçlü olanın adaleti hüküm sürer. Okullar ya da sosyal hizmet ve ebeveynler eliyle sosyal denetim gibi sosyalleşme ve denetim kurumları genellikle işlemez. Sosyalleşme şiddet üzerinden gerçekleşir.

Sosyolojik sorgulama bu "sosyalleştirici şiddet" biçiminin bireylerin bedenlerine ne yaptığına ve hangi eylemlere yol açtığına cevap vermekten kaçınır, bu fenomenin mümkün olan en uygun *tanımlamasıyla* yetinir. Heitmeyer kesin olarak, sorgulamasının ortaya çıkardığı üç alan tanımlar: *Toplumsal-yapısal, kurumsal* ve *kişisel boyutlar*. Bununla beraber "kişisel" boyutları *aile* düzeniyle ve *sosyokültürel ilişkiler*le sınırlar. Söz konusu bakış açısı bireylerin psişelerinki özel vaziyetlere –bu da bireylerin bedenselliğine karşılık gelir– bir ilgi duymaz.[iv]

Micha Brumlik, Stefan Kühl'ün *Ganz normale Organisationen. Zur Soziologie des Holocaust* (*Gayet Normal Teşkilatlar. Holokost'un Sosyolojisi*) kitabının eleştirisinde, toplumsal gruplaşmaların cinayet yatkınlığına özel bir bakış atar. Makalenin alt başlığı, cinayete iştirake itebilecek birkaç olası nedeni sıralar: "Psişik Zayıflıklar, Alkol, Yoldaşlık, Boyun Eğme – SA'dan IŞİD'e" Diğer bir alt başlık da pek iyi bir şey vaat etmez: "Stefan Kühl kitlesel olarak uygulanan sadizmin koşullarını araştırıyor".[122] Makale "*sadist arzuların tatmini vasıtasıyla cinayet işlemenin çekiciliği*" ile devam eder: "Kül-

122 Micha Brumlik, *taz*, 8/9 Kasım 2014, kitap eleştirisi: Stefan Kühl, *Ganz normale Organisationen. Zur Soziologie des Holocaust*, Suhrkamp, Berlin, 2014.

tür"ümüzün ve bilhassa 20. yüzyılın hikâyesine damga vuran, neşe içinde cinayet işleyen faillerin tabiatını ele alırken ne yapacaklarını (ve ne yapmaları gerektiğini) bilemeyenlerin standart formülü.

"Teşkilatlar" konusunda ise daha fazlasını "bilirler":

Zira, "işkence ve öldürme hususunda uzmanlaşmış teşkilatlar," der Kühl, bile isteye kışkırtıcı bir tavırla, "esasen hastalarla ilgilenen, dondurma reklamı yapan, öğrencileri eğiten ya da araba üreten kuruluşlardan farklı işlemez." Endişe verici husus, katliam yapmakta uzmanlaşmış teşkilatların üyelerinin çoğunlukla tamamen normal insanlar olmakla kalmayıp, katliamların tasarlandığı ve gerçekleştirildiği teşkilatların da tamamen normal kuruluşların alâmetlerini taşıdığını görmektir.

"Endişe verici!" Cinayet infazlarının her zaman *tamamen normal insanlar* tarafından *tamamen normal* teşkilatlarla gerçekleştirilmesinin *anlaşılmakla* kaldığı, *endişe verici* bilgiler.

Vestfalya'dan Suriye'ye cihatçı çıkan genç erkeklerden biriyle ilgili olarak daha önce zikredilen şu cümleye tekrar bakalım:

Normal bir ailede, normal bir çevrede, normal bir okulda normal bir hayat sürüyordu.

E hangisi doğru şimdi? Genel kabul, öldürmeye hazır müstakbel genç katillerin ya da intihar eylemcilerinin *istisnai insanlar* oldukları ya da olmaları gerektiği yönündedir. Fakat durum böyle *değil*.

Buenos Aires'teki Eichmann'ı düşünelim. *Yakayı kurtarmıştı.* Hayatını yoluna koymuştu. Rahatlamıştı. Arkadaşı gazeteci William Sassen'in ses kayıt cihazına gevezelik etmiş, bilanço çıkarmıştı esefle:

"Başaramadık!" 10,5 yerine sadece 6 milyon... Bu bir zafer değil!" "Zaman aleyhimizeydi!"

"Yahudiler yaşıyor!"

"Yahudiler" Arjantin'e bile gelip onu oradan İsrail'e kaçırdılar.[123] Alman İmparatorluğu'nun yüksek rütbeli sabık memuru Eichmann böylelikle Kudüs'te mahkeme önüne çıkmak zorunda kaldı. (Komik değil!) Orada, *maske* takınmaya karar verdi.

Bu davada çaylak bir adliye muhabiri olan filozof Hannah Arendt, New York dergisi *The New York*'ta yazarken, Eichmann'ın *maske*sine aldanır. Eichmann'a baktığında emre itaat eden sıradan bir memuru görür. Daha sonra Christopher Browning ya da Goldhagen'ın zikrettiği gibi, "tamamen normal bir adam" [124]

Ama nasıl olur!? *Tabii ki*, cinayet işleyenler "tamamen normal erkekler"; "sıradan"; Alman erkekleri. E ne olacaktı? Mevcutlar, onlardır!

Büyük kuramcılara nazaran daha az göze çarpan, savaş sonrası dönemi Şansölyesi Adenauer bu konuda "daha akıllı", yani gerçekliğe daha yakındır. Önde gelen Nazi Partisi üyelerinden Globke'yi danışman olarak görevde tutmasını eleştirenlere, "Ya kimi alacaktım," der. "Başka adam mı var!" SS için de aynısı geçerliydi: *Mevcutları* işe aldılar. Siyah üniformayı üzerine geçiren, SS insanı olarak yeniden doğuyor değildi. Hitler de Himmler de ne "yeni fırıncılar" pişirebilir ne "yeni araba imalatçıları" imal edebilirlerdi. Bu epey

123 Alman İstihbarat Servisi, Eichmann'ın ikamet ettiği yerden haberdardı; fakat Federal Almanya Cumhuriyeti'nde olması "istenmedi". Zira mahkeme süreci çok fazla gizlenmiş ve örtbas edilmiş şeyi ortaya çıkaracaktı.

124 Eichmann, Bettina Stangneth sayesinde gerçekten olduğu gibi, yani fanatik bir antisemit ve yüksek mevkili azılı bir Nazi olarak arzıendam eder: *Eichmann vor Jerusalem. Das unbehelligte Leben eines Massenmörders* (*Kudüs'te Eichmann. Bir Kitle Katliamcısının Gözden Irak Hayatı*), Hamburg, 2011; ya da Eichmann'ın Kudüs'te mahkeme önünde verdiği ifadelerin video kaydını içeren, Eyal Sivans'ın "Der Spezialist" [Uzman] adlı filmi de (1961) sağlar bunu.

zaman alırdı. Öldürme işini üzerine alanlar, *her zaman* tamamen normal erkeklerdir. "Tamamen normal erkekler" ile "vahşi katliamcılar"ı birbirinden ayırması için örülen duvar kolay yıkılır. O salt insanın kendisini korumaya yönelik bir duvardır. Öldürmek ve katliam yapmak, "tamamen normal" erkek olmanın bir parçasıdır; bir kere baraj kapakları açılmaya görsün.

Tamamen normal erkek tipi, *aşağılık heriflerle* büyük oranda örtüşür; bunun dışında da gündelik hayatta her zaman bu şekilde teşhis edilebilen tiplerle. Onlara "normal" diyebilir miliz? Orada sorun çıkar. "Normallik" nedir? Ciddi ele alındığında, böyle bir şey yoktur. Tıpkı "sıradanlık" gibi. Ama cinayet eylemine katılan tipler vardır; üstelik buna izin verildiğinde ya da emredildiğinde hususi bir tatminle. Ayrıca bunu yapmayan tipler de vardır. İkisi de "tamamen normal"dir; tamamen "sıradan"dır.

"Tamamen normal" örgütler de pekâlâ öldürmeye yeterlidir. Kühl ve Brumlik (haklı olarak) katil ve katliam teşkilatlarının belediye zabıtasından ya da çöp toplama hizmetlerinden farklı işlemediklerini saptarlar; "İslâm Devleti"nden, IŞİD'den ya da hakeza tamamen "normal" ordu ve polis aygıtlarından farklı işlemezler. (Onlardan 40 yıl önce Raul Hilberg Yahudilerin öldürülmesinde İmparatorluk Demiryollarının gördüğü işlevi açıklarken bunu ortaya koymuştu.) Örgüt kavramını gözlerinde büyütürler (ki Mary Douglas onlardan çok önce bu sorunu kökten çözmüştü: "Örgütler düşünme ve davranma yetilerini insanın elinden alır ve bu çoğu insan için geçerlidir." Yaklaşık 25 yıl önce açık ve kesin biçimde ifade edilmiş. Fakat örgütler üzerine bu yeni düşüncelerin kahramanları bir kere olsun anmazlar Douglas'ı).[125]

125 Piyasada bol bol *Shoah* kitabı mevcut, fakat kaynakçalarında Claude Lanzmann'ı aramak bile boşa bir çabadır.

Polis adaya varana kadar sahip olduğu 70 dakika içinde o gençlerden daha fazlasını haklayamamış olmak, Breivik'in mahkeme sürecinde dile getirdiği tek üzüntüsüdür; Eichmann'la paylaştığı bir serzeniş. Muhtemelen Breivik, "nihai çözüm"ün hakiki bir *başarı*ya ulaşabilmesi için *10*,5 milyon Avrupa Yahudisi'nin bertaraf edilmesini isteyen Eichmann'ın hayıflanmasından haberdardır. Breivik'in yaptığı tek değişiklik hedefe Müslümanları koymaktır.

Katilin iyi talimli, tepeden tırnağa ideolojikleşmiş ve silahlarla donanmış fragman-bedeni, bütün düşmanlarının nihai olarak ortadan kaldırılmasını arzu eder; ceset yığınlarından oluşan dağ hiçbir zaman yeteri kadar yüksek olmayacaktır. Belirsizlik durumunda bütün insanlık buna dahildir; *ilahi adalet* nazarında hepsi bunu *hak* etmiştir. Katil ancak ondan sonra, sahiden nihai olarak ferah bir tebessüm edebilecektir.

* * *

Kuram. Bitiş

Erkek Fantezileri kitabımda psiko-fizik açıdan "tam doğmamış/doğumu tamamlanmamış" diye tasvir ettiğim "asker erkeğin" beden tipi, *muhafaza mekanizmaları* olarak öncelikle *aynılaştırma* ve *cansızlaştırmanın* (Margaret Mahler'in "*deanimasyon*" kavramını karşıladığım gibi) özel psişik süreçleriyle nitelenir. İkisi de dış dünyaya yönelik şiddet içeren müdahalelerle ifa edilir. Psikodinamik bakımdan ise, özel algı kimliklerinde gerçekleşen, birincil süreçlere dair sanrılı arzu ifalarına karşılık gelirler. Ben bunlardan, "asker erkekler"in şiddet edimlerinde düzenli olarak tekrarlanan üç tanesini ayırt ettim: "Boş yer", "kanlı bulamaç" ve "bilinç kay-

bı"na dayanan algı kimlikleri. Her üçü de (farklı yoğunluklarda), tercihan azgın bir kahkahaya yol açan anlık bir bedensel rahatlamaya önayak olur.

Bu kahkahadan, öncelikle söz konusu şiddetin mağdurları bahseder; çoğunlukla gazeteciler ve sanatçılar onları kaydederler. Gazeteler, filmler, romanlar ve tiyatro eserlerindeki güncel kayıtlar o kahkahanın sürüp gittiğini teyit eder. Bunların hepsi de, korkunç bir şekilde, doğrudur.

Cinayet eylemleri arasında ön sırada "**kanlı bulamaç**" algı kimliğinin üretilmesi gelir: Bütün palalıların ve en kısa mesafeden ateşlenen tüfeklerle bedenleri parçalayanların sağlam ürünü; hamile kadınların karınlarının deşilmesine ve bebeklerin kafalarının evlerin duvarlarında ya da ağaç gövdelerinde parçalanmasına dair tasvirler hiç eksik olmaz.

Failde psiko-fiziksel süreç: (erkek tarafından) kendi parçalı "içerisi" olarak algılanan "kanlı bulamaç"ın, cinayet edimiyle dışarıya çevrilmesidir. "Ben" değil, diğerleri –öteki– kanlı çamurdur. Eylem gerçekleştirilirken büyük bir kahkaha patlar – öldürme edimiyle ortaya çıkan büyük bir rahatlama; geçici bir dengeleşime ulaşılır.

"Kanlı bulamaç" algı kimliğinin bir çeşidini de cihatçı idamları sunar: *Benim* değil, aksine *oradakinin*, aksine: *Sizin!* boynunuz vuruluyordur. *Kasap* biziz. Etraf kan gölüne döndüğünde –ama bizim kanımızla değil!– *selamete* çıkarız. Bütün olarak ve saadetle. Allahu ekber!

Sanrı yaratıcı "**boş yer**" kimlik algısı, fiilen bütün muzaffer askeri eylemlerin bir parçasıdır: dış dünyanın, yolumuza çıkarak iktidar tasarılarımızı ve kırılgan beden yapımızı tehdit eden "kargaşası"nı topyekûn ortadan kaldırmak... Bu algı günlük hayatta, çevredeki her tür böceksi kargaşayı bertaraf etme gayretinde kendini gösterir. Cezasız cana kıyma, si-

neklerin, örümceklerin, solucanların, tahtakurularının, kenelerin, tırtılların, eşekarılarının, sivrisineklerin vs. öldürülmesinde doğallaşır; bu böcek adları, öldürmeye izin verilen durumlarda "teklifsizce" ve adeta kendiliğinden, öldürülecek insanlara geçer. İnsan ve böcek ayrımı yürürlükten kalkar; bu, canlı ile ölü arasındaki ayrımın yok olmasının başka bir çeşididir.

Orada öldürmenin korku savar işlevi gördüğünü ıskalamamak gerekir. En şiddetli "böcek avı" ve ona eşlik eden aşırı kahkahada da, ölüm korkusuna karşı geliştirilen savunma altta yatan en baskın his olabilir.

"Karşına çıkan" her şeyi vurmak, savaşın gündelik pratiğidir. "Farklı düşünen" her şey: Yanlış din, yanlış görüşler, yanlış cinsel yönelim. Yanlış öz bilinç. *Emrolunana* (yani kendi örgütünün yasalarına) tabi olmakta eksiklik gösteren her şey vurularak yoldan temizlenmelidir. Tek bir atış – ve av sürüsü koşmaya başlar. Yer boşalır. *Harikalar yarata*biliriz. Hokus pokus![v]

"Bilinç kaybı"na dayanan algı kimliği, katliam sırasında ulaşılması en zor olanıdır. "Bir muadille çatışma" durumunda bedensel birbirine karışma deneyiminin önkoşulu olan, eşdeğerliği tanınmış rakip unsuru eksiktir. Soykırımlar sırasında ötekiler "haşarat" olarak ortadan kaldırılır. *Büyük bir düşmanı, kendi gibi bir yiğidi* imha etmiş olma duygusunu tatmak için zorunlu olan "muadillik" söz konusu değildir burada.

Bu rakibin suretinin, katliam sahasından başka bir yerde aranması gerekir. Neredeydir peki bu "eşdeğer" rakipler? Entelektüellerin alanında, medya alanındadırlar. Büyük katil günümüzde büyük düşünür olarak karşımıza çıkar! Sırf dikkati gerçek *eser*ine, internette tüm dünyaya açık 1.500 sayfalık bir kitapçığa, çekebilmesi için, Utøya'daki çocukların

katli vacip olmuştur. Breivik DÜNYA'yı, onunla birlikte ringe çıkmaya çağırır; esas derdi budur.

Orada hepsini tek tek dümdüz eder: Frankfurt Okulu'nu, psikoanalizi, Marksistleri, feministleri, İşçi Partili demokratları, cinsel devrimcileri, çokkültürlülükçüleri, her şeye izin veren özgürlükçüleri, barışçıları, yetkili makamlardaki sürekli düzüşenleri. "Has entelektüel düellolar"da hepsinin hakkından gelinecektir: "*Norveç kendini mahvediyor!?*" Onlara karşı "biz". Biz: = Ben + tüm ülkelerin Tapınak Şövalyeleri. Orta Avrupa'nın Tapınak Şövalyeleri! Görün nasıl muvaffak oluyoruz! (1.500 sayfamızın en geniş kapsamda kanıtladığı gibi.) 1.500 sayfanın yanlış olacağı yok. Bohça hazır! Tam yük! Alın size bir de istatistik! "Norveçliler beş yıl içinde kendi ülkelerinde azınlık olacak!" Ya siz!!?? Hainler! İhanet çetesi! Hepiniz mezara! BENİM anıtımı dikin!

Size kral olmak istiyor muyum? Bunu HAK EDİP HAK ETMEDİĞİNİZİ bir düşünmem lazım. – Ah, zafer sarhoşluğundan gözlerim kararıyor. *Kimse* ileri sürdüğüm savlara direnemiyor. Ey Hâkime, Wenche Elisabeth Arntzen! (Benim sistemimde sana o konum yasak olacak!) Al bakalım: Mahkeme salonunda bir saat boyunca beni dinlemek zorundasın. Peki burada yargılanan kim? SEN yargılanıyorsun; ben değil. Senin hiper ahmakça suçlaman BANA ulaşamaz; o senin kültürel Marksist fasa fison. Tapınak şövalyesi-Ben, bu mahkemeyi lağvediyorum! Artık "Avrupa *kendini* mahvediyor" bitti! Anıt! Anıt!

Beni dimdik dururken göreceksiniz. Tüm ihtişamımla! Ah, gözlerim kararıyor. Başım duman. Yanlış Dünya Tini'yle ringde bir kapışma. Onunla cenk ederim! Onu alaşağı ederim! Ejderhayla savaş *kafada* kazanılır! KAFA! Benden daha kafalısı var mı? Kimse! Hiç kimse! Son dokuz ayda kafama beş kilo aldım. Ağır düşünceler! Dünyaya geldiklerinde ağır

basarlar. Her cümlede 50 kilo patlayıcı. Sizi havaya uçurur. Bulamaca çevirir. Dümdüz eder.

Yeni bir özellikle karşı karşıyayız: Ağ. İnternetin büyüklüğü ve dallı budaklı hali kendi büyüklüğünü muazzam boyutlara vardırır ve böylece yanlış dünya tiniyle giriştiği savaşta "bilinç kaybı"nın yoğunluğunu da artırır. Zafere ulaşmak için *gözlerin kararması* gerekir. Yoksa elden gelen yapılmamış demektir!

"*Ağ!*" Görevli olduğu camide cihatçılarla mücadele eden ve onları "geri döndürme"ye uğraşan Berlinli imam Taha Sabrin de buna değinir:

Kazanılması imkânsız bir savaş. Gençler günde bir kere camiye gelseler bile internette daha fazla vakit geçiriyorlar, hem de kesintisiz. "İnternet, selefilerin camisi."

Yeni bir araştırma da imamı haklı çıkarıyor. Milen Uhlmann, doktora tezinde din değiştirenlerin nasıl radikalleştiğini araştırmış. İnternetin burada önemli bir işlevi var. "Selefi sitelerle dolu" (...) Uhlmann, "Büyük cami dernekleri iyi bir gençlik çalışması yapmakta kesinlikle geçmiş kalmışlar," diyor.[126]

"İnternet, selefilerin camisi." Tıpkı Breivik'in "Hıristiyan" şövalyeliğinin *tapınağı* olması gibi. İnternette milyonlarca kez çoğaltılabilen "manifestosu"nun gücü, Avrupa'da bir "ihtilal"e yol açacaktır. Neticede en büyük *siyasi güç* atfedilen şey, *internetteki yazıdır*. "Fikirler"in (daha zayıf) başkalarının fikirleriyle çarpışmasıyla, düello girdaplarının göz karartan coşkusuyla doğan yeni cihan şövalyesinin başı, muzaffer bir edayla kıvılcımlar saçarak arşa değer.

126 Hakan Tanrıverdi, "Vater Courage. Taha Sabri predigt: Befreit den Islam von Verbrechern! Über einen Imam in Berlin, der gefährlich lebt", *SZ*, 29 Ocak 2015.

Gerekli patlayıcılar olmadan olmaz, tabii! *İntihar eylemcisi*, *bilinç kaybını* harfi harfine gerçekleştirir. Tramplenle doğrudan *cennete*! Belirleyici vaadin, orada beklediği söylenen "72 bakire kadın" olduğuna ikna olamıyorum. Esas çekici vaat, (hepsi cehennem ateşine düşecek) 54 kâfirin canını almak olmalıdır. *Parlama* – ve ardından *karanlık!* Açıl susam açıl; ve açılır.

Modern çağda kendi kendini yetkilendirmede medyayı kullanmanın kesinlikle *yeni* olan yanı, bunun *popülist yayılmasıdır*. Yakın bir zamana değin uzmanlara ait bir ayrıcalık olan şey, kısa sürede asker-erkek ya da sivil herkesin "eline düşmüştür"; ortalama aynasızlardan, rütbesiz gardiyanlardan okul bahçesindeki baş goygoycuya vs..

Artık, internet ve silah elde etmenin kolaylaştırılması sayesinde, esasen herkes bir iktidar aracı olarak ulaşabilir buna; hatta (ve bilhassa) eskiden Avrupa'nın "efendi-insan" sömürgeciliğinin kurbanı olmuş ülkelerde de. Gerçek bir işkence izni de içeren gerçek işkence olanağı (ki bizim kültürümüzde Afrika'nın, Amerika'nın ve kısmen Asya'nın yerli halkları üzerinde ve Avrupa Yahudilerini imha denemesi sırasında uygulanmıştır) bu medya yöntemleriyle çeşitli biçimlerde yeniden hortlar.[vi]

2004 yılında Irak işkence zindanlarından yayılan imge akışında *yeni* olan, işkence sahnelerinin kolaylıkla kaydedilmesini sağlayan ileri teknolojiler ve en önemlisi dijital kamera ve internet vasıtasıyla bu sahnelerin çılgın yayılma süratiydi. Şimdi, on sene sonra, İslâm Devleti'nin internette her an her yerde hazır ve nazır olabilen hünerli varlığı ve günümüz gençliğinin her yerde buna uygun alıcı ve verici cihazlarla donanmış oluşuyla korkunç bir biçimde yeniden şahlandı.

* * *

Sonuç

Bunlar sadece "bilimsel" sorunlar değildir; "gazeteci" soruları ya da salt siyasi sorunlar da değildir. Bir "politikacı", "bilim insanı", "gazeteci", "analizci" bunların şu veya bu yanıyla ilgili *kalıcı* bir çözüm bulamaz. "Biz" (her türden "bizler") bunu gündelik hayatta yapmak zorundayız. Orada sorunlar, herkesin malumu, nadiren "çöz"ülür (ya da hiç çözülmez). Uzun uzun incelenir, tartışılır, suç onun bunun üzerine atılır; bastırılır, "o sırada" güncel olan tarafından üstü örtülür. İnsanın "içini kemiren" şey neyse, üzerinde çalışmaya çağırır (ve ilkin en çok bastırılan da odur). Ancak sonra, alelacele, bir karara bağlanır.

(*Acele!*)

"Çözümler" sadece ötekinin teninin, –ilkesel olarak ve doğallıkla–, hesaba katıldığı ve esirgendiği yerde belirir.

Yakınlaşmayla ya da *dostça* bir mesafeyle: "Tuttum!"

While others say don't hate nothing at all
except hatred.

(*Ötekiler,*
hiçbir şeyden nefret etmediklerini söylerse
nefret hariç.)

i Welzer ve Neitzel öyle fütursuzca yazarlar ki, cephe önünde "çarpışan birlikler"imizin –"arkalarında" çeşit çeşit fenalık olup biterken– moralini yüksek tutmada yararlılık gösterenlere verilen ödüllere adaydırlar adeta. Bu bayağılıkları yazdıkları 2011 yılında bilimsel yazında, Wehrmacht birliklerinin Doğu şehirlerini ele geçirdikleri anda büyük ölçüde toplu infazlara giriştiğine dair bir kuşku yoktur. Birincisi, mümkün oldukça fazla Yahudi'yi ortadan kaldırmak için; ikincisi, Rusya'nın içerilerine ilerlerken, yeni üzerinden geçtikleri düşman "arkalarında" kalmasın diye yaparlar bunu. Bu işi hallederken, toplu infazların "onların dünyasında merkezi bir yer teşkil etmesi"ne gerek yoktur, Welzer ve Neitzel'in belirttiğinin aksine. Yazarlar yine de katiyen bırakmazlar ucunu:

Her halükârda, imha etmek, yaklaşık otuz seneden beri Alman ve ardından Avrupa hatırlama kültüründe varsayıldığı gibi, askerlerin algısında ve bilincinde merkezi bir yerde değildir. Cinayetlerin işleniyor olduğu bilgisi dolaşımdadır ve o bilgiden pek kaçınılamaz; fakat bunun, bizzat yerine getirilmesi gereken savaş göreviyle nasıl bir ilişkisi vardır? Daha masum koşullar altında da birçok yaşam dünyasında, kişiler hepsini pürdikkat idrak etmediği bir dolu hadise birbirine paralel olarak olup biter; bir dizi "paralel toplum"un var olduğu karmaşık gerçekliklerin bir özelliğidir bu. Yahudilerin imhasının askerlerin hatta belki SS'lerin bile zihin dünyalarında merkezi bir yerde durmadığı sonucuna, görünüşte tali bir olgudan, Heinrich Himmler'in meşhur "Poznań konuşması"nda Yahudilerin imhasına ancak birkaç dakikalığına değinmesinden de varabiliriz. Buna karşılık konuşma, tamı tamına, üç saat sürer. Bu veçheler, çarpıcı alıntılara düşkünlük nedeniyle ("Çoğunuz bilir, 50 tane cesedin yan yana nasıl durduğunu...") gözden kaçırılır. (157)

Tamı tamına! Himmler orada üç saat konuşur ve onun ve SS üyelerinin azimle üzerinde "çalıştıkları", Avrupa Yahudilerini imhası konusunu bas bas bağırmaz (çünkü dinleyicilerin her biri bir şekilde bundan haberdardır ve yük-

sek sorumlular her konuyu bando mızıkayla ilan etmezler); (konuşmasında "500 ceset"ten söz eder bu arada, "50" değil). Bu noktada üniversite manga komutanları devreye girer ve imha niyetinin normal SS katillerinin bile "zihin dünyasında merkezi bir yerde" durmadığına çekerler Avrupa'nın dikkatini. Bir başka deyişle, altı milyon insan bir nevi yarı zamanlı bir iş olarak yok edilmiştir. Bunun dışında, SS adamı esas işlerini yaparken (besbelli) makul kalmıştır. Dahası, bu kitabı basan, Yahudilerce kurulmuş olan S. Fischer Yayınevi'dir. Orada da mütemadiyen çocuklara doğum günü partisi yapıyor olsalar gerek. "Kulaktan kulağa oyunu" burada da durmaz:

Elimizdeki belgelerden yola çıkarak Yahudilerin imhası olgusuna ve bunun gerçekleştiriliş biçimine dair bilginin askerler arasında dolaşımda olduğu fakat buna özel bir ilgi göstermedikleri sonucuna varıyoruz. Silah ve bomba tekniği, madalyalar, batan gemiler ve düşürülen uçaklar üzerine sonu gelmez tartışmaların yanında, imha süreci bağlamına ilişkin tasvirler hayli cılız kalır. Özetle, imha süreci elbette bu adamların referans çerçevelerine eklemlenmiştir, fakat onların dikkat ekonomileri içinde daha ziyade kıyıda kalır. (157)

Sadece daha yüksek rütbeli birkaç subay, gündelik hayat uğraşında verimliliğin artırılması gibi konulara sürekli kafa yoruyordur:

Tek tek komutanların hazırladıkları raporlar daha yüksek rütbeli SS ve polis komutanlarına iletilirdi, onlar da düzenli olarak bir araya geldikleri toplantılarda en etkili yöntemler üzerine fikir alışverişinde bulunurlardı. Öldürme işinde kesinlikle baştan itibaren uygulanmamış olan, kurbanın elbiselerinin çıkartılması ya da bilhassa uygun silahların seçilmesi gibi yenilikler, bu yolla hızlıca aktarılır ve toplu infazların seyri standardize edildi. (160)

Bu hadiseleri beraberindeki tutsaklara aktaran Tümgeneral Bruns, siperlerdeki makineli tüfeklerin saat başı değiştirilmesi gerektiğinden de bahsetmiştir, zira bu tüfekler bu işe daha uzun dayanamamaktadır. Welzer ve Neitzel'e göre bir "standartlaşma"; "elbiselerin çıkartılması işinde yenilikler!"

Bruns, görece güvenli "salt anlatıcı" konumundan, hiç değilse siperlerdeki nişancıların bir yandan ateş edip bir yandan kötü sözler sarf etmelerini ve cinayetlerden keyif almalarını ayıplarken, Welzer ve Neitzel "toplu infaz eylemlerindeki teknik iyileştirmeler"den bahsederler.

Dinleme tutanaklarında Yahudilere karşı işlenen suçlara dair konuşmalar seyrek yer alır, tüm olayların sadece % 0,2'si kadar. Ancak burada kesin sayı çok da belirleyici değildir, zira askerlerin referans çerçevesinde cinayetler zaten bir önem taşımaz.

"Referans çerçevesi", *Shoah*'nın tüm suçlarını bile yutar. Dahası, kitaplarında koca bir bölümü, referans çerçevesini tüm çeşitlemeleriyle esasen bir tür "eleştirel kuram aleti" olarak ortaya koymaya ayırmışlardır. Baş edemedikleri tüm bu dehşet içinde yalpalayıp dururken yalnızca ara sıra, sabit referans çerçevelerinden fırlayıp çıkarak gerçek algılara yaklaşan idrak kırıntıları serpiştirirler: "Şu da var ki *toplu infazlar, askerlerin savaşın kaybedilmesi halinde sonuçsuz kalmayacağını düşünemeyecekleri ağırlıkta bir sınır ihlalini ve savaşta bile beklenebilir olandan bir sapmayı cisimleştirir.*" (162) Alçaklar, –pardon, tamamen normal yurttaşlarımız–, ne yapmış olduklarından ve gerçekten gereken cezaları verecek bir *adalet*in olması halinde onları nelerin beklediğinden tabii ki haberdardır.

Asker kahkahaları diyarındaki acınası gezintilerinde her şeye rağmen mevcut gerçeklere yanaştıklarında, bilinen belgelere ve onun yorumlarına dayanırlar: *1942 Kasım'ının ortasında Lukow'da cepheye desteğe giden ve ertesi günkü Yahudi infazına katılıp ateş edebilmek için 101 numaralı yedek polis birliği komutanından izin isteyen, müzisyenlerden ve sanatçılardan müteşekkil Berlinli bir polis moral-eğlence topluluğu vardır. Talep karşılanır; ertesi gün moral-eğlence grubu bizzat Yahudileri keyifle öldürür. Christopher Browning de aynı olaydan bahseder. Soru, hobi atışı yaparcasına Yahudileri vurmaktan haz duymak için antisemitik itkiler gerektirip gerektirmediğidir.*

Aslında hakikat daha sıradandır. Olağan şartlarda asla yapmaya izinli olmayacakları bir şeyi yapabilmek bu erkekleri eğlendirmiştir; cezai karşılığı olmadan birini öldürmek, mutlak iktidar uygulamak, karşılığında bir yaptırım göreceğinden korkmadan tamamen sıra dışı bir şey yapmak." (185)

Aşağı yukarı, "suç sınırını aşma izni" olarak adlandırmış olduğum şeyden (ilk olarak 1994'te) bahsediliyor burada. Bu iki yazarın asker-kitaplarının bir dereceye kadar mantıklı olan satırlarında hep aynı hisse kapılıyorum: Burada yazan şeyi daha önce başka yazarlarda ya da hatta kendi metinlerimde okumuştum. Welzer ve Neitzel esasen "mantıklı" olan satırlarının tamamında, dolaylı olarak, kime atıfta bulunduklarını en azından işaret etselerdi fena olmazdı. Kaynakları zikretmedikleri için ortada atıf da yok. Süreklilik kazanmış bir intihal söz konusu. Yine de hâlâ üniversite "araştırma çalışmaları"nın "referans çerçevesi"nin içinde kalıyorlar.

Kuşkusuz bu tür bir yazarın düşünsel olarak faydalandığı insanları, "amansız çalım satmakla" suçlayarak anması tuhaftır. Welzer *ZEIT*'ta yer alan bir değerlendirme yazısında tam da bunu yapar. (Jonathan Littell'in yazısı, *Das Trockene und das Feuchte* (*Kuru ve Yaş*); Littel kitabının kuramsal temelini oluştururken *Männerphantasien* çalışmamdan faydalanmış olduğu için bu değerlendirmeye bir sonsöz kaleme almıştım.)

Bununla da kalmaz. Welzer ve Neitzel sıçrayıp şu iddiaya geçerler: *Cinsellik insan hayatının en önemli yönlerinden biridir, bilhassa erkeğin. Bu nedenle, ister şiddet içersin ister "rızayla" olsun, verili iktidar ilişkileri altında, ister fuhuş ister eşcinsellik çerçevesi içinde, cinsel eylemin bu zamana kadar savaş ve toplu şiddet araştırmalarında hemen hiç dikkate alınmamış olması tuhaf görünür.* (218)

Bu artık –kanaat farkları bir yana– sadece "küstah", sadece "tuhaf" bir yalan olmakla kalmıyor, suçtur. *Männerphantasien*'in ve diğer kitaplarımdan kısımların, cinsellik ve "savaş ve toplu şiddet araştırması" bağlamıyla alakası olmadığını, ancak amacı tahrifat olan birisi söyleyebilir. Bu çalışmalardan "haberdar olmadıklarını" ileri süremezler (bkz. değerlendirme yazısı); yaptıkları, bu çalışmaları imha etmek istemekten, varlıklarına kastetmekten farksız.

1920'li yılların Berlinli entelektüelleri arasında, biri bir meslektaşının ya da rakibinin hakaretine uğradığını hissettiğinde başvurulan formül: "Kendini şamar yemiş saymayı istiyor" idi (düello yerine). Böylelikle yeniden kahvede karşılaşabilirlerdi birbirleriyle.

Sonra, gökten düşercesine, kahkaha atan katillerin eylemlerinin teşhirine dair gerçekten sağlam bir cümle gelir:

Bugün bize inanılmaz gelen hadiseler, o dönemki imha eylemlerinin kesinlikle gizlice gerçekleştirilmediğine ve her zaman da dehşet ve iğrenmeyle karşılan-

madığına işaret eder. Aksine, kurşuna dizilenler için kazılan çukurların etrafında düzenli olarak bir arenadaki gibi seyirciler –yöreden insanlar, Wehrmacht askerleri, mülki idare memurları– toplanmış ve toplu infazlar, aynen tasarlandıkları gibi, eğlence değeri taşıyan yarı kamusal seyirlik etkinliklere dönüştürülmüşlerdi. (186)

Tam bu tasarlanmış seyirlikniteliği –cinayet edimlerinin "*staging*"i; cinayet tiyatrosu– 1994 yılında *Männliche Geburtsweisen* (*Erkek Doğum Biçimleri*) kitabımda ve 2004 yılında tekrar *Deutschlandfilme* (*Almanya Filmleri*) çalışmamda betimlemiştim; Pier Paolo Pasaloni'nin *Salo ya da Sodom'un 120 Günü* filmindeki işkence sahnelerini açıklarken. Peki ne denmiş bu sahnelerle ilgili: "İnanılmaz gelen hadiseler"! (İnsanlığın nazarına ilk defa onlar sunuyor bunları). "Bir şeyi işaret eden, inanılmaz gelen hadiseler"!

ii Kaldı ki sadece Guantánamo Kampı da değil: "Britanyalı görevlilerin IRA tutsakları için kamplarda uyguladıkları 'beş sorgu tekniği', ifşa edilen Irak yöntemlerinden çok farklı değildir: Suçlular başuçlarında bekçi köpekleri beklerken kollar bacaklar gerilmiş vaziyette 30 saat boyunca duvarda asılı dururdu, bir yandan da gürültü terörü" (Heribert Prantl, *SZ*, 21 Mayıs 2004).

16 Mayıs 2004 tarihli *NY Times*, Lynndie England'la ilgili bir haber yapar, başlığı şöyledir: "Gardiyan eziyetin rutin ve bazen de eğlenceli bir uygulama olduğunu söylüyor." Malum olduğu üzere, tutsakları "fosfor benzeri sıvılarla boğmak (...) duvara fırlatmak (...) lazer çubuğuyla cinsel eziyet etmek" ve bunların her birini "yüksek çözünürlüklü fotoğraflar aracılığıyla" kanıtlamak, *eğlencelidir*. Amerikalı bir çavuş 18 Aralık 2003 tarihinde ailesine yolladığı bir e-mailde: "Tutsakların direncini kırmak normalde birkaç saatimizi alıyor. (...) Yeri geldiğinde birinin insan haklarını ihlal etmiyorsan, işini doğru düzgün yapmıyorsun demektir," diye yazar. "Kurum"un olan bitenden habersiz olması olanaksız.

iii Claus Leggewie'nin Pegida'ya katılmanın olası nedenlerine dair hazırladığı liste de benzer biçimde işler. Leggewie şunları saptar:

muazzam bir iktidar kaybı deneyimi... avutulmaz bir konum kaybı hissi... Somut nedenini bastırırken dünyaya bakışı ve sosyal etkileşimi filtreleyen bir haksızlık deneyimi. Akut intikam duygusu, nefret, kin, haset, kıskançlık ve fesat nöbetleri. Bunlar hınç içinde yoğunlaşarak bir "sendrom"a dönüşürler. Devamla; "bir Öteki'ne yönelik yinelenen belirli (düşmanca) duygusal bir tepki ve etkiler". Intikam ihtiyacı. Ister bireysel meslek kariyerinden küçük bütçeli emekliliğe geçerken sınıfsal konumundan aşağı düşme kaygısı duyan orta sınıf mensubu olsun, ister küçülmek istemeyen hali vakti yerinde biri, güçlü bir inişe geçiş hissi. Ağırlıkla genç ve yaşlı erkekler olmak üzere, sosyal bakımdan tecrit edilmiş bireyler; kafası karışık yalnız kurtlar, pankart sallayıcılar –

– bunların tamamı sadece bir noktada gerçekten *Pegida*'ya özgüdür: "*sınıfsal konumundan aşağı düşme kaygısı duyan orta sınıf mensubunun ya da küçülmek istemeyen hali vakti yerinde birinin*" inişe geçme korkusu. Diğer işaretlerin tümü Heitmeyer'in listesiyle uyumludur; tamamen yanlış değiller ama bakış açısı dar. ("Pegida. Das Hochgefühl der grundsätzlichen Opposition" (Pegida. Temel Muhalefetin Sarhoşluğu), Claus Leggewie, *taz*, 5 Ocak 2015)

iv Hamburglu şiddet araştırmacısı Jan Philip Reemstma *Vertrauen und Gewalt. Versuch über eine besondere Konstellation der Moderne* (*Güven ve Şiddet. Modernliğin Durumu Üzerine Bir Deneme*) başlıklı kitabında (2008) "işkencecinin kahkahası" hadisesine sadece kısaca değinir. Ebu Garip'teki "aşağılamalar"ın, *"şayet fotoğraflarda işkencecilerin yüzlerinde masum bir sevincin hem rezilce hem de rahatsız edici ifadesi olmasaydı"*, Müslümanlara özgü duyarlılıkları hedef alan hesaplı ihlaller olarak kavranabileceğini yazar.

"Masum bir sevinç"i bir ironi olarak mı okumak gerekir, emin değilim. Ne olursa olsun, yazarın gözüne "sevinç" çarpmış. Imre Kertész ve Victor Klemperer'den aktardığı iki sahne üzerinden bu izin peşine düşüyor. "Zorbalığa uğrayan bir Yahudi"nin başına bir silindir şapka geçirilip eline bir lazımlık tutuşturulduğu ve evin yüklüğüne yollandığı hadiseye göndermede bulunuyor. Reemstma: "Bunlar ana babaların çocuklarına yaptıkları zorbalıklardır. (...) Bu, deliye dönmüş bir çocuğun intikamıdır: Muhterem pederi kafasında silindir şapkayla ve elinde lazımlıkla yüklüğe yollamak."

Bunu, Victor Klemperer'den, Gestapo'nun bir ev ziyaretine dair şu tasvir izler: *Bir gün önce aşağıda bir tabak ıspanak yemeği bulurlar; tabaktakiler kadınların başlarından aşağı boca edilir, banyonun kapısına sürülür.*

Başka bir kadının, *"defalarca yüzüne tükürülür ve üstü başı pisletilir. Yatak örtüsünün üzerine bir tüp diş macunu boşaltılır, nevresime bal dökülür."*

Reemtsma'nın yorumu:

Bu sahneyi anlamak için anahtar öğe ıspanaktır: "Ispanağın çatıda ne işi var/ İnek uçamaz ki", diye bir halk deyişi vardır. Gestapo bok sürer (surata, elbiseye, banyo kapısına), lekelenen, yapışan, temizlenmesi zor şeylerden zevk alır ve kokuyla ilgili yasak hazların keyfini çıkarır. (...) Burada neşeli, ipini koparmış çocuklar iş başındadır, yaptıkları şeye ve cüzdandan aşırdıklarına hınzırca sevinir, fakat sonra tabanları yağlarlar.

Bunun da zarif ve ironik tınlaması gerekiyor herhalde; ıspanağa "inek dışkısı" gözüyle, Gestapo alçaklarına, ellerine düşen Yahudilere "dışkı sürerek" çocukluk yara berelerinin hırsını alan "ipini koparmış çocuklar" olarak bakmak... Devamında ton değişir:

Psikanaliz yönelimli biri anal boyutla sadizmi ilişkilendirme olanağını tepmez, bunu Sigmund Freud'un "Cinsellik Kuramı Üzerine Üç Deneme"sinden ya da Erich Fromm'un Himmler'in karakter analizinden biliyoruz. Burada buna bir itiraz geliştirmeyeceğiz. (440f)

Gestapo üyeleri hakkında kısaca değinilen "anal sadist karakter" teşhisinin devamı gelmez; "psikanaliz yönelimliler", pek de ileri görüşlü olarak görünmezler. Oysa, nesnelerini topyekûn yok etmeyi amaçlayan şiddet için "ereği kendinde şiddet" kavramını ileri sürerken, pekâlâ öyle görünmeyi ister kendisi. Bu kavramsallaştırma, psikanalizden türetildiğinde, Freud'a dayanıyor görünse de bu kitapta üzerine çalıştığım Antonio Damasios ya da Margaret Mahler'inkine taban tabana zıt bir "beden" tasavvuruna dayanır (s. 116-136). Bunu açıklamak bu çalışmanın kapsamını aşan etraflı bir tartışmayı gerektirir, bilhassa da söz konusu kavram failler konu olduğunda verimli olmadığı için.

Reemtsma'nın iktidar boşluğu (Sovyetler Birliği'nin ilk dönemindeki, s. 366 vd.) ya da faillerin kendi kendilerini yetkilendirmeleri (RAF ya da Che Guevara örnekleri, s. 501 vd.) konularındaki düşünceleri daha esaslıdır.

v Pier Paolo Pasaloni henüz 1977/78'de, *Salo ya da Sodom'un 120 Günü* filminde, kahkaha atan işkencecilerin, Eski Ahit'teki Sodom'dan Dante'nin "cehennem çemberleri" üzerinden feodal soyluluğa, ruhban sınıfına ve *Ancien Régime*'in Marquis de Sade'ın *Sodom'un 120 Günü* romanında tasvir ettiği adaletine uzanan çizgisini takip etmiştir. Bir çizgi de 19. yüzyılın Avrupa sömürgeciliğinden *Salo*'daki Mussolini'ye ve Alman toplama kamplarına, oradan modern neo-kapitalist demokrasilerin sömürgeci uygulamalarına uzanır. Bu öldürme zevkinin evrenselliği, Şark-garp devletlerin ya da "serbestçe salınan" erkek/iktidar yapılarının sonu gelmez kendini teşhir biçimlerinden birini teşkil etmesinden gelir.
Bunlar bir insan tipi, daha ziyade bir erkek tipi (saygısızlık, talim, dayak, "daha yüksek ırka, daha yüksek din"e ve "daha yüksek cinsiyet"e ait olmanın eş zamanlı güvencesiyle iç içe geçmiş, her çeşit yok etme tehdidi aracılığıyla), bedensel arzu edimlerini zarar verici şiddet uygulama biçimlerinden ayırmayı başaramayan bir erkek bedeni tipi üretmeyi başarmışlardır. Onun "arzuları", cinsel hazların şiddet edimlerine sapmasıyla oluşur; şiddet dışı bir cinselliği yaşaması olanaksızdır – burada da tercihi, ritüelleştirilmiş ve cinselleştirilmiş bir öldürmeyi sahneleyen biçimlerdir.
Herkes, böcek, bir başkasına.

vi Fakat, bugün kolaylıkla ileri sürüldüğü gibi öyle olağanüstü yeni bir şey de değildir. Ulrich Raulff haklı olarak İkinci Dünya Savaşı sırasında Doğu Cephesi'ndeki Alman askerlerine atıfta bulunur. Raulff, Hamburg Sosyal Araştırma Enstitüsü'nün Wehrmacht Sergisi'nde yer alan fotoğraflar üzerine şunu yazar: "Özel operasyonlar cehenneminden binlerce fotoğrafı yanlarında getirdiler. Onların imgeye yönelik adı konmamış arzuları olmasaydı, Wehrmacht'ın işlediği suçların sergilenmesi hiçbir zaman mümkün olmazdı". Genç erkekler, en yeni teknolojilerin her daim ayartısına kapılırlar: Her defasında en sıkı eğlencenin yeni yollarını bulurlar orada.

Adorno, Theodor ve Max Horkheimer, *Dialektik der Aufklärung*, Amsterdam 1947. [Türkçesi: *Aydınlanmanın Diyalektiği*, çev. Nihat Ülner, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2016].

Bangstad, Sindre, *Anders Breivik and the Rise of Islamophobia*, Londra, 2014.

Berg, Manfred, *Lynchjustiz in den USA*, Hamburg, 2014.

Borchgrevink, Aage, *A Norwegian Tragedy: Anders Behring Breivik and the Massacre on Utøya*, Manchester, 2013.

Bossart, Ralf ve Milo Rau, "Wenn aus Wasser Eis wird", *Hate Radio* içinde, Berlin, 2014, s. 8-31.

Burgos, Elisabeth ve Rigoberta Menchú, *Leben in Guatemala*, Göttingen, 1989.

Damasio, Antonio, *Selbst ist der Mensch. Körper, Geist und die Entstehung des menschlichen Bewusstseins*, Münih 2010. (İngilizcesi: *Self Comes to Mind. Constructing the Conscious Brain*, NY 2010.)

Fatland, Karin, *Die Tage danach. Erzählungen aus Utøya*, Münih, 2013 (Oslo, 2012).

Freud, Sigmund, *Der Witz und seine Beziehung zum Unbewußten* (1905), Gesammelte Werke Bd. VI.

Greene, Naomi, *Pier Paolo Pasolini: Cinema As Heresy*, New Haven, 1992.

Heitmeyer, Wilhelm, 25 Ağustos 2011 tarihli *taz*-röportajı ve 27 Şubat 2012 tarihli portre.

Iweala, Uzodinma, *Du sollst Bestie sein!*, Zürih, 2008 (*Beasts of No Nation*, Londra, 2005).

Just, Rainer ve Gabriel Ramin Schor, *Vorboten der Barbarei. Zum Massaker von Utøya*, Hamburg, 2011.

Kinzer, Stephen, *The Brothers. John Foster Dulles, Allen Dulles, And Their Secret World War*, New York, 2013.

Kühl, Stefan, *Ganz normale Organisationen. Zur Soziologie des Holocaust*, Berlin, 2014.

Laufer, Moses ve M. Eglé Laufer, *Adoleszenz und Entwicklungskrise*, Stuttgart, 2. Basım 1994.

Mahler, Margaret, *Die psychische Geburt des Menschen. Symbiose und Individuation*, NY 1975, Frankfurt/Main, 1976. [Fred Pine ve Anni Bergmann'la beraber, *İnsan Yavrusunun Psikolojik Doğumu*, çev. Ali Nahit Babaoğlu, Metis, 2015.]

Panh, Rithy (Christophe Bataille'la beraber), *Auslöschung. Ein Überlebender der Roten Khmer berichtet*, Hamburg, 2013.

Rau, Milo, *Hate Radio. Materialien, Dokumente, Theorie*, Berlin, 2014.

Reemtsma, Jan Philipp, *Vertrauen und Gewalt. Versuch über eine besondere Konstellation der Moderne*, Hamburg, 2008.

Roy, Olivier, *Heilige Einfalt. Über die politischen Gefahren entwurzelter Religionen*, Münih, 2010.

Rugamba, Dorcy, "Die verwöhnten Kinder der Dritten Welt", Milo Rau, *Hate Radio* içinde, Berlin, 2014, s. 122-130.

Seeßlen, Georg, "Der explodierende Kreuzritter (making of). Anmerkungen zum Terror und seinen Bildern", Just/Schor, *Vorboten der Barbarei. Zum Massaker von Utøya* içinde, Hamburg, 2011, s. 49-62.

Sontag, Susan, "Endloser Krieg, endloser Strom von Fotos. Die Folter der Gefangenen ist keine simple Verfehlung"; *SZ*, 24 Mayıs 2004.

Stangneth, Bettina, *Eichmann vor Jerusalem. Das unbehelligte Leben eines Massenmörders*, Zürih, 2011.

Stollmann, Rainer, *Groteske Aufklärung. Studien zur Natur und Kultur des Lachens*, Stuttgart, 1997.

Welzer, Harald ve Sönke Neitzel, *Soldaten. Protokolle vom Kämpfen, Töten und Sterben*, Frankfurt/Main, 2011.

Zepf, Siegfried, "Konsumverhalten und Identität – Einige psychoanalytische Überlegungen", *Zeitschrift für psychoanalytische Theorie und Praxis* içinde, Frankfurt/Main, Sayı 2/2011.

Filmler

Leone, Sergio, *C'era una volta il West*, İtalya, 1968 (*Batı'da Kan Var*).

Morris, Errol, *The Unknown Known*, ABD, 2013 (Donald Rumsfeld belgeseli).

Oppenheimer, Joshua, *"The Act of Killing"*, Belgesel, F 2013.

Panh, Rithy, *S 21 – die Todesmaschine der Roten Khmer* (2003); *Les artistes du théatre brulé* (2005). *Duch - Der Schmiedemeister der Hölle* (2011).

Pasolini, Pier Paolo, *Salo ya da Sodom'un 120 Günü*, İtalya, 1978.

Stevens, George, *Shane*, Western, ABD, 1953.

Anders Behring Breivik'in ifadeleri Temmuz 2011'de Andrew Berwick adıyla internette yayımlanan *2083. A European Declaration of Independence*'tan ve Breivik'in 16 Nisan 2012 tarihli Oslo'daki mahkemede yaptığı savunmadan alıntılanmıştır.

Bu kitap büyük oranda gazetelerden mamuldür; "Breivik"-ten "Charli Hebdo"ya, Kuzey Irak ve Suriye'deki IŞİD katillerinden 90'lı yıllarda Ruanda'da Tutsi nüfusa yönelik soykırıma ve 21. yüzyılın ilk on yılında Alman NSU örgütünün işlediği cinayetlere, son yıllarda ve on yıllarda işlenen cinayet fiilerinin "siyasi" ve "dinî" bağlamlarına dair güncel gazete haberleri eşliğinde yazılmıştır. Ancak daha eski cinayet eylemleri de metne dahil edilmiştir. Aynı inceleme konusunu, yani *Faillerin Kahkahası*'nı ilgilendirmiş oldukları (ve halen ilgilendirdikleri) oranda, 1960'lı yılların Endonezya'sında komünistlere yönelik toplu katliamdan, 80'li yıllarda Guatemala'daki yerli halka uygulanan işkencelerden, her iki dünya savaşında Alman askerlerinin fiillerine kadar uzanılmıştır. Bahsi geçen hadiselerin birçoğu için şu geçerlidir: "*Bildiğimiz her şeyi gazeteciler aracılığıyla biliyoruz.*"

İlgili gazete haberlerinin başlıkları metinde ya da dipnotlarda zikredilmiştir. (Biliyorsunuz, bu başlıkları çoğunlukla yazarların kendisi değil yazı işleri atar.)

Aşağıda, metinlerine başvurduğum ve alıntıladığım gazetecilerin ve yazarların bir listesi bulunuyor. Kendilerine hususi teşekkürlerimi sunarım:

Dua Absar, Thomas Avenarius, Daniel Bax, Silke Bigalke, Andrew Boyle, Rafaela v. Bredow, Pascal Bruckner, Micha Brumlik, Hartmut Buchholz, Felix Dachsel, Holger Dambeck, Georg Diez, Ann-Kathrin Eckardt, Karim El-Gawhary, Jonathan Fischer, Gabriele Göttle, Sibylle Hamann, Kristin Helberg, Björn Hengst, David Hesse, Julia Amalia Heyer, Paul Hockenoos, Per Anders Hoel, Ayşe Hür, Dominic Johnson, Volkmar Kabisch, Joachim Käppner, Ines Kappert, Anett Keller, Sebastian Kempkens, Hilmar Klute, Claus Leggewie, Marianne Leuzinger-Bohleber, Hans Leyendecker,

Konrad Litschko, Ahmad Mansour, Georg Mascolo, Robert Misik, Amir Musawy, Cristina Nord, Sabine am Orde, Nadia Pantel, Bernd Pickert, Johannes Pitsch, Erich Rathfelder, Ulrich Raulff, Christoph Resch, Nicolas Richter, Peter Riedesser, Inga Rogg, Mathieu von Rohr, Alex Rühle, Simone Salden, Ute Scheub, Bianca Schmolze, Wiebke Schönherr, Clemens J. Setz, Samiha Shafy, Andreas Speit, Holger Stark, Karin Steinberger, Ronen Steinke, Dieter Sürig, Hakan Tanrıverdi, Petra Truckendanner, Susan Vahabzadeh, Rudolf Walther, Christian Wernicke, Antje Windmann.

Medya organları: *Badische Zeitung*; Emma Online; *Guardian*; *Le Monde Diplomatique*; Die Presse online, Viyana; *Der Spiegel*; *Süddeutsche Zeitung* (ayrıca SZ'nin *New York Times Eki*); taz.

Bu metin Graz Akademisi'nde Mart 2014'te verilen "bahar dersi"nden doğmuştur; bu bakımdan, Akademi'nin yöneticisi Astrid Kury çalışmanın ilk başlatıcılarındandır. Ders sunumu biçimini aşarak kitaba dönüştürülmesinin nedeni, bilhassa son iki yılda çeşitli katil topluluklarının hepimizin görebilmesi için sahneledikleri ve sergiledikleri siyasi-cinai eylemlerdir.

Monika Theweleit-Kubale'ye eleştirel okumaları ve psikanaliz konusundaki yardımları için teşekkür ederim; tabii, çok yardımı dokunan son dakika katkıları için Christian Schaeffer ve Hartmut Kunkel'e de. Güleryüzlü ve ehil redaksiyonu için Jessica Beer'e müteşekkirim.

K. Theweleit
Şubat 2015

"Kahkahalar atarak öldüren katillerde ölü ile canlı arasındaki ayrımın yeterli ya da hiç gelişmediği varsayımını ifade ederken, özne-nesne ayrımının da bir o kadar zayıf olduğunu ekleyebiliriz. (...) Birçok katilin hem öldürme fiili esnasında hem de kendi 'otoritelerinin' görmesi için onu tekrar canlandırırken hissettikleri rahatlama; onların kahkahalarının, kendi bedenlerinin bütün hale gelmesine eşlik eden bir hisle, bizzat kendi doğumlarına eşlik eden bir patlamayla, ait oldukları grup içinde kendi tam-erkek benliklerinin doğum sancılarıyla ilgili olduğu varsayımını pekiştirir."

Norveç'te bir gençlik kampını basarak yetmiş yedi insanı öldüren Breivik'ten neonazilere, Endonezya'daki paramiliter örgütlere, Ruanda'daki çetelere, IŞİD'e, cihatçılara... Dünyanın dört köşesinde, farklı saiklerle, gaddarca öldüren ve gaddarlığını mahsus (propaganda için) teşhir edenleri görüyoruz. Gaddarca öldürmekten zevk alıyor görünen ve bu hazzı bilhassa sergileyen katiller...

Klaus Theweleit, bu gaddarlığın anlamını sorguluyor. Arkasında nasıl bir mesele, nasıl bir sosyallik, nasıl "güdüler" var? Belirli ideolojik şekillenmelerin etkisi ne, internetin etkisi ne, "erkekliğin" etkisi ne?

"Tamamen normal erkekler" ile "vahşi katliamcılar"ı birbirinden ayıran baraj kapakları bir kez yıkılmaya görsün, gaddarca şiddetin nasıl olağanlaşabileceğine de dikkat çekiyor bu arada yazar. Guantánamo örneğine de bakarak, kurumsal, resmî yapıların bu gaddarlığın üretimindeki olmazsa olmaz payına dikkat çekiyor.

Zamanın ruhunun ve "insan"ın -bilhassa "erkeğin"- tekinsiz yanına ışık tutan bir kitap.

iletişim

ISBN-13: 978-[illegible]2140-9

9 789750 521409